SEMINȚE
DIN
AGRUL LUI CHRISTOS.

CUVÊNTĂRI BISERICESCI

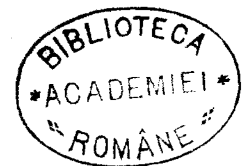
pe tóte duminecile, prasnicele și sĕrbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private,

de

ZACHARIA BOIU,

Asesor consistorial, protopresbiter, membru coresp. al Academiei Române, fost profesor seminarial și paroch al bisericei ort. din Sibiiu-cetate, etc.

În trei tomuri.

Cu binecuvêntare archieréscă.

Tomul II.

Cuvêntări la prasnicele și sĕrbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci.

SIBIIU, 1898.
Tipariul tipografiei archidiecesane.
Editura autorului.

Nr. 5032/Pres.

Opul present, care sub titlul ***„Seminţe din agrul lui Christos“*** *cuprinde în trei tomuri cuvêntări evangelice pe Duminecile şi Sĕrbătorile de preste an, precum şi la alte ocasiuni în viéţa socială-bisericéscă, compus de asesorul consistorial, onorabilul protoiereu* ***Zacharia Boiu,*** *şi trecut prin revisiunea canonică, 'l aprob, şi împărtăşind totodată binecuvêntare archieréscă pentru edarea lui în tipariu, 'l recomand cu totadinsul clerului şi poporului ortodox român spre folosire în deprinderile sale religiόse.*

Sibiiu, 16/28 Iuniu 1898.

L. S.

Miron Romanul *m. p.,*
archiepiscop şi metropolit.

PREFAȚĂ.

Cuvêntările bisericesci dela Prasnicele și sërbătorile de preste an sunt o continuare și completare a cuvêntărilor pentru dumineci, cari le-am publicat *în tomul prim.*

Se scie, că după terminologia bisericéscă *prasnice* numim ḑilele cele sfinte, ce le sërbéză biserica întru cinstirea momentelor principale din viéța Mântuitoriului, și adecă: Nascerea, Tăierea-împregiur, Botezul, Întimpinarea, Bunavestire, Patimile, Mórtea, Înviierea și Înălțarea la cer a lui Christos, Pogorîrea Duchului sfânt, apoi schimbarea la față a Domnului, la cari biserica în cursul seculilor a mai adaus cele privitóre la Născětórea de Dumneḑeu și la Crucea lui Christos. Tóte celelalte ḑile sfinte le numim simplu *sërbători* și le ținem întru pomenirea sfinților.

Prasnicele sunt de însemnătatea cea mai mare în biserica creștină, și unele din ele, cu deosebire cele trei principale: al Nascerei și Înviiărei Domnului și al Pogorîrei Duchului sfânt țin mai multe ḑile. De aceea, ca colecțiunea presentă sĕ fiă cât se póte de completă, am adaus la acelea și cuvêntări pentru ḑiua a dóua a acestor prasnice și eventual și pentru ḑiua a treia. Și acésta cu atât mai vêrtos, căci în însași ḑiua prasnicului ritualele sunt lungi și duréză mult, ear a dóua și respective a treia ḑi sunt mai puține și mai scurte.

Asemenea am adaus la cuvêntările pentru sërbătorile proprii bisericesci și cuvêntări pentru casuale, adecă sërbări improprii, locale ale unei comune bisericesci, precum : la sfințirea bisericei, la sfințirea școlei, la alegerea de Paroch séu Protoiereu, la întrarea Parochului în parochiă, eșirea Parochului din parochiă ș. a., cari sunt acte de interes *public* pentru o comună bisericéscă și cari pe lângă ceremoniile rituale cer neapěrat și un cuvênt festiv, de învěțătură, îmbărbătare ș. a.

Ba am mers și mai departe și am adaus câteva cuvêntări scurte și la *casuale private*, precum la botez și la cununiă, căci la celelalte 5 taine nu mi s'au părut a fi de lipsă, ajungênd la acelea câteva cuvinte din partea preotului.

Tote acestea mi le-a dictat praxa oficiului parochial şi celelalte, ce am purtat, care tóte mi-au arĕtat, că sĕvêrşirea ss. taine şi funcţiuni sacre fără un cuvênt de învĕţătură lesne póte degenera în împlinirea unor forme góle mechanice, lipsite de spiritul vivifăcĕtoriu al actului religios. Încât acéstă părere şi procedere a mea corĕspunde spiritului evangelic, vor judeca cei competenţi.

Şi aşa şi voi cuvêntări la prasnice, sĕrbători şi casuale, tot „seminţe din agrul lui Christos“, ca şi sororile vóstre dela dumineci, continuaţi a lucrá şi voi partea vóstră în serviciul bisericei creştinesci, căreia v'am devotat!

Sibiiu, 1898.

Autorul.

„Ear în ḑiua cea mai de pe urmă, cea mare a prasnicului, stá Iisus şi strigá grăind: De însetéză cineva, se vină la mine şi se bé!“

Ioan 7, 37.

Lăudaţi pre Domnul întru sfinţii Lui, lăudaţi'L pre El întru tăria puterei Lui!

Psalm 150, 1.

I. Luni a dóua ḑi de ss. Paşci.

„Precum Christos s'a sculat din morţi prin mărirea Tatălui, aşa şi noi întru înnoirea vieţii se umblăm."

Apost. Pavel cătră Rom. c. 6, v. 4.

Cu înaltă bucuriă am serbat şi noi, creştini iubiţi, în luminata ḑi de eri, şi serbăm şi astăḑi şi tótă sĕptĕmâna cea luminată mărita înviiere din morţi a Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Christos. Apoi în semn de bucuriă, că cu Christos împreună am înviiat şi noi credincioşii Lui, prin baia sântului botez, portăm şi noi, preoţi şi mireni, tótă sĕptĕmâna acésta haine luminate şi cântăm în loc de „sfinte Dumneḑeule" : „Câţi în Christos v'aţi botezat, în Christos v'aţi şi îmbrăcat. Aliluia!"

Cu frică şi cu bucuriă vestesc mai ântâiu mironosiţele muieri, cari des de diminéţă au mers la mormênt, ca se ungă cu miresme trupul cel preacurat al celui creḑut mort, apoi vestesc învețăceii Lui unul altuia novela cea mare: *A înviiat Domnul!* Eară noi, următorii lor, binevestim cuvêntul dela o margine a pămêntului până la cealaltă, cântând şi strigând: Christos au înviiat din morţi, cu mórtea pre mórte călcând, şi celor din mormênturi viéţă dăruindu-le! Căci acésta este bucuria şi mângăierea nóstră, acésta pétra cea din capul unghiului a credinţei nóstre, acésta întărirea puterilor nóstre în luptele ḑilnice ale vieţei, acésta dulcéţa speranţei nóstre în óra morţii, că Christos a înviiat, că lumina a triumfat asupra întunerecului, adeverul şi dreptatea asupra vicleniei şi strâmbătăţii, şi că înviierea lui Christos este şi prevestirea şi asigurarea înviiărei nóstre. Da, creştini iubiţi, de aici încolo

mórtea a perdut ghimpele seu, și în lumina înviiărei lui Christos ea nu mai este pentru noi credincioșii Lui decât o trecere dela o viéță mai de jos la alta mai înaltă, o împreunare mai intimă, mai curată, mai spirituală ca Christos, așa precum o vedea fericitul Pavel, când cu puțin înainte de mórtea sa scria iubiților sei Filipeni: (1, 24): „Dor avênd sĕ me slobodesc și sĕ fiu cu Christos“. Și acésta, cu puțină variațiune în cuvinte, dar întruniți în credință și speranță, o repețiră în curs de optsprădece, în curênd de nóuesprędece veacuri, toți bărbații și păstorii cei chiămați dela Dumnedeu ai bisericei, toți servitorii cei credincioși ai dumnedeescului lor Domn și Învĕțătoriu, și o repețesc și astădi toți câți iubesc pre Dumnedeu și umblă întru lumina poruncilor Lui.

Așa, creștini iubiți, „unde'ți este mórte acul? unde'ți este iadule biruința?“ strigăm și noi împreună cu archipăstoriul și retorul bisericei Ioan Gură de aur și împreună cu marele proroc Isaia: Christos a înviiat, acul morții s'a tîmpit, biruința iadului s'a surpat și înfricoșările morții au perit. Christos a înviiat, și credința nóstră s'a întărit și s'a făcut nefrântă și neclătită. Christos a înviat, și noi vom înviia împreună cu Dênsul.

Drept aceea, iubitul meu, până când sórele vieții încă nu ți a apus, pășesce și tu în urmele cele luminóse ale Domnului teu! N'ai cunoscut încă de ajuns pre Părintele teu cel ceresc? Rógă pre Christos, ca órecând Filip, se ți'l arete; și ți'l va aretá ca și aceluia. Și din ce mai bine 'l vei cunósce, din ce mai mult 'l vei *iubí*. Și din ce mai mult 'l vei iubí, din ce mai mult 'l vei *asculta*. Și din ce mai bine 'l vei asculta, tot mai mult și mai sigur *vei merge spre fericirea ta*. Ai umblat până acum întru omul cel vechiu al pĕcatului și al morții, umblă de acum întru înnoirea vieței. Ai superat pre

Dumnedeu prin faptele tale, prin viéța ta; Christos ți-a deschis calea, cutremurul de pămênt dela mórtea Lui a surpat catapetésma bisericei, ce te despărția de sfânta sfintelor, și cată cu iubire fiiéscă poți alerga acum în brațele cele deschise ale Tatălui teu și a tótă făptura. Ai urgisit, ai asuprit, ai persecutat și vătemat pre fratele teu; ori ai fost tu urgisit și persecutat din partea lui, iertați-ve unul pre altul, îmbrățișați-ve, sărutați-ve cu sărutarea cea sfântă a pacii, pentru înviierea Domnului nostru: sĕ iertăm tóte pentru înviiere! Așa cântăm întru aceste ss. dile, așa sĕ și facem. Căci Acela, fiiul lui Dumnedeu, pironit pe cruce, în suferințele morții celei mai dureróse, s'a rugat Tatălui seu pentru iertarea celor ce'l chinuiau. „Părinte“, strigá, „Părinte iértă-le lor, căci nu sciu ce au făcut!“

Ear décă ai umblat și până acum în cărările Lui, nu slăbí și nu obosí a umblá și mai departe întru cele bune, chiar și atunci, când nesuințele tale nu s'ar apreţuí la moment, când nisuințele tale nu s'ar recunósce după merit, ba chiar când binele teu pentru acum s'ar resplătí cu reu. Ai cădut cu inima în valul greutăților vieței, — crede în Christos, și te va rădica. Ai retăcit din calea lui Dumnedeu; — caută pre Christos, calea și adevĕrul, și aflându'l pre Dênsul ai reaflat și calea cea dréptă. Ai bolit asemenea slăbănogului din evangeliă, — alérgă la Christos, doftorul sufletelor și al trupurilor, și El te va rădica, vei luá patul teu și vei umblá; ai fost mort sufletesce, — prinde mâna cea dătătóre de viéță, ce ți o tinde Christos, și vei reînviia. „Eu sum învierea și viéța; cel-ce crede întru mine, de va și murí, viu va fi!“. Christos a înviiat, și noi vom înviia întru înnoirea vieții și vom petrece cu Dênsul întru împerăția Lui cea fără de sfârșit.

Fiă, fraţi iubiţi, ca acest fericit cuvênt din gura Lui cea dumnedeéscă se ne îndulcéscă aceste sfinte serbători, ce prăsnuim; sĕ ne lumineze drumul vieţei cei pămêntesci; şi când Tatăl va binevoí a ne chiămá din ceste de aici, Christos sĕ ne deschidă şi nóuĕ uşile împĕrăţiei sale, carea nu este din lumea acésta. Ear acéstă scurtă privire asupra ḑilei de astăḑi, scurtă faţă cu mărirea prasnicului şi cu micimea vestitorului, sĕ o încheiăm cu cântarea cea înaltă a bisericei dintru aceste înalte ḑile, din carea mai nainte am scos numai câteva cuvinte, ear acum şi dela acest sfânt loc, ca o icónă a iubirei creştinesci, o presentăm întrégă. Eată-o! „Ḑiua învîiărei, şi se ne luminăm cu serbarea, şi unul pre altul se ne îmbrăţişăm; sĕ ḑicem *fraţilor şi celor-ce ne uresc pre noi:* sĕ iertăm tóte pentru înviiere. Şi aşa sĕ strigăm: Christos a înviiat din morţi, cu mórtea pre mórte călcând, şi celor din mormênturi viéţă dăruindu-le!“ Amin!

——×——

II. La sĕrbătórea S. M. Mucenic Georgie.

(23 Aprile).

„*Scóte-vĕ-vor pre voi din sinagoge; şi va vení vreme, că tot cine vĕ va ucide pe voi, i-se va părĕ că aduce slujbă lui Dumneḑeu.*“

Ev. Ioan 16, 2.

„Celce face îngerii sei duchuri şi slugile sale pară de foc“, acela Preaputernicul, Preabunul, Preaînduratul a ales nenumĕrate feluri şi chipuri, a ne vestí nóuĕ voia sa şi poruncile sale. Şi cel-ce în legea vechiă a luminat minţile şi a încălḑit inimile plăcuţilor sei Moise şi Aron, Ilie şi Eliseiu, David şi Iesoi şi ale tuturor sfinţilor proroci, ca sĕ vestéscă ómenilor legile şi îndreptările sale, în legea nouă ni-a trimis nóuĕ pre însuşi Fiiul seu cel iubit, întru carele bine a voit, ca acela întru sine sĕ ne arete chipul Tatălui, care l'a trimis; — căci Tatăl şi Fiiul una sunt, şi cel-ce vede pre Fiiul, vede pre Tatăl. Şi când Fiiul, Domnul şi Mântuitoriul nostru Iisus Christos, la patruḑeci de ḑile după înviiere s'a înălţat la ceruri şi şede de-a drépta Tatălui, a trămis învĕţăceilor sei alt Mângăitoriu, Duchul adevĕrului, carele dela Tatăl purcede, şi acela în chipul limbilor de foc a şeḑut preste capetele ss. Apostoli, i-a luminat şi i-a îmbrăcat cu putere de sus, ca sĕ mérgă în tótă lumea şi sĕ ducă vestirea evangeliei lui Christos până la marginile pămêntului.

Dar eată, cei-ce persecutaseră pre Christos, curênd începură a persecuta şi pre învĕţăceii Lui, şi cei-ce înfipseră pe cruce pre Fiiul lui Dumneḑeu cel preacurat şi fără de pĕcat, aceia în curênd începură góne

și asupra celor pușí de însuși Domnul, a vestí evangelia sa, a pasce turma sa, a purtá numele seu chiar și cu jertfirea vieței lor. Neam de neam, veac de veac curge șiróie sângele celor-ce *mărturisiau* pre Christos, și astfel se adeveresce și aici cuvêntul Lui: că pre ceice'l vor mărturisí pre El, 'i vor scóte din sinagoge, ba va vení un timp, când cei-ce i vor ucide pre ei, vor cugeta, că fac un lucru bun, că aduc jertfă lui Dumnedeu.

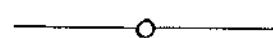
Un esemplu despre împlinirea acestei prorocii dumnedeesci este și *s. marele Martir séu Mucenic Georgie,* a cărui pomenire o sevêrșim astădi, carele mărturisirea lui Christos a fost gata a o plătí chiar cu viéța sa.

S. marele Mucenic Georgie s'a născut în Capadocia din familiă nobilă de tribun, adecă mai-mare preste cetele ostășesci. Erá cătră sfêrșitul veacului al treilea după Christos, și persecuțiunile creștinilor, acuși dela Evrei, acuși dela păgâni în tot timpul acesta încă tot nu mai încetau. Împĕratul Diocletian, ca și când ar fi căutat un merit cu aceste persecuțiuni, și n'ar fi voit sĕ rĕmână nici el mai pe jos de înaintașii sei întru persecutarea creștinilor, dete ordine aspre în tótă împĕrăția romană, carea pe atunci cuprindea aprópe tóte țerile cunoscute, ca creștinismul sĕ se stêrpéscă din rădĕcină. La ordinul împĕratului se dedù foc bisericei creștine din Nicomedia, pompósa clădire arse până în pămênt, și acesta fù signalul, a se urma tot asemenea în tótă împĕrăția. Bisericile au fost arse, jefuite și ruinate, sfintele cărți sfărticate și arse, creștinii despoiați de casele și moșiile lor, depuși din diregătorii, alungați din țéră, întemnițați, bătuți, chinuiți și omorîți în modul cel mai grozav. O întunecime a minții și mărime a rĕutății omenesci: credința creștinéscă, modelul virtuții, se polecresce periculósă statului; evangelia lui Christos, lumina și viéța, se opresc a nu străbate la inimile omenesci!

Pe când aceste svaturi și planuri negre clociau la curtea împĕrătéscă, pe atunci sfântul marele Mucenic Georgie se rădică între svetnicii împĕratului, apĕră credința creștinéscă ca cea adevĕrată și dătătóre de viéță și combate păgânismul ca o credință greșită și rĕtăcită, care în loc de a se închina *unui* Dumnedeu adevĕrat, cinstesce idolii, chipurile cele cioplite și tămăiéză statuelor împĕraților, ómeni muritori, pĕcătoși și neputincioși ca toți ómenii. Împĕratul se aprinse de mănia; dar iubind pre tinĕrul cel frumos, curagios și din familiă nobilă, cercà mai întâiu cu laude, lingușiri și felurite promisiuni de onoruri și ranguri militare, născocind feluri și chipuri, ca sĕ-l înduplece a se lăpĕda de Christos și a se închina la idoli. Dar tóte îndeșert. Tinĕr de ani, dar bărbat desĕvêrșit în credință, după cuvêntul lui Christos, mai bine voì a-și da viéța cea trecătóre și a fi cu Christos, decât a câștigá cea scurtă trecătóre și a perde cea nestricăciósă și vecĭnică. Acum dar se începură și pentru dînsul suferințele și chinurile cele de multe feluri, ce le iscodia rĕutatea: împungerea cu lancea, rostogolirea într'o bute țintuită cu cuie, și multe altele, de cari și numai audindu-le te îngrozesci, în urmă, la ordinul împĕratului, înteritat de ginerele seu Magnențiu, i-se tăià capul. Și tóte acestea tinĕrul Georgie le răbdă cu atâta statornicia, încât mulți păgâni vĕdĕnd și admirând acel eroism al credinței creștinești, se făcură și ei creștini. Una dintre aceste nobile jertfe aduse la Christos, a fost chiar împĕrătésa *Alexandra*, soția crudelului împĕrat, carea mărturisindu-se și ea creștină, îndată fù dusă în prinsóre, — audiți, iubiților, împĕratésă în prinsóre! — dar înainte de a se esecuta și asupra ei sentința de mórte, ea stând la rugăciune 'și dedù sufletul lui Dumnedeu.

Creştinătatea onoréză pre marele martir *Georgie*, sărbând pomenirea lui, cu flori şi cu ramuri verḑi, ca începutul primăverei ceii desfetate după earna cea lungă şi posomorîtă. Biserica închipuesce pre sântul „ca pre un vitéz între mucenici", ca pre un călăreţ tinĕr, frumos şi curagios, care a ucis pre bălaurul cel veḑut, ce ameninţá vieţile omenesci, precum şi pre bălaurul cel nevĕḑut, care umblă prin lume ca un leu răcnind şi căutând pre cine sĕ înghită. Tradiţiunea creştină ne spune mulţime de minuni, cari atotputernicia lui Dumneḑeu le-a lucrat şi după mórtea cea mucenicéscă a tinerului *Georgie*, şi mai multe ţeri creştine onoréză pre marele mucenic Georgie ca pre patronul armatelor lor.

De aceea şi noi, creştini iubiţi, onorând pre sfinţi ca pre servi credincioşi ai lui Dumneḑeu, ca vestitori ai voii Lui şi împlinitori ai poruncilor Lui, sĕ sĕrbăm cu evlaviă creştinéscă ḑiua morţii lor, şi sĕ ne facem următori vieţii lor ceii curate şi bineplăcute lui Dumneḑeu. Căci murind sântul marele mucenic Georgie pentru Christos, el a dobândit viéţa cea fără de sfêrşit, carea este în ceruri; supus şi ucis de păgâni, credinţa lui a triumfat de necredinţa lor; perḑênd cele trecătóre şi stricăcióse pămêntesci, a dobândit cele nestricăcióse ceresci. Căci insuşi Domnul a ḑis: „Celce mĕ va mărturisi pre mine înaintea ómenilor, mărturisi-l voiu şi eu pre acela înaintea Tatălui meu, carele este în ceruri". Căruia mărire şi cinste şi închinăciune, împreună cu cel fără de început al Lui Părinte, şi cu preasântul şi bunul şi de viéţă făcătoriul Duchul Lui, acum şi în veci. Amin!

III. La ss. împĕraţi Constantin şi Elena.

(21 Maiu).

> *„Pentru aceea ḑic vouĕ, că se va lua dela voi împĕrăţia lui Dumneḑeu şi se va da neamului, care va face rodurile ei".*
>
> **Mateiu 21, 43**

Ḑiua sfinţilor împĕraţi şi întocmai cu Apostolii *Constantin şi maică-sa Elena*, este pentru tótă biserica creştină o ḑi de bucuriă şi de triumf. Trei seculi îndelungaţi, ba cari păreau nesfêrşiţi, se strecuraseră, şi aprópe an de an biserica era lovită de cele mai felurite persecuţiuni séu góne: adunările la rugăciune oprite şi risipite cu arma, bisericile arse şi dĕrîmate, cărţile cele sfinte arse, rupte, sfăşiate şi date pradă vênturilor; archiereii, preoţii şi slujitorii bisericei bătuţi, încarceraţi, alungaţi din ţéră 'n ţéră, despoiaţi de averi, ucişi de sabiă, aruncaţi în foc şi în apă, cu un cuvênt persecutaţi şi omorîţi în cele mai felurite moduri, aşa încât se părea, că numai după nume vor sĕ mai audă următorii, că a fost odată biserică creştinéscă pe pămênt.

Însĕ o adâncul bogăţiei şi al înţelepciunei şi al sciinţei lui Dumneḑeu, cât sunt de necuprinse judecăţile Lui şi neurmate căile Lui! După trei sute de ani pline de lupte şi de suferinţe, în cari se jertfesc sute şi mii, ba ḑeci şi sute de mii de creştini, bărbaţi şi femei, păgânismul dispare, ear biserica creştină reese neînvinsă, şi acésta nu prin puterea armelor, ci prin darul lui Dumneḑeu, care este întru dînsa prin Iisus Christos.

Iudeii şi păgânii lucră împreună, ca evangelia lui Christos sĕ nu se mai vestéscă în lume, ba numele

lui Christos sĕ nu se mai numéscă; dar sângele mucenicilor îngrașă pămêntul și produce șiruri și șiruri de noi martiri séu mucenici. Numele lui Christos străbate prin tóte ușile încuiate: prin colibile sĕracilor, prin casele avuților, prin șirurile cele încheiate și armatura cea de fer a ostașilor. Și ce voiu ḑice, o împĕrați orbiți de vanitate omenéscă, voi ridicați persecuțiuni asupra creștinilor, și adeseori curtenii vostri, ba chiar împĕrătesele vóstre sunt creștine și pórtă chipul lui Christos în inimile lor! O atare femee era și fericita Elena, soția lui Constantin Chloru; acesta era păgân, dar nu inimic creștinilor; ear soția lui de timpuriu plantà în inima fiiului seu Constantin semințe din agrul lui Christos, — semințe, din cari într'o ḑi eată resare toiagul crucei: meḑul nopții trecuse, și pe cer se arĕta aurora, ce prevestia lumina ḑilei, *libertatea bisericei lui Christos!*

Acésta este, iubiți creștini, însemnătatea ḑilei de astăḑi, ḑi de bucuriă și săltare.

Fiind Constantin și Maxentiu rivali, adecă competitori la scaunul împĕrăției romane, și oștirile lor stând față în față, Constantin vĕḑù în vis o cruce de stele pe cer și împregiurul ei scris: Întru acésta vei învinge! Meditând asupra acestei vederi minunate, el dete ordin a se pune pe steagurile legiunilor sale semnul crucei, și ostașii lui însuflețiți deteră atac asupra armatei dușmane, o învinseră, și Constantin întrà cu triumf în Roma. Unul din actele cele d'intâiu ale noului împĕrat a *fost proclamarea libertății religiunei creștine*, și cu acésta milióne de creștini, după o lungă încătușare de trei sute de ani, acum pentru primadată rĕsuflară liber, și numele lui Christos sbóră fără oprire, fără temere de pedépsă, până la marginile pămêntului. „Că se va luá — ḑicea Christos fariseilor și cărturarilor, „se va luá dela voi împĕrăția lui Dumneḑeu și se va dá neamului, care va face rodurile ei".

Eată cuvêntul împlinit, și eată cel d'antâiu împĕrat creștin, *Constantin*, fiiul cel credincios al maicei sale *Elena*, pre cari biserica îi onoréză împreună cu numirea „Sfinții împĕrați și întocmai cu Apostolii", și a căror pomenire o sĕvêrșim noi astăḑi. Acum lățirea creștinătății înaintéză cu pași repeḑi, biserica creștină se declară *biserică a statului roman*, păgânismul scade vĕḑênd cu ochii, așa că pe la sfêrșitul veacului aprópe numai pe la sate mai erau „păgâni", care în limba romană însemnéză săteni, locuitori ai satelor.

Cât de mult bine a adus împĕrăția lui Constantin asupra omenimei, e greu a o spune în puține cuvinte: în locul întunerecului lumină, în locul sclăviei libertatea, în locul urei iubirea lui Dumneḑeu și a deaprópelui, — iubirea, de carea, după cuvêntul Domnului, atêrnă tótă legea și prorocii! Societatea omenéscă se pune pe alte base: creștinii pot ocupa acum ori-ce oficiu în stat, moravurile ómenilor se îmblânḑesc și se nobiléză, căsătoria devine un act sfânt și durabil pentru tótă viéța, sclăvia cea rușinósă, prin carea o parte a omenimei se condamnă a fi róbă celei-lalte, încetéză, cinstirea părinților din partea fiilor și îngrijirea părinților pentru buna crescere a copiilor, biserica le concrede slujitorilor sei, și preste tot se pun temeiuri sănĕtóse culturei neamului omenesc: *lumina lui Christos luminéză tuturor!*

Dar nu numai din afară: cu mulțimea țerilor și cu numĕrul sufletelor se îmmulțesce și cresce biserica, ci și în cele dinlăuntru. Una din datorințele principale, ce impunea Christos următorilor sei, era buna înțelegere, iubire și svătuire frățéscă întru tot ce privesce cele sufletesci, „adunarea a doi séu trei întru numele Seu". Acéstă „poruncă nóuă, ca sĕ ne iubim unul pre altul, precum Christos ne-a iubit pre noi",

pe timpul gónelor nu se putea pune pe deplin în lucrare; căci ss. părinți, nu din tótă lumea, ci nici dintr'un ținut, dintr'un oraș nu se puteau aduna laolaltă, pentrucă îndată se descepta suspiciunea păgânilor, că creștinii plănuiesc cine scie ce planuri ascunse și periculóse asupra țerei, — și în curênd era preste ei o nouă gónă sângeróсă. Acestea acum au încetat, și însuși Constantin, care într'aceea strămutase scaunul împĕrătesc dela Roma la Bizanțiu, acum Constantinopole, conchiămă pre ss. părinți la cel dintâiu *Sinod de a tótă lumea la orașul Nicea.* Aici ss. părinți, 318 la numĕr, aduseră legi numite *canóne,* pentru ținerea ss. Pasci, pentru cinstirea duminecilor și sĕrbătorilor, pentru posturi și rugăciuni, pentru mărturisirea credinței și curățirea ei de învĕțături mincinóse, ce începuseră a se înfurișa întrênsa, și multe alte hotărîri și rêndueli, pe cari razimă credința creștinéscă până în ḑiua de astăḑi.

Dar pe când împĕratul Constantin în 42 ani ai domniei sale lucra pentru întărirea bisericei, zidind biserici și înzestrându-le cu cele de lipsă, dând legi bineprecugetate, susținênd pacea și liniștea în împĕrăția, pe atunci maică-sa fericita Elena călĕtorì la Ierusalim, unde căutà și aflà crucea lui Christos și zidì deasupra s. mormênt o biserică pompósă, carea stă în parte încă și astăḑi, și tot asemenea în muntele maslinilor, în Vitleem și multe alte locuri, și preste tot ducea o viéță nobilă, plină de fapte bune creștinesci.

Acestea, creștini evlavioși, m'am credut datoriu a Vi-le aduce aminte iară și iară întru acéstă frumósă sĕrbătóre de astăḑi, ca sĕ cunóscem cât mai bine însemnătatea ei, și cunoscêndu-o sĕ o cinstim după vrednicia cu cântări de laudă și mulțemită cătră Dumneḑeu. Căci precum de demult prin Moise a scăpat

Dumneḑeu pre poporul israiltean din robia Egiptului, așa acum prin mâna lui Constantin a scăpat pre creștini din robia gónelor păgânesci, ca după cuvêntul prorocului seu Ioil, turnând din duchul seu peste tot trupul, fiii lor și fiicele lor sĕ pótă proroci și vesti liber numele lui Christos în tótă lumea.

Și acum, după-ce am vĕḑut, cum Dumneḑeu a scutit biserica întemeiată pe pământ de însuși fiiul seu, Domnul nostru Iisus Christos, se ne ținem de sântă datorință, ca pe cât se póte în tóte ḑilele, dar mai cu seamă în ḑilele cele sfinte sĕ lăsăm la o parte lucrurile cele lumesci, sĕ alergăm la casa lui Dumneḑeu, sĕ îndreptăm inimile nóstre ca o tămâiă cu bun miros spre cer, sĕ ascultăm cu evlavia sfintele rugăciuni și cântări, ce se înalță aici, și sĕ ne înarmăm, ca órecând ss. împĕrați și întocmai cu Apostolii Constantin și Elena, cu s. cruce a lui Christos contra tuturor ispitelor celor stricătóre de suflet. Eară când Tu Dómne ne vei chiăma și pre noi din ceste pământesci, învrednicesce-ne a afla deschisă ușa bisericei ceresci, unde strălucesce lumina mărirei Tale ceii negrăite, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

IV. La prasnicul Înălțărei la cer a lui Christos.

„Și rădicându-'și mânile Sale i-a binecuvêntat pre dênșii. Și a fost când i-a binecuvêntat pre ei, s'a depărtat dela dênșii și s'a înălțat la ceriu.

Ev. Luca cap 24, v. 51 și 52.

Cu înaltul nostru prasnic de astădi, al *Înălțărei Domnului,* onorăm, iubiților, încheerea vieței pământesci a Mântuitoriului nostru. Ce viéță înaltă și sfântă și dumnedeéscă, precum n'a mai vědut lumea nici pănă atunci, nici de atunci încóce. Întrupându-se din sfânta fecióră Maria, Fiiul lui Dumnedeu cel mai presus de tóte a venit în lume cu cea mai adâncă smerenia și umilință, s'a născut în pesceră și a fost pus în iesle, a binevoit a se tăia împregiur și a se aduce în biserică după legea lui Moise, a se supune ascultării fiiesci în vêrsta pronciei și a copilăriei, la plinirea vîrstei de 30 ani a priimit a se boteza în Iordan, a se ispití de diavolul în pustiă și astfel începuse dumnedeésca sa lucrare, pentru carea venise pe pământ. Trei ani neîntrerupt călătorise prin Galileea, Samaria și Iudeea, învěțând împěrăția lui Dumnedeu, vindecând pre cei bolnavi, căutând pre cei rătăciți, rădicând pre cei căduți, cu un cuvênt umplênd tot locul de binefacerile sale dumnedeesci. Eară mai pe urmă, ca sě se plinéscă tótă rênduiala Părintelui ceresc, se deduse însuși de bună voiă spre patima cea mai înfricoșată, spre mórtea cea mai durerósă, ca prin scump sângele Sěu sě stérgă pěcatele lumei și sě reîmpreune pre om cu Dumnedeu. Însě pre Domnul vieții mórtea nu 'l putuse ține sub stăpânirea sa; Christos a înviiat a treia di cu preamărire. Apoi

după-ce petrece încă 40 dile în trup preamărit cu învěțăceii sěi, învěțându-i, întărindu-i, îmbărbătându-i: eată astădi diua, în care părăsesce pământul și se întórce la scaunul dumnedeesc, la mărirea ce o avuse la Tatăl înainte de întemeierea lumei. Și se fiă óre numai întîmplare, că înălțarea Lui la ceriu urméză tot de pe muntele maslinilor, în fața Ierusalimului, unde începuse și patima sa cea mântuitóre? Credem cu siguritate că nu; ci precum tóte în viéța Mântuitoriului, așa și acésta a fost o lucrare a proniei dumnedeesci. Căci așa a binevoit Dumnedeu, ca locul pătimirei lui Iisus Christos sě fiă și locul înălțărei și preamărirei Lui. Muntele maslinilor fusese martor órei celei înfricoșate, când îngenunchiat, cu fața la pământ, cu mânile spre care se rugase Părintelui, sě trécă dela Dênsul păcharul cel amar al patimei, când dumnedeescile Lui buze pronunțaseră cuvêntul: „Întristat este sufletul meu până la mórte;“ când sudorile Lui curgeau ca stropurile de sânge, ce pică pe pământ; același munte al maslinilor era sě védă acuma pre acel Iisus întru preamărirea Lui, înviiat din morți, desbrăcat de firea omenéscă, strălucit de gloria cerului, încungiurat de sfinții ângeri, înălțându-se la ceriu la părintele sěu.

Deci precum am însoțit pre Mântuitoriul nostru dela nascere până la mórte și iarăși dela înviiere până acum: așa veniți, iubiților, sě'l însoțim și la Înălțare împreună cu Maria, cu mironosițele și cu învěțăceii, cari toți sûntací, dintre cari nici unul nu lipsesce, afară de fiiul perdărei, ca sě se plinéscă Scriptura. Mântuitoriul stă pe muntele maslinilor și vorbesce încă odată învěțăceilor Sěi; sě ne apropiăm și noi, sě audim, sě înțelegem bine dumnedeescile Lui cuvinte din urmă, ca sě nu ne scape nimic dintr'ênsele, și sě le îngropăm în adâncul sufletelor nóstre, ca se ne fiă isvóre de apă viuă în viéța de vecĭ. Aceste cuvinte,

pe temeiul evangeliei nóstre, le putem reduce la trei: *Cuvinte de învĕţătură, de demandare şi de promisiune.*

„Şi a deschis, ḑice Evang. Luca, a deschis „*mintea lor, ca sĕ înţelégă scripturile. Şi a ḑis lor: Că aşa este scris, şi aşa trebuia se pătimésca Christos, şi a treia ḑi se înviieze din morţi. Şi sĕ se propoveduiască întru numele Lui pocăinţa şi iertarea pĕcatelor în tóte neamurile, începĕnd din Ierusalim*". Înviierea lui Christos fusese un fapt atât de mare şi de sublim, încât învĕţăceii Lui mai nu'l puteau cuprinde, ba 'mi vine a ḑice, că chiar ochilor lor nu cutezau se crédă. Muierile mironosiţe le spuseseră, că L'au vĕḑut, şi ei totuşi nu puteau crede; învĕţăceii Luca şi Cleopa, mergĕnd la satul Emaus, îl vĕḑuseră, şi ei totuşi se îndoiau; lui Petru şi înşişi lor, celor Unspreḑece, sĕ arĕtase, ba Toma pipăise cósta Lui împunsă de suliţa ostaşului, şi totuşi credinţa lor încă se clătina, din care causă, precum ne spune Marcu Evangelistul, le şi imputa Christos necredinţă şi învêrtoşarea inimei. Dar fără credinţă, şi încă credinţă tare şi ferbinte întru Dênsul, nu era cu putinţă, ca ei se binevestéscă evangelia Lui, cu atât mai puţin sĕ pătiméscă şi sĕ móră pentru numele Lui. Mântuitoriul îi trămise ca nisce oi în mijlocul lupilor; singura lor armă era credinţa în Christos; cu acésta aveau ei, cei doispreḑece Galileeni necărturari, se cuceréscă o lume; ce ar fi făcut, décă nu ar fi purtat în sufletele lor credinţa cea viuă în Christos? Ar fi mărturisit póte numele Lui, pănă când n'ar fi dat de greutăţi; îndată însă ce li s'ar fi întêmplat ceva contrariu, s'ar fi retras, şi gurile lor ar fi amuţit. De aceea Christos, prevĕḑĕnd cele venitóre ca şi când ar fi de faţă, îi întăresce mai ântâiu, ba 'i face neclătiţi în credinţa acésta; de aceea *deschide acum mintea lor*, ca sĕ înţelégă scripturile şi sĕ ne convingă odată pe deplin, că El este acela, de care au vorbit Moise şi prorocii şi psalmii. Şi décă întrebăm Istoria bisericei, ea ne spune, cât de trebuinciósă, cât de mântuitóre a fost acéstă din urmă învĕţătură a lui Christos. Căci nu trece mult timp, şi vedem sculându-se christoşi mincinoşi, rĕsvretitori şi turburători, lupi înverşunaţi, gata a risipí şi a sfăşiá turma lui Christos; dar totdeodată vedem pre Apostolii, întăriţi şi luminaţi într'aceea şi prin pogorîrea Duchului Sfânt, ca pre nişce păstori priveghitori şi credincioşi păscĕnd şi aperând turma credincioşilor. Nu trece mult, şi vedem pre apostolii şi învĕţăceii Domnului îmbrăcaţi cu putere de sus, umplĕnd nu numai Iudeea, ci şi Siria şi Egiptul şi Asia şi tótă lumea cu predicarea evangeliei. Şi iérăşi nu trece mult, şi i vedem prin prinsori, în lanţuri şi obeḑi, ba la chinuri şi mórte, şi cu tóte acestea nu auḑim din gura lor cuvinte de văietare séu de părere de rĕu, ci numai de laudă şi de mulţemită către Dumneḑeu, căci i-a făcut vrednici şi pre ei a pătimí şi a murí pentru Christos, carele a pătimit şi a murit pentru ei şi pentru tótă lumea. Acésta este, iubiţilor, *puterea credinţei,* ce o a întărit Domnul în inimile lor prin cuvintele dela înălţarea Sa. Şi acéstă putere n'a murit cu Apostolii; ea lucréză şi astăḑi, şi între noi, deşi póte nu în aceeaşi formă, nici în aceeaşi mĕsură. Şi astăḑi, iubiţilor, ca şi atunci, este adevĕrat, că Christos este fiiul lui Dumneḑeu şi Mântuitoriul lumei; şi astăḑi, ca şi atunci, este adevĕrat, că întru numele Lui prin credinţă şi pocăinţă priimim iertarea pĕcatelor; şi astăḑi, ca şi atunci, este adevĕrat, că nu este alt nume, nici în ceriu, nici pe pământ, întru care sĕ ne mântuim, fără numai numele lui Iisus Christos. În sfêrşit şi astăḑi, ca şi atunci, şi pentru totdeuna, temeiul şi *începutul mântuirei este credinţa în Christos,* ear începutul osândirei necredinţa şi lăpedarea de dênsul.

Al *doilea cuvênt* al Mântuitoriului în óra despărţirei de pe pămênt este o *demandare cătră învěţăcei.* Evangelistul Luca în evangelia de astădi ne aduce numai simplu şi pe scurt acéstă demandare: *„voi sunteţi mărturii acestora“*, adecă acestor lucruri, ce le-aţi vědut întru mine; dar din Faptele Apostolilor dela acelaşi Evangelist învěţăm, că cuvintele acestea au sě însemne: *„voi veţi fi mie mărturii“*. Şi în consonanţă cu Luca sunt şi Evangelistii Mateiu şi Marcu. La Mateiu sě dice: „Drept aceea mergênd învěţaţi tóte neamurile, botezându-i pe ei în numele Tatălui şi al Fiiului şi al Sfântului Duch, învěţându-i pre dênşii sě *păzéscă tóte câte am poruncit vóuě*“. (Mateiu 28, 30). La Marcu se dice: „Mergeţi în tótă lumea şi *binevestiţi evangelia* la tótă zidirea; cel-ce va crede şi se va boteza, mântui-sě-va; eară cel-ce nu va crede, osândi-se-va“. (Marcu 16, 16). Prin cuvintele acestea dar *demandă* Christos învěţăceilor Sěi, sě mérgă în lume, sě predice Evangelia împěrăţiei lui Dumnedeu pretutindeni. Şi cumcă ei au urmat cu credinţă demandărei învěţătoriului lor, cine din noi nu scie? Cui nu-i e cunoscut, cum ei au străbătut ţerile, pretutindenea predicând măririle lui Dumnedeu? Istoria şi tradiţiunea ne spun, că Pavel a percurs — îmi vine a dice — ca un ostaş neobosit tóte ţěrile dela Palestina şi Siria pănă la apusul Europei; că Petru şi Iacob cel bětrân au învěţat în Palestina, Marcu în Egipt, Andreiu în Scitia, Vartolomeiu în India, Toma în Partia şi iarăşi alţii în alte părţi, aşa încât după měsura firei omenesci ei în adevěr au umplut pămêntul de numele lui Christos. Şi eată pe urma propoveduirei lor a rěsărit pretutindeni sěmênţa creştinătăţii; şi indivizi şi popóre, cari la început îşi băteau joc ca de o nebuniă de propoveduirea lor, currênd după aceea îşi plécă inimile şi genunchii înaintea

lui Christos celui rěstignit. O, iubiţilor, cât de mare şi preste měsură minunată s'a arětat propoveduirea cuvêntului lui Dumnedeu! V'aşi putea aduce multe esemple, cum prin puterea acestui cuvênt din tâlchari şi ucigători s'au făcut sfinţi, cum din femei cădute s'au făcut muceniţe şi cuviόse, cum din păgâni duşmănoşi s'au făcut teologi şi dascali ai bisericei! Dar ca sě nu lungesc preste měsură cuvêntul, las timpul trecut, şi venind la cel de faţă dic, că şi astădi predicarea cuvêntului lui Dumnedeu face minuni şi lucră necurmat pentru luminarea, fericirea şi mântuirea neamului omenesc. De câte-ori şi astădi un cuvênt, un singur cuvênt din cuvêntul lui Dumnedeu, cădut ca o sěmênţă şi dusă de vênt în inima unui om, lucră acolo într'atâta, încât în mod minunat o face din nedréptă dréptă, din trufaşă smerită, din necurată curată. Şi acésta o lucră Dumnedeu minunat prin toţi ómenii, pre cari îi alege după svatul Seu, ca sě vestéscă cuvêntul Seu. Căci nu numai prin noi preoţii, slujitorii cuvêntului Seu, cari suntem puşi anumit la diregătoria acésta, ci prin fiă-care creştin adevěrat se vestesce cuvêntul lui Dumnedeu; fiă-care creştin, după starea şi puterea sa, este un predicator al Evangeliei lui Christos. Şi tu învěţătoriule în şcóla ta, şi tu comerciantule în neguţătoria ta, şi tu meşterule în lucrătórea ta, şi tu plugariule la lucrul těu, în mijlocul câmpului, în fundul pădurei, poţi face locul, pe care stai, biserică, inima ta altariu, gura ta organ al cuvêntului lui Dumnedeu. Rěmâne numai, ca sě voiesci! Şi în adevěr nimica nu este atât de trebuincios, ca acest cuvênt, fără de care nu este fericire pe pămênt, nu este mântuire în ceriu. De aceea, iubiţilor, sě ne rugăm totdeauna Părintelui ceresc, sě ne dea cuvêntul Seu sě locuiască de-apururea întru noi; sě ne dee preoţi şi învěţători, judecători şi dire-

gĕtori, părinţi şi fii, amici şi rudenii pĕtrunşi de cuvêntul Lui; sĕ ne rugăm, sĕ nu lipséscă nicicând din bisericile nóstre, din şcólele nóstre, din casele nóstre, din inimile nóstre cuvêntul Lui cel sfânt, carele ne este mai de lipsă decât pânea, ce o mâncăm, apa ce o bem şi aerul ce'l inspirăm.

În fine al *treilea cuvênt* al Mântuitoriului la despărţire este un cuvênt de *promisiune*, şi prin acésta de *întărire şi îmbărbătare*. „*Eată, le ḑice, eu trămit făgăduinţa Tatălui meu întru voi, eară voi şedeţi în cetatea Ierusalimului, până ce vĕ veţi îmbrăca cu putere de sus*". Tóte, câte învĕţase Domnul pre Apostolii sĕi în viéţă, erau sfinte şi mântuitóre; acum însĕ va sĕ-i încredinţeze despre acésta încă odată, — ca sĕ vorbesc omenesce — şi prin o mărturiă străină, ca astfel precum îi legase de sine în viéţă, aşa sĕ'i ţînă legaţi de sine şi după înălţarea Sa. De aceea le ḑisese mai nainte cu suflet părintesc: „Nu vĕ voiu lăsa pre voi orfani"; ear aici le înnoiesce acéstă promisiune, ḑicênd că le va trămite *făgăduinţa Tatălui Sĕu;* adecă le va trămite pre Duchul sfânt, pre Mângăitoriul, Duchul adevĕrului, carele dela Tatăl purcede, ca acela sĕ-i încredinţeze pe deplin despre unitatea Sa cu Tatăl şi cu Duchul, sĕ-i înveţe, sĕ-i întăréscă, sĕ-i lumineze şi sĕ îndeplinéscă într'ênşii aceea, ce Mântuitoriul pentru debilitatea priceperei lor nu le mai putuse împărtăşi. Multe, le ḑisese, are a le mai spune, însă acum nu pot purta. Cât de neasemenată, iubiţilor, ni sĕ arată şi aici bunătatea şi iubirea de ómeni a Mântuitoriului nostru! Precum în nóptea patimilor pre sine se deduse cruḑilor ostaşi şi slugi ai Archiereilor, ear pentru Apostoli se rugase sĕ i lase sĕ mérgă; precum pe cruce, în chinurile morţii, de sine uitase, şi purtase grijă de sfânta Sa Maică: aşa acum, în óra despărţirei, obiectul îngrijirei Lui din urmă sûnt

învĕţăceii Lui, credincioşii Lui, prietenii Lui, precum îi numise însuşi. O iubiţilor, care tată, care mamă de pe pămênt se îngrijesce în óra morţii pentru fiii sĕi aşa, precum sĕ îngrijesce Mântuitoriul pentru credincioşii Sĕi? Eu ḑic, că puţini; dee Dumneḑeu se fiă mulţi, cât de mulţi! Şi ceea-ce a promis Domnul prietenilor Sĕi, aceea după puţine ḑile s'a şi împlinit. La ḑece ḑile după înălţarea lui Christos, şeḑênd ei împreună, s'a pogorît Duchul Sfânt cu suflare ca de vifor repede peste dênşii, li s'a împărţit în chipul unor limbi de foc, şi i-a făcut acei înţelepţi, acei puternici, acei sfinţi, cari, precum vedem, au schimbat faţa pămêntului şi firea ómenilor. Şi eată prin venirea Duchului Sfânt împlinită nu numai acésta, ci tóte promisiunile lui Christos cătră dênşii. Şi care fuseră acele făgăduinţe? Eată-le la Evang. Marcu: „Şi semne, ḑice, celor-ce vor crede, acestea vor urma: Întru numele meu draci vor scóte, în limbi nóuĕ vor grăi, şerpi vor lua, şi de vor bé ceva de mórte, nu'i va vătema pre ei; pe bolnavi mânile 'şi vor pune, şi bine le va fi." Şi acum eată împlinirea acestor cuvinte! În Filipii, ne spun Faptele Apostolilor, era o servitóre cu *duch necurat,* „duch pitonicesc"; Pavel cértă duchul în numele lui Christos, şi îndată ese dintr'ênsa. Sĕ mergem la Ierusalim. Acolo după pogorîrea Duchului sfânt auḑim pre Apostolii vorbind în limbile tuturor popórelor adunate la prasnic, încât toţi se cuprind de mirare şi spaimă, auḑind pre aceşti Galileeni vorbind măririle lui Dumneḑeu *în limba fiă-cărui dintrînşii.* În insula Melita, eşind Pavel din corabiă şi stând cu corăbierii lângă foc, ese *o viperă* şi se înfăşură împregiurul mânei lui, încât toţi cred, că acesta este un om criminal, pre care'l gonesce mânia lui Dumneḑeu; însă Pavel scutură şerpele în foc şi nu pătimesce nici un rĕu. În góna lui Domiţian Sf. Ioan Evangelistul

se adapă cu *otravă*; el face semnul crucii peste păhar și bea, și remâne nevătemat. Petru și Ioan *vindecă* în Ierusalim pre un slăbănog, Pavel *învie* în Troada pre Eutichiu, Petru în Jopia pre Tavita; ba înaintea lui Petru scot Ierusamitanii pre bolnavii lor la ulițe, ca barem umbra lui sĕ-i ajungă, și *se însănătoșau*. Atât de mare a fost puterea promisiunei atunci; atât de mare e și astăḑi, și între noi, décă după înălțarea lui Christos și noi vom remâné în Ierusalim împreună cu învĕțăceii Lui, adecă vom rĕmâné întru împlinirea poruncilor Lui.

Și acum, după-ce Mântuitoriul dă învĕțăceilor sĕi aceste învĕțături, demândări și promisiuni, activitatea Lui pământéscă este încheiată. Acum, ca acela, căruia i s'a dat tótă puterea în cer și pe pământ, rădică mânile Sale preste ei și-i binecuvîntă, și nuor luminos 'L ia dela vederea lor; eară doi ângeri în vestminte luminate le spun, că acest Iisus iară va vení așa, precum l'au vĕḑut pre El mergênd la cer. Atunci Apostolii se întorc în Ierusalim cu bucuriă mare și petrec împreună în rugăciune, lăudând și binecuvîntând pre Dumneḑeu. Sĕ le urmăm și noi, iubiților, și plecând astăḑi, în ḑiua înălțărei Domnului, genunchii nostri înaintea Lui, sĕ ne rugăm: Dómne Iisuse Christóse, fiiul lui Dumneḑeu, carele pentru noi, oile cele rătăcite și robi ai pĕcatului, ai venit în lume, și plinind tótă rênduiala părintéscă pentru mântuirea nóstră, Te-ai înălțat la cer și șeḑi de-a drépta Tatălui, și odinióră iarăși vei venì, sĕ judeci viii și morții, întinde și asupra nóstră mânile Tale cele dumneḑeesci și ne binecuvêntă pre noi. Binecuvêntă preoți și mireni, binecuvêntă bărbați și femei, binecuvêntă bĕtrâni și tineri, binecuvêntă părinți și prunci, binecuvêntă învĕțători și învĕțăcei, binecuvêntă domnitori și supuși, mari și mici. Binecuvêntă pre toți

cei ce Te cunosc pre Tine, ca sĕ Te cunóscă tot mai bine din ce în ce; binecuvêntă și pre cei ce încă nu Te cunosc, ca se Te cunóscă. Binecuvêntă Dómne tótă biserica Ta și ne trămite și nóuĕ credincioșilor Tei Duchul Tĕu cel sfânt, ca precum atunci pre Apostolii Tei, așa acum și pre noi următorii Tei și ai acelora, se ne povețuiéscă întru tot adeverul. Că Tu ești calea și adevĕrul și viéța, și Ție mărire se cuvine, împreună cu Părintele Tĕu cel fără de 'nceput, și cu preasfântul și bunul și de viéță făcătoriul Teu Duch, acum și în veci. Amin.

V. Alta tot la Prăsnicul Înălţărei Domnului.

„*Şi eată eu cu voi sum în tóte ḑilele, până la sfêrşitul veacului, Amin*". Mateiu cap 28, vers 20.

Mântuitoriul plinise sublima Sa chiămare pe pământ, lucrul sĕvêrşise, pentru care l'a fost trămis Tatăl în lume, sĕmênţa Evangeliei era aruncată în pământ, jertfa cea mare o jertfise pe altariul Golgotei, viéţa triumfase asupra morţii şi stricăciunei, şi acum sosise momentul, ca fiul sĕ se reîntórcă în sinurile cerescului sĕu Părinte, dela care spiritual nici când nu se depărtase. Şi precum a fost admirabilă nascerea Lui pe pământ, tot asemenea este minunată şi eşirea Lui. Ângerii lui Dumneḑeu vestiseră atunci păstorilor din Vitleem nascerea Lui; ângerii, solii ceresci, se arétă şi astăḑi Apostolilor celor uimiţi, spunêndu-le, că Iisus, pre carele 'l vĕd acum cu mărire mergênd la ceriu, iarăşi va vení întru acéstă mărire. În liniscea pescerei din Vitleem nascerea Lui, în liniscea muntelui maslinilor înălţarea Lui la ceriu. Aici adună Mântuitoriul lumei încă odată pre iubiţii sĕi învĕţăcei, pre cari 'i deduse Tatăl din lume; aici deschide încă odată gura Sa cea dumneḑeéscă, le descopere tainele împĕrăţiei lui Dumneḑeu, şi apoi încredinţându-i purtărei de grijă a Părintelui sĕu, se înalţă pe nuor uşor dela ochii lor, asigurându-i de ajutoriul sĕu pentru totdeauna. „Şi eată" — le ḑice — „eată eu cu voi sum în tóte ḑilele, până la sfêrşitul vécului!"

Sĕ mergem şi noi, creştini iubiţi, pre cari darul lui Dumneḑeu ne-a întrunit astăḑi aici, sĕ mergem şi noi cu Apostolii Lui, sĕ fim de faţă la eşirea din lume a Domnului nostru! Şi precum altă dată am

ascultat cu bucuriă glasul Angerilor, cari vestiau nascerea Lui; precum l'am însoţit la Iordan la botez; precum am plecat inimile nóstre la învĕţătura Lui cea minunată; precum am plâns cu învĕţăceii şi cu mironosiţele la patima şi mórtea şi îngroparea Lui: astfeliu veniţi sĕ însoţim pre Domnul şi în acéstă ultimă călătoriă pământéscă. Veniţi sĕ auḑim din rostul Lui încă odată cuvêntul cel fericitoriu al Evangeliei; sĕ ne împărtăşim încă odată de binecuvêntarea mânilor, ce le rădică spre credincioşii Sĕi; sĕ priimim încă odată încredinţarea, că deşi trupesce se duce dela noi, dar duchovnicesce rĕmâne cu noi în veci! Da, *Domnul rĕmâne în veci cu noi, décă noi vom fi şi vom remâné învĕţăceii Lui.*

Şi ce e acésta? Este, *ca mai întâi de tóte sĕ'l cunóscem!* Cum? Acuşi se împlinesc 1900 ani, de când a umblat Domnul pe pământ, şi se vestesce între noi numele Lui, şi încă sĕ nu'l cunóscem? Da, sûnt 1900 de ani dela venirea lui Christos, şi încă câţi ómeni sunt pe pământ, cari n'au auḑit de numele Lui, séu décă au şi auḑit, încă n'au creḑut, şi décă au şi creḑut, încă nu s'au botezat, séu décă chiar s'au şi botezat, totuşi încă nu cunosc pe deplin pre Acela, întru carele s'au botezat şi al cărui nume 'l póртă! Trei ani umblaseră Apostolii cu Christos, auḑind ḑi de ḑi cuvêntul Lui, vĕḑênd necontenit minunile Lui, rĕsunând de-a pururea în urechile lor vestirea Lui despre voia Tatălui, puterea, înţelepciunea, bunătatea, iubirea şi mărirea Tatălui, şi cu tóte acestea puţin înainte de patimă 'L rógă Filip: Dómne, arată-ne nóuĕ pre Tatăl! — Ce fel Filipe? De atâta vreme eşti cu mine, şi încă nu cunosci pre Tatăl? şi nu scii, că Tatăl este întru mine şi eu întru Dênsul? — Şi iarăşi altă dată: „Cine ḑic ómenii că sum eu?" întrébă Domnul pre Apostolii sei. „Unii — rĕspund ei — ḑic, că

ești Ioan Botezătoriul, alții că ești Ilie, alții că ești Ieremia séu unul din Proroci. — „Dar voi cine diceți că sum?“ Și eată din cei doisprețece, cari în tóte dilele erau cu El și toți 'l cunosceau, precum li se părea, unul singur, adecă Simon Petru îndrăsnesce a mărturisí: „Tu ești Christos, fiiul lui Dumnedeu celui viu!“ Eată, fraților, cunoscința nóstră despre Christos: unul din doisprețece!

Dar de l'am și cunósce și l'am și mărturisí ca Petru, totuși nu e de ajuns, décă *nu'l vom și iubí.* A *cunósce* însě pre Christos și a'l *iubí,* este fórte aprópe séu mai vêrtos este imposibil a'l cunósce și a nu'l iubí. Ba un renumit părinte bisericesc*) dicea fórte adevěrat și frumos, că pe atâta *cunóscem* pre Dumnedeu, pe cât 'l *iubim!*“ Căci *a iubí pre Christos, este a iubí binele.* Ear a cunósce lumina și a iubí întunerecul; a cunósce dreptatea și adevěrul și a iubí minciuna și falsitatea; a cunósce binele și a iubí rěul, — cum ar puté un astfel de om a se numí învěțăcelul lui Christos? Fariseii credeau că cunosc scripturile, și nu le cunosceau; de aceea nu cunosceau și nu iubiau nici pre Christos, prevestirea și dorirea scripturilor. „Pre omul acesta — diceau — nu'l scim de unde este!“ Moise și toți Prorocii 'l prevěduseră și'l prevestiseră; scriptura era plină de numele lui Mesia, și ei nu'l cunosceau! Și cătră cine diceau, că nu sciu, cine este Christos? Cătră sěrmanul om, ce fusese orb din nascere, după cum audirăm în Evangelia nóstră de curênd, pre care 'l vindecase Christos, și carele 'l cunoscea. O căile lui Dumnedeu! Cel necărturar 'l cunósce, și cei cărturari nu; cel neînvěțat îl mărturisesce, 'l doresce, i sě închină, — cei învěțați 'l desprețuesc și sě lapědă de Dênsul; cel orb vede, — și cei cu ochi sunt orbi! Și unde este cheea acestui

*) A se vedé nota 1. dela fine.

secret? În dóuě cuvinte: *Acesta 'L iubia, aceia 'L uriau!* Eată, fraților, cunoscința fără iubire!

Dar în fine iubirea acésta sě nu se mărginéscă numai pe lângă simțemintele inimei, nici chiar pe lângă cuvintele gurei; ci sě se manifesteze séu arete și prin *faptele* nóstre, *prin urmarea lui Christos,* „Nu tot cel-ce 'mi dice mie: „Dómne, Dómne!“ va întra întru împěrăția ceriului, ci cel ce face voia Tatălui meu!“ Și iarăși: „Cel ce va sě vină după mine, sě se lapede de sine, sě'și ia crucea sa și sě'mi *urmeze* mie!“ Sunt frumóse cunoscințele, sunt laudabile simțemintele bune, sunt plăcute și folositóre cuvintele; dar covêrșitóre preste tóte sunt *faptele*“! Deci de voim sě fim învěțăcei ai lui Christos; de dorim, ca și cu noi sě fiă Domnul, precum a promis a fi cu Apostolii sěi, apoi sě ne silim, tot mai bine *a'l cunósce,* tot mai cu căldură *a'l iubí,* tot mai mult *a urma Lui?* Apostolul Pavel mustrá pre Corinteni (I. Cor. 11, 30), că sunt între ei mulți *neputincioși* și *bolnavi* și *dorm* mulți“; adecă mulți creștini cu numele, dar nu și cu faptele. Ferice décă cuvêntul acesta nu se va putea aplica și la noi! Dar décă voim sě ne numim creștini, sě urmăm blândețele, dreptatea, smerenia, iubirea de ómeni a lui Christos, și atunci Christos va fi și cu noi, ca cu învěțăceii sěi.

Ear Tu fiul lui Dumnedeu, Mântuitoriul lumei, carele mergi astădi cu preamărire la Tatăl, — Tu, al cărui dar a făcut din pescari Apostoli și din păgâni Mucenici, luminéză mintea nóstră spre cunoscința Ta, aprinde inimile nóstre spre iubirea Ta, întăresce puterea nóstră și mai vêrtos neputința nóstră spre urmarea Ta, ca sě ne învrednicim și noi a fi *cu cuvêntul și cu fapta* învěțăcei ai Těi. Nu ne lăsa orfani nici pre noi, precum n'ai părăsit pre Apostolii Těi. Binecuvêntă-ne și pre noi, cari sěrbăm astădi

împreună cu maica nóstră biserică mărită Înălţarea Ta la ceriu, precum ai binecuvêntat în muntele maslinilor pre iubiţii Tĕi învĕţăceĭ, pre cari i-ai cheiămat a mărturisí pentru Tine şi a binevestí evangelia Ta în tótă lumea, la tótă zidirea. Trămite-ne şi nóue, precum acelora, pre Mângăitoriul, duchul adevĕrului, carele dela Tatăl purcede, ca sĕ ne povĕţuiéscă spre tot adevĕrul; şi fii cu noi şi cu sântă biserica Ta, precum ai promis credincioşilor Tĕi, pănă la sfêrşitul veacului. Amin!

VI. A doua ḑi de Rosalii. *)

„Şi s'au umplut toţi de Duchul Sfânt, şi au început a vorbí într'alte limbi, precum le da lor Duchul a grăí!“ **Fapt. Apost. 2, 4.**

Ceea-ce este pentru o familiă ḑiua nascerei capului ei, aceea este, iubiţilor, pentru familia cea mare a creştinilor ḑiua de eri, ce se continuă şi astăḑi şi încă şi mâne; căci acum sĕrbéză biserica creştinéscă sĕrbătórea *nascerei sale.* Astăḑi céta cea mică a credincioşilor lui Christos, — cu totul 120 suflete, — până acum ascunsă şi fricósă, ese la lumina ḑilei şi se înfăţişéză lumei ca *societate solidară, încheiată, ca biserică christiană.* Şi precum fiii şi fiicele la ḑiua natală a părinţilor lor alérgă a le încununa frunţile iubite cu cununi de flori şi a le înveselí inimile prin urări şi fericitări: aşa şi noi eată am încununat şi am împodobit astăḑi pre maica nóstră sufletéscă cu verdéţă şi cu flori, şi'i aducem cântări sfinte de bucuriă şi de veseliă. Fiă, ca aceste jertfe fiieşci ale nóstre se purcédă din inimi curate! Fiă, ca buna nóstră maică sĕ le priiméscă cu plăcere şi bucuriă. Fiă, ca precum fiii de mama lor, aşa şi mama sĕ se pótă bucura astăḑi cu bucuriă sfântă de fiii sei! Da, bucură-te maică sfântă, bucură-te biserică de fiii tei! Bucură-te, căci ceea-ce la început păreai stérpă, astăḑi numeri fiii tei nu după sute séu mii, ci după milióne şi sute de milióne, pentru-că tot pămêntul este plin de dênşii. Ceea-ce la început erai defaimată şi persecutată, astăḑi eşti lăudată şi glorificată ca începătórea unei ere nóuĕ de fericire în viéţa neamului omenesc! Ceea-ce la început, ca şi dumneḑeescul teu întemeiatoriu, nu

*) A se vedé nota 2 dela fine.

aveai unde se-ţi pleci capul, astădi şedi pe scaune împerătesci. Bucură-te, bucură-te biserică, mamă fericită, bucură-te de fiii Tei! Bucuraţi-ve fii de mama vóstră! Astădi sunt *Rosaliele*, serbătórea roselor, diua nascerei bisericei creştinesci!

Precum le demandase dumnedeescul învĕţătoriu înainte de preamărita sa înălţare, Apostolii şi ceilalţi învĕţăcei ai Domnului erau în Ierusalim, asceptând împlinirea făgăduinţei date lor. Cum se va fi amestecat în inimile lor în decursul acestor nóuĕ dile bucuria cu întristarea! Bucuria, căci veduseră împlinit minunat ceea-ce predisese Christos despre mórtea, înviierea şi înălţarea sa, şi se convinseseră cu desevîrşire, că Christos este fiiul lui Dumnedeu, Mântuitoriul lumei. Ear întristarea, pentrucă se vedeau pre sineşi ca pre nisce prunci orfani, lipsiţi de părintele lor, lipsiţi de învĕţătura şi poveţuirea Lui, — de pânea cea cerescă, ce nutrise până acum sufletele lor. Însĕ întristarea lor nu dură mult. Căci la dece dile după înălţarea Domnului, fiind ei adunaţi cu toţii la un loc, s'a făcut deodată o suflare ca de vifor, ce vine repede, şi a umplut casa unde şedeau, *şi Duchul Sfânt în formă de limbi de foc s'a pogorît preste dênşii, şedênd pe fiăcarele din ei.* Şi s'au umplut toţi de Duchul şi au început a grăi în alte limbi, precum le dedea lor Duchul a grăi. Mulţimile celor adunaţi în Ierusalim, Iudei din tótă lumea, se spăimêntară de acéstă vedere străină; ear alţii, necunoscênd puterea lui Dumnedeu, 'şi aflau batere de joc de dênşii, dicênd, că sûnt plini de vin, măcarcă erá de diminéţă, încă numai la a treia óră din di. Atunci Petru, acel Petru, care 'n nóptea ss. patimi se lăpedase de Domnul seu, ba se jurase că nici că'l cunósce, — acel Petru acum păşesce la mijloc între popor şi le arată din sânta Scriptură, că acésta nu este beţiă, ci este plinirea cuvêntului Prorocului Ioil, (2, 28), carele cu multe sute de ani mainainte predisese acéstă profusiune a Duchului lui Dumnedeu; apoi le vorbì cu atâta însufleţire, încât mulţi se petrunseră de cuvintele lui şi'l rugară, se le arete calea cătră mântuire. El le respunse: „Botezaţi-ve şi credeţi în Evangeliă, şi veţi lua puterea Duchului sfânt"! Şi în óra aceea se botezară *ca la trei mii de suflete* şi se umplură toţi de Duchul sfânt. Astfel vedem aici, tot într'o óră, cea d'antâi *semĕnătură* şi cel d'antâi *seceriş* în agrul lui Christos. Ear de atunci încóce aflăm pre Apostolii, precum disese Domnul la chiămarea lui Petru, ca pre nisce vênători, cari întind mrejile cuvêntului lui Dumnedeu în tóte părţile, spre a vêna pre toţi cei doritori de mântuire şi a-i aduce la Christos. Căci de atunci ei sĕ risipiră prin lume, încătrău 'i poveţuia Duchul lui Dumnedeu, vestind cuvêntul vieţei de veci şi botezând. Şi cuvêntul lui Dumnedeu sporia în mod minunat, şi numĕrul credincioşilor se îmmulţia din di în di, şi virtuţile creştinesci resăriau ca spice frumóse din pămêntul cel pânăací înţelenit, ce nu producea făr spini şi polomidă. Ear acestea tóte se făceau, pentrucă Apostolii Domnului se îmbrăcaseră cu putere de sus, *pentru-că Duchul sfânt îi luminase, îi întărise şi i sfinţise.*

Trei ani fuseră Apostolii împreună cu Christos, martori faptelor Lui, ascultători cuvintelor Lui, şi totuşi încă atât de puţin au fost înţeles trămiterea Lui cea dumnedeéscă, încât cu puţin înainte de patimă Filip, confundând cele ceresci cu cele pămêntesci, 'L rugase: Dómne, arétă nóuĕ pre Tatăl; ear fiii lui Zevedeiu, cugetând la ranguri lumesci, ceruseră a şedé deadrépta şi deastânga Lui întru mărirea Lui. Acéstă necunoscinţă a lor prin pogorîrea Duchului sfânt a încetat. Ca o *lumină* s'a aretat Duchul Sfânt, şi ca o lumină *a luminat,* a strălucit şi a pĕtruns min-

ţile şi inimile lor. Acum, precum cântă frumósele nóstre cântări despre Moise, se scutură tina de pe ochii minţei lor, şi ei ved pre cel-ce este, şi sĕ învéţă cunoscinţa Duchului. De aici încolo ei nu mai sûnt pescarii cei neînvĕţaţi, ci sûnt comori de înţelepciune şi începătorii teologilor şi retorilor bisericei. Tainele lui Dumnedeu stau acum ca nisce cărţi deschise şi ceteţe dinaintea ochilor lor sufletesci, şi ceea-ce mai nainte le era enigmă séu gâcitură, de adi încolo le este realitate, lucru aievea, adever, lumină. Acum înţeleg prorociile cele întunecate ale Prorocilor, petrund la înţelesul cel adeverat al cuvintelor lui Christos, — cunosc pre Tatăl, pre carele dorise Filip sĕ'l cunóscă. Acum înţeleg, că este o viéţă mai înaltă pentru om, decât a mânca şi a bé; cunosc, că creştinătatea cea adeverată este, a împliní voia lui Dumnedeu; sûnt convinşi, că tot neamul omenesc de sub cer este chiămat la ospeţul cel mare al împerăţiei lui Dumnedeu. Aşa iubiţilor, căci aşa a fost voia lui Dumnedeu, ca tainele Lui cele mari sĕ se acopere dinaintea învĕţaţilor lumei, şi sĕ se descopere pruncilor, adecă Apostolilor celor necărturari, ca astfel sĕ nu se sumeţéscă omul cu sciinţa sa, ci se cunóscă şi se mărturiséscă, că tóte întru tóte le lucréză darul lui Dumnedeu. Şi precum minţile Apostolilor Duchul Sfânt le-a luminat spre tóte cele mântuitóre, aşa şi astădi, creştini evlavioşi, tótă luminarea nóstră, spre tot, ce este bun şi folositoriu şi sfânt, o lucréză Duchul acesta. Duchul lui Dumnedeu este luminarea cea adeverată a minţei nóstre. De cuprindem lucrurile, ce ne sûnt de trebuinţă şi de folos în viéţă; de înţelegem cuvêntul lui Dumnedeu şi petrundem adeverurile Lui cele vecĭnice şi neschimbăciόse; de ne rădicăm prin luminarea minţei nóstre tot la mai înalte şi mai înalte trepte ale cunoscinţei şi ale lucrărei; de cunóscem adeveratul nostru bine

şi tindem spre ajungerea lui, séu de pricepem reul, ce ne ameninţă, şi scim a ne ferí de dînsul, tóte acestea sûnt lucrări ale Duchului Sfânt, carele astfel, după mesura credinţei nóstre, se revérsă asupra celor aleşi de Dumnedeu. Da iubiţilor, Duchul sfânt este *luminarea minţilor nóstre.*

Şi precum vedem pre Apostolii Domnului *luminându-se* prin Duchul Sfânt, aşa-i vedem şi *întărindu-se*, ba devenind supra-omenesci şi neînvingibili prin puterea acestui Duch. „Tóte“ — dice Apostolul Pavel — „tóte le pot întru Christos, cel-ce me întăresce!“ Ei, cari în nóptea patimilor lui Christos, învinşi de slăbiciunea firei omenesci, fugiseră şi se împrăsciaseră, acum se întăresc în credinţă întru atâta, încât se readună, se constituesc în societate deosebită, păşesc în faţa lumei cu numele lui Christos, şi în timpul îndelungatelor şi grelelor ispite nimic nu mai este în stare a-i despărţí de Dênsul. Petru, carele în óra periclului cu jurămênt se lăpĕdase, că nu e dintre învĕţăceii lui Iisus, ba nici că cunósce pre omul acela, acum ia îndrăsnélă a-'l vestí în public. „Simon Petru, servul şi apostolul lui Iisus Christos“ se numesce el de aici înainte, şi acuşi 'l vom vedé dându-şi şi viéţa sa pentru Christos. Ei, cari mai înainte şedeau numai cu uşile încuiate pentru frica Iudeilor, acum mărturisesc pre Christos înaintea archiereilor şi boierilor poporului, şi cu tóte că li se opresce a mai pomení numele acesta, ei 'l predică în biserica cea mare din Ierusalim. Soborului, care i ameninţă cu pedepse aspre, de vor mai numí numele acela, i respund în faţă: „Judecaţi, de este drept înaintea lui Dumnedeu, pre voi a vĕ asculta mai vêrtos, decât pre Dumnedeu!“ (Fapt. Apost. 4, 19). Ba după-ce se pun în prinsóre, se légă cu lanţuri şi se bat cu toiege ca nisce criminali, ei se bucură şi mulţemesc lui Dumnedeu, că

s'au învrednicit, a fi batjocuriţi şi maltrataţi pentru numele lui Christos. Şi acéstă tăriă a credinţei, ce li-a însuflat Duchul sfânt, nu i-a mai părăsit tótă viéţa lor, ci i-a însoţit până în momentele cele din urmă şi li-a recorit frunţile de sudorile morţii. Nenumĕrate au fost suferinţele lor: persecuţiuni pe faţă dela inimici, persecuţiuni ascunse dela prietenii cei mincinoşi, persecuţiuni dela Iudei şi dela păgânii, persecuţiuni dinafară şi dinlăuntru. Fómetea şi setea, frigul şi zeduful, golătatea şi lipsa, bătăile şi închisorile, amenințările cu mórtea şi periculii de mórte de multe feluri, tóte le sufer, tóte le supórtă, tóte le înving cu puterea priimită astădi dela Duchul Sfânt. Cu acéstă tăriă ei au învins lumea, şi tot asemenea şi astădi numai tăria aceea póte triumfa asupra patimilor şi ispitelor lumei. Căci de unde ar avé cel drept curagiul, a suporta în lume neîndreptăţirile, ce i se fac, décă nu l'ar întărí duchul lui Dumnedeu? De unde cel bun îndrăsnéla, de a nu se teme de cel rĕu? De unde cel iubitoriu de adevĕr şi dreptate tăria aceea de diamant, a nu pleca genunchii sei înaintea minciunei şi a făţăriei? Da, iubiţilor, Duchul Sfânt a fost şi este nu numai *luminarea minţilor nóstre*, ci şi *întărirea inimilor nóstre!*

În sfârşit Duchul Sfânt a *sfinţit* pre Apostoli, făcêndu-i după cuvêntul scripturei vase de bună trébă spre plinirea evangeliei lui Iisus Christos. In formă de foc s'a arătat Duchul Sfânt, şi în forma focului, ce curăţesce aurul şi argintul de alte soiuri de pămênt, cu cari se află amestecate, a curăţit minţile şi inimile lor de tot ce era material, pămêntesc şi de jos. „Eu — dice Apost. Pavel (Galat. 2, 19) — eu prin lege legei am murit, ca sĕ viez lui Dumnedeu". Şi în adevĕr că de aici încolo ei nu mai viéză loruşi, ci lui Dumnedeu şi evangeliei lui Christos. Mănia, ura, resbunarea, iubirea de argint, nedreptatea şi câte alte patimi domnesc în lume, turbură fericirea nóstră şi ne depărtéză de D-deu, ei în urma acestei sfinţiri le au depus cu totul, de tóte s'au desbrăcat, tóte le au sters din inimile lor, şi s'au îmbrăcat în vestmêntul acela curat şi nemaculat al sfinţeniei, ce-i face pentru toţi vecii stele luminóse ale bisericei lui Christos. Ei, cari mai nainte erau bântuiţi de multe feluri de neputinţe omenesci, acum se fac esemple şi modele vii de virtute pentru tótă creştinătatea; şi cu drept pot provoca pre credincioşii lor, a li se face următori. De aici încolo ei sunt ângeri în trup omenesc, fiinţe apropiate de Dumnedeu, cari trăiesc pe pămênt, dar sufletele lor deapururea sunt în ceriu. De aici încolo ei nu mai cugetă, nu mai simţesc, nu mai doresc şi nu mai voiesc cele omenesci şi de jos, ci tótă cugetarea şi simţirea şi voinţa lor este aţîntită spre cele mai înalte şi ddeesci. O fericiţi noi creştinii, cari avem astfel de esemple strălucitóre dinaintea ochilor nostri! Apostolii au fost ómeni asemenea nóue, născuţi cu tóte neputinţele firei nóstre, supuşi tuturor patimilor asemenea nóue. Şi eată, luminaţi şi întăriţi de Duchul Sfânt, la ce înălţime a perfecţiunei s'au urcat! Fericiţi noi, cari vedem firea nóstră atât de nobilitată, cari vedem pre om atât de aprópe de D-deu! Dar *mai fericiţi, décă ne vom pĕtrunde şi noi de sfinţenia lor! Şi deplin fericiţi*, décă ne vom face *rĕvnitori şi următori acestei sfinţenii!* Da, creştini iubiţi, căci numai atunci vom puté călca sub piciórele nóstre, ca pre nisce fére deapururea revoltante, patimile acelea, cari resvrătesc lumea, cari strică fericirea nóstră şi a altora şi ne închid uşile raiului celui gătit nóue. Numai atunci va domní în casele şi familiile şi cărările vieţei nóstre modestia, cumpĕtul, dreptatea, sinceritatea, adevĕrul, curăţia, îndelungă-răbdarea,

iubirea lui Dumnedeu și a deaprópelui, și tótă fapta bună, cari tóte Apostolul Pavel le numesce *rodurile Duchului Sfânt.* Numai atunci vor merita societățile nóstre, fiă familii, comune, țeri, staturi séu de ori-ce fel numele de societăți creștinesci. Numai atunci vom puté dice, că conlucrăm la împĕrăția lui Dumnedeu, pentru carea Christos și-a vĕrsat sângele, pentru carea s'a pogorît Duchul Sfânt preste credincioșii lui Christos. Da, iubiților, căci *Duchul Sfânt atunci a fost, și acum este și deapururea va fi sfințirea sufletelor nóstre!*

Ear ca sĕ vină, sĕ vină cât mai curênd, mai ântâiu în inimile nóstre, apoi în casele nóstre și în fine asupra tuturor cugetărilor și lucrurilor nóstre acest dumnedeesc și Sfânt Duch, *care-le a luminat, a întărit și a sfințit pre Apostolii Domnului,* sĕ ne rugăm cu deosebire astădi cu acel pĕtrundătoriu cuvênt, ce ni-l cântă biserica mai vêrtos în dilele acestea: „Duchul Sfânt erá și este și va fi, nici început avênd nici încetênd, ci pururea cu Tatăl și cu Fiiul este împreunat și împreună numĕrat: viéță și de viéță făcătoriu, lumină și din lumină purcedĕtoriu; însuși bun și isvor bunătății, prin carele Tatăl se cunósce și Fiiul se preamăresce și de toți sĕ scie: o putere, o împreunare, o închinăciune a Sfintei Treimi". Căreia întreit sântă cântare, cinste și preamărire, dela noi și dela tótă suflarea în veci! Amin!

VII. La sĕrbătórea Nascerei Sfântului Ioan Botezătoriul.

(24 Iunie).

„Și tu, pruncule, proroc Celui Preaînalt te vei chiăma, că vei merge înaintea feței Domnului, sĕ gătesci căile Lui!" Ev. Luca, 1, 76.

Când se apropià plinirea vremei, ca Dumnedeu sĕ trămită în lume pre Mesia cel promis, era în Iudeea un preot cu numele Zacharia, și muierea lui Elisaveta. Și erau ei ómeni buni și drepți înaintea lui Dumnedeu, și îmbĕtrâniseră amêndoi, dar nu aveau prunci. Atunci odată, pecând Zacharia slujia în biserică înaintea Domnului, după rênduéla preoției, eată un ânger deadrépta altarului, și el s'a spăimêntat. Și i-a dis ângerul: „Nu te teme Zacharie, pentru-că s'a audit rugăciunea ta, și muierea ta Elisaveta va nasce ție fiiu, și vei pune numele lui Ioan. Și va fi ție bucuriă și veseliă, și mulți de nascerea lui se vor bucura. Că va fi mare înaintea Domnului, și vin și beutură bețivă nu va bé, și se va umplé de Duchul Sfânt încă din pântecele maicei sale"; apoi spunêndu-i, că va merge înaintea Domnului cu duchul și cu puterea lui Ilie, terminà cu cuvêntul, că pruncul acesta va găti Domnului popor desĕvêrșit. Și întrebând Zacharia, cum va cunósce el acésta? căci și el și Elisaveta sunt bĕtrâni, trecuți din dilele lor, 'i dise ângerul: „Eu sum Gavriil, cel-ce stau înaintea lui Dumnedeu și sunt trămis a grăí cătră tine și a binevestí ție acestea. Și eată vei tăcé și nu vei puté grăí până'n diua aceea, când vor fi acestea, pentru-că n'ai credut cuvintelor mele, care se vor împliní la vremea lor". Și așa s'a și întêmplat. Zacharia rĕmase mut, și po-

porul mirându-se, cunoscù, că a vĕḑut vedeniă. Eară la timpul sĕu Elisaveta născù prunc de partea bărbătéscă, și era plină de bucuriă, că a luat Dumneḑeu ocara ei dintre ómeni, căci Evreii credeau, că soții, cari n'au prunci, nu sunt buni la Dumneḑeu. Și când după legea lui Moise la opt ḑile era sĕ se taie împregiur pruncul și sĕ i se pună nume, atunci se făcù dispută între rudenii pentru numele pruncului. Unii ḑiceau: Zacharia, ca al tatălui seu, ear Elisaveta: Ioan, care în limba evreéscă va se ḑică: Darul lui Dumneḑeu. Și așa făcĕnd semn la tatăl pruncului, acesta cerù tăbliță și scrise: Ioan sĕ fiă numele lui! Atunci dintr'odată se deslegà limba lui, și bĕtrânul preot începù a mărí pre Dumneḑeu și a prorocí despre acest prunc minunat: că Domnul a cercetat cu milă pre poporul seu și i-a făcut mântuire, precum s'a promis lui Avraam, părintelui poporului seu. „Și tu, pruncule“, — ḑise — „prorocul Celui Preaînalt te vei chiăma, că vei merge înaintea feței Domnului, sĕ gătesci căile lui, ca sĕ dai cunoscință mântuirei poporului lui, întru iertarea pĕcatelor lor. Pentru milostivirile milei Dumneḑeului nostru, în care ne-a cercetat pre noi rĕsăritul cel din înălțime. Ca sĕ lumineze celor-ce ședeau întru întunerec și în umbra morții, sĕ îndrepteze piciórele nóstre în calea păcei“. Astfel apoi a fost tăiat pruncul împregiur și a priimit numele Ioan; și evangelistul Luca nu lipsesce a adauge: că „pruncul crescea și se întăria cu duchul, și a fost în pustiă până în ḑiua arĕtărei lui cătră Israil“.

Acéstă ḑi de bucuriă, ḑiua nascerei s. Ioan prorocului, înainte-mergĕtoriului și botezătoriului Domnului nostru Iisus Christos, o sĕrbăm noi astăḑi, creștini iubiți, — ḑiua prorocului, pre care însuși Domnul 'l numesce cel mai mare între cei născuți din muieri.

Biserica închipuiesce pre s. Ioan Botezătoriul ca purtând aripi la umerii sei, și-'l numesce „ânger în trup, temeiul prorocilor, înainte mergĕtoriu al venirei lui Christos“. Căci minunată întru adevĕr este dela început până la sfêrșit viéța acestui proroc. Imbrăcat în haină de peri de cămilă, brâu de curea preste mijlocul seu, mâncând aguridă și miere sĕlbatică, el petrece cu o ființă din altă lume, în pustiul Iordanului și strigă popórelor: „Pocăiți-vĕ, că s'a apropiat împĕrăția cerurilor!“ Și veniau la dênsul mulțime de ómeni din tóte părțile, și-'și mărturisiau pĕcatele lor, și se botezau dela dênsul în apele Iordanului. Și împreună cu alții veniau și din Farisei și Saducei; și Ioan îi cunoscea pre ei cu duchul și ḑicea lor: „Pui de năpârci, cine v'a arĕtat vouĕ, ca sĕ fugiți de mânia cea fiitóre? Faceți dar roduri vrednice de pocăință!“ Apoi îi învĕța, sĕ nu se laude tot cu aceea, că tatăl lor este Avraam, căci Dumneḑeu și din petrile acestea póte sĕ rădice fii lui Avraam. Ci mai vêrtos sĕ cugete, că sĕcurea este la rădĕcina pomului, și tot pomul, care nu face rod bun, se taiă și se aruncă în foc. — Ear când 'l întreba, că dóră el este Iisus? Ioan mărturisia, că nu este, ci el e glasul celui-ce strigă în pustiă: Gătiți calea Domnului, — că după El vine cel mai mare decât dênsul, căruia el nu e vrednic a-i deslega curelele încălțămintelor, — că el botéză cu apă spre pocăință, dar acela, adecă celce vine după dênsul, va boteza cu Duch sfânt și cu foc, și multe altele, cu cari mângăia poporul. Într'aceea venind și Iisus din Galilea la Iordan sĕ se boteze, Ioan din descoperire dumneḑeéscă 'l cunoscú și-l numì „mielul lui Dumneḑeu, care pórtă pĕcatele lumei“, căci Duchul lui Dumneḑeu se va pogorí preste dênsul și va odichní preste dênsul. Și așa, ca sĕ se plinéscă, după cuvêntul lui Iisus, tótă

dreptatea, Ioan botezà pre Iisus în Iordan, și Duchul în chip de porumb se pogorí preste Dênsul și se făcù glas din cer: „Acesta este fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit“!

Dar destul, iubită obște creștinéscă, destul pânăací astăḑi, la ḑiua nascerei Sftlui Ioan; ear mai mult despre viéța și mórtea lui nu preste multe ḑile.

Căci și din cele de pân' aici am putut cunósce, că Ioan a fost trămis dela Dumneḑeu ca pétra de hotar între legea vechiă și legea nóuă: aceea a fost trecut, și acésta a fost venit; „trecut-a, — după cântarea nóstră bisericéscă, „trecut-a umbra legei, și darul a venit!“ Ioan prin inspirarea dumneḑeéscă o cunósce acésta și vine a gătí calea spre priimirea lui Iisus. Serios, strins împlinitoriu al legei, modest, abstinent ca un pustnic, — străin de vin și beutură bețivă, după prevestirea ângerului, Ioan a petrecut viéța sa ca un ânger în trup omenesc, în post și rugăciune, în propoveduirea pocăinței, botezarea lui Christos și îndreptarea la Christos a tuturor celor-ce doriau mântuirea, carea venise.

Pentru aceea, iubiți fii ai bisericei, sě ne bucurăm astăḑi și noi împreună cu maica nóstră biserică, și sě sěrbăm împreună cu dênsa nascerea celui mai mare dintre toți prorocii, ba a celui mai mare decât toți cei născuți din muieri. Și precum la nascerea lui Ioan s'au bucurat tóte rudeniile lor și tot ținutul acela, că a căutat Domnul cu îndurare spre robii sei, drepții Zacharia și Elisaveta, așa sě ne bucurăm și noi de minunata nascere a acestui prunc, care avea sě fiă premergětoriu și prevestitoriu al venirei lui Christos, calea și adevěrul, viéța și mântuirea sufletelor nóstre. Căruia mărire și preamărire, dela noi și dela toți, cei-ce cred întru Dênsul, în veci! Amin.

———o———

VIII. La sěrbătórea ss. Apostoli Petru și Pavel.

(29 Iuniu).

„Tu ești Petru, și pe acéstă pétră voiu zidí biserica mea, și porțile iadului nu o vor birui pe ea“!

Mateiu 16, 18.

Precum înainte cu puține ḑile a sěrbat biserica nascerea s. Ioan Botezătoriului, așa continuă astăḑi cu cinstirea sfinților și plăcuților lui Dumneḑeu. Astăḑi ne pune înainte pomenirea ss. mai marilor apostoli *Petru și Pavel,* cari despărțiți cu trupul, dar împreunați cu duchul, au lucrat fiăcare în parte, dar ambii spre același scop, pentru întărirea bisericei, ca după cuvêntul lui Christos nici porțile iadului sě n'o pótă sfărma. Biserica serbéză astăḑi pre amêndoi împreună, ca prin acésta sě ne arete neschimbata, neîntrerupta și nealterata unitate a bisericei: căci *unul* este capul bisericei, *unul* întemeiătorul și domnul ei, Iisus Christos, care promite a fi cu dênsa pănă la sfêrșitul veacului; și *una* și nedespărțită este și biserica, trupul lui Christos: nici unul fără altul.

Petru numit și Simon, împreună cu fratele seu Andreiu, au fost fii ai lui Iona, toți pescari. Pre amêndoi frații i-a aflat Iisus întocmindu-și mrejile, și i-a chiămat după sine, ca sě-i facă vênători de ómeni, și ei lăsându-și mrejile și pre tatăl lor, au mers după dênsul. După evangelistul Ioan însě mai ântâiu a aflat Iisus pre Andreiu și 'l-a chiămat după dênsul; apoi Andreiu s'a întâlnit cu Petru, 'i-a spus că a aflat pre Mesia și 'l-a chiămat și pre el la dênsul. Așa înțelege acéstă chiămare și biserica nóstră, căci pre Andreiu 'l numesce „cel ântâiu chiămat“. Destul că Petru, fiă pentru bětrânețe, fiă după rîvna sa întru

lăţirea evangeliei, a fost împreună cu Iacob şi Ioan, fiii lui Zevedeiu, unul din cei mai de aprópe ai lui Christos şi martor ocular al actelor şi minunilor Lui, precum la înviierea fiicei lui Iair, la schimbarea Lui la faţă în muntele Tavorului, la începutul dumneḑeescilor patimi şi altele. Cuvêntul însĕ, care l-am pus în fruntea meditărei nóstre de astăḑi, este acesta. Aflându-se Iisus cu învĕţăceii sei în părţile Cesareei lui Filip, i-a întrebat pre ei, cine ḑic ómenii că este El, fiiul omului. Eară ei au ḑis: Unii ḑic că eşti Ilie, alţii că eşti Iremiă séu unul din proroci. Ḑis'a lor: Dar voi cine ḑiceţi că sum? Şi a rĕspuns Simon Petru: Tu eşti Christos, fiiul lui Dumneḑeu celui viu! Ḑis'a Iisus lui: „Fericit eşti Simone, fiiul lui Iona, că trupul şi sângele nu ţi-a descoperit ţie, ci Tatăl meu cel din ceruri. Şi eu ḑic ţie, că tu eşti *Petru*, şi pe acéstă *pétră* voiu zidí biserica mea, şi porţile iadului nu o vor biruí pre ea. Şi voiu da ţie cheile împărăţiei ceriurilor, şi ori-ce vei lega pre pământ, va fi legat şi în ceriuri, şi ori-ce vei deslega pe pământ, va fi deslegat şi în ceriuri". Şi acésta este puterea cea mare, neînvingibilă, a bisericei lui Christos, că ea este întemeiată pe mărturisirea lui Petru: *Tu eşti Christos, fiiul lui Dumneḑeu.* Însemnéză bine, iubite creştine, pe *mărturisirea* lui Petru, ear nu precum ḑic unii, pe *persóna* lui, carea este greşită şi muritóre, ca a tuturor ómenilor. Ia, de poţi, mărturisirea acésta a lui Petru: că Christos este fiiul lui Dumneḑeu celui viu, ia-o, ḑic, în laturi, — şi biserica creştină, ca atâte şi atâte alte instituţiuni omenesci, ar fi sguduită din temeliile sale!

Şi acésta o scim din S. Scriptură şi chiar din acelaşi cap, unde Christos dă lui Petru acéstă putere a cheilor. Căci îndată după acest cuvênt Christos spune apostolilor de patimile, ce-l ascéptă în Ie-

rusalim dela bĕtrâni şi archierei şi farisei; şi conjurându-l Petru, sĕ nu mai mérgă acolo, Christos 'l mustră: Mergi după mine *Satano,* smintélă 'mi eşti mie; că nu gândesci cele-ce sunt ale lui Dumneḑeu, ci cele-ce sunt ale ómenilor, — o mustrare, carea ar fi un lucru cu neputinţă, décă Domnul ar fi zidit biserica sa pe *persóna* lui Petru. Şi aşa încă odată: *nu pe persóna lui Petru, ci pe mărturisirea lui a zidit Christos biserica sa,* — pe mărturisirea, carea nu trupul şi sângele i-a inspirat-o lui: că Christos este fiiul lui Dumneḑeu celui viu! — Petru după căderea sa în nóptea patimilor lui Christos, şi după rădicarea şi repriimirea sa după înviierea lui Christos, a fost pănă la mórtea sa unul dintre cei mai credincioşi ai Lui învĕţăcei; ba când Domnul după cina cea de taină spuse învĕţăceilor, — că întru acéstă nópte toţi se vor smintí întru Dênsul, Petru rĕspunse, că măcar toţi de se vor smintí, el nici odată nu se va smintí. Dar vai, cât de curênd se împlinì şi la dênsul cuvêntul lui Christos, că întru acéstă nópte, înainte de a cânta cocoşul, Petru de trei ori se va lăpeda de Dênsul! Da, de trei ori se şi lăpĕdà Petru întru acea nópte de Christos, dar după înviierea Domnului iară de trei ori se lipì de Dînsul, 'i mărturisì iubirea sa şi iar a fost priimit în céta Apostolilor. „Petre, iubesci-mĕ? — Pasce oile mele". De aici încolo aflăm pre Petru pănă la mórte în fruntea Apostolilor şi a obştei creştinesci, învĕţând şi botezând pre cei-ce veniau la Christos, svătuind şi îndreptând, ocrotind şi apĕrând pre creştini şi răbdând cu bucuriă închisori şi lanţuri, bătăi cu toiege şi mórte pe cruce pentru Christos, ba după tradiţiune, dorind a fi rĕstignit cu capul în jos, ca sĕ védă pre Christos, cel-ce s'a rĕstignit pentru noi şi s'a înălţat la ceriu.

Dar am zăbovit póte prea mult la Petru, nu dór cu privire la vrednicía lui, carea este fără îndoială,

ci numai la scurțimea timpului, care ne admonéză, a nu uita nici de celalalt erou al ḑilei de astăḑi, ba al creștinătății întregi, de minunatul *Pavel.* Acesta s'a născut din părinți iudei de secta Fariseilor în orașul Tarsu în Cilicia. El, tinĕr învĕțat în tóte cunoscințele timpului seu și cu deosebire în legea lui Moise și „rîvnitoriu părintescilor sale obiceiuri“, era la început un înfocat inimic al evangeliei lui Christos; și sânta Scriptură, când ne istorisesce uciderea cu petri a ântâiului mucenic și archidiacon Stefan, ne amintesce și de un tînĕr Saul, care mai târḑiu s'a numit Paul séu Pavel. Când se începură în Ierusalim persecuțiunile asupra creștinilor, Saul priimì însărcinarea dela svatul evreesc, a călători la Damasc, a spiona după creștini, apoi a-i prinde și a-i da spre pedepsire. Dar o svaturi omenesci! În drum spre Damasc i se arată o lumină ceréscă, carea 'l orbesce; și un glas din înălțime, care ḑice că este al lui Christos,'l întrébă, pentru ce'l gonesce? și ajungênd în Damasc 'l întêmpină apostolul Anania, 'l priimesce în casa sa, 'l învață tainele credinței creștinesci, 'l botéză, și atunci i revine lumina ochilor, — și minunea e vĕdită: a adormit Iudeu și s'a desceptat creștin! A venit dușman sĕ prindă pre creștini, și însuși e creștin, așa încât acum creștinii trebue sĕ'l apere de furia Iudeilor, cari 'l caută sĕ 'l omóre, și creștinii 'l slobod nóptea într'o coșniță preste zidul cetății și astfel 'l scapă de mórte.

Acum se 'ncepe o activitate admirabilă din partea lui întru lățirea și întărirea creștinismului. Nu ajunge o óră, ci ni-ar trebuí ḑile, a areta isprăvile și suferințele acestui om minunat, care după cuvêntul obstesc se părea că are mai multe vieți. Dar sĕ ascultăm însași mărturisirea lui, ce-o face creștinilor din Corint (II. Cor. 11, 24—32). De cinci ori, spune, a fost bătut de Evrei ca un

făcĕtoriu de rele, de trei ori cu toiege, odată ucis cu petri și lăsat ca mort, de trei ori s'a sfărmat corabia cu dênsul și a fost o ḑi și o nópte plutind pe mare; „în călĕtorii, ḑice însuși adeseori, cu primejdii în ape, în necazuri de către têlhari, în necazuri de către neamuri, în necazuri de către păgâni; în nevoi în cetăți, în nevoi în pustiă, cu primejdiă în mare, în nevoi între frații cei mincinoși, în ostenele și în supĕrare, în priveghiări de multe ori, în fóme și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în golătate, fără de cele din afară, năvălire asupra mea în tóte ḑilele și grijă de tóte bisericile!“ Mai ia lângă tóte acestea călĕtoriile cele multe, întemeierea bisericilor, învĕțarea cea multă de ḑi și de nópte, cu cuvêntul și în scris, de cari învĕțături în cetirea apostolului ne împărtășim și noi, creștini iubiți, aprópe anul întreg.

Și cu tóte acestea modestia lui cea mare: De mi-se cade, ḑice, a mĕ lăuda, de neputințele mele me voiu lăuda. Eată, iubiților, în puține cuvinte viéța lui Pavel, vasul alegerei, servul cel credincios al lui Christos, carele mai mult decât toți împreună-apostolii sei a alergat, până când în fine, într'o ḑi cu Petru, cela pe cruce, cesta prin sabiă au luat dela Dumneḑeu cununa dreptății.

Aceluia dar, după însuși cuvêntul lor, al sfinților Apostoli Petru și Pavel, mărire, cinste și închinăciune, precum dela tótă făptura, așa și dela noi, cari sĕvêrșim astăḑi cinstită pomenirea lor. Amin!

---o---

IX. La sêrbătórea S. Proroc Ilie.

(20 Iuliu).

„Şi li-a ḑis lor Ilie: Până când veţi schiopeta într'amêndouĕ glesnele vóstre? De este Domnul Dumneḑeu, mergeţi după Dênsul; eară de este Vaal, mergeţi după dênsul. Şi n'a rĕspuns lui poporul cuvênt“.
IV. Împ. 18, 21.

Moise şi Ilie — eată cele douĕ sentinele séu străji, puse de Dumneḑeu la întrarea şi la eşirea legei vechi! Unul, prin carele a dat Dumneḑeu poporului lui Israil legea în muntele Sinai, ear celalalt, pre care l'a trimis a aduce poporul cel rătăcit dela închinarea idolilor la închinarea unui Dumneḑeu adevĕrat, amintindu-i: „Eu sunt Domnul Dumneḑeul tĕu; sĕ nu ai alţi dumneḑei străini afară de mine!“ *Unul* se luptă, a *introduce* la poporul cel nemulţămitoriu şi îndĕrĕtnic legea lui Dumneḑeu; *celalalt* a'l *ţiné* în legea părintéscă şi a'l abate dela închinarea idolilor, spre carea e aplecat. Unul rugând pre Dumneḑeu, a-i scurta ḑilele şi a nu'l mai lăsá sĕ se chinuéscă cu acest popor rĕu şi nestatornic, care pe când el petrece în post şi rugăciune în munte, ca sĕ céră dela Dumneḑeu legea, 'şi face viţel de aur după asemĕnarea celor ce-i vĕḑuse în Egipt, — celalalt fugind de împĕratul Achav, pre care 'l mustrase pentru rĕutăţile, cu cari întrecea pre toţi înaintaşii sei, şi răbdând fóme şi sete în muntele Carmilului, unde un corb 'i aducea pâne, şi pârĕul Horat i stêmpĕrá setea. O omule, eată şi aici doi bărbaţi plăcuţi lui Dumneḑeu, trămişi la tine, ca sĕ te 'nveţe a cunósce pre Dumneḑeu; şi tu ascunḑi faţa ta de către dênşii şi o 'ntorci spre idolii cei păgânesci; ei vor sĕ te ducă la bine, şi tu tragi tot

spre rĕu; ei 'ţi vorbesc tot cu blândeţe, şi tu 'i ucidi cu petri! „Ce este Dómne“, întrebăm şi noi cu prorocul, „ce este, că calea necredincioşilor sporesce?“...

Dar fără de a considera pre Moise, omul lui Dumneḑeu, sĕ ne ocupăm astăḑi, la ḑiua lui, cu deosebire de s. *Proroc Ilie,* pre carele biserica 'l numesce mergĕtoriu înainte al venirei lui Christos.

S. Proroc Ilie a trăit pe timpul lui Achav, împĕratul lui Israil; căci precum se scie, după mórtea lui Solomon, sub domnirea rĕsfeţatului seu fiiu Rovoam, împĕrăţia se despărţise, rĕmânênd la împĕrăţia cea vechiă, numită împĕrăţia lui Iuda, numai douĕ neamuri: Iuda şi Veniamin, ear celelalte ḑece neamuri şi-au fost ales împĕrat pe Ierovoam, şi împĕrăţia acésta nouă o chiămară împĕrăţia lui Israil. Impĕraţii lui Iuda tot mai ţineau cât de cât la legea lui Moise, ear ai lui Israil, amestecându-se cu păgânii şi luându-şi şi soţii din ţerile păgânilor, se plecau tot mai mult spre idololatriă, adecă închinarea la idoli, după cuvêntul prorocului Ilie „schiopĕtând într'amêndouĕ glesnele“, adecă cât spre Dumneḑeu, cât spre idoli. Unul dintre cei mai rĕi împĕraţi ai lui Israil a fost acest Achav, care luase de tot idololatria soţiei sale Isavela, rĕsturnà altarele lui Dumneḑeu şi rădicà în locul lor altare idolului Vaal, ba şi ucise pre preoţii Lui şi puse în locul lor patrusute cinciḑeci preoţi păgânesci. Atunci Ilie prorocul făcù mântuire poporului Israil. Căci luând ordin dela Dumneḑeu întrà la Achav, şi ca pedépsă dela Dênsul pentru fărădelegile lor i prevestì o secetă înfricoşată de trei ani şi jumetate. Achav însĕ, ca toţi tiranii, în loc de a se întórce la calea cea dréptă, 'l ameninţà cu mórtea, şi aşa Ilie fugí în muntele Carmilului, unde bea apă din pârĕul Horat, ear pâne şi carne 'i duceau corbii în ciocurile lor. Seceta ţinea mereu, aşa

încât secà şi părĕul din munte. Atunci Dumnedeu 'l trămise la vĕduva Sareta Sidonului, carea 'l va chrăní. Rugându-se Ilie de acea vĕduvă pentru o bucată de pâne şi un păchar de apă, aceea se jurà pe Dumnedeu, că nu are făr' o mână de făină şi puţintel unt de lemn într'un urcior; „şi eată — dice — eu aduc vr'o doue lemnişóre şi voiu merge şi voiu face acésta mie şi fiilor mei, şi vom mânca şi vom muri". Aşa sĕrmana femee, ca-şi-când mórtea de fóme ar sta deja la uşa ei. Ilie o 'ncuragià, ca sĕ facă aşa, dar sĕ-i facă şi lui o pânişóră; că Dumnedeu 'i va sporí făina şi untul de lemn. Vĕduva făcù după disa prorocului, şi eată mâna de făină şi stropul de oleu nu se gătà cât ţinù fómetea; căci Cel-ce săturase mainainte poporul cu mană în pustiă şi-i isvorise apă din pétră, ear mai târdiu săturà cu cinci pâni şi doi pesci în pustiă cinci mii de ómeni, afară de femei şi de copii, acela şi aici chrănì cu o mâna de făină şi cu puţintel unt de lemn o casă de ómeni, şi încă pe deasupra şi pre prorocul seu. Ba bolnăvindu-se fiiul vĕduvei şi fiind de mórte, Dumnedeu prin rugăciunile lui Ilie 'l scăpà din gura morţii.

Şi tot asemenea arĕtà Dumnedeu atotputerea sa şi faţă cu jertfa, ce-i aduse Ilie, când provocà pre Achav de o parte, ca preoţii lui sĕ jertféscă în Carmil lui Vaal, eară el de altă parte va jertfí lui Dumnedeu celui adevĕrat. Şi tăind fiă-care parte câte un bou, preoţii lui Vaal făcură jertfelnic, puseră jertfa pe el şi începură a cânta şi a striga şi a-şi sfăşia trupul cu cuţite, sĕ vină foc din ceriu şi sĕ ardă jertfa lor. În deşert. Când însĕ Ilie puse jertfa sa pe altar şi se rugà lui Dumnedeu, ca spre a cunósce poporul şi a se întórce iară la Dumnedeul seu, sĕ se aprindă jertfa lui: atunci repede cădù foc din cer, arse jertfa şi tot ce era pe altar, poporul preamărì pre Dumnedeu,

ear pre slujitorii cei mincinoşi 'i ucise la rîul Chison. Şi eată deodată cerul se întunecă, Ilie provócă pre Achav, sĕ grăbéscă spre casă, ca sĕ nu'l ajungă plóia pe drum; căci ca-şi-când s'ar fi descuiat cerul, cade o plóiă torenţială, pămêntul cel fript de sete se adapă şi în scurt timp fómetea iară face loc rodirei pămêntului şi mulţemirei de mainainte a ómenilor.

Şi spunênd Achav Isavelei tóte cele întêmplate cu preoţii lui Vaal, acésta s'a umplut de măniă şi a dat ordin sĕ prindă pre Ilie şi sĕ-l aducă la ea, ca sĕ facă şi ea lui, precum a făcut el prorocilor ei; dar Ilie a fugit în pustiă şi a scăpat din mânile ei. Şi era obosit Ilie şi flămênd şi setos şi sătul de viéţă şi a cerut mórte sufletului seu şi a dis: „Destul 'mi este mie acum Dómne, ia sufletul meu dela mine, că nu sum eu mai bun decât părinţii mei". Şi astfel adormind, când se desceptà, aflà la capul seu acolo în pustiă o azimă şi un ulcior de apă; şi glasul lui Dumnedeu îi dise sĕ mănânce şi sĕ bea, că departe i este calea; şi în virtutea măncărei aceleia merse prorocul până la muntele Horiv. Acolo a vĕdut mărirea Domnului trecênd prin munte: nu în vênt mare şi tare, care sfarmă munţii; nu în cutremur, nu în foc, cari urméză unul după altul, ci în adierea cea lină de vênt, acolo era Domnul.

Astfel după multe semne şi minuni, ce a făcut Domnul prin mânile lui Ilie: trecerea Iordanului, aflarea şi ungerea lui Eliseiu, ca sĕ rĕmână proroc după dênsul, Ilie a fost luat la ceriu în căruţă de foc, în vederea lui Eliseiu; şi scris este, că iară va vení pe pămênt în dilele cele de apoi, ca sĕ lupte cu Antichrist. Şi precum în viéţă, aşa şi la mórte, Moise şi Ilie au multă asemĕnare: Moise a murit în munte, şi nimeni nu scie mormêntul lui până în diua de astădi, — Ilie a fost luat spre ceriu în căruţă de foc; ear la schimbarea

la faţă a lui Christos în muntele Tavorului Apostolilor li-s'a vĕḑut Iisus ca vorbind cu Moise şi cu Ilie, şi Petru a ḑis: „Dómne, bine este nóuĕ a fi aicea; de-ţi este voia, sĕ facem aicea trei colibi: ţie una şi lui Moise una şi una lui Ilie“.

Deci prorocul lui Dumneḑeu Ilie, prealăudate, care totdeuna ai fost gata a-ţi da viéţa pentru legea lui Dumneḑeu, priimesce evlaviósele cântări, cari Ţi-le aducem la ḑiua pomenirei tale, şi Te rógă lui Dumneḑeu, care Te-a îmbrăcat cu putere de sus, rógă-te şi pentru noi, cari cinstim pomenirea Ta. Rógăte ca în viéţa nóstră se nu schiopetăm şi noi ca poporul lui Israil de pe timpul tĕu, întru amêndóue glesnele: când spre Dumneḑeu când spre Vaal, ci la bine şi la rĕu, în viéţă şi la mórte, se ne închinăm unui Dumneḑeu în Sfânta Treime: Tatăl, Fiiul şi Sfântul Duch, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

———o———

X. La prasnicul Schimbărei la faţă a Domnului.

— Chramul bisericei din Sibiiu-cetate —

(6/18 August).*)

„Dómne, bine este nóuĕ a fi aicea!“
Mateiu 17, 4.

Trei raḑe de lumină se întrunesc, pentru de a ne face ḑiua de astăḑi mare şi strălucită.

Împreună cu biserica rĕsăriteană universală sĕrbăm şi noi, ca parte a ei, mărita *schimbare la faţă a Domnului nostru Iisus Christos în muntele Tavorului,* — acea memorabilă ḑi în viéţa Mântuitoriului, când El a arĕtat învĕţăceilor sei mărirea sa supraomenéscă, ca sĕ-i întăréscă în credinţă şi sĕ nu-i lase a cădé cu inima în momentele cele grele ale patimelor, ce-'L asceptau. Ear împreună cu tótă monarchia nóstră ne bucurăm făcênd astăḑi *aniversarea natală a gloriosului nostru Domnitoriu* Francisc-Iosif I., carele în timpuri grele a fost chiămat de provedinţă, a guverna acest mare complex de ţĕri şi popóre, şi carele totdeuna cu iubire părintéscă a lucrat şi lucră pentru prosperarea şi fericirea acelora. În fine pentru noi fiii acestei sfinte biserici are ḑiua de astăḑi încă o însemnătate deosebită, căci este *ḑiua chramului bisericei nóstre,* ḑiua aceea pentru noi mult îmbucurătóre, carea ne aduce aminte, că înainte cu 79 ani părinţii şi înaintaşii nostri au sfinţit acéstă frumósă casă închinărei lui Dumneḑeu, că înainte cu 79 ani s'a născut acéstă maică a nóstră sufletéscă, carea i-a nutrit pre ei, ne nutresce pre noi, şi vrênd D-ḑeu va nutri încă şi pre fiii şi nepoţii nostri cu pânea cuvêntului lui D-ḑeu.

În adevĕr mare şi mărită ḑi pentru noi! În adevĕr una din ḑilele acelea, la cari se póte aplica cuvêntul Psalmistului, că o-a făcut Domnul ca se ne bucurăm şi se ne veselim într'ênsa, — séu cuvêntul

*) Veḑi nota 4 dela urmă.

lui Petru din evangelia de astăḑi: „Dómne bine este nóuĕ a fi aici!“ În adevĕr o ḑi, carea ne dă bogată materiă a medita asupra trecutului nostru, a cunósce presintele nostru, a priví în faţa viitorului nostru.

O veniţi dar, timpuri de mult trecute, veniţi şi umpleţi astăḑi cu deosebire sufletele nóstre cu icóna vóstră! Trămite, Părinte ceresc, şi asupra Tavorului acestuia spiritual, asupra acestei biserici vii, ce este adunată aici, o radă din lumina aceea admirabilă, ce s'a revĕrsat atunci în Tavor preste fiiul Tĕu cel iubit, întru carele bine ai voit! O veniţi, asemenea lui Moise şi Ilie din legea vechiă, veniţi iubite fiinţe de mult prefăcute în cenuşă, cari aţi zidit acest sfânt locaş, veniţi de mărturisiţi, precum atunci Moise şi Ilie de mărirea lui Christos, astfel voi despre credinţa vóstră, despre pietatea vóstră, despre dragostea vóstră către Dumneḑeu şi omenime! Voi aţi plăsmuit ideea, de a rădica din pămênt acéstă sfântă casă; voi mai ântâiu cu rîvnă d-ḑeéscă o-aţi zidit în inimile vóstre, apoi o-aţi făcut realitate prin lucrul mânilor vóstre! Veniţi şi prin cuvêntul vostru, séu mai vîrtos prin exemplul cel viu, prin faptele vóstre aprindeţi şi în inimile nóstre, cari sunt amenințate de lâncedirea şi amorţirea timpului, aprindeţi, ḑic, focul cel lucrătoriu al iubirei lui Dumneḑeu, al iubirei deaprópelui nostru, al jertfirei de bună voiă, al vieţuirei nu pentru noi numai, ci pentru tótă societatea omenéscă, în carea ne-a pus Creatoriul, al vieţuirei nu pentru astăḑi numai, ci pentru eternitate!

O iubiţilor! de ar puté vorbí din mormintele lor ctitorii şi întemeiătorii şi binefăcătorii acestei sfinte biserici, cât de multe ni-ar sci ei istorisi despre timpurile lor! Ei ni-ar spune mai ântâiu, că mâna de ómeni, immigraţi aici din Macedonia şi alte ţĕri de preste Dunăre, prin mintea şi bărbăţia lor şi-au sciut

câştiga aici frumóse drepturi şi privilegii, au devenit primii şi principalii comercianţi ai ţerei, au adunat averi fórte considerabile, au format corporaţiuni asemenea celor nobilitare, au întemeiat biserici, şcóle şi fundaţiuni, ce stârnesc încă şi astăḑi admiraţiunea nóstră! Dar ni-ar sci istorisi şi despre greutăţile cele estraordinare, cu cari au avut ei a se lupta în tótă viéţa lor. Pecând ei zidiau acéstă sfântă biserică, pe atunci ardea deja cu flacări ameninţătóre resbelul acela mare, ce mai târḑiu ca un incendiu înfricoşat a încins tótă Europa. Şi eată, în mijlocul resbelului ei rădicară acéstă drăgălaşă locuinţă a păcei. Dar câte alte greutăţi mai întîmpinară ei! Pe atunci biserica nóstră rĕsăriténă era socotită în ţéra nóstră numai ca suferită, şi legile cele nedrepte ale acelui timp nu iertau a se zidí biserici de-ale nóstre prin cetăţi, ci numai prin suburbii şi maierii domnesci. Ba şi după ce întemeiătorii ei, prin judecată purtată până la curtea împĕrătéscă din Viena, câştigară sub scutul privilegiilor lor dreptul de a zidí biserică în cetate, nicĭ atuncĭ nu li se concese, a-i da numele de biserică, ci numai de casă de rugăciune; nu li se concese, a o zidí la stradă, în faţa lumei, ci numai îndĕrĕpt, ascunsă în curte. Şi ca-şi-când pe aici n'ar fi domnit Evangelia, ci Coranul, nu li-se concese, a o înzestra cu frumósele ornamente ale bisericei creştinesci, cu turn şi clopote, ci a o face numai ca o zidire profană, lipsită de acestea. Şi totuşi cât de frumos, cât de potrivit şi de gustuos au zidit'o ei! Pare-că şi acum, şi cu deosebire astăḑi, vedem mânile lor cele bărbate adăugênd pétră la pétră, spre a rădica aceste zidiri puternice, a face aceste bolte proporţionate, a deplini acest frumos edificiu. După aceea cu ce rêvnă concurseră ei la înzestrarea acestei sfinte case! În adevĕr trebue sĕ admirăm

zelul lor cel neobosit, bunăvoința lor cea veselă întru a sacrificá pentru casa lui Dumnedeu. Cel dântâĭ preot al acestei biserici nóuě — căci biserica vechiă a stat în strada cea mare a Poplăciĭ, — pe la anul 1760 este Iacob Olimpiacul. Apoi urmă Archimandritul Neofit, carele a servit bisericei cu mare zel la 24 ani, și al cărui tip în mărime naturală ornéză până în diua de astădi chorul bisericei; acesta dăruiesce întreg rêndul acela de vestminte prețióse preoțesci, grele de artificióse cusuturi cu mărgele, argint și aur, cari astădi le admirăm și le luăm înainte numai odată pe an, în diua de Pasci. Familia *Iliade*, dintr'ai cărei următori sunt încă și astădi între noi, oferesce crucea aceea de aur și lemn de cipres, carea asemenea numai la Sft. Pasci o espunem și carea este un cap de operă de frumsețe și prețiositate. Familiile *Dutca, Manicați, Safran, Nicu, Vasiliu* înzestréză biserica cu acest policandru mare de argint, un lucru atât de frumos și de rar, încât ar putea serví drept ornament la ori-ce catedrală! Familia *Hagi Pop* dăruiesce bisericei candela cea mare de argint cu patru flacări, carea asemenea este un ornament rar și fórte prețios, *Stefan Costa* Evangelia cea ferecată întrégă în argint și aur, familiile *Todoran, Cincu, Marcu, Racovița, Petru* și *Stamati Albanochorit* cele patru icóne principale, ce strălucesc până astădi biserica nóstră; Michail *Alexiu* cu soția sa *Maria* potirul cel de argint aurit, precum și candela cea mare de argint dela rěstignire; familia *Leca, Petcu, Meleniceanu*, și mulți alții, ale căror venerabile nume nu mě ajută memoria a le enumera tóte aici, precând numele familiilor mai nóue le trec cu totul, ca sě nu vatem modestia lor, pare că au emulat a înzestra biserica cu sânțite icóne, candele, cârți, vase, vestminte, — tóte din materiile cele mai alese și mai prețióse. — Astfel ei aduc acéstă casă dďeóscă în starea aceea, încât pe

lângă tótă micimea ei ea încă și astădi ocupă un loc onorific între bisericile archidiecesei nóstre, și nóuě privind la ea, iară și iară ne vine a dice cu Petru: „Dómne, bine este nóue a fi aici!“ Alăturea cu bărbații emulau, precum parte vědurăm deja, femeile acelui timp întru înfrumsețarea casei lui Dumnedeu, și alesele cusături, chindeseli și brodării cu mătase, mărgăritare, argint și aur, ce sě věd încă pe feluritele vestminte ș. a. ale acestei biserici, dovedesc fórte frumos și în mod demn de imitat zelul lor cel viu și rîvna lor cea creștinéscă. Ba tinerii, luând exemplu dela bětrâni, nu voiră nici ei sě rěmână înděrěpt întru înfrumsețarea bisericei lor; și epitafiul cel scump, ce 'l espunem la Vinerea-mare, și care representă o valóre de preste o miiă de floreni, un adevěrat decor al bisericei nóstre —, dupăcum arată inscripțiunea lui dela anul 1767, este făcut pe spesele calfelor neguțătoresci din Sibiiu de pe acel timp.

Mână în mână cu zidirea și înzestrarea bisericei mergea îngrijirea pentru personalul aceleia: preoți cari mai totdeauna au fost Archimandriți, apoi diaconi, învěțători, cântăreți ș. a. Ear ca sě dee dovadă, că onorând pre Dumnedeŭ, nu uită nici de iubirea deaprópelui, făcură adăpostirĭ pentru bětrânĭ, ómenĭ scăpetați și nenorociți, věduve și seraci; și fundațiunea Constantin Copano-Sevlepo, mai dintr'un an cu biserica, din care până în diua de astădi se împărtășesc seracii din Sibiiu, Brașov, Serres și Melenicu cu ajutóre pentru pâne, haine, lemne de foc și plătirea dărei, — după-cum dispune evlaviosul fundator, — ne atestéză prea frumos despre nobilele simțeminte, de cari erau inspirați acei creștini.

Pentru aceea, sěvârșind astădi chramul bisericei nóstre, cu drept cuvânt amintim de fericiții și deapururea pomeniții ctitorii și slujitorii și binefăcětorii ei,

cu drept cuvênt numim și onorăm numele lor, scrise cu litere de aur pe un părete al s. altariu, scriindu-le iară și iară cu litere nesterse pe tablele inimilor nóstre mulțemitóre; cu drept cuvênt nu încetăm a ne ruga Părintelui ceresc la tóte ss. rugăciuni, pentru iertarea pĕcatelor lor și fericita lor odichnă împreună cu toți sfinții și drepții din veac. Da, odichniți în pace, creștini evlavioși, suflete nobile, cari ni-ați lăsat aceste monumente sfinte, ni-ați lăsat acéstă ușă a raiului, acest Tavor, unde îndulcindu-ne de cuvêntul lui Dumneḑeu, de ss. cântări și rugăciuni și de dumneḑeescile Taine, ḑicem: Dómne, bine este nóue a fi aici! Dormiți în pace! Fiă vecinică amintirea vóstră!

Însă, iubiților! cu onórea și pomenirea în rugăciunile nóstre a ctitorilor acestei sfinte biserici am împlinit numai *una* parte a datorinței nóstre; rĕmâne a o împliní și ceealaltă. Și carea este aceea? *A imita faptele lor de pietate!* A ne face următori lor! A îndepliní ceea-ce ei din causa nedreptății timpurilor au trebuit sĕ lase neîndeplinit!

Și o cât de larg teren avem spre lucrarea acésta! Timpul ni-a adus libertatea generală, ni-a adus egalitatea în drept a tuturor bisericilor creștine, ni-a adus totdeodată lumina și posibilitatea de a se face multe, cari, pecând s'a zidit acéstă biserică, erau cu neputință. Chiar biserica însași — ca sĕ 'ncep de aci — este ea óre de tot gata? Cutez a ḑice, că nu. Pentrucă i lipsesce încă turnul — degetul arĕtător spre cer, lipsesc clopotele, chiămătórele cele sfinte dela sgomotul lumei la limanul cel lin al odichnei sufletelor; dar lipsesce încă și o reparatură generală, prin carea tóte sĕ se înnoiéscă și sĕ se apropie de statul primitiv. După aceea lipsesce încă cu deosebire o *scólă* propriă a nóstră, scólă, ce a apus prin vitregitatea timpurilor, — scólă, una din recerințele nóstre principale, unde

tinerimea nóstră se priiméscă în limba sa învĕțătură, luminare, cultură, fără cari nu avem viéță, nu avem viitoriu! Lipsesce un cimiteriu corĕspunḑĕtoriu posițiunei acestei parochii cetățenesci, unde se gătim cu demnitate locuri de odichnă pentru rĕposății nostri. Lipsesce un orfanotrofeu, unde sĕ adunăm de pe strade pre nefericiții prunci fără părinți, sĕ le dăm pâne și învĕțătură și crescere creștinéscă, și se nu-i lăsăm sĕ cadă victime proletarismului și criminalității. Lipsesce un asil pentru bĕtrâni neputincioși, pentru vĕduve sĕrace, pentru ómeni necapabili de lucru și de ostenélă, — lipsesc încă atâtea și atâtea, cari nu le amintesc astăḑi, căci nu voiu se vĕ îngreuez, ci se vĕ îmbucur și se vĕ însuflețesc. Eată dar, iubitul meu, atâtea și atâtea altare, cari ascéptă jertfa ta: — nu întârḑia a o aduce de bună voiă! nu refusa a da când ți sĕ cere. S'au făcut deja bune începuturi: S'a pus temeiu unei fundațiuni pentru turn și clopote, carea încet, dar sigur se continuă din an în an; s'a înființat un fond școlar, care astăḑi deja arată — asemenea unui pomișor tinĕr — cele dăntâi ale sale fructe drăgălașe; s'a pus pétra fundamentală pentru pregătirea cu timp a unui orfanotrofeu, care décă nu noi, barem următorii nostri 'l vor vedé, și gustând din beneficiile lui, vor binecuvênta cenușa nóstră, precum binecuvêntăm și noi astăḑi cenușa întemeiătorilor acestei sfinte biserici. Fiă, ca chiar și aceste începuturi sĕ contribuéscă, a ne face ḑiua de astăḑi ḑi de bucuriă! fiă, ca tot insul dintre noi, care a depus barem un filer spre aceste scopuri sfinte în vistieria bisericei, sĕ se mângăie astăḑi, auḑind în inima sa vocea ctitorilor primitivi ḑicênd: Și tu ai călcat în urmele nóstre! Și tu ai făcut ce ai putut pentru casa lui Dumneḑeu, pentru numele lui Christos, pentru împĕrăția lui Dumneḑeu pe pământ! Intră in céta nóstră! Bucură-te îm-

preună cu noi de sĕvêrşirea unei fapte bune, — carea rĕmâne şi după mórtea Ta şi viéză din neam în neam! Fiă ca aceste începuturi se ne încurăgeze şi însufleţéscă, a merge şi mai departe pe calea cea bună! Dar fiă, ca şi aceia dintre noi, cari din una ori altă causă au întârḑiat cu jertfa lor, sĕ se îmbărbăteze a o aduce, ca nici unul din noi se nu rĕmână eschis din chorul cel fericit al ctitorilor şi binefăcĕtorilor bisericei! Da, creştini iubiţi, la mai multe lucruri bune s'au făcut bune începuturi: sĕ continuăm cu bucuriă, fără cârtire, şi se zidim înainte pănă unde ne va învrednicí Dumneḑeu a duce zidirea! Nimenea din noi sĕ nu se escuze cu greutatea tîmpurilor, căci celor ce nu vor sĕ facă binele, tîmpurile totdeuna li-au fost şi le sunt grele! Nimenea sĕ nu se retragă sub cuvênt de neavere, căci numai cel-ce nu voiesce a da, nu are nici odată, barem de ar înnota în avuţiă! Dă, iubite creştine, dă pentru un scop bun şi sfânt totdeauna: dă mult séu puţin, după putinţa ta; dă barem doi fileri, un filer, dar dă cu inima curată, ca vĕduva din Evangeliă, despre carea a ḑis Mântuitoriul, că a dat mai mult decât toţi!

Astfel făcênd, iubiţilor, ne vom arĕta următori vrednici ai ctitorilor sfintei nóstre biserici, cari au făcut lucruri atât de multe, atât de mari şi folositóre! Ne vom areta vrednici de numele cel scump de creştini, de următori ai lui Christos, nu cu cuvêntul numai, ci şi cu fapta! Ne vom arĕta vrednici şi ne vom bucura în tot anul de chramul acestei sfinte biserici pe pământ. Ear când ne va suna óra, şi de chramul bisericei celei nefăcute de mâni omenesci, de Tavorul cel de sus, unde ne va chiăma Domnul şi Mântuitoriul nostru la mărirea s'a, ne vom bucura ca binecuvêntaţii Părintelui sĕu, unde cu nedescriptibilă şi nesfêrşită bucuriă sĕ cântăm şi sĕ ḑicem şi noi: Dómne, bine este nóuĕ a fi aicea! Amin!

XI. La prasnicul Adormirei Maicei Preacurate.

(15 August).

„Că mi-a făcut mie mărire cel puternic, şi sfânt numele Lui, şi mila Lui din neam în spre cei-ce se tem de El"! Luca I., 49—50.

Cu cântări de laudă şi preamărire însoţim astăḑi tóte cetele creştinesci ducerea dela noi şi înălţarea la ceriu a preacuratei Maicei lui Christos, pururea feciórei Maria. Născută din împĕrătésca viţă a neamului lui David, din cuvioşii părinţi Ioachim şi Ana, şi crescută în biserica lui Dumneḑeu, sub îngrijirea preoţilor şi archiereilor, fecióra cea preacurată, prin umbrirea Duchului Sfânt a născut lumei pre Mântuitoriul lumei, pre Domnul nostru Iisus Christos, carele s'a născut mainainte de veci din Tatăl ceresc fără mamă, ear la plinirea vremei s'a născut din mamă pămêntéscă fără tată pămêntesc. Şi astfel s'a plinit întru dênsul cuvêntul S. Evangelist Ioan, — că l'a născut nu din sânge, nici din voiă trupéscă, nici din poftă bărbătéscă, ci dela Dumneḑeu.

Acésta dar, maica cea preacurată, pentru fecioria şi modestia şi tóte virtuţile ei, a fost alésă de Dumneḑeu din tóte neamurile şi destinată, a se nasce dintru dênsa Christos Domnul, fiul lui Dumneḑeu celui viu. De aceea Dumneḑeu a trămis la dênsa în Vitleem pre archangelul Gavriil, care o a salutat: Bucură-Te cea plină de dar, Domnul este cu Tine! şi i-a vestit, că dintr'ênsa se va nasce Christos. Uimită de cele ce vede şi aude, Maria se pĕtrunde de frică şi de spaimă pentru vestirea archangelului, dar supusă şi plecată totdeuna voii lui Dumneḑeu, ḑice în cele din urmă: „Eată róba Domnului, fiă mie după cuvêntul tĕu"! Ear

credinţa ei cea neclintită şi încrederea cea nemărginită în Dumnedeu se vede din cântarea cea prorocéscă, ce a pronunciat iară, când Elisaveta o salută cu cuvêntul: „Şi de unde mie acésta, ca sĕ vină maica Domnului meu la mine?“ Căci inspirată de sus, ea cântà atunci înaltul cuvênt prorocesc: „Măresce suflete al meu pe Domnul, şi s'a bucurat duchul meu de Dumnedeu mântuitoriul meu!“ care biserica 'l cântă totdeuna, când se gătesce a aduce lui Dumnedeu jertfa cea fără de sânge a S. Liturgii, — cântare, ce arată, că Preacurata avea presimţire de minunea, ce lucrá Dumnedeu întru dênsa.

Dela nascerea lui Christos Maria aprópe necontenit este pe lângă fiiul seu unul născut: la tăierea împregiur, la întimpinarea lui, la ducerea lui în biserică ca prunc de doispredece ani, la învĕţăturile şi minunile lui incepênd dela nunta din Cana Galileii, cu cari cercetà Dumnedeu pre poporul seu; şi plină de fericire ea punea la inima sa tot ce vedea şi audia dela Dênsul şi despre Dênsul. (Luca 2, 51).

Dar la treideci şi trei de ani ai vieţei pămêntesci a fiiului ei începură dilele cele grele şi înfricoşate, de cari nimeni nu-şi aducea aminte, deşi Christos le prevestise adeseori; căci avea sĕ se plinéscă întru dênsa prorocia Dreptului Simeon, că prin însuşi sufletul ei va trece sabia, ca sĕ se descopere dela multe inimi cugetele. (Luca 2, 35). Ea a fost cea mai deaprópe martoră patimilor şi morţii pre cruce a dumnedeescului ei fiiu, carele până în momentele din urmă a purtat grija de dênsa, încredinţându-o de pe cruce, cu puţin înainte de adormirea sa, învĕţăcelului, pre care 'l iubia: „Muiere, eată fiiul tĕu!“ — „Eată mama ta!“ Şi l-a înţeles învĕţăcelul cel iubit, şi din diua aceea a luat pre maica Domnului întru ale sale, unde după tradiţiunea bisericei a rĕmas până la mórte.

Acésta este pe scurt viéţa pămêntéscă a feciórei preacurate, pre carea Dumnedeu o a destinat a fi maica lui Iisus Christos. Ear adormirea ei, a cărei pomenire o prăsnuim astădi, şi cu noi împreună o prăsnuiesce tótă creştinătatea de pe faţa pămêntului, a fost aşa, că ajungênd la adûnci bĕtrâneţe, ea a adormit cu pace, rugând pre dumnedeescul seu fiiu, a priimì duchul ei. Er Apostolii, cari erau risipiţi prin tóte ţĕrile pămêntului, au fost luaţi ca de un vifor repede şi adunaţi cu toţii în satul Ghetsimani, unde zăcea mórtă Preacurata Fecióră; şi aşa cu toţii împreună, însoţiţi de nenumĕratele cete de creştini, între şiróie de lacrimi şi cântări duchovnicesci au îngropat trupul ei cel preacurat. Ear unui necredincios, pre care rĕutatea 'l împinse a se atinge de venerabilul ei sicriu ca sĕ-l necinstéscă, îi rĕmaseră amêndóuĕ mânile lipite de sicriu, şi numai rugăciunile Apostolilor i le aduseră iară la loc.

Minunile, ce s'au făcut prin bisericile creştinesci pe la icónele dăruite întru pomenirea Maicei preacurate, sînt fară numĕr, şi biserica cinstesce pre Născĕtórea de Dumnedeu şi Maica luminei cu rugăciuni şi cântări, paraclise, acatisme, canóne şi altele de acest fel până în diua de astădi şi pentru toţi vecii.

Eară noi, creştini iubiţi, cari împreună cu fraţii nostri din tótă lumea creştină sĕrbăm astădi prasnicul adormirei ei, a Preasfintei Născĕtórei de Dumnedeu şi pururea feciórei Mariei, sĕ o rugăm, ca stând înaintea tronului dumnedeirei, sĕ se róge pentru iertare pĕcatelor nóstre şi pentru mântuirea sufletelor nóstre.

O prea fericită, preacurată, preasfântă de Dumnedeu Născĕtóre, carea eşti mai cinstită de cât Cheruvimii, şi mai mărită fără de asemĕnare de cât Serafimii, rógăte fiiului Tĕu şi Dumnedeu, ca sĕ dă-

ruéscă iertare pĕcatelor nóstre, viéţă bună creştinéscă după învĕţăturile Lui, priimite şi aduse la Tatăl, şi la ḑiua înfricoşatului judeţ, care Tatăl i l'a dat Lui, sĕ ne învrednicéscă şi pre noi, a sta de-a drépta Lui şi a auḑí din gura Lui cea dumneḑeéscă fericitórea sentinţă: „Veniţi binecuvêntaţii Părintelui meu, de moşteniţi împĕrăţia, care este gătită vóue mai nainte de întemeierea lumei!"

Da, creştini evlavioşi veniţi cu glasul bisericei, pre Născĕtórea de Dumneḑeu şi Maica luminei întru cântări sĕ o mărim, acum şi totdeauna. Căci precum prin neascultarea Evei a întrat pecatul în lume, şi s'a transplantat în ómeni din neam în neam, aşa prin ascultarea şi sfinţenia Mariei s'a născut în lume graţia dumneḑeească, Iisus Christos, carele este eri şi aḑi şi acelaşi în veci. Sĕ cântăm şi noi astăḑi cu maica nóstră biserică: „Întru nascere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu o ai părăsit, de Dumneḑeu Născĕtóre. Mutatu-te-ai la viéţă, fiind maica vieţii" . . . şi Te rógă pentru sufletele nóstre, acum şi în veci! Amin!

XII. La tăierea capului S. Ioan Botezătoriul.

(29 August).

„Şi trămiţênd (împĕratul), au tăiat capul lui Ioan în temniţă".
Mateiu 14, 10.

Biserica, îmbrăcată în doliu, ne chiamă aştăḑi la o sĕrbătóre de întristare şi de jale, amintindu-ne adecă un eveniment, durere nu tocmai rare în lume, până şi chiar în ḑilele nóstre, cum vanitatea şi ambiţia, ura şi rĕutatea omenéscă cere o viéţă sfântă, care lor le este urgisită şi nesuferită. Din evangelia ḑilei, care ne-am învrednicit a o ascultá astăḑi, am vĕḑut, că Irod cel tinĕr, fiiul ucigaşului pruncilor din Vitleem, auḑind de vestea lui Iisus, a tresărit ca dintr'un vis, creḑênd, că Iisus este Ioan, pre care el 'l ucisese şi care acum ar fi înviiat din morţi. Ear uciderea acésta, de care de multe ori am auḑit şi noi, şi pentru care acum pre Irod 'l mustra consciinţa cea rea, a fost aşa.

Trăind acest desfrĕnat Irod în fărădelege cu Irodiada, soţia fratelui seu Filip, Ioan Botezătoriul, ca proroc al lui Dumneḑeu, mustrá cu asprimea cuvenită pĕcatul lui; eară el, în loc de a se îndreptá, 'l prinse şi-l aruncà în temniţă. A 'l omorî 'i era frică de Dumneḑeu, căci pelângă tótă stricăciunea năravurilor tot se vede că mai era încă în inima lui o schîntee de consciinţă, care-i spunea, că Ioan are drept şi e om sfânt şi trămis de Dumneḑeu şi de aceea nu cutezá a'l omorî, ci asculta din când în când învĕţăturile lui, şi precum ne spune Sfântul evangelist Marcu (cap 6) chiar şi făcea multe după svatul lui. Dar încât acéstă ucidere nu o ar fi făcut din consciinţă şi frica lui Dumneḑeu, n'o făcea nici de frica ómenilor, pentru-că

poporul avea pre Ioan în mare cinste, și Irod se temea de popor a ucide pe Ioan. În fine vei întreba tu, iubite creștine, décă-i era frică de Dumnedeu și de popor, a omorî pre Ioan; — dar pentru-ce nu-l eliberá? Pentru-că-i era frică de limba Irodiadei, și acéstă frică la ómenii cei slabi de ânger, căntăresce fórte mult: de frica ómenilor nu cutéză nici a se împrotivì rĕului, nici a face binele. Și așa clătinându-se: sĕ fac? sĕ nu fac? nici nu ucidea pre Ioan, nici nu-l eliberá, ci-l ținea prins de adi pe mâne.

Împregiurările în curênd 'i dedură ocasiune a se arĕta și de bun și de rĕu. Căci sĕrbându-și odată diua nascerei, și făcênd ospĕț mare curtenilor și boierilor sei, fiica Irodiadei, póte la îndemnul mamei sale, întrà la mijloc și jucà înaintea împĕratului și a óspeților lui; și împĕratului într'atâta 'i plăcù jocul acela rĕsfețat, încât provocà pre fată sĕ céră dela el ori-ce va vrè, și el 'i va da; ba cu jurămênt 'i promise, că ori-ce va cere dela dênsul, până la jumĕtate din împĕrăția sa, 'i va da. Audiți, iubiților, până la jumĕtate împĕrăția pentru o nimica de joc! O minte omenéscă, unde te abați, și corabiă fără cârmă, unde rĕtăcesci? — Fata se duce și întrébă pre mamă-sa, ce sĕ céră? și acésta — o rĕutate, tu întreci și nebunia! — acésta, dic, învață pre fata, sĕ céră capul lui Ioan! Așadară nu argint și aur, — căci de acela este destul la curtea împĕrătéscă, nici jumĕtate împĕrăția, căci aceea o avea deja, ci *capul lui Ioan! Capul lui Ioan!* Căci Ioan acesta, Ioan singur îndrăsnise a întra la Irod și a-l mustra, căci ține pre soția fratelui seu Filip; așadară jos cu capul lui Ioan! Acuma vedi tu, Iróde, ce ai făcut: promiți ce-'ți va cere pentru o scrintitură de joc, ba promiți cu jurămênt, până la jumĕtate împĕrăția ta! O Iróde, descóptă-te și-ți vină în fire! Încă nu e târdiu. Nebu-

néscă a fost promisiunea ta, și jurămêntul tĕu o luare în deșert a numelui lui Dumnedeu; dar vinurile cele multe, ce ți le-ai adunat cine scie de prin ce depărtări, de preste țeri și mări, ți-au fost întunecat mintea, tu n'ai sciut ce faci. Întórce-te, fă pocăință, îndréptă viéța ta! Indeșert, când Satana a ocupat și a robit chiar inima omului, atunci glasul minței, al rațiunei, al consciinței nu mai află loc în mintea și inima lui! Așa și aici. În fine când Irod aude, ce cere fata Irodiadei, se întristéză și'i pare rĕu; dar precum ântâiu se temea de Dumnedeu și de ómeni, a ucide pre prorocul Ioan, așa acum iarăși se teme de călcarea jurămêntului și se rușinéză de óspeții sei a'și călca vorba întărită chiar cu jurămênt, ce o a dat jucătórei, — și așa trămite pre străjuitoriul temniței, ca sĕ taie capul lui Ioan; și acesta aducêndu'l îl dă fetei, eară fata 'l dă maicei sale. O Irodiado, acum ești mulțemită? Împăcatu-ți-ai ura și resbunarea diavoléscă? O ospĕț urît și sângeros, cum te-ai sfêrșit! O faptă îngrozitóre: pentru un joc spurcat capul unui sfânt, trămis de Dumnedeu sĕ gătéscă calea lui Iisus! — Ear învĕțăceii lui Ioan merg la Irod, cer trupul învĕțătoriului lor și'l îngrópă cu evlaviă; apoi merg la Iisus, 'i vestesc mórtea lui Ioan, și schimbând bunul cu *mai* bun, se fac din învĕțăceii lui Ioan învĕțăceii lui Iisus.

Acésta este viéța și mórtea s. măritului proroc, înainte mergĕtoriului și botezătoriului Ioan, a fratelui mirelui Christos, și după mărturisirea acestuia a celui mai mare dintre cei născuți din muieri. Viéța lui viéță de ânger pămêntesc: străină de tóte cele pămêntesci, el e predicătoriu al pocăinței și gătitoriu al căii Domnului, dupăcum în sfântă inspirațiune 'l numise cuviosul seu părinte încă la nascerea lui. Cu curagiul acela superior, care isvoresce din adâncul

sufletului, şi cu acea seriositate şi iubire de dreptate, care nu caută ale sale, ci ale lui Dumnedeu, şi carea nu caută în faţa ómenilor, Ioan aduce aminte poporului, că sĕcurea e la rădĕcina pomului celui-ce nu face rod, el numesce pre farisei pui de năpârci şi-i ameninţă cu judecata gheenei, de nu se vor lăpeda de vanitatea şi făţărnicia lor. Tot cu acea seriositate mustră şi pre cel-ce şede pe scaunul împĕrătesc, pe Irod cel fără de lege. Căci uitând cu totul legea lui Dumnedeu, acesta în rênd cu domnitorii păgânesci de pre acel timp, n'a dat poporului seu esemple de virtuţi, ci de petreceri scelerate şi desfrênate; şi în fine pe mai marele proroc, pre care Dumnedeu 'l trămite la dînsul sĕ'l dojenéscă şi sĕ'l întórcă din calea rĕtăcirei şi a perdărei, îl prinde şi'l dă spre mórte ca pre un făcĕtoriu de rele.

Sĕ sĕvêrşim dar cu credinţă pomenirea acestui sfânt între sfinţi, care pentru dreptate şi adevĕr şi-a dat viéţa cea pământéscă şi vremelnică, ca sĕ dobândéscă cea vecĭnică împreună cu Christos, pre care l'a prevestit şi l'a botezat în Iordan. „Pomenirea dreptului cu laudă", — aşa cântă astădi biserica — „pomenirea dreptului cu laudă, dară ţie destul 'ţi este mărturia Domnului, mergătoriule înainte; că te-ai arĕtat cu adevĕrat şi decât prorocii mai cinstit, că şi a boteza în răpejuni pre cel propoveduit te-ai învrednicit!" Acesta pentru adevĕr, dreptate, şi legea lui Dumnedeu s'a nevoit, a pătimit şi a murit; învrednicesce-ne Dómne şi pre noi a umbla în urmele sfinţilor şi drepţilor Tei, cari după promisiunea unuia născut Fiiului Tĕu, Domnului nostru Iisus Christos, se bucură şi se veselesc, că plata lor pentru tot ce au făcut şi au pătimit pe pămênt, multă este în ceruri, Amin!

XIII. La prasnicul Nascerei Maicei Domnului.

(8 Septembre).

„Bucură-te ceea-ce eşti plină de dar, Domnul e cu tine! Binecuvêntată eşti tu între muieri!"
Luca 1, 28.

Cu aceste cuvinte, cu cari a salutat archangelul Gavriil pre fecióra Maria din Nazaretul Galileii, când venì în casa ei sĕ-i vestéscă întruparea dintr'ênsa a lui Iisus, — cu aceste cuvinte sĕ salutăm, creştini iubiţi, şi noi acéstă frumósă di a nascerei s. fecióre, numită în limba poporului „Sântă-Măria mică". Di de bucuriă şi de prasnic este diua Bunei-vestiri, di de bucuriă şi de prasnic şi cea de astădi, când s'a născut ceea-ce avea sĕ priiméscă órecând bunăvestirea Archangelului. Di de bucuriă a fost nascerea fiicei Maria în casa sfinţilor şi drepţilor Ioachim şi Ana, părinţilor ei, cari necontenit se rugau lui Dumnedeu: Ioachim în munte, Ana în grădina casei sale, ca sĕ-i binecuvinte şi pre ei cu prunci şi următori după dênşii; di de bucuriă pentru toţi, cari s'au învrednicit a vedé pre prunca Maria, dată lor dela Dumnedeu, şi di de bucuriă pentru noi şi pentru tótă creştinătatea, cari ne-am învrednicit a cunósce, că din acéstă preacurată Fecióră, adumbrită de Duch sfânt, s'a născut Iisus Christos, fiiul lui Dumnedeu, Mântuitoriul nostru şi a tótă lumea Iisus Christos.

Cu durere şi întristare, cu post şi cu ajun am sĕrbat cu puţin mainainte diua, când rĕsbunarea cea nedréptă şi rĕutatea cea neinfrênată a unei femei fărădelege a împins pre Irod cel asemenea fărădelege, a tăia capul s. Ioan Botezătoriului; ear astădi cu bu-

curiă sĕrbăm nascerea aceleia, carea a fost alésă dela Dumnedeu din tóte neamurile, ca sĕ se nască din-tr'ênsa perdĕtoriul rĕutății, deslegătoriul osândei și împlinitoriul împăcărei omului cu Dumnedeu.

Cum a fost pruncia feciórei Maria, s. Scriptură nu ne spune îndeosebi; tradițiunea bisericei însĕ, adecă povestirea aceea, ce se pĕstréză prin cuvênt dela tată la fiiu și dela fiiu la nepot, și așa mai departe din neam în neam, ne împărtășesce, că fiind prunca Maria în etate de trei ani o au dus părinții în biserică după legea lui Moise, și după mórtea părinților a rĕmas acolo până la logodirea cu Iosif; atunci apoi archangelul Gavriil i-a adus bunavestire, că va nasce fiiu și va chiăma numele lui Iisus. Ear cumcă viéța ei a fost sfântă și fără întinăciune, ne arată urmările, cari ne spun, că dênsa împreună cu muierile mironosițe, ce urmaseră lui Iisus din Galilea, slujind lui, a fost nedespărțită de preaiubitul seu fiiu în tótă vremea, începênd dela prima Lui arĕtare în Israil până la patimile, mórtea, înviierea, înălțarea Lui la ceriu și pogorîrea Duchului sfânt preste Apostoli; căci la Fapt. Apost. 1, 14. se amintesce, că Apostolii erau în Ierusalim toți împreună, cu o inimă în rugăciune și în cerere, împreună cu muierile și cu Maria maica lui Iisus.

Atâta scim despre nascerea și copilăria Născĕtórei de Dumnedeu și pururea feciórei Maria. Puțin cu adevĕrat, mult mai puțin decum am dorí sĕ scim despre maica lui Christos. Dar și puținul acesta ne va fi de folos, décă 'l vom privi mai de aprópe. Evlavioșii părinți Ioachim și Ana aduc pe fiica lor, ca pârga unei jertfe de mulțemită lui Dumnedeu, în biserică și o 'nchină lui Dumnedeu, cel-ce o a dat lor la etate înaintată, ba târdiu în tómna vieței lor pămêntesci. Și acéstă credință ne dă îndemn a întreba

și pre părinții creștinesci de astădi, décă se silesc și ei a aduce pruncii lor la Dumnedeu? Adecă décă-i învață a iubí și a cinstí pre Dumnedeu, a se ruga Lui, a se încrede Lui, a onora preasfânt numele Lui, a nu pomení numele Lui unde nu se cuvine și cum nu se cuvine, cu un cuvênt a cunósce pre Dumnedeu ca pre făcĕtoriul, chivernisitoriul și purtătoriul de grijă al lor și a tótă lumea: al ceriului și pămêntului și al tuturor celor vĕdute și al celor nevĕdute, câte sunt în ceriu și pe pămênt? O creștini iubiți, cu durere trebue sĕ mărturisesc, că mulți părinți nu se îngrijesc în mĕsura cerută de buna crescere și învĕțătură a copiilor lor, purtând grijă mai mult pentru cele din afară decât cele din lăuntru, mai mult pentru chrana și îmbrăcămintea trupului, decât pentru ale sufletului, mai mult pentru cele trupesci și trecătóre, decât pentru cele sufletesci și nestricăcióse. Căci décă nu ar fi așa, precum durere este, de unde ar vení în lume multele vorbe netrebnice și fapte necuvióse: înjurături și sudalme păgânesci, minciunile, bețiile, necurățiile, înșelăciunile, furturile și câte alte pĕcate și călcări ale poruncilor lui Dumnedeu? De sigur n'ar fi atâtea, décă părinții s'ar silí din tóte puterile, a da copiilor lor învĕțăturile cele mai bune și esemplele cele mai frumóse! O legea lui Dumnedeu, fericirea nóstră pe pămênt și chizeșia fericirei nóstre dincolo de mormênt! Décă te-am ținé noi părinții și tot asemenea am învĕța și pre copiii nostri a te ținé și a te urma, ce fericiți am fi și noi și ei! Atunci părinții creștinesci, urmând temĕtorilor de Dumnedeu părinți Ioachim și Ana, pre cari 'i pomenim la tóte ss. rugăciuni, s'ar puté bucura și ei, ca și aceia, de rodurile ostenelelor lor; și când la judecata cea dumnedeéscă vor fi întrebați de judecătoriul, cum au lucrat cu talanții, ce li-a dat Domnul? ar putea rĕspunde și ei cu bu-

curiă împreună cu prorocul Isaia și cu Apost. Pavel: „Eată eu, Dómne, și pruncii, cari mi 'i-ai dat!"

Așa, creştini iubiți, sěrbéză astădi biserica prasnicul cel de bucuriă al Nascerei Mariei, chiămate și destinate dela Dumnedeu, a fi órecând maică după trup a lui Christos, Fiiul lui Dumnedeu. Așa dar de o parte bucurându-ne și lăudând împreună cu cetele ângeresci nascerea Preacuratei, de altă parte sě privim la credincioșii ei părinți, bětrânii Ioachim și Ana, amêndoi de viță împěrătéscă, cari amêndoi se rugau lui Dumnedeu pentru dobândirea de prunci; și când au dobândit dela Domnul dorirea lor, iară lui D-deu au adus darul priimit: ale Tale dintru ale Tale. Așa și noi, sěrbând astădi nascerea Născětórei de Dumnedeu, sě o sěrbăm cu vredniciă și cu mulțămită către dătătoriul tuturor bunătăților; căci prin nascerea ei a îmbucurat Dumnedeu înainte de toți pre evlavioșii ei părinți, ear prin nascerea dintru dênsa a fiiului seu a umplut tótă lumea cu radele sórelui celui neapus. Aceluia dar împreună cu Tatăl și cu Duchul sfânt mărire, cinste și închinăciune dela noi și dela tótă suflarea, în ceriu și pe pământ! Amin!

XIV. La prasnicul Inălțărei s. Cruci.

(14 Septembre).

„*Cuvêntul crucei celor peritori nebuniă este, ear nouě celor-ce ne mântuim, puterea lui Dumnedeu este*".
1. Cor. 1, 18.

Crucea lui Christos e semnul de învingerea creștinătății asupra credințelor celor deșerte ale păgânilor și a formelor celor din afară ale Iudeilor. „Cuvêntul crucei — dice Apostolul Pavel — celor peritori nebuniă este, eară nouě celor-ce ne mântuim puterea lui Dumnedeu este!" Căci ce le era crucea păgânilor și Iudeilor și tuturor popórelor înainte de Christos alta, decât lemnul de batjocură, și de ocară și de osândă, pe care se înfigeau cei mai mari făcětori de rele, criminalii și sceleratii, cari pentru fărădelegile lor se judecau la mórte și aveau sě rabde mórtea acésta târdiă și plină de dureri și chinuri. Și eată la o astfel de mórte a fost judecat mielul lui D-deu cel preacurat și fără de pěcat, care pórtă pěcatele lumei, fiiul lui D-deu și Mântuitoriul lumei Iisus Christos! Dar eată lemnul cel înfricoșat, a cărui cinstire celor necredincioși, — după cuvêntul Apostolului: *celor peritori* le era nebuniă, acela nouě celor credincioși — iar după cuvêntul apostolesc: *celor-ce ne mântuim* — puterea lui D-deu este! Eată, lemnul cel batjocorit și desprețuit, nouě următorilor lui Christos, semnul de învingere și de laudă. „Eară mie — dice Pavel — sě nu-mi mai fiă a mě lăuda, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Christos, prin care mie lumea s'a rěstignit și eu lumei". (Galat. 6, 14). Căci așa a binevoit D-deu, ca fiiul seu unulnăscut și

mainainte de toți vecii, sě vină pe pămênt în cea mai de jos smereniă, — sě se nască în pesceră, și sě se culce în ieslea dobitócelor, — ca umblând pe pămênt sě nu aibă unde sě-și plece capul, — ca viéța pămêntéscă sě și-o închee cu mórtea cea mai durerósă pe cruce, — spre mărturíă celor-ce o au cerut, și spre mântuire tuturor, cari cred întru dênsul, cel-ce cu viéța sa a rěscumpěrat viéța neamului omenesc!

Da, creștini iubiți, nouě credincioșilor ni s'a făcut crucea lui Christos puterea lui D-ḑeu. Căci precum a ḑis Domnul învěțăceilor sei: Indrăsniți, eu am biruit lumea! — așa credem și mărturisim și ḑicem și noi credincioșii: Crucea ta Christóse puterea lui Dumneḑeu este: rușinarea diavolului, triumful adevěrului, lumina lumei! Căci cei-ce cred întru tine, Mântuitoriul lumei, aceia se lapědă de sine, 'și iau crucea lor și-'ți urméză Ție; aceia, lăpědându-se de sine, adecă de pěcat, 'și iau crucea lor, adecă crucea ce Tu li-ai rênduit lor, și-ți urméză Ție, cela-ce ești fără de pěcat, și unii ca aceia fără frică vor merge și la mórte împreună cu Tine, și vor și învíia împreună cu Tine. Că Tu ai ḑis: Păriute, voesc ca unde voiu fi eu, sě fiă și cel-ce m'a priimit pre mine". Da, cel-ce crede întru Tine, va fi acolo unde ești Tu!

Eată dar, creștini iubiți, mărimea și înălțimea prasnicului nostru de astăḑi! Încă odată în șirul anului bisericesc, și anume în dumineca a treia a s. marelui post, maica biserică ne arată înălțarea sfintei și de viéță făcětórei cruci, precum ni-o a arětat și în sfânta și marea Vineri, și ne aduce aminte de patimile și mórtea lui Christos, întocmai precum a făcut atunci; și noi cunoscênd și înțelegênd glasul maicei, am plecat capetele și genunchii noștri și ne-am închinat lemnului celui făcětoriu de viéță. Și așa eată-ne în deplin acord cu minunatul Pavel, dintr'al

cărui cuvênt cătră Corinteni am luat cuvêntul nostru pe astăḑi, cu Pavel, carele a fost trămis de Christos la neamuri, nu ca sě boteze, ci ca mai ântâiu sě le vestéscă evangelia Lui. Căci din *vestirea* evangeliei se nasce prin îndurarea lui Dumneḑeu *credința;* ear din credință urméză de sine botezul: — Cel-ce va crede și se va boteza, mântui-se-va. Și astfel eată că nici pentru noi, cari facem parte din credincioșii lui Christos, cuvêntul crucei nu este lucru mic séu dóră chiar o nebuníă, precum se părea păgânilor, și necredincioșilor, ci ne este „puterea lui Dumneḑeu!", care cele mici și nebăgate în sémă de ómeni le-a arětat mari și minunate.

Ear décă privim îndeosebi la începutul și însemnătatea prasnicului de astăḑi, apoi istoria bisericei ne spune, că în vălmășéla timpurilor și urmând la 37 ani după mórtea lui Christos și risipirea Ierusalimului, unde după cuvêntul cel profetic al Domnului nu rěmase pétră pe pétră, atunci împreună cu multe alte lucruri scumpe și sfinte, se perduse și crucea lui Christos din muntele Golgota. Insě precum trupul cel preacurat al lui Iisus nu 'l ținù pămêntul, așa și crucea Lui după aprópe treisute de ani iar eșì la lumina ḑilei întrégă și neatinsă de stricăciune. Ear fericitul muritoriu, pre care 'l învrednici Dumneḑeu, ca prin mânile lui sě se redee lumei acest odor neprețuit, a fost evlaviósa împěrătésă Elena, maica primului împěrat creștinesc Constantin. Căci aceea mergênd la Ierusalim, spre a se închina la sf. locuri, a aflat Ierusalimul ca un câmp pustiit de tempestă, abia reculegêndu-se din ruine; și căutând muntele Golgota cu crucea lui Christos, după multă căutare și săpătură în fine aflà afund în sinul pămêntului trei cruci: una era, pe care Iisus preabunul věrsase preacuratul seu sânge pentru mântuirea nóstră, ear celelalte erau ale

celor doi tâlhari, cari au fost rěstigniți împreună cu Dênsul. Dar acum óre care din cele trei era crucea lui Iisus? Fericitul Macariu, patriarchul de atunci al Ierusalimului, se rugà lui Dumnedeu sě arete pre cea adevěrată; și așa punênd pe o femee de neam mare, carea era bolnavă de mórte, una câte una crucile, douě din ele nu arătară nici o schimbare; când însě crucea a treia se atinse de bolnava, atunci acésta dintr'odată se 'nsănětoșà și se rădicà. Plin de mirare poporul alergà sě vadă cinstita cruce, și neputêndu-o vedé cu toții, Patriarchul o luà în brațe și urcându-se pe amvonul din mijlocul bisericei, o ridicà însus, ca toți sě o pótă vedé; și binecuvântând poporul, acesta se închiná până la pământ și strigá cu mii de glasuri: Dómne miluiesce-ne! Acum fericita Elena demandà, a se așeza crucea lui Christos în biserica sf. mormênt din Ierusalim, ear pirónele din preacuratele mâni și picióre le trămise fiiului seu Constantin, care le puse printre petrile scumpe ale corónei împěrătesci. Astfel apoi biserica proclamà acéstă ḑi de 14 Septembre prasnic, în care s. cruce sě se înalțe în mijlocul tuturor bisericilor creștine, spre vederea, închinarea și sărutarea tuturor, și ca o aducere-aminte de Vinerea ss. patimi, a căror s. evangeliă se cetesce astăḑi, și sě se serbeze acéstă ḑi, ca și aceea, totdeuna cu post și cu rugăciune.

Acéstă s. ḑi o sěrbăm și noi astăḑi, fraților; și acest cuvênt despre crucea Domnului l'am auḑit astăḑi și noi cu apostolul ḑilei. De aceea și noi, iubiților, cari întru Christos ne-am botezat, în Christos ne-am și îmbrăcat, onorăm s. cruce, nu ca păgânii, cari o batjocoriau, — nu ca Iudeii, cari se rușinau de ea, ci ca puterea lui Dumneḑeu, ca comóra, cu carea se laudă Apostolul Pavel, ca steagul, sub care se întrunesce tótă creștinătatea. Sě întrunim dar și noi

inimile nóstre cu inimile tuturor, cari pórtă numele lui Christos, și cu credință sě plecăm genunchii nostri înaintea cinstitei și de viéță făcětórei cruci, pe care Tu, fiiul lui Dumneḑeu, Ți-ai întins mânile cele preacurate pentru tot neamul omenesc.

Décă însě onorăm s. cruce din inimă și cu cuvêntul și cu sărutarea din nevrednicele nóstre buze, apoi luăm asuprăne și obligămêntul, ca sě ne ferim de pěcatul acela adevěrat păgânesc, a o despreţuí, a o batjocurí, a o necinstí cu înjurături și sudalme, precum se aude astăḑi, durere nu arareori, între creștini! Décă ești creștin, iubitul meu, apoi fi creștin întreg, creștin dela inimă, nu numai dela gură, creștin cu fapta, nu numai cu cuvêntul. Creḑi într'unul Dumneḑeu? Cinstesci pre Dumneḑeu? iubesci pre Dumneḑeu? Fórte bine! Cinstesce dar și iubesce și tóte cele sfinte și dumneḑeesci, și te feresce a le trage în noroiul celor de jos și dobitocesci, la cari te împinge pěcatul!

Cu aceste simțeminte creștinesci, cu frică și cu cutremur mě apropiu astăḑi și eu, Iisuse fiiul lui Dumneḑeu, de cinstită și de viéță făcětóre crucea Ta, dorind a o îmbrățișa și a o săruta. Și precum órecând Iosif și Nicodim și sfintele muieri mironosițe cu sfânt fior Te luau de pe cruce pre Tine învierea și viéța, și ḑiceau înnecați în lacrimi: Cum Te voiu îngropa Dumneḑeul meu? Sau cum Te voiu înfășura cu giolgiuri? Sau cu ce mâni mě voiu atinge de trupul Těu cel nestricat? Sau ce cântări voiu cânta ducerei Tale de aicea Îndurate? — așa, prea dulce Iisuse, priimesce și dela mine cel mai mic între credincioșii Tei umilita cântare și rugăciune a bisericei Tale: „Crucei Tale ne închinăm Stăpâne, și sfântă învierea Ta o cântăm și o mărim!“ Amin!

XV. La sĕrbătórea cuv. maicei nóstre Paraschiva.

(14 Octobre).

„*Eară feciórele cele înțelepte au luat unt de lemn cu sine în vasele sale cu candelele sale*". Mateiu 25, 4.

La treiḑeci de ḑile după prasnicul Înălțărei cinstitei și de viéță făcĕtórei Cruci biserica nóstră sĕrbéză pomenirea cuviósei maicei nóstre *Paraschiva*. Acéstă sĕrbătóre, ca tóte cele asemenea ei din cursul anului bisericesc, o a așezat biserica întru pomenirea unui sfânt séu a unei sfinte, care a petrecut viéța sa întru credință și în fapte bune și plăcute lui Dumneḑeu, punêndu-se pre sine esemplu și model vrednic de urmat înaintea celor-ce vor viețuí după dênșii. Un astfel de model a fost și cuviósa maica nóstră *Paraschiva*, a cărei pomenire o sĕvêrșim întru acéstă ḑi.

Născută din părinți creștini în satul Epivat aprópe de orașul Policrația în Sêrbia, Paraschiva încă din copilăriă iubia viéța liniștită și nesgomotósă, petrecea în retragere, în rugăciune și post, căuta cu drag casa lui Dumneḑeu și atât de mult miluia pre cei sĕraci și lipsiți, încât împărția cu dênșii tot ce avea, până chiar și hainele de pe dênsa.

Ajungênd la statul fecioriei, gândul ei nu se răpì de frumseți și sburdări tineresci, ba odată fără veste făcêndu-se perdută dela casa părintéscă, se retrase în pustiă și începù a petrece și mai cu osârdie viéța sa în singurătate, în post și rugăciune, în îngenunchiări și mĕtanii, în povestiri evlavióse cu alte puține soții asemenea ei și cu tăcute gândiri la cele mai bune și dumneḑeesci, ca una din feciórele cele în-

țelepte din evangeliă, cari descepte, cu candelele aprinse și cu untul de lemn îndemână, asceptau pre mirele Christos.

Ear când mirele se apropià, adecă viéța ei pămêntéscă mergea spre apus, atunci cuviósa se reîntórse la casa părintéscă, la pămêntul patriei, unde doria sĕ odichnéscă la sinul maicei sale, și acolo o și ajunse fericitul sfêrșit. Creștinii o îngropară cu cinste, ca pre o femee evlaviósă și sfântă, care a închinat viéța sa slujirei lui Dumneḑeu și a ómenilor, fraților sei, surorilor sale. Și cinstirea acésta crescù încă și mai mult, când vĕḑură ómenii, că la mormêntul ei, prin darul lui Dumneḑeu, se sĕvêrșiau și vindecări minunate. De aceea principele Moldovei Vasilie transpuse sicriul móștelor ei la Iași și acolo le așeză cu mare cinste în biserica s. Trei Ierarchi, unde evlavia credincioșilor le păstréză și onoréză până astăḑi.

Acésta este, iubiți creștini, în puține cuvinte viéța și mórtea cuviósei maicei nóstre Paraschiva.

Și dacă este datorință sfântă pentru fiă-ce creștin, a cinstí pre sfinți ca pre nisce aleși și plăcuți ai lui Dumneḑeu, cari prin faptă și prin cuvênt au învĕțat pre ómeni a cugeta, a simțí, a vorbí și a face cele bineplăcute lui Dumneḑeu, apoi tot asemenea sfântă datorință este, a cinstì pre plăcuții lui Dumneḑeu și prin faptele nóstre. „Nu tot celce 'mi va ḑice mie Dómne Dómne — ne învață Christos — va întra întru împĕrăția cerurilor, ci care plinesce voia Tatălui meu, carele este în ceruri!" ... Cea mai adevĕrată cinstire, ce o pot arĕta cuiva, este a urma faptele lui cele bune și vrednice de laudă: credința lor, iubirea lui Dumneḑeu și a deaprópelui, modestia, blândețele, îndelungă-răbdarea, dreptatea, îndurarea și câte alte fapte bune ne învéță legea lui Dumneḑeu. Așa e, iubiților creștini, și cu cinstirea sfinților și plăcuților

lui Dumnedeu. Aduceți-vě aminte numai, cum cinstesc mulți din creștinii nostri de astădi pre sfinți și cele sfinte. Cinstim, dicem, pomenirea cutărui sfânt, îi ținem diua, 'i pomenim numele, 'i sărutăm chipul; dar acum sě rěspundem și la a doua întrebare: óre nu adeseori tot cu aceeași gură, cu carea'i sărutăm chipul, îl și necinstim, ba chiar 'l hulim și batjocorim cu cuvintele cele mai josnice și mai urîte? Care este acum cinstirea ta cea adevěrată? Cea dintâiu ori cea de a doua? Décă cea dintâiu, décă cinstesci din inimă pre cutare sfânt, apoi cum îndrăsnesci a-'l înjura? — Eată că atunci nu ești creștin adevěrat! Ear décă necinstesci pre sfinții lui Dumnedeu, apoi pentru-ce dici că-i cinstesci? Eată că *una gândesci și alta vorbesci!*

Păzesce-ne Dómne, ca sě nu cădem în ispită, de a cinstí pre sfinții și plăcuții Tei numai dela gură, ér' nu și dela inimă. Ci ne luminéză cu lumina Ta cea ceréscă, precum ai luminat și pre róba Ta, cuviósa maica nóstră Paraschivă, ca cu inima sě credem și cu gura sě mărturisim, că prorocii și apostolii, mucenicii și mărturisitorii, pustnicii și preacuvioșii și toți sfinții au fost și sunt servi și trămiși ai Tei, veniți la noi a ne vestí mărirea Ta, a ne învěța poruncile Tale și prin viéța lor a ne da esemple și modele, ca astfel sě viețuim și noi și astfel bine sě plăcem Ție. Că Ție se cuvine tótă mărirea, cinstea și închinăciunea, precum dela aceia, așa și dela noi, acum și în veci! Amin.

XVI. La sěrbătórea S. Marelui Mucenic Dimitrie.

(26 Octobre).

„*Eară semne celor-ce vor crede, acestea vor urma: Cu numele meu draci vor scóte, în limbi nouě vor grăí, șerpi vor lua, și de ar bea ceva de mórte, nu le va strica, pe bolnavi mânile 'și vor pune, și bine le va fi*". **Marcu 16, 17—18.**

Acestea sunt, iubiți ascultători, după s. Evangelist Marcu, unele din ultimele cuvinte, cu cari Mântuitoriul Christos înainte de mărita sa înălțare la cer a mângăiat și întărit pre învěțăceii sei, cari acum preste câteva dile aveau sě rěmână orfani. Aceste promisiuni în curênd s'au și adeverit întru învěțăceii sei, și în cursul timpului s'au împlinit în cele mai felurite moduri întru credincioșii sei. Au nu era pe timpul lui Pavel în cetatea Filipi o servitóre cu „duch pitonicesc", care cu vrăjitul ei aducea mare câștig stăpânilor sei, cară Pavel în numele lui Iisus Christos a scos dintr'ênsa pre duchul cel rěu? Eată cuvêntul Domnului: Întru numele meu draci veți scóte! Au nu după pogorîrea Duchului sfânt Apostolii, Galileenii cei neînvěțați, începură a vorbi în limbi străine, precum duchul le dedea lor? Eată cuvêntul Domnului, că învěțăceii sei vor vorbi în limbi străine! — Au nu vipera cea veninósă, ce în călětoria spre Roma se înfășurase pe după mâna lui Pavel, acesta o scutură în foc și rěmase nevătěmat? Eată și aici cuvêntul lui Christos, că învěțăceii sei șerpi vor lua, și vor rěmânea nevătěmați! — Au nu evangelistul Ioan pentru numele lui Christos, a fost aruncat în unt de lemn

ferbinte, şi rĕmase nevătĕmat? Eată cuvêntul lui Christos, că pe credincioşii, chiar şi de vor bé ceva de mórte, 'i va păzí nevătĕmaţi. In fine au nu pre slăbănogul, care cerşia la uşa cea frumósă a bisericei din Ierusalim, Petru şi Ioan l'au rădicat întru numele lui Iisus Christos Nazareneanul? „Argint şi aur nu este mie, — 'i ḑise Petru — eară ceea-ce am 'ţi dau: În numele lui Iisus Christos Nazareneanul scólă şi umblă!“ Nu făceau Apostolii vindecări şi tămăduiri în numele lui Christos, aşa încât poporul scotea în uliţe pre bolnavii sei, culcaţi pe rogojini, ca barem marginea vestmintelor Apostolilor séu chiar şi numai umbra lor sĕ-i ajungă? Eată, creştini iubiţi, împlinirea cuvêntului lui Christos, eată puterea cea dumneḑeéscă, ce o a dat Domnul învĕţăceilor sei, cari l-au mărturisit pre El înaintea ómenilor!

Şi acéstă putere s'a transplântat şi asupra următorilor Apostolilor, a sfinţilor şi plăcuţilor lui Dumneḑeu din neam în neam. Nenumĕrate sunt minunile, prin cari Christos a apĕrat biserica sa pe timpul gónelor, când se părea că se rădică tótă lumea pentru stêrpirea de pe pămênt a numelui lui Christos. Şi după persecuţiuni de treisute de ani, când în cele din urmă păgânii şi bucatele din têrguri le stropiau cu rĕmăşite din jertfele idolesci, ca creştinii sĕ nu mai pótă ţiné nici posturile lor, biserica ese triumfătóre; căci nu arareori alăturea cu creştinul mucenic merge la mórte şi păgânul, care era rênduit sĕ omóre pre creştinul, şi aşa mergeau deodată doi mucenici la Christos, întru împĕrăţia Lui!

Un astfel de ostaş al lui Christos a fost, iubiţilor, şi s. *Marele Mucenic Dimitrie*, a cărui pomenire o sĕvêrşim astăḑi. El a fost proconsul al provinciei Macedonia şi locuia în oraşul Tesalonic. Ajungênd la cunoscinţa împĕratului Maximian vestea, că unul din

fruntaşii lui, şi anume proconsulul Dimitrie, e creştin, tiranul îndată demandà a se prinde şi a se aruncá în temniţă. Dar şi mai mult se înfurià asupra lui, căci Dimitrie din temniţă îndemnase pre tinĕrul Nestor, a se lupta cu sumeţul Lie, care'şi bătea joc de religia creştinéscă, şi pre care Nestor îl învinse şi omorî. Atunci împĕratul demandà, a se străpunge Dimitrie cu suliţa, ear lui Nestor a i se tăia capul; şi aşa se înmulţì numĕrul martirilor lui Christos iarăşi dintr'odată cu doi: cu Dimitrie şi cu Nestor.

Ceea-ce admirăm mai ântâiu la s. Martir Dimitrie şi la toţi martirii bisericei nóstre creştinesci, mai mult ori mai puţin, este credinţa lor cea neclătită. „Cine — ḑice minunatul Pavel, — cine ne va despărţi pre noi de dragostea lui Dumneḑeu? Nĕcazul? au îmbulzeala? au góna? au fómetea? au golătatea? au perirea? au sabia? . . . Ci întru tóte acestea biruim pentru cel ce ne-a iubit pre noi. Pentru-că tare cred eu, că nici mórtea, nici ângerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele-ce sunt acum, nici cele venitóre, nici înălţimea, nici adûncul, nici ori-ce altă făptură nu póte sĕ ne despartă pre noi de dragostea lui Dumneḑeu, carea este întru Christos Iisus Domnul nostru“. (Rom. 8, 35.) . . Aşa şi eroul ḑilei de astăḑi. Câţi alţii, cu deosebire aflându-se în onoruri publice, de dragul averilor, rangurilor şi altor bunătăţi lumesci, s'ar fi depărtat de Christos, ar fi jertfit idolilor şi 'şi-ar fi plecat genunchii înaintea statuelor, cu cari ambiţiile şi deşertăciunile împĕraţilor păgâni umpleau oraşele ţerilor lor? S. Dimitrie însĕ nicidecum! Ci el făcù ca Moise acela măritul, carele mai bucuros a voit a împărţí nĕcazurile şi apĕsările şi tot amarul străinătăţii alăturea cu poporul seu, decât sĕ lăcoméscă la desmerdările şi onorurile curţii împĕrătesci din Egipt. Séu ca Apostolii, cari

înfricaţi şi opriţi de svatul jidovesc, ca sĕ nu mai vorbéscă nimenui de Christos, au rĕspuns, că „nu este drept a asculta mai mult de ómeni decât de Dumnedeu! (Fapt. Apost. 4, 19); ear când 'i băteau ca pe nisce criminali, ei mulţămiau lui Dumnedeu, căci s'au învrednicit a lua bătăi pentru numele lui Christos. (Fapt. Apost. 4, 41).

Grele cu adevĕrat şi fórte grele au fost timpurile, când a trăit şi a murit M. M. Dimitrie; dar mulţemită cerului, acelea pe atunci se apropiau deja de sfêrşit, şi linişor, pe nesimţite se apropià diua cea serină, când pe steagurile armatei romane avea sĕ strălucéscă crucea, şi împĕratul Constantin sĕ proclame libertatea religiunei creştine. Grele timpuri cu adevĕrat, dar mare, admirabilă chiar s'a arĕtat credinţa creştinéscă, carea a învins lumea.

La acéstă credinţă ne chiamă şi pre noi, creştini iubiţi, esemplele şi vieţile sfinţilor, între cari şi esemplul marelui Mucenic Dimitrie, a cărui pomenire o sérbăm astădi. Adevĕrat că după cursul timpurilor dela noi cei de astădi nu se cer în unele privinţe jertfele acelea, ce se cereau pe atunci dela următorii lui Christos; dar cu atâta mai grea este rĕspunderea nóstră, pentru împlinirea séu neîmplinirea celorce ni se cer astădi. Nu ni se cere séu mai vêrtos nu ni se impune şi noue astădi adeseori, a ne lăpĕda de convingerile nóstre, de legea şi limba nóstră strămoşéscă şi a primí convingeri străine, legi şi limbi şi obiceiuri, cari nu sunt ale nóstre? Nu ni se cer jertfe de averi, de ostenele, de stăruinţe pentru nisce scopuri, cari nu se unesc cu convingerile nóstre? Nu ni se impune, a tămăia idolilor celor ciopliţi, şi a ne lăpĕda de unul adevĕratul Dumnedeu, carele a scris sfântă legea sa pe lespedii inimilor nóstre? Şi nu este şi datorinţa nóstră, a urma esemplul Marelui Martir Dimitrie, mai bine a despreţuí şi averi şi onoruri şi tóte cele lumesci, decât a ne lăpĕda de Christos? Praf şi cenuşă sunt cele pămêntesci, cari se împrotivesc evangeliei lui Christos, şi nicicând nu vom lăpĕda pentru sclipiciunile pămêntesci mărimea celor eterne şi nestricăciόse!

Astfel ne învaţă s. Marele M. Dimitrie şi toţi sfinţii şi drepţii, din fiă-care seminţiă, cari au bineplăcut lui Dumnedeu. Ajută-ne Dómne, a urma esemplul lor şi împreună cu dênşii a Te afla pre Tine, visteriul tuturor bunătăţilor şi isvorul cel vecĭnic a tótă fericirea omenéscă. Că a Ta este împĕrăţia şi puterea şi mărirea: a Tatălui şi a Fiiului şi a Sfântului Duch, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

XVII. La sĕrbătórea ss. Archangeli Michail și Gavriil.

(8 Novembre).

„Și rĕspunḑênd ângerul a ḑis lui (Zacharia): Eu sum Gavriil, cel-ce stau înaintea lui Dumneḑeu, și sum trămis a grăí cătrĕ tine, și a binevestí ție acestea“.

Ev. Luca 1, 19.

„Mare ești Dómne, și minunate sûnt lucrurile Tale, și nici un cuvênt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!“ Așa cântă biserica creștinéscă astăḑi, sĕrbând soborul séu adunarea S. Archangeli Michail și Gavriil și a tuturor cetelor ângeresci, din cari trămite Dumneḑeu soli pe pămênt, a vesti ómenilor sfântă voia sa, și-i îmbracă cu putere de sus, spre a da ajutoriu aleșilor și iubiților sei întru neputința firei omenesci. Căci înainte de facerea omului, carele împoporéză și stăpânesce pămêntul, a zidit Creatorul cetele ângeresci spre slujba mărirei Sale. Dar precum pre Adam și pre Eva în raiu i-a ispitit Satana în chipul șerpelui, ca sĕ mănânce din pomul cel oprit, de care Dumneḑeu, sub pedépsa morții, le demandase sĕ nu se atingă, așa și Satana însuși, cercând a pune scaunul seu mai presus de scaunul lui Dumneḑeu, a fost aruncat din cer în cele mai de jos ale pămêntului, în întunerecul cel mai din afară, în focul cel nestins, și împreună cu dênsul toți cei-ce slujesc lui. Ear ângerii cei buni, adecă cei-ce ascultă cuvêntul lui Dumneḑeu și deapururea alérgă a pliní ordinele, ce au priimit, au rĕmas la Dumneḑeu, servind Lui totdeuna cu tótă modestía și credința, cu frică și cu cutremur. Acestea sunt cetele cerescí cele fără nu-

mĕr, despre cari ḑicea Christos pe timpul măritelor sale patimi, că póte sĕ céră dela Tatăl seu mai mult decât douĕspreḑece legiuni de ângeri; dar cum se vor pliní scripturile, că așa se cade sĕ fiă, ca adecă El sĕ pătiméscă și se móră pe cruce?

Numeróse sunt în scriptură, atât a legei vechi cât și a legei nouĕ locurile, unde se amintesc maimarii cetelor ângeresci, archangelii Michail și Gavriil. În Cartea Facerei aflăm pre Archangelul arĕtându-se lui Avraam și lui Lot, prevestindu-le risipirea Sodomei și Gomorei pentru pĕcatele și fărădelegile lor; lui Iacob, când fugia de fața fratelui seu Isav; înaintea Israiltenilor, când au eșit din Egipt; înaintea lui Iisus Navi. In Cărțile Judecătorilor se amintesce un ânger, care îmbărbătéză pre Ghedeon, a luptá contra Madiamiților; „că cu tine — ḑise — este Domnul cel puternic întru tăriă!“ Și îndoindu-se Ghedeon, ângerul l'a încuragiat, că „va bate pre poporul lui Madiam ca pre *un* om“; ear după învingere a cunoscut Ghedeon, că ângerul Domnului i-a ajutat lui, și a rădicat altar Domnului și l'a numit „Pacea Domnului“. Asemenea vorbesce Iuda, fratele lui Iacob, întru epistolía séu cartea sa, că Michail Archangelul, luptându-se cu diavolul, n'a cutezat sĕ-l huléscă, ci i-a ḑis: „Certe-te pre tine Domnul!“ (Iuda 1, 9.) Ear Archangelul Gavriil este cel trămis dela Dumneḑeu, a vesti preotului Zacharia în biserică nascerea lui Ioan, ear feciórei Mariei din Nazaret nascerea dintr'ênsa a lui Iisus, lui Iosif logodnicul i-a demandat, a lua pruncul și pre mama lui și a fugí în Egipt, căci va Irod sĕ caute pruncul sĕ-l pérdă, ear după mórtea lui Irod i-a demandat, sĕ se întórcă iară în pămêntul lui Israil.

Și dócă biserica nóstră, voind a se șterge rêndul și numĕrul și numele sĕrbătorilor păgânesci, ce le ținea poporul în onórea cutărui ḑeu, a întrodus sĕr-

bători creştinesci, precum şi în locul Sâmbetei evreesci a întrodus Dumineca, ḑiua învierei lui Christos, tot din asemene causă a întrodus şi acéstă sĕrbătóre de astăḑi întru onórea puterilor ângeresci. Nu putea dintre multele sĕrbători ale sfinţilor neamului omenesc sĕ lipséscă o sĕrbătóre întru onórea puterilor ângeresci, cari dela 'nceputul operei dumneḑeesci a mântuirei neamului omenesc prin Christos, dela Bunăvestirea Mariei pănă la Inălţarea Domnului, au fost şi sunt minunaţii mijlocitori şi vestitori trămişi omenimei dela însuşi Dumneḑeu. Nimeni nu cunósce tainele lui Dumneḑeu, fără numai duchul lui Dumneḑeu. „Cine — ḑice Pavel — cine scie din ómeni ale omului, fără numai duchul omului, carele este într'ênsul? Aşa şi ale lui Dumneḑeu nimeni nu le scie, fără numai duchul lui Dumneḑeu“. (I. Corint 2, 11).

În mod minunat le-a descoperit acestea duchul dḑeescului David încă în ḑilele legei vechi. Căci el cântând mărirea lui Dumneḑeu, nu începe cu pămêntul şi cu locuitorii pămêntului, ci cu cerul şi cu locuitorii cerului: „Lăudaţi pre Domnul din ceruri, lăudaţi-l pe El întru cei de sus. Lăudaţi-l pre El toţi ângerii Lui, lăudaţi-l pre El tóte puterile Lui!“ Şi aşa continuând din sferă în sferă sborul inspiraţiunei séu insuflărei ale voii dumneḑeesci, încheiă provocând tóte câte sunt în cer şi pe pămênt, a întra în chorul ângeresc şi a căntá: „Tótă suflarea sĕ laude pre Domnul!“

Acelaşi neasemĕnat cântăreţ al mărirei lui Dumneḑeu ne spune în altul din psalmii sei demnitatea omului şi ordinea lui de onóre în ordinea lumei, statorită de însuşi Creatorul. „Ce este omul, — ḑice — că-l pomenesci pre el, séu fiiul omului, că-l cercetezi pre el? Micşoratul'ai pre el cu puţin órece decât ângerii; cu mărire şi cu cinste l'ai încununat pre el! Dómne Dumneḑeul nostru, cât e de minunat numele Tĕu în tot pămêntul!“ (Psalm 8, v. 6, 7, 18).

Décă însĕ Dumneḑeu a aşezat pre om atât de sus, încât numai cu puţin órece l'a micşorat pre el decât pre ângerii, apoi nu este óre, iubiţi creştini, o datorinţă sfântă pentru el, a se ţiné din tóte puterile sale la înălţimea dată lui dela Dumneḑeu, şi după cuvêntul scripturei a nu da altuia mărirea sa? Fără îndoiélă că da. Dumneḑeu a pus pre om împĕrat peste tot pămêntul: tóte ascultă de dênsul, recunosc superioritatea lui, tóte se supun lui. Aşa a voit Dumneḑeu, celce a făcut pre om din pămênt şi l'a pus sĕ domnéscă preste pămênt. Şi ce frumos, ce înălţătoriu lucru, când el, conscíu de chiămarea sa, se silesce, ca prin credinţa cea viuă cătrĕ Dumneḑeu, prin fapte bune din inimă sĕ se apropie de ângerii, cari deapururea vĕd faţa Tatălui lor şi al nostru, carele este în ceruri! Şi cugetaţi iară, cât de josnic, nevrednic, ruşinos şi pĕcătos lucru, când omul se lasă rob patimilor pămêntesci, cari 'l degradéză pănă 'l pogóră la trépta dobitócelor celor necuvêntătóre, ba din ânger luminat 'l fac diavol întunecat!

Dar sĕ ne 'ntórcem dela acéstă privelisce nesuferită şi sĕ îndreptăm faţa nóstră la cele mai bune. Sĕrbăm astăḑi întrunirea ss. cete ângeresci, în frunte cu mai-marii voevoḑi Michail şi Gavriil, pre cari însuşi Dumneḑeu i-a îmbrăcat cu acéstă onóre. Fiă ca pomenirea lor sĕ lumineze şi minţile nóstre, sĕ înalţe şi inimile nóstre spre cele de sus şi dumneḑeesci, întru cari petrec fericitele cete ângeresci. Sfântă maică biserică, priimesce a se întruní şi glasurile nóstre fiiesci cu glasul tĕu cel doios de maică şi a cânta astăḑi împreună cu tine: „Mai-marilor voevoḑi ai lui Dumneḑeu, slujitorilor dumneḑeescei măriri, povĕţuitorii ómenilor şi căpeteniile ângerilor, ceea-ce este de folos cereţi nouĕ

şi mare milă, ca nisce mai mari voevoḑi ai celor fără de trupuri".

Dómne Dumneḑeul nostru, cât e de minunat numele Tĕu în tot pământul! Cât s'a înălţat mare cuviinţa Ta mai presus de ceruri! Trămite Dómne şi la noi pre ângerii Tei, a ne fi vestitori sfintei voii Tale, îndreptători spre Tine ai paşilor nostri şi aducĕtori la Tine ai sufletelor nóstre, când vei binevoí a se deslega acelea de sarcinile pământesci şi a dorí de fericirea ceréscă. Amin!

XVIII. La prasnicul Intrărei în biserică a Maicei Preacurate.

(21 Novembre).

„Eară Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua dela dênsa". **Ev. Luca 10, 42.**

Cu sărbătórea de astăḑi: *Intrarea în biserică a Născĕtórei de Dumneḑeu,* se 'ncheiă, după anul solar, şirul sĕrbătorilor întru cinstea maicei Domnului, şi biserica cu ḑiua de astăḑi începe cântările cele veselitóre, cari ne prevestesc nascerea lui Christos.

La prasnicul Nascerei Născĕtórei de Dumneḑeu am vĕḑut, iubiţilor creştini, că părinţii ei au fost cuvioşii şi pururea pomeniţii Ioachim şi Ana. Ei ajunseră la bĕtrâneţe şi nu aveau prunci, şi acésta, după credinţa poporului evreesc, era causă de întristare, socotindu-se atari părinţi mai puţin iubiţi de Dumneḑeu decât alţii. Ei însĕ, bĕtrânii credincioşi, nu încetau a se ruga lui Dumneḑeu pentru binecuvêntarea cu prunci a căsĕtoriei lor, şi Dumneḑeu a ascultat rugăciunea lor şi i-a dăruit cu o pruncă, căreia 'i puseră numele Maria, — acea preafericită, pre carea după prorocía ei înseşi aveau sĕ o fericéscă tóte neamurile, căci ea era chiămată şi alésă dela Dumneḑeu, a fi maică lui Iisus, mântuitoriului lumei. Pre acéstă pruncă părinţii ei, în semn de mulţemită, o închinară lui Dumneḑeu, şi ca pruncă de trei ani o aduseră în biserică, şi preotul Zacharia, care era archiereul anului aceluia, o priimì în mânile sale, ca sĕ o créscă pre ea în frica Domnului şi sĕ o sfinţéscă spre slujba lui Dumneḑeu. Şi a fost prunca în casa Domnului şi sub îngrijirea preoţilor doispreḑece ani, pănăcând, murind

într'aceea părinţii ei, din mânile preoţilor o priimì Iosif logodnicul ei.

Ear în Nazaret a fost trămis Dumnedeu la dênsa pre archangelul Gavriil, sĕ-i binevestéscă, că va nasce fiiu, şi va chiăma numele lui Iisus. „Şi acesta — dise Gavriil — va fi mare şi fiiul Celui Preaînalt se va chiăma, şi-i va da lui Domnul Dumnedeu scaunul lui David tătâne-seu, şi va împĕrăţí în casa lui Iacob în veci, şi împĕrăţiei Lui nu va fi sfêrşit“.

Acéstă întrare şi petrecere a Mariei în biserica Domnului o sĕrbăm noi astădi, creştini iubiţi. Veniţi dar sĕ o însoţim şi noi împreună cu fetiţele, cari cu făclii aprinse merg înaintea ei, şi sĕ fim martori, cum evlavioşii părinţi o dau în mânile archiereului, ca sĕ o pregătéscă lui Dumnedeu spre lucrul, la care din veci a fost destinată, adecă a se nasce dintr'ênsa ca om fiiul lui Dumnedeu cel născut din Tatăl mainainte de toţi vecii, lumină din lumină, Dumnedeu adevĕrat din Dumnedeu adevĕrat. Cu ce cântări vom întimpina pre acéstă pruncă curată, ce se aduce astădi ca o pârgă bine-priimită în biserica lui Dumnedeu? Cu ce cântări petrecerea ei în biserică, unde ângerii o chrănesc cu pânea ceréscă a charului dumnedeesc, ear preoţii bisericei cu cuvêntul lui Dumnedeu: ângerii şi ómenii cu aceleaşi mijlóce, spre acelaşi scop, necunoscut nimĕnui, fără numai unui Dumnedeu. Cu ce căntări vestirea, ce'i aduce archangelul Gavriil, că după cuvêntul prorocesc (Ezechiil 43, 26) „va fi uşa cea încuiată, carea caută spre rĕsărituri, prin carea va întra Domnul Dumnedeul lui Israil?“ Cu ce cântări pre ceeace viéţa sa a consacrat'o lui Dumnedeu, căruia cu vrednicíă, cu modestiă, cu curăţiă şi cu tóte cele bune şi de laudă i-a servit de timpuriu, din pruncía şi copilăria sa?

Cunoscênd deci acestea, iubiţilor, sĕ nĕsuim ale urmá şi noi. Marta, în a cărei casă adesoori întrá

Christos, se silia spre multă slujbă, ear soru-sa mai mică Maria se pusese la picióreie lui Iisus şi ascultá cu fericire ddeescile Lui învĕţături. In fine vĕdù Marta, că ea a rĕmas singură la lucru şi la ostenélă şi rugà pre Christos, sĕ dică Mariei sĕ'i ajute. Iisus însĕ'i rĕspunse: „Marto, Marto, te grijesci şi spre multe te silesci, ci *un* lucru trebuesce; eară Maria partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua dela dênsa!“ Asemenea Mariei acesteia, sororei Martei şi a lui Lazar, pre care l'a înviiat Domnul din morţi, a lucrat şi Maria, Maica preacurată. Din viţă împĕrătéscă se trăgea ea, din neamul lui David, şi cu David dicea şi ea: „Cât sûnt de iubite locaşurile Tale, Dómne al puterilor! Doresce şi se sfêrşesce sufletul meu spre curţile Domnului. Inima mea şi trupul meu s'a bucurat de Dumnedeul cel viu! Că pasĕrea şi-a aflat eişi casă, şi turturéua cuib eişi, unde'şi va pune puii sei. Altarele Tale Dómne al puterilor, împĕratul meu şi Dumnedeul meu; fericiţi, cari locuesc în casa Ta, în vecii vecilor Te vor lăuda!... Că mai bună este o di în curţile Tale decât mii!“ (Psalm 83, 1 5, 11). Aşa măria străbunul curţile casei lui Dumnedeu, mai mult decât palaturile împĕrătesci, de unde privia el spre popórele, cari le-a fost supus Domnul sub picióreie lui. Şi ca strămoşul cânta şi se ruga şi strănepóta în curţile casei lui Dumnedeu, şi Dumnedeu o chiămà la scaunul de împĕrătésă maică, pre carea o fericesc tóte neamurile.

Aşa, creştini iubiţi, sĕ lucrăm şi noi, şi aşa sĕ deprindem de timpuriu şi pre fiii nostri şi fiicele nóstre. Ca pruncă de trei ani a întrat prunca Maria în biserica Domnului, şi a rĕmas acolo tótă copilăria sa, pănăcând a mărit Dumnedeu mila sa cu dênsa. Aşa şi noi. De timpuriu, din prima copilăriă, îndată în primăvara desceptărei priceperei lor, sĕ aducem

pruncii nostri la Christos, care-i chiamă la sine şi le promite împěrăţia cerurilor; şi ca începutul înţelepciunei sě sădim în inimile lor cele fragede frica lui Dumnedeu. Şi pe lûngă acésta sě-i deprindem totdeodată şi prin *esemplul nostru,* a căuta casa lui Dumnedeu, a cânta şi a se ruga lui Dumnedeu, dătătoriul tuturor bunătăţilor, a ţiné sfinte şi nevătěmate poruncile Lui, şi pe basa acésta tare şi neclătită a învěţa tóte celelalte bune şi de lipsă şi folositóre. Atunci apoi, şi când noi nu vom mai fi cu dênşii, şi când şi noi după rênduiéla lui Dumnedeu vom fi chiămaţi la părinţii nostri, darul lui Dumnedeu va fi cu ei în tóte dilele vieţei lor.

Şi aşa, iubită tinerime, cari sěrbaţi astădi împreună cu noi Intrarea în biserică a Născětórei de Dumnedeu, rădicaţi spre cer glasurile şi inimile vóstre şi măriţi pre sicriul cel sfânt, care se aduce astădi ca un sicriu al legei nouě, în biserica Domnului. Amin!

(Tinerimea scolară şi adultă intonéză:

Astădi sicriul cel sfânt,
Maica 'naltului Cuvênt,
În biseric' a intrat,
Jertfă Domnului s'a dat.)*)

---

*) A se vedé nota 5 la urmă.

XIX. La sěrbătórea s. Ierarch Nicolae.

(6 Decembre).

„Aşa sě lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vědênd faptele vóstre cele bune, sě preamăréscă pe Tatăl vostru cel din ceruri!“ **Mateiu 5, 18.**

Este o însuşire a faptei bune creştinesci, ca ea, după cuvêntul lui Christos, sě nu se facă ostentativ, adecă la arětare, cu sgomot, înaintea ómenilor, în faţa lumei, ci în tăcere şi linişte, după cuvêntul Domnului, „sě nu sciă stânga ce face drépta“. Şi acésta, pentrucă creştinul nu face lucrurile cele bune, ca sě secere laudele şi aplausele lumei, ca fariseul din evangeliă, care se rogá lăudându-se că el postesce aşa şi aşa, face milostenii aşa şi aşa, nu este ca ceialalţi ómeni aşa şi aşa. Dincontră creştinul face fapte bune, pentrucă cunósce legea lui Dumnedeu şi se nevoiesce, a plini poruncile Lui, cari 'i sunt sfinte, şi nu ascéptă laude şi înălţări dela ómeni. Ear când faptele lui, după natura lor, vin şi la cunoscinţa lumei, ele se presentéză nu pentru lauda făptuitoriului, ci spre mărirea lui Dumnedeu, ca şi cei-ce le věd séu aud de ele, sě le pótă lua de model, spre a urma şi ei după ele; cu un cuvênt, ca lumea, vědêndu-le, sě preamăréscă pre Tatăl ceresc, carele a dat ómenilor atari puteri trupesci şi sufletesci.

Un astfel de model de fapte bune creştinesci a fost, iubiţilor, şi sfântul *marele Ierarch Nicolae,* archiepiscopul Mirei Liciei, făcětoriul de minuni, a cărui pomenire o sěvêrşim astădi. Acest fericit archipăstoriu a trăit pe timpul împěraţilor Diocleţian şi Maximian, pe la sfêrşitul seculului III. pe timpul, când

acesti împĕraţi tirani au pornit o persecuţiă nóuă asupra creştinilor, mai grea decât tóte cele de până atunci: căci aceea se estindea asupra împĕrăţiei romane întregi; şi furia ei se mai domolia câte puţintel numai prin câte o provinciă, unde guvernatorii nu esecutau ordinele împĕrătesci cu tótă rigórea. Astfel şi venerabilul mult iubitul Nicolae a fost prins şi în fruntea turmei sale a întrat în temniţă, dar fericitul şi de acolo învĕţá şi mângăiá pre poporul seu. Din fericire şi góna acésta luà sfêrşit, şi cu ea se încheià şirul cumplitelor persecuţiuni, cari ca porţile iadului sguduiră biserica lui Christos treisute de ani, pănăcând în fine, ca curcubeul pe cer după potopul lui Noie, se arĕtà crucea Domnului, semnul păcei, în mâna împĕratului Constantin. În urma ordinului de toleranţă al lui Constantin, primului împĕrat creştinesc, ese din prinsóre şi omul lui Dumneḑeu Nicolae, se re'ntórnă la scaunul archieresc şi continuă şi în mai mare mĕsură păstorirea cea înţeléptă a poporului seu. La sinodul de a tótă lumea dela Nicea şi el face parte din óstea lui Christos cea de treisute optspreḑece ss. părinţi, cari cu arma crucei frâng sabia cea ascuţită a eresului lui Arie, care ameninţa unitatea bisericei. Ear în mijlocul turmei sale continuà a străluci cu virtuţile sale archieresci: credinţa, milostenia cătră sĕraci, cărora până şi nóptea, ca mannă din cer, le arunca în casă darurile sale, ca sĕ'i scape de mórtea pĕcatului, ce'i ameninţà, apoi iubirea, dreptatea, apĕrarea celor asupriţi şi nevinovaţi, şi tóte faptele cele bune, adeverind, ca puţini alţii, cuvêntul lui Christos: „Aşa sĕ lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vĕḑênd faptele vóstre cele bune, sĕ preamăréscă pre tatăl vostru cel din ceruri!“ „Îndreptătoriu credinţei şi chip blândeţelor, învĕţătoriu înfrênărei te-a arĕtat pre tine turmei tale

adevĕrul lucrurilor; pentru aceea ai câştigat cu smerenia cele înalte, cu serăcia cele bogate, sfinţite Ierarche Nicolae!“ — aşa măresce biserica pre acest venerabil al seu archipăstor. Şi aşa petrecênd viéţa sa ca un model de fapte bune al credinciosilor sei, şi iubit de ai sei ca un părinte adevĕrat, la adânci bĕtrâneţe încheià cu pace viéţa sa, şi poporul 'l cinstia şi după mórte ca pre un credincios archiereu al lui Christos şi făcĕtoriu de minuni.

Astfel, iubiţilor, am vĕḑut şi aici, în viéţa s. Ierarch Nicolae, cum lucréză darul lui Dumneḑeu în biserica creştinéscă, pentru de a lăţí printr'ênsa împĕrăţía sa pe pământ. Pentru cercarea credinţei nóstre a lăsat Dumneḑeu sĕ vină asupra nóstră grele tentaţiuni şi năpăstuiri şi persecuţiuni îndelungate. Dar pentru întărirea şi mângăierea nóstră a făcut sfêrşit suferinţelor nóstre şi ni-a arĕtat, cum biserica creştină a eşit învingĕtóre peste toţi vrăjmaşii sei. Pentru perfecţionarea nóstră întru cele bune „ni-a pus Dumneḑeu în biserică, după cuvêntul apostolesc, ântâiu pre apostoli, a doua pe proroci, a treia pre dascali, după aceea pre puteri, apoi darurile tămăduirilor, ajutorinţele, isprăvniciile, felurile limbilor“. (I. Cor. 12, 28). Şi tóte acestea spre a arĕta bunătatea sa spre noi. Eară întru noi a pus credinţa, speranţa şi iubirea, ca sĕ inţelegem voia lui Dumneḑeu şi sĕ o adeverim prin faptele nóstre, prin viéţa nóstră. „Fericiţi, — ne strigă Christos — fericiţi cei-ce *aud* cuvêntul lui Dumneḑeu *şi-l păzesc* pre dênsul!“ (Luca 11, 28).

Am onorat la prasnicele şi sĕrbătorile din cursul anului nostru bisericesc pre Născĕtórea de Dumneḑeu, pre ss. Archangeli şi Ângeri, pre prorocii şi apostolii, pre dascalii bisericei şi ai lumei, pre mucenicii şi mărturisitorii, pre cuvioşii şi de Dumneḑeu purtătorii părinţii nostri, pre toţi şi tóte, pre cari

Dumnedeu întru svatul seu cel preaînalt i-a trămis la neamul omenesc, sě-l învețe îndreptările sale și se'i pregătéscă cetățeni împěrăției sale, aici pe pământ și acolo dincolo de mormênt. Am numit, iubiților, pre sfinții și plăcuții lui Dumnedeu de tot pe scurt, numai după felul și modul, în care ei au vestit pe pămênt voia lui Dumnedeu: nu după numěrul și numele și vrednicía lor, ci după měsura neajunsurilor nóstre. Și tot după měsura acésta am arětat și vredniciile s. Ierarch Nicolae, precum și minunile de multe feluri, ce Atotputernicul a făcut printr'ênsul.

Și fiindcă tóte câte s'au scris în s. Scriptură s'au scris spre învěțătura nóstră, am credut de folos a amintí astădi pre sfinții și plăcuții lui Dumnedeu, ale căror pomeniri le sěvêrșim în cununa anului nostru bisericesc. Și încheiând cu diua s. Ierarch Nicolae acest șir de sěrbători, sě ne aducem aminte, că toți sfinții și drepții și plăcuții lui Dumnedeu, pre cari i-am sěrbat și-i sěrbăm, sunt împreună-lucrători la zidirea bisericei ceii vii a lui Christos pe pământ: „Toți a lui Dumnedeu arătură, a lui Dumnedeu zidire, eară alt temeiu nimeni nu póte pune, afară de cel-ce este pus, carele este Iisus Christos". (I. Cor. 3, 11). Și iarăși: „Zidiți fiind pe temelía apostolilor și a prorocilor, fiind pétra cea din capul unghiului însuși Iisus Christos". (Efes. 2, 20.) Căci prorocii și apostolii și ierarchii și dascalii bisericei și mucenicii și purtătorii de Dumnedeu părinți și toți sfinții, tot după cuvêntul apostolesc „sunt osebiri darurilor, dar același duch, și osebiri slujbelor, dar același domn, și osebiri lucrurilor, dar același Dumnedeu, carele lucréză tóte întru toți". (I. Cor. 12, 4—5). Acelui unui adevěrat Dumnedeu: Tatălui, Fiiului și Duchului sfânt, mărire, cinste și închinăciune dela noi și dela tótă suflarea, în cer și pe pământ, în vecii vecilor! Amin.

XX. La prasnicul Nascerei Domnului.

(25 Decembre).

„Și îndatăși s'a făcut împreună cu ângerul mulțime de óste cerescă, lăudând pre Dumnedeu și dicênd: Mărire întru cei de sus lui Dumnedeu și pe pământ pace, întru ómeni bunăvoire"! **Luca 2, 14.**

Tóte bisericile creștinesci din lume rěsună astădi de cântarea cea dulce și preamărită, cu carea venerară ângerii lui Dumnedeu în nóptea cea sfântă *nascerea lui Christos.* Și 'n adevěr, iubiților, cântare ângerescă este acésta, un ton din melodiile acelea ceresci, de cari noi pământenii acum încă nu putem avé decât o presimțire întunecósă, cari însě avem fericita nădejde că le vom audí óre-când și noi de aprópe, ba că odinióră vom lua și noi parte la ele. Așa, iubiților, cântare ângerescă este acésta: o cântare de preamărire lui Dumnedeu în cer, o cântare de salutare plină de iubire către neamul omenesc pe pământ. Cum va fi rěsunat acea cântare cerescă prin tăcerea nopții pe câmpiile Vifleemului! Cum vor fi ascultat la ea credincioșii păstori, cari, fiind afară la câmp cu turmele lor, se învredniciră, ei cei d'ântâi dintre ómeni, a audí buna vestire, că *a venit Mesia cel mult dorit!* Cum vor fi strălucit fețele lor, cum vor fi vibrat de frică și de bucuriă și de admirare inimile lor, când deodată străluci asupră-le lumina Domnului, și ângerul stătú înaintea lor și le dise: „Nu vě temereți, că eată vestesc vóuě bucuriă mare, carea va fi la tot poporul; că s'a născut vóuě astădi Mântuitoriu, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David".

De aceea veniţi, creştini evlavioşi, sĕ mergem şi noi cu cugetul la aceşti păstori, sĕ audim şi noi cântarea cea îngerêscă, sĕ vedem şi noi lumina Domnului strălucind asupra lor şi asupra nóstră, sĕ însoţim pre păstorii până la Vifleem, cetatea lui David, sĕ aflăm împreună cu ei pruncul cel dumnedeesc Iisus, culcat în iesle, înfăşat în scutece, purtat în braţe de maică omenéscă. În fine sĕ cădem şi noi sĕ ne închinăm Aceluia, care a plecat ceriurile cu bunătatea sa şi s'a pogorît la noi. Veniţi sĕ însoţim şi noi cântarea ângerilor cu glasurile nóstre omenesci şi sĕ cântăm împreună cu ei din adâncul inimilor nóstre: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnedeu, şi pe pămênt pace, întru ómeni bună voire!“*

Trei tonuri împreunate, ne spun sciutorii de cântări, dau un acord plin, o cântare armonică, ce împreună în sine puterea şi frumseţea; deci aceste trei tonuri minunate, ce le aflăm întrunite în cântarea ângerilor, ele sĕ fiă obiectul cuvêntului, care astădi, vi'l ofer ca dar de Crăciun, rugându-vĕ, sĕ'l priimiţi cu acea dragoste, cu carea vi'l dau.

Mărire întru cei de sus lui Dumnedeu! Ângerii încep imnul lor cel ceresc cu lauda lui Dumnedeu. Preamărind ăntâiu pre Dumnedeu, făcĕtoriul lor şi al nostru, ei dau onórea cea mai înaltă Aceluia, căruia 'n adevĕr se cuvine, carele este isvorul şi începĕtoriul şi părintele tuturor. Da, iubiţilor, pre ângerii în adevĕr 'i vedem împlinind aceea, ce noi cântăm totdeuna înainte de S. Liturgiă: „Lăudaţi pre Domnul toţi ângerii Lui, lăudaţi-L pe El tóte puterile Lui; Ţie se cuvine cântare Dumnedeule!“ El a făcut cerul şi pămêntul; El a aşezat la locul lor sórele, luna şi miliónele cele nenumĕrabile de stele. El a aşezat pămêntul preste ape şi l'a împodobit cu earbă şi cu flori. El a făcut tóte câte sunt în cer şi pe pămênt, mari şi mici, vĕdute şi nevĕdute. El a pus împregiurul scaunului

Sĕu ângeri, spirite curate, puternice la virtute, cari fac cuvêntul Lui, a se audí în tótă lumea glasul cuvêntului Lui. El a zidit pe pămênt pre omul, ca sĕ fiă stăpânitoriu preste cele pămêntesci şi sĕ cunóscă şi sĕ iubéscă şi sĕ facă cele ceresci. Şi precum a zidit Dumnedeu la început lumea preste tot: aşa cutez a dice, că a rezidit astădi omenimea prin trămiterea pe pămênt a Fiiului Sĕu. Cu drept cuvênt numĕrăm noi creştinii anii evenimentelor omenesci dela nascerea lui Christos; căci cu venirea Lui pe pămênt în adevĕr sĕ 'ncepe o lume nóuă. Décă cineva ar afla disa mea prea cutezată, unul ca acela sĕ'şi iee ostenéla a face o asemĕnare între popórele creştine şi cele necreştine, ce locuiesc astădi pămêntul. Sper, că prin acéstă asemĕnare ar afla îndată o deosebíre prea mare şi s'ar convinge, că acéstă deosebire o a produs partea cea mai mare creştinismul, carele până unde a străbătut cu radele sale, pretutindeni a împrăsciat întunerecul nesciinţei şi deodată cu crucea a plantat flamura culturei şi a umanităţei. Aşa în adevĕr. Prin Christos am ajuns a cunósce pre Dumnedeu făcĕtoriul nostru şi a ne închina Lui într'un mod demn de Dênsul. Prin Christos am ajuns a cunósce adevĕrata nóstră stare faţă cu Dumnedeu şi cu deaprópele. Prin Christos ne-am învĕţat a cunósce, că suntem înzestraţi de făcĕtoriul cu un suflet nemuritoriu, schinteie din lumina Dumnedeirei. Prin Christos am ajuns a cunósce, că mórtea nu nimicesce fiinţa nóstră, ci este numai o transformare, o trecere dela o viéţă mai de jos la alta mai de sus. Prin Christos cu un cuvênt am ajuns la fericirea cea mai înaltă, ce se póte pe pămênt, la adevĕrata nobilitate a naturei omenesci, carea este: a cunósce pre adevĕratul Dumnedeu şi pre cel ce l'a trămis El, pre Iisus Christos. De aceea dar, precum Dumnedeu din libera Sa voiă şi bunătate ne-a zidit

în lume, şi precum iarăşi din libera Sa voiă şi bunătate a trămis pe pămênt pre unulnăscut Fiiul Sĕu: aşa sĕ cuvenia ca ângerii sĕ dea ântâia dată preamărire lui Dumnedeu; aşa se cuvine, ca şi noi urmând esemplul lor, iarăşi Lui sĕ-i dăm ântâia dată mulţemită şi preamărire; ba cuvêntul cel d'ântâiu şi cel din urmă al rugăciunilor nóstre sĕ fiă lauda Lui. Aşa Părinte ceresc, mărire Ţie celui-ce ni-ai arĕtat nóuĕ lumină! *Mărire întru cei de sus lui Dumnedeu!*

Şi pe pămênt pace! O scumpă şi sfântă pace, carea în adevĕrata ta fiinţă locuiesci în ceriu, de carea însĕ prin venirea lui Christos ne îndulcim şi noi pămêntenii! Cât de dorite ne sunt cuvintele ângerilor, cari vestesc venirea ta! Tot universul, creştini evlavioşi, ne predică pace, armoniă, ordine. Miile şi miliónele de stele şi corpuri ceresci, în depărtări nemĕsurate, de mărimi necalculabile, plutesc liber în spaţiul lumei, ca nisce pene uşóre ţinute şi purtate numai de mâna cea atotputernică a lui Dumnedeu, 'şi fac ne'mpiedecate căile lor, se depărtéză şi se apropiă unele de altele, 'şi schimbă formele şi luminile lor, şi cu tóte acestea de sutele de mii de ani, de când stau, nici odată nu s'au sfărmat, ba nici s'au ciocnit séu vătemat, nici s'au atacat duşmănesce una pre alta: tóte au deplină libertate în sferele lor, tóte sunt *în pace.* Asemenea se aflau şi pe pămênt tóte în cea mai deplină stare, în pace şi ordine, pănăcând intrà prin om pĕcatul în lume, care îndată se puse a strica acéstă pace dumnedeéscă, a abusa de darurile naturei, a face din frate ucigătoriu, din amic trădătoriu, din om féră răpitóre şi pururea nesăţiósă, a face din câmpiile păcei câmpii de lupte sângeróse. O pace dulce şi sfântă, când va reveni odată şi pe pămênt împĕrăţia ta, aşa, precum ni-o doresc oştile ceresci în cântarea lor dela nascerea Domnului?! Răbdare, creştini evlavioşi; acea pace

sfântă va veni, de sigur va veni; nascerea lui Christos ne este cea mai puternică chizĕşiă, că va veni. Dupăce a înnecat Dumnedeu pământul prin potop, a pus pe cer curcubeul, arcul păcei, ca un semn visibil al nestrămutatei Sale iubiri cătră neamul omenesc. „Curcubeul meu — dice Dumnedeu cătră Noe — 'l pun pe nuori şi va fi semn de legătură vecinică între mine şi între pămênt. Şi va fi când vor roura nuorii pe pămênt, se va arĕta curcubeul pe nuori, şi 'mi voiu aduce aminte de legătura mea, carea este între mine şi între voi şi între tot sufletul viu în tot trupul, şi nu va mai fi potop de apă, ca sĕ péră tot trupul". (Facere 9, 13—15). Ceea-ce a fost atunci curcubeul, semnul păcei, pus de Dumnedeu spre adeverirea iubirei Sale cătră neamul omenesc: aceea este în mĕsură neasemĕnat mai mare nascerea lui Christos: semnul cel mai invederat al împăcărei omului cu Dumnedeu. Pĕcatul stricase îndată la început acéstă legătură sfântă şi depărtase pre om de Dumnedeu, şi neamul omenesc rătăcise mii de ani ca într'o nópte fără stele, lipsit de cunoscinţa lui Dumnedeu, pe căile cele pustii ale întunerecului. În fine însĕ „adusu-şi-a aminte Domnul, că ţĕrână suntem", carea nu este în stare a se conduce, nici a se rădica prin puterea propriă din căderea sa. Şi eată însuşi Dumnedeu ne 'ntinde îndurata Sa mână părintéscă, spre a ne rădica iarăşi la sine; şi astfeliu trămise în lume pre însuşi Fiiul Sĕu, Domnul nostru Iisus Christos, carele ne redete *pacea* cea de mult perdută, pacea, carea este cea mai scumpă şi mai sfântă din lume: *pacea omului cu Dumnedeu şi întru Dumnedeu!* Acésta e pacea, de carea ne spune cântarea ângerilor. Sĕ credeţi, iubiţilor, că nu este fericire pe pămênt, fără numai în acéstă pace cu Dumnedeu, şi tóte încordările şi alergările şi frĕmêntările nóstre în lume fără de acéstă pace cu Dum-

neḑeu, fără de acéstă pace cu consciinţa nóstră, cu sufletul nostru, sunt deşerte. O sfântă *pace*, de carea cântă cetele ângeresci, vină şi întră şi rĕmâi deapururea în inimile nóstre! *„Şi pe pămĕnt pace!“*

Întru ómeni buna-voire. Precum conduce şi cresce un tată înţelept, o mamă doiósă pre pruncii sĕi, aşa a condus şi conduce Dumneḑeu sórtea neamului omenesc preste tot. Iubirea Lui cătră noi, îngrijirea Lui pentru noi ni se arată în tóte ḑilele, în tótă óra; dar nicicând nu s'a descoperit în atâta mĕsură, ca prin trămiterea 'n lume a Fiiului Sĕu, a însuşi chipului fiinţei Sale. „Aşa — ḑice dumneḑeescul Ioan — aşa a iubit Dumneḑeu lumea, încât pre însuşi Fiiul Sĕu l'a dat, ca tot, cel-ce crede întru El, sĕ nu péră, ci sĕ aibă viéţă vecinică“. (Ioan 3, 16.) Acéstă nemărginită bună-voire, creştini evlavioşi, ce ni-o arată Dumneḑeu prin întruparea Fiiului Sĕu, este fericirea şi bucuria nóstră, dar sĕ luăm bine aminte! — este totdeodată şi datoria nóstră la asemenea iubire. Căci cum am putea noi, ca ómeni cugetători, a rĕmâné rĕi, nepăsători, nesimţitori faţă cu o astfeliu de iubire şi bună-voire? Noi décă nu suntem de tot fără simţ, încă iubim în lume dintre ómeni pre acela, care scim că ne este binevoitoriu şi binefăcĕtoriu, — şi pre Dumneḑeu, care ne arată astăḑi culmea bunevoirei Sale, sĕ nu'L iubim?! O décă am fi capabili de acésta, atunci ne-am fi desbrăcat de tot simţĕmêntul de om, de fiiu cătră părintele sĕu, atunci ne-am fi lăpedat de cea dintâiu îndatorire a nóstră: de datoria mulţemitei; atunci inima nóstră este mórtă, stérpă, neproductivă de ori-ce faptă bună în lume. Dar nu, iubiţilor, departe sĕ fiă dela noi una ca acésta! Vino, iubite frate, iubită soră, vino la Vifleem, întră în acéstă peşteră umilită, caută 'n acea iesle simplă şi sĕracă, şi veḑi bună-voirea lui Dumneḑeu cătră

neamul omenesc, veḑi bună-voirea lui Dumneḑeu şi cătră tine! Da, iubitul meu, căci pentru tine a venit Christos în lume, ca sĕ te înveţe, sĕ te lumineze, sĕ te mântuiască de pĕcat şi de mórte: pentru tine s'a făcut asemenea ţie, ca sĕ aibi şi tu îndrăsnélă a te apropia de El şi a'L lua, ca dreptul Simeon, în braţele tale! Pentru tine a flĕmênḑit, ca pre tine sĕ te sature de pânea cea ceréscă, carea este cuvêntul lui Dumneḑeu. Pentru tine a pătimit şi a murit pe cruce, ca sĕ te mântuiéscă de blăstemul, căruia erai vêndut prin pĕcat. O vină şi veḑi şi te convinge aici despre bunăvoirea lui Dumneḑeu cătră tine. Ear décă nici atâta bunătate, nici atâta iubire a Lui nu te póte îndupleca, ca şi tu sĕ'L iubesci pre El, şi prin El pre fratele tĕu din lume, — atunci, — ce sĕ ḑic? — atunci, frate nefericit, soră nefericită, gătesce-te a rĕspunde la judecata cea fiitóre. Fiiul lui Dumneḑeu vine acum sĕ te *mântuiéscă*, atunci va vení sĕ te *judece!* Cugetă, cum vei sta înaintea Lui în ceasul acela! Deci, pănăcând mai este timp, ascultă cântarea cea ângeréscă: *întru ómeni bunăvoire!*

Dómne Iisuse Christóse, Fiiul lui Dumneḑeu, carele ai ḑis: „că de nu ne vom întórce sĕ ne facem ca pruncii, nu vom putea intra întru împĕrăţia lui Dumneḑeu“, — dă-ne şi nóue inima cea credinciósă şi curată şi fără de rĕutate a pruncilor, ca împreună cu păstorii cei credincioşi sĕ venim sĕ Te vedem în peşteră şi în iesle, sĕ ne închinăm Ţie ca maghii de la rĕsărit şi sĕ-'Ţi aducem drept daruri inimi curate şi iubitóre de Dumneḑeu şi de ómeni. Învrednicesce-ne şi astăḑi pe pămênt, şi odinióră, când ne va fi rînduit de Tatăl ceresc, întru împĕrăţia Ta cea ceréscă, sĕ întrunim glasurile nóstre cu ale cetelor ângeresci şi sĕ cântăm din inimă curată şi plină de iubire: *„Mărire întru cei de sus lui Dumneḑeu, şi pe pămênt pace, întru ómeni bunăvoire!“* Amin.

XXI. Tot la Prasnicul Nascerei Domnului.

„Și a dis ângerul păstorilor: Nu Vĕ temeți, că eată vestesc vóuĕ bucuriă mare, carea va fi la tot poporul, că s'a născut vóuĕ astădi mântuitoriu, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David“.

Luca 2, 10 și 11.

Prin aceste puține cuvinte, dise păstorilor credincioși, a aretat ângerul Domnului tótă însemnătatea înaltei nóstre serbări de astădi. Pentrucă deși sunt puține cuvintele acestea, totuși cuprinsul lor este fórte adânc. Ele au făcut atunci, în nóptea cea sântă, se tresară de admirare, de frică și de bucuriă inimile simplilor păstori; ele facă și astădi sĕ salte de sânta bucuriă inimele tuturor, celor-ce ascéptă și priimesc mântuirea lor dela Christos Domnul, carele s'a născut în cetatea lui David. Și cum nu, creștini iubiți, când nascerea acésta, cântată de ângeri în plaiurile ceresci, ne este resăritul sórelui aceluia, pre carele toți drepții și sfinții din legea veche doriseră se ajungă a'l vedé, și nu'l veduseră. Adame și Evo, voi protopărinții neamului nostru, cu cari a plinit Dumnedeu opera cea mare a creațiunei pe pământ, lăpedați acum întristarea, căci raiul cel încuiat prin neascultarea vóstră astădi redeschide porțile sale! Avraame, omul lui Dumnedeu, bucură-te și te veselesce, că eată resare din seminția ta acela, întru carele după svatul dumnedeesc au sĕ se binecuvinte tóte semințiile pământului! Moise, prorocul prorocilor, vină și tu la Vitleem și depune tablele legei la piciórele pruncului celui dumnedeesc, prin carele, trecênd umbra legei, a venit lumina darului. Și tu, fiiul lui Iessei, prorocule și împerate Davide, și tu, dumnedeescule Isaia și Ieremia și tot venerabilul chor al prorocilor Domnului, cari

cu sute de ani înainte ați prevedut și ați preamărit acéstă di, veniți și voi împreună cu noi, cetele creștinilor, sĕ ne închinăm astădi pruncului celui nou născut, carele zace înfășat în scutece în pescera cea seracă a Vifleemului! Da prunc dumnedeesc și mai drăgălaș decât toți pruncii, chizeșia cea mai presus de ori ce preț a iubirei Tatălui ceresc cătră noi fiii sei de pe pământ, priimesce cântările și închinăciunile nóstre, ca și închinăciunea păstorilor, ca și darurile maghilor, ca și cântarea ângerilor! Da, creștini iubiți, pre cari darul lui Dumnedeu v'a adunat astădi în acéstă sfântă casă, veniți sĕ ne închinăm și sĕ cădem la Christos; mântuiescene pre noi fiiul lui Dumnedeu, cel-ce Te ai născut din fecióră, pre cei-ce 'Ți cântăm Ție: Aliluia!

Veste de bucuriă dar este aceea, carea o aduce ângerul păstorilor. „Eată vestesc vouĕ bucuriă mare!“ De bucuriă în adevĕr, de cea mai mare bucuriă! Și cum nu, când ea ne spune, că s'a născut astădi Christos Domnul, dorirea tuturor prorocilor, bucuria tuturor drepților, mântuirea tuturor pĕcătoșilor! Când corabierul, după o nópte grea furtunósă, în carea pe tot minutul puteau sĕ'l înghiță undele nesațióse, zăresce deodată lumina farului unui port, și naia lui, trecută prin mii de periculi, alérgă cu pândele umflate în brațele limanului sigur, ce mare, ce dulce, ba nedescriptibilă trebuie sĕ fiă atunci bucuria lui! Căci luptând o nópte îndelungată între mórte și viéță, eată în fine a învins viéța! Ca acesta, iubiților este neamul omenesc, carele depărtat și înstrăinat dela Dumnedeu retăcise mii și mii de ani prin intunerecul necunoscinței de Dumnedeu, al morții sufletesci — căci a nu cunósce pre Dumnedeu este a fi mort sufletesce! și carele acum prin venirea lui Christos deodată 'și recâștigă lumina, scăparea, viéța! Înstrăinat, dic, dela

Dumnedeu, robit de pĕcat și umblând după poftele cele deșerte ale inimei sale, neamul omenesc decădușe într'o miseriă morală atât de mare, încât venirea lui Christos în adevĕr a fost în lumea acésta stricată o lumină mare ceréscă în întunerecul nopții pămêntesci. „Poporul, cel-ce umblá întru întunerec a vedut lumină mare; cei-ce locuiți în laturea și în umbra morții, lumină va străluci preste voi!“ (Isaia 9, 2). Religiunea tuturor popórelor din vechime, afară de unicul evreesc, erá idololatria, închinarea la o mulțime de dei închipuiți, împreunată cu o mulțime de jertfe și alte ceremonii din afară, góle, fără putere, fără viéță. Sfințenia familiei séu nu era cunoscută de fel séu decăduse într'o mesură prea mult întristătóre. Iubirea cea naturală către semenii sei, ce o a sădit Dumnedeu în inima omului, se recise de tot și făcuse loc unui egoism îngrozitor, carele orb și surd și mut pentru durerile altora, căutá numai și numai ale sale. Ambițiunea, ura, invidia, lăcomia la averi, nesațiul în mâncări și beuturi, răpirea, nedreptatea, necurăția și tóte patimile cele rele ocupaseră într'o mesură înfricoșată inimile ómenilor, așa încât Apost. Pavel, cunoscênd acéstă stare deplorabilă, dice despre ea cu seriositate sfântă, că Dumnedeu a lăsat pre păgânii sĕ umble în înderetnicia inimilor lor. Cu un cuvênt, lumea perduse cunoscința lui Dumnedeu și cunoscința sa, și cu acestea deodată perduse calea binelui, calea virtuții, și apucase prin pustietățile cele mórte ale pĕcatului. Atunci eată resări departe în Iudeea, în orășelul Vifleem, un sóre minunat, carele sĕ rădicà tot mai sus și devenì tot mai luminos și mai puternic, pănăcând ajungênd la înălțimea boltei ceresci, străbătù marginile pămêntului cu strălucirea sa. Acest sóre, creștini iubiți, este Christos, a cărui nascere după trup o serbăm astădi. Prin Christos se înnoiesce neamul

omenesc, după chipul și asemenarea lui Dumnedeu cea dela început. Prin Christos ochii ómenilor, plecați tot spre pămênt și spre cele pămêntesci, se îndréptă iar' spre cer, ca sĕ caute pre Dumnedeu. Prin Christos ne am învĕțat a cunósce pre Dumnedeu și a ne închina Lui cu duchul și cu adevĕrul. Prin Christos am invețat noi ómenii între noi a ne cunósce ca frați și a ne îmbrățișa la resărit și la apus, la médădi și médănópte ca fii întru asemenea iubiți ai Tatălui ceresc, întru asemenea chiămați la fericire pe pămênt și dincolo de mormênt. Prin Christos în sfêrșit a cădut zidul, ce ne despărțiá de Dumnedeu prin pĕcat, și ni s'a deschis viéța cea unică adevĕrată, viéța în Dumnedeu. O cât de multe și de mari sûnt darurile, cari ni le aduse nascerea lui Christos! Și cu cât drept cântă biserica nóstră întru aceste sfinte dile: „Nascerea Ta Christóse Dumnedeul nostru resărit'a lumei lumina cunoscinței!“ Da, iubiților, Evangelia lui Christos a prefăcut lumea și o preface pretutindeni, pe unde străbate. Și décă ea încă n'a străbătut în tóte colțurile pămêntului, și și unde a străbătut la urechi, încă n'a întrat de ajuns în inimi, acésta sĕ nu ne confunde; din contră sĕ avem cea mai firmă speranță, că Dumnedeu în nemărginita sa bunătate va face, ca Evangelia cea fericitóre a fiiului seu unulnăscut precum până acum, așa și în venitoriu sĕ petrundă tot mai mult și mai puternic și mai adânc în inimile și mințile omenesci și sĕ rodéscă fruptele ei cele dumnedeesci. De aceea, încă odată: „Eată vestesc vóuĕ bucuriă mare!“

Dar precum nascerea lui Christos este un eveniment de bucuriă pentru *tótă omenimea,* — bucuriă, carea va fi la *tot* poporul, — așa este un eveniment de cea mai mare însemnătate îmbucurătóre și pentru *fiăcare om deosebit.* Și acésta este, frați iubiți, ce ne face acéstă sĕrbătóre atât de scumpă și de iubită în

cununa anului bisericesc, acésta, ce revérsă atâta bucuriă sufletéscă asupra nóstră a tuturor, dela pruncul din braţele mamei pănă la bětrânul cu pěrul argintit. Căci sěrbătórea nascerei lui Christos este asemenea unui ospěţ mare, la care sunt chiămaţi toţi ómenii din lume, şi la care are loc fiăcarele, care dă ascultare chiămărei. Religiunile Egiptenilor şi Indienilor, Grecilor şi Romanilor, chiar şi a Evreilor, fuseseră mai mult séu mai puţin credinţe particulare, naţionale, şi ori-cine, care nu se ţinea de cutare popor, se privia şi din partea religiunei lui ca un străin, ba chiar ca un inimic. În religiunea lui Christos, ce rěsare astăḑi, aceste diferinţe de stare, de neam, de limbă, au încetat: religiunea lui Christos este unica universală pe pămênt: tot neamul omenesc este *una* familiă, al cărei Părinte comun e Dumneḑeu; preste toţi se estinde aceeaşi boltime a cerului, pentru toţi lucesce acelaşi sóre, pre toţi 'i recreéză aceeaşi plóiă din ceriu, pre toţi 'i nutresce acelaşi pămênt, şi pre toţi 'i îmbrăţişéză cu aceeaşi îngrijire acelaşi bun Părinte ceresc. „Nu este aici“, după înaltul cuvênt al Apost. Pavel cătră Galateni (cap 3, vers 23) „nu este aici Iudeu, nici Elin, nu este rob, nici slobod, nu este parte bărbătéscă, nici muieréscă, ci toţi unul suntem întru Christos Iisus“; ear cântarea nóstră bisericéscă din aceste sfinte ḑile ḑice: „Împěrăţia Ta Christóse Dumneḑeule împěrăţia tuturor veacurilor, şi stăpânia Ta întru tot neamul şi neamul!“ Şi precum, ḑic, mésa acésta sfântă spirituală este gătită pentru toţi ómenii îndeobşte, aşa fiăcare află intrare şi loc la dênsa, şi numai acela rěmâne eschis, carele se eschide însuşi pre sine. Avutul şi sěracul, tiněrul şi bětrânul, stăpânul şi servul, învěţătoriul şi învěţăcelul, bărbatul şi femeea, toţi au parte de nascerea lui Christos; căci pentru toţi a venit Christos în lume, pentru toţi a

vieţuit, pre toţi i-a chiămat la sine, pre toţi i-a iubit, pentru toţi a pătimit şi a murit. „Pentru noi s'a născut prunc tiner preavecĭnicul Dumneḑeu!“ A venit la cel sěrac, ca sě'l înavuţéscă cu bunurile vieţei de veci; la cel avut, ca sě'l înveţe umilire înaintea lui Dumneḑeu şi iubire cătră fratele sěu; la cel bolnav, ca sě'l tămăduiéscă; la cel rătăcit, ca sě'l caute şi sě'l îndrepteze; la cel-ce se află în suferinţă, ca sě'l mângăie şi sě'l întăréscă; la cel mort sufletesce, ca sě'l învieze. Nimeni dar sě nu se lipséscă de bucuria acestei ḑile, ci toţi cu mulţemită cătră Dumneḑeu şi cu iubire frăţéscă între noi sě sěrbăm întru Domnul, întrunindu-ne cu cetele ângerilor din ceriu şi ale ómenilor de pe pămênt, cari preamăresc acéstă ḑi; căci s'a născut nóuě tuturor astăḑi Mântuitoriu!

Însě precum împěrăţia lui Dumneḑeu nu este mâncare şi beutură, aşa şi sěrbarea nóstră de astăḑi nu va fi o sěrbare numai trupéscă, numai materială, ci aşa, după cum se cuvine sě sěrbeze adevěraţii următori şi învěţăcei ai lui Christos, o sěrbare a sufletului. Şi bucurându-ne şi sěrbând astfeliu şi noi, căci s'a născut nóuě astăḑi Mântuitoriu, Christos Domnul, apoi sě şi sădim iubirea Lui adânc în sufletele nóstre şi sě ne nevoim, fiăcare după darul, cu carele este chiămat, a ne face predicatori vii, apostoli însufleţiţi prin faptă şi cuvênt ai învěţăturei Lui celei mântuitóre şi ai neměsuratei iubiri a lui Dumneḑeu cătră noi. Căci acésta una ni-o vestesce cu mii de glasuri şi strălucita ḑi de astăḑi şi tóte ḑilele anului creştinesc, şi tótă cartea vieţei de veci; acésta, iubite creştine, ţi-o spune tótă suflarea, acésta ţi-o şoptesce şi palpitarea cea veselă a inimei tale, cu deosebire astăḑi, „că aşa a iubit Dumneḑeu lumea, încât şi pre unul-născut Fiiul Sěu L'a dat, ca tot, cel-ce crede întru Dênsul, sě nu péră, ci sě aibă viéţa de veci“. Amin!

XXII. A dóua ḑi de Prasnicul Nascerei.

(26 Decembre).

„*Că voi toţi unul sunteţi întru Christos Iisus*". Galat. 3, 28.

„Christos se nasce, măriţi-l; Christos din ceruri, întimpinaţi-l; Christos pe pământ, înălţaţi-ve! — aşa cântă astăḑi biserica, mirésa lui Christos, plină de lumină şi de bucuriă, căci Mesia cel dorit, prevestirea prorocilor, asceptarea neamurilor, resăritul cel de sus, Mântuitoriul lumei, s'a născut pe pămênt. Da, Christos se nasce astăḑi pe pămênt, ca pre noi pămêntenii se ne rădice la cer. Christos se îmbracă în haina cea seracă a omenirei nóstre, ca pre noi cei goli sĕ ne îmbrace în haina cea întrégă şi curată şi strălucită a dumneḑeirei sale. Christos se pogóră la noi, ca pre noi cei căḑuţi în adâncul pĕcatului sĕ ne înalţe la fericirea cea d'ântâiu, perdută prin neascultarea strămoşilor neamului nostru. De aceea bucuriă şi veseliă şi sĕrbătorire astăḑi în tótă lumea creştină: avuţi şi sĕraci, betrâni şi tineri, mari şi mici, toţi înţelegem şi simţim mărimea sĕrbătórei; toţi priimim ca *ḑisă nóuĕ,* vestirea ângerului cătră păstorii din Vifleem: că s'a născut *vóuĕ* astăḑi mântuitoriu, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David; toţi saltăm, căci după cuvêntul Apostolului toţi ne simţim una întru Christos Iisus.

Cu venirea în lume a lui Christos se 'ncepe pentru neamul omenesc o eră nóuă, era de lumină, de căldură, de fericire. Umbra legei vechi dispare, şi resare sórele darului legei nóuă; céţa necunoscinţei se resfiră, şi se arétă lumina cunoscinţei lui Dumneḑeu; fuge egoismul şi ura, stricătórele fericirei omului pe pămênt, şi se întinde, ca un alt curcubeu după potopul

lui Noie, dela resăriturile cerului până la apusuri, semnul păcei şi al iubirei: al iubirei lui Dumneḑeu cătră om, al iubirei omului cătră Dumneḑeu, al iubirei omului cătră deaprópele seu. Om cu om, despărţiţi unul de altul prin munţi şi mări, se recunosc ca fraţi, ca fii ai aceluiaşi părinte ceresc, carele preste toţi deschide mâna sa cea îndurată şi pre toţi 'i satură cu bunăvoinţă.

Dar — vei ḑice tu — décă este aşa, cum de mai vedem în lume încă şi astăḑi atâtea neajunsuri, atâta nedreptate şi asuprire, atâta miseriă de tot felul? N'a sosit încă nici cu Christos împĕrăţia mesiană, prevestită de proroci, unde după cuvêntul cel îmbrăcat într'o frumósă asemĕnare a lui Isaia sĕ pască împreună ursul şi boul? Unde mielul şi pardosul sĕ odichnéscă în pace şi linisce unul lângă altul? Unde pruncul sĕ se jóce fără frică la viezunia aspidelor? Unde sĕ fie desfĕtare vecinică preste capul nostru, şi sĕ ne ajungă lauda şi bucuria şi veselia şi sĕ fugă dela noi durerea şi întristarea şi suspinarea?

O iubiţilor, cât de multe s'ar puté ḑice despre acésta, aşa încât chiar lungimea ḑilei sĕ fiă prea scurtă pentru lungimea cuvêntului. Dar nu la învĕţătură lungă şi ostenitóre, ci mai vêrtos la bucuriă, la mésa plină încărcată de darurile sale ne chiamă astăḑi biserica. De aceea voiu cerca a rĕspunde numai în puţine cuvinte la întrebarea de sus: dee cerul, ca ele sĕ fiă un dar binepriimit pentru prasnicul nostru cel strălucit! Christos a venit în lume, tocmai *ca sĕ întemeeze acea minunată împĕrăţiă mesiană,* împĕrăţia — după cuvêntul cântărei nóstre bisericesci din aceste frumóse ḑile — a tuturor veacurilor şi stăpânia întru tot neamul şi neamul. Şi pe unde a prins rădĕcini acéstă împĕrăţiă, în adevĕr că şi vedem împlinindu-se, barem în óre-care parte, prevestirea Prorocului; că mână'n

mână cu învĕţătura lui Christos înaintézâ pe pământ cultura, nobilitarea şi fericirea ómenilor. Însĕ câte milióne, ba sute de milióne de ómeni mai sunt pe pământ, cărora acest sóre séu chiar nici aurora, ce'l prevestesce, încă nu li-a rĕsărit, cari încă abia au audit de numele lui Christos, séu şi de au audit, n'au audit bine! Eată una causă, pentruce mai este încă pe pământ atâta nefericire. Dar credinţa nóstră ne şoptesce, şi istoria ne compróbă, că va vení timpul, când numele lui Christos va rĕsuna până la marginile pământului. Căci după cuvêntul Apostolului nu pentru Evrei séu Elini, nu pentru cutare ţéră séu pentru cutare popor s'a născut Christos, ci *pentru tot neamul omenesc,* fără deosebire de origine séu limbă, de locuinţă séu obiceiuri, de etate séu stare. „Nu este Iudeu nici Elin, nu este rob séu slobod, nu este parte bărbătéscă nici femeéscă, ci voi toţi unul sunteţi întru Christos Iisus". (Gal. 3, 28). Eară El însuşi Mântuitoriul, ne chiamă dicênd: „Veniţi cătră mine *toţi* cei osteniţi şi însărcinaţi, şi eu vĕ voiu odichní pre voi!"

Dar ca se pótă pĕtrunde numele lui Christos cât mai departe şi sĕ ajungă şi la cunoscinţa acelora, cari încă nu sciu de dênsul, e de lipsă ca noi toţi, câţi ne am botezat întru Dênsul şi purtăm numele Lui, sĕ vieţuim astfel, încât nu numai prin cuvintele nóstre — căci cuvêntul în sine este o suflare de vênt trecĕtóre, ci mai vêrtos prin faptele nóstre sĕ facem acel sublim nume onorat şi iubit, mărit şi închinat din partea tuturor. „Aşa" ne dice Domnul — „aşa se lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vedênd ei *faptele vóstre* cele bune, sĕ prémăréscă pre Tatăl vostru cel din ceruri!" (Mateiu 5, 16). Ca pentru bunătatea învĕţăceilor sĕ doréscă neamurile a cunósce pre însuşi învĕţătoriul, şi pentru credinţa slugilor sĕ vină la însuşi stăpânul.

Acésta cât pentru cei din afară, pentru cari şi tu, iubitul meu, şi toţi creştinii cei adevĕraţi sunt datori a conlucra, ca sĕ-i aducă la Christos. Ear cât pentru tine însuţi, carele eşti creştin, şi ca atare cunosci darurile cele nepreţuite, ce ai a mulţemi Domnului şi Mântuitoriului tĕu, se recere, ca din ce în ce sĕ te perfecţionezi întru cunóscerea, iubirea şi urmarea Lui. Pentrucă nu toţi câţi îmi dic mie: Dómne! Dómne! vor întra întru împĕrăţia cerului! — dice Domnul, ear Apostolul se plânge asupra credincioşilor sei Corinteni, că sunt între ei mulţi bolnavi, şi mulţi, cari dorm, — adecă séu n'au credinţă bună séu nu probézâ prin fapte credinţa lor. Dee cerul, ca acésta imputare cât mai puţin sĕ ni se pótă face şi nóue celor de astădi! Aşa dară cât pentru tine, Christos *s'a născut,* ca tu sĕ *te renasci,* adecă din om trupesc sĕ devíi om duchovnicesc, sĕ desbraci pre omul cel vechiu al pĕcatului şi sĕ te îmbraci în omul cel nou al virtuţii; şi atunci precum ai fericit pre deaprópele tĕu aducêndu'l la Christos, aşa te vei ferici şi pre tine urmând lui Christos. Da, renascere, renascere! „De nu se va nasce cineva din apă şi din duch, — dice Christos — nu va puté întra întru împĕrăţia lui Dumnedeu!" (Ev. Ioan 3, 5). Şi aşa, iubite creştine, prasnicul nascerei lui Christos este pentru tine o di de înaltă bucuriă, pentru venirea în lume a Mântuitoriului lumei; dar este totdeodată şi o admoniţiune, o chiămare seriósă, la renascerea ta. Şi făcêndu-o acésta, eată te-ai împărtĕşit şi tu de împĕrăţia lui Christos şi guşti din fericirea ei; dar totdeodată ai adus la Christos şi pre fratele tĕu, şi astfel, după starea şi puterea dată ţie dela Dumnedeu, te-ai făcut conlucrătoriu la lăţirea şi întărirea împĕrăţiei lui Christos. Eată dar şi o a dóua causă a nefericirei, ba a miseriei, ce domnesce încă între ómeni: neper-

fecţiunea nóstră întru urmarea lui Christos. Şi aşa veḑi de o parte frumseţea şi strălucirea, ear de altă parte adûncimea cea tainică a prasnicului nostru!

Dar ca sĕ serbăm cu aceste simţeminte mărita Ta nascere, inspiră-ne şi întăresce-ne tu însuţi, fiiul lui Dumneḑeu, cel-ce Te-ai născut astăḑi în pescera cea umilită a Vifleemului, dar ai fost trămis de Tatăl a devení învingĕtorul lumei. „Îndrăsniţi, ḑici tu la capĕtul sfintei tale petreceri pe pămênt credincioşilor tei, — îndrăsniţi, că eu am învins lumea!“ Permite-ne şi nóue, celor-ce ne aflăm astăḑi aici în casa părintelui Teu, a ne apropia de Tine şi a-Ţi aduce credinţă nefăţărită ca păstorii, daruri vrednice ca magii, cântare sfântă ca ângerii: „Mărire întru cei de sus lui Dumneḑeu, şi pe pămênt pace, întru ómeni bunăvoire!“ Priimesce-ne şi pre noi în céta cea fericită a învĕţăceilor Tĕi, şi ne învrednicesce şi pre noi şi pre toţi, cari cred şi vor crede încă întru Tine, a fi una între noi şi una cu Tine, membri şi cetăţeni, ba fii şi moşteni ai împĕrăţiei Tale, celei-ce se 'ncepe aici, dar îşi ia sevêrşirea în lumea cea fiitóre, ce o căutăm cu ochii cei netrupesci ai credinţei întru Tine. Amin!

XXIII. La ântâiul mucenic şi archidiacon Stefan.

(27 Decembre).

„Nu vĕ temereţi de cei-ce ucid trupul, ear sufletul nu'l pot ucide, ci vĕ temeţi mai vêrtos de cel-ce póte sĕ pérdă şi sufletul şi trupul în gheena!“ Mateiu 10, 28.

Cu douĕ ḑile înainte am prăsnuit ḑiua nascerei lui Christos Mântuitoriul, aḑi sĕrbăm mórtea ântâiului credincios al Lui, carele şi-a dat viéţa pentru Dênsul. Aşa de aprópe sunt în lume cele douĕ capete, adecă începutul şi sfêrşitul vieţei omenesci: ḑiua nascerei învĕţătoriului şi ḑiua morţii învĕţăcelului!

Astăḑi serbăm dar ḑiua morţii ântâiului mucenic şi archidiacon *Stefan*, — ântâiului, care a murit pentru numele lui Christos. Şi décă cu tóte acestea biserica nu se îmbracă în doliu întru acéstă ḑi, causa e de o parte, că e prea aprópe „lumina cunoscinţei“, carea, după cântarea bisericéscă, a rĕsărit lumei prin nascerea lui Christos, ear de altă parte, că archidiaconul Stefan, pĕtruns de cuvêntul lui Christos, a adus cu bucuriă jertfă viéţa sa trupéscă, ca sĕ dobândéscă cea mai bună sufletéscă şi sĕ fiă împreună cu Christos, pre care'l vestia soborului evreesc şi'l vedea în taină şeḑênd de-a drépta Tatălui.

Curênd adecă după pogorîrea Duchului sfânt, la cuvêntul cel însufleţit al lui Petru, într'o ḑi se botezară în Ierusalim ca la trei mii de suflete, şi numĕrul creştinilor crescea vĕḑênd cu ochii din ḑi în ḑi, şi toţi creştinii, ca fraţi şi surori întru Domnul, aveau mese comune, şi cei avuţi împărţiau tot ce aveau cu cei seraci şi lipsiţi. Atunci Petru provocà pre creştini,

sĕ alégă şepte bărbaţi mărturisiţi, cari sĕ servéscă la mese, ear Apostolii sĕ pótă petrece în rugăciune şi predicarea cuvêntului lui Dumnedeu. Şi a plăcut adunărei cuvêntul, şi au ales pre Stefan şi alţi şese bărbaţi cuvioşi lângă dênsul şi i-au numit *diaconi,* fiind Stefan cel d'ăntâiu între dênşii, adecă *archidiacon.*

„Şi era, — dice s. evangelist Luca, care a scris evangelia, ce pórtă numele lui, precum şi Faptele Apostolilor, din cari scótem acestea, — era, dic, Stefan archidiaconul om plin de duchul sfânt şi de înţelepciune şi de putere şi a 'nceput a predica Iudeilor numele lui Christos şi a mustra necredinţa şi îndĕrĕtnicia inimicilor lor. Şi disputând unii dintre mai marii lor cu dênsul, Stefan în rîvna sa cea dumnedeéscă a dis, că vede cerurile deschise şi pre Iisus Christos de-adrépta Tatălui. Atunci ei ca lucrătorii viiei, cari au bătut şi au omorît şi au ucis cu petri pre slugile Domnului lor, s'au înfuriat, au strigat că hulesce pre Dumnedeu şi au aţîţat poporul asupra lui ca asupra unui fărădelege, şi s'au pornit glótele asupra lui sĕ-l ucidă cu petri. El însĕ, învĕţăcelul fidel al dumnedeescului sĕu dascăl, cădênd în genunchi s'a rugat, sĕ nu le socotéscă Dumnedeu pĕcatul acesta; şi aşa rugându-se pentru ucigaşii sei, şi dicênd: „Dómne Iisuse priimesce sufletul meu!“ şi-a dat duchul.

Aşa s'a sĕvêrşit Stefan, pre care biserica 'l onoréză cu numele de *ântâiul-mucenic şi archidiacon!* şi a luat cununa cea nevestejitóre a martiriului pentru Christos bărbatul acela, carele prin însuşi numele sĕu ne aduce aminte de acéstă cunună, căci în limba grecéscă *Stefanos* însemnéză cunună.

Tu, fericite Stefane, ai fost dar cel d'ăntâiu, carele ai murit pentru Christos, tu eşti începĕtoriul cetelor de mii şi mii de mucenici séu martiri, cari 'ţi-au urmat ţie, mai cu sémă în primii trei secoli creştinesci, când sub cruntele lovituri ale păgânismului biserica se sguduia până 'n adânc, ca pămêntul de cutremur. Da, fericit eşti Stefane, carele cu putere de sus ai călcat mórtea şi frica morţii, şi prin faptă ai adeverit cuvêntul lui Pavel, care în curênd încă avea sĕ-ţi urmeze, că nici mórtea nici viéţa, nici ângerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele-ce sunt acum nici cele viitóre, nici înălţimea, nici adâncul, nici orice altă făptură nu póte sĕ ne despartă pre noi de dragostea lui Dumnedeu, care este în Christos Iisus Domnul nostru!“ (Rom. 9, 38—39).

Şi aşa, creştini iubiţi, veniţi şi noi sĕ onorăm întru inimile nóstre şi sĕ lăudăm cu cântări evlaviόse pre bărbatul séu dór mai bine tinĕrul Stefan, ca pre cel d'ăntâiu, care a adus viéţa sa jertfă pentru Christos. Cât de mult lăudăm noi pre un om, care pentru un lucru bun şi folositoriu ajută cu averea sa, cu ostenelele sale! Cât de mult onorăm pre unul, care cu răbdare, fără răbştire sufere fóme şi sete, bătăi şi închisori, batjocuri şi defăimări! Cu cât mai mult însĕ vom onora, vom lăuda şi vom iubí pre aceia, cari pentru un lucru bun şi sfânt dau tot ce au, până şi viéţa! „Mai mare dragoste decât acésta, — dice Christos — nimeni nu are, ca sĕ-'şi pună cineva sufletul sĕu pentru prietinii sĕi!“ (Ioan 15, 13). Ear ca pre cel d'ăntâiu erou de felul acesta al óstei împĕratului Christos biserica ne pune înainte pre Stefan. Şi precum Christos Mântuitoriul a suferit mórte pentru tot neamul omenesc, aşa eată preste puţine dile un om, tinĕr de ani, dar bărbat în credinţă nefrântă, care de loc nu stă la 'ndoială, a rĕsplătí iubirea Domnului seu cu asemenea iubire. Tu Dómne — dice el întru sine, — Tu Dómne ai murit pentru mine, şi eu mor pentru Tine! Eu cred şi mărturisesc înaintea ómenilor, că Tu eşti Christos fiiul lui Dumnedeu, carele ai venit

în lume sě 'nveţi şi sě luminezi şi sě aduci pre om iară la fericirea cea d'ăntâiu, de carea l'a lipsit pěcatul. Cred că ai pătimit şi ai murit pentru tot neamul lui Adam. Cred, că ai înviiat a treia ḑi cu preamărire, Te-ai înălţat la cer, de unde Te-ai şi pogorît, şi şeḑi deadrépta mărirei. Atunci, fericite Stefane, strigăte furióse şi plóiă de petri ţi înnécă glasul, şi numai atâta timp şi putere de viéţă 'ţi-a mai rěmas, ca rădicând ochii şi mânile spre cer, sě te rogi pentru ucigaşii tei şi sě 'nchini sufletul těu la Dumneḑeu, — întocmai precum ai învěţat dela Domnul şi Mântuitoriul těu şi al nostru Iisus Christos.

Acésta, creştini iubiţi, este istoria cea plină de învěţătură, ce ni-o spune sěrbătórea de astăḑi a *ântâiului mucenic şi archidiacon Stefan.* Şi aşa, rěsunând încă în inimile nóstre glasul dumneḑeescei evangelii, ce o am auḑit astăḑi, sě rugăm cu toţii pre Domnul viiei, sě nu ne lase a cădé şi noi în şirul lucrătorilor celor rei, cari au bătut şi au omorît şi au ucis cu petri pre slugile Domnului lor, precum au făcut acei necredincioşi cu Stefan; ci sě ne facă parte cu cei credincioşi, şi credincioşi până la mórte, cari în viéţa lor au lucrat cu diliginţă viia Domnului lor şi i-au adus la vremea sa rodurile ei. Amin!

———o———

XXIV. La prasnicul Tăiărei împregiur.

(1 Ianuariu, Anul-nou, S. M. Vasilie).

„*Şi când s'au plinit opt ḑile,*
ca sě se taie pruncul împregiur;
chiămat'au numele lui Iisus".
Luca 2, 21.

Astăḑi se plinesc opt ḑile, decând cu bucuriă am sěrbat prasnicul cel vesel al nascerei pe pămênt a fiiului lui Dumneḑeu unul născut din Tatăl mai nainte de toţi vecii. Ear astăḑi, la opt ḑile dela ḑiua nascerei, facem amintire tăiărei împregiur, după legătura cea vecînică, ce a făcut'o Dumneḑeu cu Avraam şi seminţia lui după dênsul, când l'a binecuvêntat şi i-a dat lui fiiu pre Isac şi fiiu de fiiu pre Iacob, din care s'au născut doispreḑece patriarchi. Atunci ca semn věḑut al acestei legături, a aşezat Dumneḑeu tăierea împregiur a trupului la toţi pruncii de partea bărbătéscă. (Moise I, 17, 12). Acestui ordin al legii vechi s'a supus şi Mesia cel promis şi mult dorit, şi deodată cu trupésca tăiere împregiur a priimit numele *Iisus*, adecă mântuitoriu, — nume ce-i designase archanghelul Gavriil, când a binevestit preacuratei fecióre Maria, că dintrênsa se va nasce Mântuitoriul lumei Christos. Astfel curênd după prasnicul nascerei ceii după trup a Domnului sěrbéză biserica şi al doilea prasnic, al tăiărei împregiur şi tot deodată al punerei numelui Iisus, şi iérăşi în curênd sě gătesce a sěrba arětarea în lume şi botezul în Iordan al lui Iisus. Astfel aceste ḑile fac pentru tótă creştinătatea o cunună de vesele şi înălţătóre sěrbări, şi aceste sěrbări ne întrunesc şi pre noi şi pre tótă biserica creştină mai adeseori întru acéstă săntă casă.

Deodată cu prasnicul domnesc al tăiării împregiur a pruncului Iisus sĕrbéză biserica astăḑi și pomenirea celui dintre sfinți părintelui nostru *Vasilie cel Mare*, archiepiscopul Chesariei din Capadochia, a credinciosului serv al lui Christos, pre care biserica cu drept cuvênt 'l numesce „arătătoriul celor ceresci, tainicul stăpânului, sfeșnicul cel luminat", căci o viéță de tot frumósă și sfântă a fost viéța acestui părinte bisericesc.

Născut în Chesaria, însăși maica lui Emilia și buna lui Macrina plantară în inima tinĕrului Vasiliu sĕmênța cea roditóre a creștinismului, și căḑênd aceea pe pămînt bun, a făcut rod însutit. Ca june cercetà Vasiliu șcólele cele înalte din Atena, cari încă și acum după trei sute de ani ai erei creștine, erau considerate ca șcóla șciințelor pentru tot orientul. Aici făcênd cunoscință cu Gregoriu Nazianzenul și cu Ioan Gură-de aur, cei doi Capadochieni, el îmbrăcà după spiritul timpului tagma călugăréscă și se retrase în singurătate. Fiind chiămat din partea compatrioților sĕi la statul preoțesc, acela 'l începù cu trépta diaconéscă, după carea urmà în curênd cea presbiterială și în fine cea archieréscă. Tótă viéța acestui bărbat a fost un șir de înaltă învĕțătură și de nobile fapte, — adevĕrat model de vîrtuți creștinesci și înțelepciune archipăstoréscă. Cu neclintită credință a stat marele Vasilie în mijlocul valurilor, ce turburau în secolul acesta pacea bisericei. Ca un adevĕrat păstor, gata a'și da viéța pentru turma, ce'i încredințase Christos, combătù și alungà în sinódele de a tótă lumea și în cele locale lupii cei flemĕnḑi ai eresurilor, ce amenințau biserica. Ca un bun părinte chivernisia casa și familia sa duchovnicéscă cu tóte cele de lipsă; și pecând el trăia în cea mai mare modestiă și serăciă de bună voiă, venitele cele considerabile ale archiepisco-

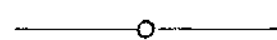
piei sale le întrebuință pentru mângăierea săracilor și străinilor, vĕduvelor și orfanilor; și renumele spitalului din Cesarea, întemeiat de dênsul, și deschis tuturor celor lipsiți și necăjiți, în scurt timp trecù departe peste hotarele Capadochiei. Scrierile și învĕțăturile, așeḑămintele și canónele lui le păstréză biserica cu venerațiune până în ḑiua de astăḑi; și liturgia cu înălțătórele ei cântări și rugăciuni, ce o am ascultat și noi astăḑi ca la ḑiua s. Vasilie, — căci și prin acésta au socotit sfinții părinți se'i serbeze cu vredniciă memoria, — vor eternisa numele lui ca un scump tesaur, ce a rĕmas bisericei. Pentru aceea biserica, urmând cuvêntului psalmistului, că pomenirea dreptului e cu laudă, pomenesce astăḑi cu laudă memoria lui, și'l onoréză cu un nume, de care puțini sfinți părinți s'au învrednicit, cu numele de „mare dascal al lumei și ierarch", sevêrșind pomenirea lui la prima Ianuariu a fiă-cărui an.

Ear acum, dând mai ântâiu cele-ce sunt ale lui Dumneḑeu lui Dumneḑeu, sĕ dăm în puține cuvinte și ómenilor cele-ce sunt ale ómenilor. Astăḑi, după rênduiala omenéscă, sĕrbăm *ḑiua cea dintâiu a anului*, după rênduiéla cetățenéscă, *ḑiua de Anul-nou*. Cu seriositate privesce plugarul după secerișul anului trecut, dela prima arătură până la așezarea clăilor de grâu în grânarele sale. Câtă ostenélă, câtă sudóre a pus el de atunci până acum, când vede pe masa sa pânea cea nóuă, carea i-a dat-o Părintele ceresc, ca sĕ-i fiă spre chrană lui și familiei sale. Astfel, creștini iubiți, suntem datori și noi toți, de ori-ce vêrstă și stare, a face astăḑi o reprivire asupra anului trecut, care ca o picătură de apă s'a scurs acum și el în marea eternității, după mii și mii de frați ai sĕi. O iubiții mei, — acésta e cugetarea nóstră cea d'ăntâiu la o ḑi ca acésta — o iubiții mei, cari acum anul erați împreună

cu mine aici în casa lui Dumneḑeu, erați în casa mea, la masa mea, și închinați câte un vesel păhar pentru un fericit An-nou, óre mai sunteți voi și astăḑi cu toții împregiurul meu? Și décă nu, unde sunteți? Sunteți óre sănătoși ori bolnavi? Sunteți aprópe ori departe? Ori dóră, o Dómne, numai numele v'a mai rĕmas, ear voi ați sburat din brațele nóstre cele iubitóre la cuiburile ceresci? O iubiții nostri, tată séu mamă, séu amêndoi, soț séu soțiă, frați și surori, rudenii, amici și cunoscuți, astăḑi la schimbarea anilor mai mult decât preste an 'mi-aduc aminte de voi; vĕ chiăm, și voi nu veniți; vĕ strig, și voi nu rĕspundeți; — nu, iubiților, până órecând la ḑiua cea mare a revederei întru împĕrăția cea de sus. Dar se ne pogorîm iérăși pe pământ — lor li a venit rêndul, și nóuĕ încă ne va vení; de am fi numai gata, când vom fi chiămați! Din cele de pe pământ iară cugetăm mai ântâiu de tóte la cei mai deaprópe ai nostri, de cari Dumneḑeu ne-a legat prin legăturile familiei, și mulțemim ceriului pentru viéța, sănĕtatea și bună-aflarea lor, le urăm tot binele și le aducem cu plăcere, fiăcarele după puterea sa, darurile nóstre; ear la casuri de bóle și alte suferințe, ne întristăm și cerem dela Dumneḑeu intórcerea lor spre bine. Dar cugetând la cei mai de aprópe ai nostri, sĕ nu uităm nici de noi înșine, și sĕ ne întrebăm, décă viéța nóstră din anul trecut a fost întru frica lui Dumneḑeu, întru cinstirea celor sfinte, întru iubirea lui Dumneḑeu și a deaprópelui, ori dincontră? Asemenea ne place a face în ḑiua acésta repriviri și asupra stărilor nóstre materiale: economia de vite séu de câmp, meseriă, neguțătoriă séu ori-ce altă stare, la care am fost chiămați, décă acelea au sporit ori au scăḑut? décă am înaintat ori am dat înapoi? décă causa acestor stări de lucruri este a sĕ căutá în noi ori în alți ómeni ori în împregiurările timpului? Și precum ne place a face repriviri asupra trecutului, așa ne îndémnă ḑiua de astăḑi, a face și planuri și prejudecări și povestiri pentru viitoriu: ce ne va aduce anul în care am întrat, viéță ori mórte, bucuriă ori întristare, folóse ori pagube simțite? Căci deși, după cuvêntul lui Christos, nu ne este dat nóuĕ a sci anii și timpurile, cari Tatăl le-a așezat întru a Sa stăpânire, totuși curiositatea ne împinge a căuta și noi barĕm ca prin oglindă, tainele viitoriului. Ostenélă zadarnică! Înțelepciunea cea negrăită a Tatălui a voit, tocmai spre binele nostru, a acoperí viitoriul dela ochii nostri; dar fericit cel-ce urméză cuvêntul psalmistului „Aruncă spre Domnul grija ta și El te va chrăní; nu va da în veac clătire dreptului!“ (Psalm. 54, 23.) Ear Mântuitoriul ne învață: „Căutați mai ântâiu împĕrăția lui Dumneḑeu și dreptatea Lui, și acestea tóte — adecă cele pământesci — se vor adauge vóuĕ“.

Pĕtrunși de acéstă dorință și datorință înălțăm și noi, întru acéstă ḑi a începutului anului ochii și inimile nóstre cătră Tine, Preabunule, începutul cel adevĕrat al acestui an și al tuturor încă înainte de întemeierea lumei; căci dela Tine și prin Tine și întru Tine sunt tóte. Binecuvêntă-ne Dómne și anul acesta, în care am întrat cu ḑiua de astăḑi. Și ne rugăm Ție Dómne Dumneḑeul nostru, împreună cu credinciosul servul Tĕu Vasilie, a cărui pomenire o sĕvîrșim, ține Dómne și păzesce pre cei buni întru bunătatea Ta, pre cei rĕi, buni îi fă cu bunătatea Ta.... Cămerile nóstre umple-le Dómne de tot binele, căsătoriile în pace, și întru împreunare le păzesce, pre prunci îi cresce, tinerețele le îndreptéză, bĕtrânețele le întăresce, pre cei puțini la suflet îi mângăiă, pre cei rătăciți îi întórce și-i împreună cu sfânta Ta sobornicéscă și apostoléscă biserică. Cu cei călĕtori

călĕtoresce împreună, vĕduvelor le ajută, pre orfani îi apĕră, pre cei robiţi îi mântuiesce, pre cei bolnavi îi tămăduiesce..... şi preste toţi varsă mila Ta cea bogată, dând tuturor cererile cele către mântuire. — Ear — adaugem la acestea din partea nóstră — ear décă va fi sfântă voia Ta, ca pentru cesta séu cela dintre noi séu ai nostri anul acesta sĕ fiă şi cel din urmă al vieţei pămêntesci, dă-ne Preaîndurate, cealaltă vreme a vieţei nóstre se o petrecem în pace şi întru pocăinţă, şi dă dómne sfêrşit creştinesc vieţei nóstre, fără de patimă, neruşinat, cu pace şi rĕspuns bun la înfricoşatul judeţ al lui Christos. — Aşa Dómne binecuvêntă-ne întrările şi eşirile din anul acesta, căci Tu eşti începutul şi sfêrşitul nostru, al lumei şi al tuturor celor din lume, vĕdute şi nevĕdute, trecĕtóre şi vecinice. Amin.

XXV. Tot la prasnicul Tăiărei împregiur.

(1 Ianuariu).

„Şi venind a locuit în cetatea, ce se chiamă Nazaret, ca sĕ se plinéscă, ce s'a dis prin proroci, că Nazarinean se va chiăma“.

Mateiu 2, 23.

Trei sĕrbători se întâlnesc, iubiţilor, ca trei rade de lumină, pentru a ne face diua de astădi mare şi dorită. Căci lângă sĕrbarea *Tăiărei împregiur* şi a punerei numelui Dlui şi Mântuitoriului nostru, a supunerei sub lege a celui-ce este dătătoriul legei, se adauge amintirea celui dintru sfinţi Părintelui nostru *Vasiliu*, Archiepiscopul Cesariei din Capadocia, carele prin virtuţile sale şi-a câştigat numele de „Mare“; şi pe ambo acestea le însoţesce din punct de vedere cetăţenesc şi sĕrbarea *începerei anului.* Trei rade de lumină ne strălucesc astădi la începutul unui an nou, ca sĕ privim *înderĕpt* la pruncul cel nou născut în pescera Vifleemului înainte cu opt dile, ca sĕ vedem de presinte pre acest prunc dumnedeesc subordinându-se preceptelor legei vechi, şi ca sĕ căutăm în *venitoriu* la acelaşi Iisus, cum ca bărbat desĕvîrşit ne deschide la Iordan prin botez uşa legei-nóuĕ. Trei rade de lumină ne trămite astădi Tatăl ceresc, ca cu atâta mai bine sĕ ne vedem şi sĕ ne cunóscem drumul vieţei, sĕ nu'l greşim, sĕ nu rătăcim, ci sĕ adeverim prin faptele nóstre cuvêntul prorocului: „Făcliă piciórelor mele e legea Ta, şi lumină cărărilor mele!“ (Ps. 118, 105).

Deodată cu sunetul orologiului, ce ni-a vestit medulnopţii trecute ne-am luat, fraţi iubiţi, rĕmas bun dela anul vechiu şi am păşit într'un an nou, un nou period al vieţei nóstre. Momentul, ce împreună

doi ani, ca un moment însemnat al vieţei nóstre, ne am îndatinat a'l sĕrba descepţi în societatea familiarilor, amicilor şi cunoscuţilor nostri. Câte dorinţe, câte urări şi fericitări se înalţă în óra aceea şi preste tot în ḑiua de astăḑi la cer! Câte daruri se împart între membrii familiilor şi alte ființe iubite, ca semne viḑibile ale stimei, iubirei şi recunoscinţei! Şi noi am adus iubitei nóstre maice, bisericei, casei lui Dumneḑeu, carea ne-a născut sufletesce, ne-a crescut la sinul sĕu şi ne fericesce prin sânţeniile sale, şi noi ḑic, am adus maicei nóstre spirituale darurile nóstre: cântări de laudă şi prémărire, rugăciuni şi cereri şi mulţemite din inimă. Şi eată! acum vine ea, a ne dărui pre noi fiii sei cu faţă veselă, dulce, binevoitóre, ca o adevĕrată maică îngrijitóre pentru fiii sĕi, ea ne pune înainte, ne dă în braţe pre pruncul cel dumneḑeesc de opt ḑile, căruia astăḑi i se pune numele *Iisus*. Iisus! Mântuitoriu! O nume sfânt şi mai pre sus de ori-ce nume omenesc! O nume lăudat de ângeri şi de ómeni! O nume dorit de toţi sfinţii şi drepţii din veac! Iisus, nume mai pre sus decât tot numele! Întru carele se plécă cele ceresci şi cele pământesci şi cele de desubt! (Filip. 2, 10.) — Acest nume, ḑice ea, vi'l dăruiesc eu vóuĕ astăḑi, fiii mei. Priimiţi-l cu bucuria cea sfântă, cu carea vi'l dau; pronunţaţi'l adeseori cu gurile vóstre, gravaţi-l adânc în inimile vóstre, pĕstraţi-l cu veneraţiune în sufletele vóstre! Numele acesta vi'l pun, ca un stindard în fruntea armatei, în fruntea anului nou, ce începeţi, — urmaţi acestui stindard ceresc, carele vĕ duce la învingere şi fericire sigură. Nu puneţi speranţele vóstre în visuri şi semne şi în cercări de noroc, cari ca nişte năluciri de nópte Vĕ umplu de asceptări deşerte şi turbură pacea sufletelor, vĕ abat dela calea cea dréptă şi vĕ duc la prăpastia nefericirei; ci mai vêrtos urmaţi lui

Iisus, celui-ce vine la voi, sĕ vĕ chieme, sĕ vĕ fericéscă, sĕ vĕ mântuiéscă. Acesta este „alfa şi omega“, începutul şi sfêrşitul mântuirei vóstre; acesta este fiiul lui Dumneḑeu, chipul mărirei Tatălui, şi nimeni nu póte merge la Tatăl fără numai prin Fiiul! Urmaţi acestui Iisus, al cărui préscump nume 'l auḑiţi în ḑiua cea d'ăntâiu a anului nou, şi faceţi ca numele acesta prémărit sĕ rĕsune în inimile vóstre şi în óra cea d'ăntâiu a fiă-cărei ḑile, ca precum anul nou, aşa şi fiă-care ḑi a anului sĕ o începeţi cu chiămarea numelui lui Iisus. Căci El vĕ arată pre Tatăl, El vĕ învaţă a preţuí lumea după adevĕrata ei valóre, El vĕ învaţă a Vĕ cunósce chiar pre voi înşive. Voi ḑiceţi, că timpurile sunt grele, — Iisus vi le va uşora; că ómenii sunt rĕi, Iisus 'i va face buni; că viéţa e tristă şi amară, — Iisus o va înseriná şi o va îndulcí! Căci de unde provine şi greutatea timpurilor şi reutatea ómenilor şi amărăciunea vieţei? De unde de airea decât de acolo, că am lăsat calea cea dréptă, ce ni o arată Iisus, şi am apucat pe cărările cele rătăcitóre ale patimilor şi poftelor nóstre. În locul blândeţelor şi iubirei lui Iisus am cuprins mănia şi ura, în locul dreptăţii strâmbătatea, în locul adevĕrului minciuna şi făţăria, în locul smereniei sumeţia şi trufia, în locul generosităţii egoismul, în locul sincerităţii viclenia şi reutatea, prin cari ne persecutăm, ne înjosim şi ne stricăm unul pre altul. Ear' pe lângă astfel de fapte este óre cu putinţă, ca anul nou sĕ ne aducă doritul bine? Nu, nici decât! Îndreptaţi-vĕ voi, şi se vor îndrepta şi timpurile! ne strigă înţelepciunea esperiinţei; ear Iisus ne ḑice: „Cel-ce vré sĕ vină după mine, sĕ se *lapede de sine,* sĕ 'şi iee crucea sa şi sĕ'mi urmeze mie!“

Da — vei ḑice tu — este frumósă şi sfântă învĕţătura lui Iisus, însĕ eu sunt om neputincios şi

cuprins de multe valuri. Dar eată maica nóstră și aici ne învață și ne ajută; căci deodată când ne pune înainte pre Iisus, ne pune înainte și pre servul Lui cel credincios *Vasiliu*, spre a ne încredințá că nu este cu neputință a ajunge la ținta propusă, și a ne îmbărbăta, ca sĕ nu ne spăriăm nici obosim de greutatea călei, ce ne arată. Pentru-că om asemenea nóuĕ a fost și Vasiliu, născut din părinți muritori, nutrit cu lapte, îmbrăcat cu tóte neputințele firei omenesci. Dar eată prin urmarea lui Iisus Christos la ce înălțime a cugetărei și a lucrărei s'a urcat! Crescut în studii seriose și îndelungate, apoi trăind în retragere pustnicéscă, el în fine se devotà slujbei bisericei lui Dumnedȩu și devenì presbiter, ear mai târdȩiu Archiepiscop al cetății sale natale Cesariei Capadociei. Tótă viéța lui este o lumină aprinsă, departe strălucitóre, spre mărirea lui Dumnedȩu și spre gloria neamului omenesc. Viețuind și ca archiereu în simplitate călugăréscă și în sĕrăciă de bună voiă, el tóte bogatele venituri ale episcopiei sale le întrebuințéză spre ajutoriul, mângăierea și fericirea omenimei: un spital colosal, înființat și susținut de dênsul, deschide porțile sale tuturor celor bolnavi și neputincioși. Sfânta liturgiă, ce pórtă numele lui și carea o am ascultat și noi astădȩi, înalță și îndulcesce inimile credincioșilor. Bisericile rĕsăritului sunt pline de învĕțătura lui. Scaunul lui archieresc este un amvon, de pe care se predică necontenit cuvêntul lui Dumnedȩu. Școlele înfloresc sub îngrijirea lui, sciința înaintéză, credința cresce, creștinismul se întăresce, învĕțătura cea de nimic a sofiștilor și ereticilor se frânge, ca undele mărei de stânca de granit, de învĕțătura lui cea sănĕtósă și de viéța lui cea sfântă, carea nu cutéză a o ataca nici chiar gonacii bisericei. Timpurile sunt grele și în dȩilele acestui sfânt: de o parte păgânismul,

de altă parte eresia, și lângă acestea puterea cea ostilă séu dușmănósă a unui împĕrat rĕucredincios ca Valente, dau năvală asupra bisericei lui Christos; dar în fruntea ei stau păstori ca cei doi Gregorii de Nazianz și de Nissa, ca Ioan Gură-de-aur, ca Vasiliu cel mare și alții asemenea lor, la rĕsărit și la apus, — și eată biserica ese triumfând din tóte aceste lupte, căci pe steagul ei stă scris numele Iisus Christos!

Aceste și alte asemenea cugetări și simțĕminte sĕ ne însuflețéscă, creștini iubiți, astădȩi la începutul anului nou. Dar scurtez înadins enumerarea și descrierea lor, ca sĕ nu obosesc atențiunea vóstră binevoitóre; de una însĕ vĕ rog, pentru fericirea vóstră, sĕ reîntipărim astădȩi cu îndoită tăriă în inimile nóstre numele lui Iisus! Da,

Iisuse fiiul lui Dumnedȩu,
Anul nou îl începem cu numele Tĕu.
Dă, cu acela sĕ'l și sfêrșim:
Ai Tĕi suntem, ai Tĕi sĕ fim! Amin.

XXVI. La Prasnicul Botezului Domnului *).

(6 Ianuariu).

„Şi botezându-se Iisus, a eşit îndatăşi din apă, şi eată 'i s'au deschis lui cerurile şi a vědut pre Duchul lui Dumnedeu pogorîndu-se ca un porumb şi venind preste dênsul. Şi eată glas din ceruri dicênd: Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit“.

Mateiu 3, 16—17.

Cununa de prasnice vesele, cu care ne dăruesce biserica în şirul acestor dile, se încheiă astădi cu prăsnuirea *botezului,* ce 'l-a priimit Domnul dela Ioan în rîul Iordanului. În primii seculi prasnicul de astădi se numia diua *Arĕtărei* Domnului, după limba grecéscă Epifania, care însemna arĕtarea, adecă începerea vieţei publice a lui Christos, dupăce până ací petrecuse în Nazaret sub ascultarea părinţilor şi crescea cu vêrsta şi cu înţelepciunea şi cu dar dela Dumnedeu şi dela ómeni. Atât de puţin era cunoscut în lume Mântuitoriul lumei, încât şi prorocul Ioan când venì cătră dênsul la Iordan, numai prin descoperire dumnedeéscă îl putù cunósce şi proclama de mielul lui Dumnedeu, cel-ce pórtă pĕcatele lumei. Şi fiindcă arĕtarea lui Christos la Iordan este totodată şi botezarea Lui în rîul Iordanului, pentru aceea numirea „Arĕtarea Domnului“ a rĕmas numai numire bisericéscă şi se pĕstréză în cărţile bisericesci până 'n diua de astădi, ear' poporul s'a îndatinat a da acestui prasnic numirea „Botezul Domnului“.

*) A se vedé nota 6. dela urmă.

Sosise adecă timpul, ca Fiiul lui Dumnedeu, carele a venit în lume pentru mântuirea neamului omenesc, sĕ încépă dumnedeésca Sa chiămare, şi descoperirea cea d'ăntâiu a acestei chiămări ni-o aretá prin botezul Sĕu, care prorocul şi înaintemergĕtoriul Ioan 'l prevestia demult, strigând popórelor, ce veniau cătră dênsul: „Pocăiţi-vĕ, că s'a apropiat împĕrăţia cerului!“ Astfel între mulţimile, ce veniau din tóte părţile cătră Ioan, eată şi Iisus din Galilea, cerênd a se boteza dela dênsul. Duchul lui Dumnedeu a luminat pre Ioan, cine este cel-ce vine cătră dênsul, şi mâna lui Ioan se retrage şi nu cutéză a se atinge de crescetul Stăpânului; din contră servul se rógă a fi el botezat de dênsul. Şi numai când Iisus se provócă la dreptatea cea dumnedeéscă, ce trebue a se pliní, se plécă Ioan, a boteza servul pre stăpânul. Şi botezându-se Iisus şi eşind din apă, se deschiseră cerurile, Duchul lui Dumnedeu se pogorî ca un porumb preste dênsul şi glas venì din cer: „Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit!“

Iisuse preabunule, carele ai venit în lume sĕ mântuesci lumea, şi Te-ai făcut om, ca sĕ eliberi pre om de sub tirănia pĕcatului şi a morţei, Tu ceri a Te boteza dela Ioan, Tu cel preacurat şi fără de pĕcat ceri botez, care închipuesce spĕlare şi curăţire de pĕcat! Ioan sĕ îndoesce, dar Tu-'l provoci a Te boteza, căci aşa se cuvine a se pliní tótă dreptatea, acea dreptate dumnedeéscă, ca omul cel cădut prin pĕcat sĕ se rădice dintr'ênsul prin Dumnedeu-omul Iisus Christos. Şi eată cât de curênd se arată dreptatea acésta dumnedeéscă! Îndată după eşirea din apă a lui Iisus se deschid cerurile, Duchul lui Dumnedeu se pogóră preste Dênsul în chip de porumb şi glas vine din cer: Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit! O prasnic înalt şi minunat:

Fiiul lui Dumnedeu se botéză, *Tatăl* din cer 'L mărturisesce Fiiul Sěu, şi *Duchul* în chip de porumb sbóră asupra Lui. Eată *sfânta Treime:* Tatăl, Fiiul şi Duchul sfânt, căreia ne plecăm şi ne închinăm acum şi în veci.

Dar glasul Tatălui, care a strigat atunci asupra Iordanului, strigă astădi şi asupra nóstră. Glasul Domnului preste ape strigă grăind: Veniţi de luaţi toţi duchul înţelepciunei, duchul înţelegerei, duchul temerei de Dumnedeu, al lui Christos, celui-ce s'a arětat!

Sě mergem dar şi noi cu taină la Iordan, sě audim glasul Tatălui, sě vedem botezul Fiiului şi sě luăm darul Duchului, carele se pogóră preste Dênsul şi prin s. botez preste toţi cei-ce cred întru Dênsul şi printr'ênsul întru Tatăl şi întru Duchul sfânt. Amin!

(Trasul clopotelor, întonarea chorului şi începerea litiei la rîu).

XXVII. La serbătórea sf. Trei-Ierarchi.

(30 Ianuariu).

„Aşa sě lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vědênd faptele vóstre cele bune, sě măréscă pre Tatăl vostru cel din ceriuri."
Mateiu 5, 16.

De trei-ori în luna acésta a lui Ianuariu am serbat una câte una pomenirea câte unui s. părinte şi ierarch al bisericei, şi adecă la 1 Ianuariu pomenirea s. marelui Vasilie, la 25 a s. Grigorie numit Teologul şi în 27 a s. Ioan Gură de aur. Pentru-ce dar biserica sěrbătoresce astădi pre toţi trei acesti ss. părinţi încă odată, şi încă pre toţi trei împreună?

Precum sórele şi după apunerea sa mult timp mai auresce marginile ceriului cu porfira ultimelor sale rade, aşa şi pomenirea acestor trei dascali şi părinţi ai bisericei, cari au trăit în seculul al patrulea, parte şi al cincilea creştinesc, încă mult timp după adormirea lor trăia în inimile credincioşilor. Ba iubirea lor aşa era de viuă, încât pe lângă multele eresuri şi scisiuni ale acestor timpuri era pe aci sě mai rěsară un eres nou din causa cinstirei şi iubirei, ce arětau creştinii acestor trei părinţi ai bisericei, numindu-se unii următori ai lui Vasilie: Vasilitani, alţii Gregorieni, şi iérăşi alţii Ioaniţi, şi certându-se între dênşii, care dintre cei trei sfinţi este mai mare şi mai vrednic de laudă? Dar precum la începutul creştinismului zelosul Pavel curênd sciú împăca certele Corintenilor, cari se numiau unii ai lui Petru, alţii ai lui Pavel, alţii ai lui Apolos, alţii ai altora, dicêndu-le, că nici Pavel, care a sădit, nici Apolos, care a udat, sûnt ceva, ci totul şi întru

toţi Dumneḑeu, carele dă crescerea (I. Cor. 3, 7): aşa şi aici darul lui Dumneḑeu învĕţá pre credincioşi cele mai bune şi curmà tótă desbinarea şi vrajba. Căci după tradiţiunea bisericéscă, într'o nópte se aretară toţi trei ss. părinţi episcopului Ioan Evchaiteanul, descoperindu'i părerea lor de rĕu pentru cérta şi sfada, ce se face pentru dênşii. Căci, ḑiceau, nici unul dintre noi nu este mai mare ori mai mic, nici unul cel d'ăntâiu ori al doilea ori al treilea, ci una suntem toţi trei întru Dumneḑeu, care ne-a inspirat, cum sĕ învĕţăm poporul, şi aşa am urmat!

Pentru aceea sĕvêrşim astăḑi pomenirea celor Treisfinţi împreună, ca a unora, cari cu trupul şi cu inima au vieţuit aprópe unul de altul şi iar aprópe unul de altul, adecă tot într'o lună, au adormit întru Domnul. Acésta dar, iubiţi creştini, este causa, pentru-ce biserica sĕrbéză memoria lor astăḑi spre încheierea acestei luni: una au fost ei întru Domnul în viéţă, una vor sĕ fiă şi sĕ rĕmână şi după mórte. Sunt treiḑeci de ḑile, de când la prasnicul tăiărei împregiur a Domnului şi al anului-nou cetăţenesc am sĕrbat şi memoria s. M. Vasilie şi am făcut o scurtă privire asupra vieţei acestui sfânt bărbat, mare în cuvênt şi în faptă; cu tóte acestea, ca sĕ'i amintim şi pre tustrei împreună, repeţim în câteva cuvinte viéţa lui ca o viéţă archieréscă de model pentru tóte timpurile. — S. M. Vasilie a fost archiepiscop al cetăţii sale natale Chesaria Capadochiei. Cea d'ăntâiu, care a sădit în inima copilului Vasilie simţĕmintele cele nobile, ce le-a manifestat în tótă viéţa sa, a fost evlaviósa sa maică Emilia împreună cu bună-sa asemenea evlaviósa Macrina, pre care mult le-a venerat în viéţa sa şi în scrierile sale. Amiciţia intimă, ce a durat tótă viéţa cu compatriotul sĕu Grigoriu din Nazianz, şi a acestuia şi cu fratele mai mic al lui

Vasilie, Grigoriu Nisenul, ei o légă în Atena, unde făcură studiile împreună. După spiritul timpului S. Vasilie petrecù mult timp în retragere şi linişte monachală, dăruind tótă considerabila sa avere sĕracilor. Apoi chiămat de vocea bisericei la trépta diaconéscă, presbiterală şi la urmă archierésca, arĕtà o admirabilă înălţime şi tăriă a credinţei şi a iubirei creştinesci. Cu seriositate şi demnitate adevĕrat archierésca aperà biserica în pornirile fanatice ale împĕratului Valente, care ţinea la eresul lui Arie, şi ameninţat cu perderea averei şi a vieţei rĕspunse: „Averea, împĕrate nu mi-o poţi lua, căci n'am nimic; viéţa mi-o poţi lua, căci sufletul meu doresce de Dumneḑeu". Trăind în seràcia cea de bună voiă, tóte venitele archiepiscopiei le donà unui mare spital ce rădicà în Chesaria, pentru priimirea bolnavilor, bĕtrânilor, sĕracilor şi străinilor. Învĕţăturile şi scrierile lui, între cari e a se numĕrá şi s. liturgiă, ce pórtă numele lui, sunt pline de înţelepciune, şi cu drept cuvênt biserica 'l onoréză cu numele Vasilie cel Mare.

Tot asemenea salutiferă activitate archipăstorésca desvoltà şi s. *Grigoriu* din cetatea Nazianz, unde tatăl sĕu de asemenea nume a fost episcop, şi el i-a urmat în scaun. După-ce se retrase în singurătate, se făcù episcop la o mică biserică din Constantinopole, unde s'a distins prin erudiţia şi elocenţa sa bisericéscă mai cu seamă în ale credinţei, aşa încât împĕratul Teodosiu cel Mare 'l înălţà pe scaunul patriarchal acolo. Avênd însă mulţi inimici, se retrase şi se rentórse episcop la Nazianz. Dintre scrierile lui cele mai renumite sunt cele pentru apĕrarea credinţei, şi liturgia înainte sfinţită, ce se sĕvêrşesce în ḑilele sĕptĕmânei, cu deosebire Mercurea şi Vinerea, în postul mare. Biserica 'l onoréză cu numele *Grigorie Teologul* adecă cuvêntătoriul de Dumneḑeu.

Al treilea sfânt părinte, a cărui pomenire o sĕvêrşim astădi, este *Ioan Gură de aur*, din Antiochia, mai târdiu patriarch al Constantinopolei. Maică-sa Antusa dintr'o familiă mare și avută, rĕmase de timpuriu vĕduvă, și nu se mai căsătorì, ci petrecù până la mórte în vĕduviă, ca sĕ pótă conduce mai bine crescerea și îngrijirea fiiului sĕu. Acesta s'a dedicat mai ântâiu carierei juridice, dar abdicênd de ea, se face monach și se retrage în singurătate, și numai cu mare greu îl pot înduplecá stăruinţele amicilor și dorinţele poporului, a îmbrăţişa tagma diaconéscă și preoţéscă, de carea după modestia sa nu se credea vrednic. Credinţa lui și cu deosebire distinsa oratoriă, cu carea era înzestrat, îl făcură renumit, îl chiămară pe scaunul patriarchal din Constantinopole și 'i câştigară din partea poporului numele Chrisostom, adecă Gură de aur. El împreună cu Vasilie cel Mare, cei doi Grigorii și Atanasiu au fost stêlpii bisericei în aceste timpuri pline de lupte dinafară și dinlăuntru. De repeţite ori a cădut Ioan în disgraţia curţii împĕrătesci și a fost chiar exilat; dar poporul se revoltà pentru dênsul. „Mai bine sĕ nu vedem sórele, strigau, decât sĕ nu mai audim gura lui Ioan!“ Şi întîmplêndu-sĕ în nóptea următóre cutremur de pământ, împĕratul repede trămise după dênsul, și la trei dile Ioan reîntrà cu triumf în capitală și reocupà scaunul patriarchal. Dar în curênd aveau sĕ-i vină furtuni și mai grele. Acestea îi veniră din partea împĕrătesei Eudoxia, pre carea, ca órecând Ioan Botezătoriul pre Irodiada, o mustrà pentru viéţa ei cea desfrĕnată; și când odată la diua tăiărei capului s. Ioan, dise cuvintele: „Iarăşi turbéză Irodiada, iéră se turbură, iéră pândesce a lua pe tipsiă capul lui Ioan!“ — împĕrătésa trămise odată în nóptea pascilor cete armate în biserică, care 'l prinseră și 'l escortară în exil la Cuma în Armenia,

ear mai târdiu la Pitia lângă marea négră. Obosit de greutatea drumurilor și de rĕutatea ómenilor, sfântul bărbat adormì, pispăind cu buzele cuvêntul sĕu obicinuit: „Mărire lui Dumnedeu pentru tóte!“ Împĕratul Teodosiu II aduse mai târdiu móştele iubitului archipăstoriu și le îngropà cu mare onóre în cripta împĕrătéscă. Scrierile lui sunt mai cu seamă distinsele lui învĕţături, modele de oratoriă bisericéscă, cartea despre preoţiă, și mai cunoscută tuturor, chiar și necărturarilor, s. Liturgiă, de carea ne-am învrednicit și astădi și ne învrednicim, cu puţine escepţiuni, peste tot anul a o audí.

Acésta, iubiţilor, este pe scurt viéţa celor Trei sfinţi: Vasilie cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de aur, a căror amintire o sĕrbăm astădi.

Cunoscênd acum viéţa lor, sciindu-le scrierile, faptele și suferinţele pentru Christos, nu ne mai rĕmâne decât a sĕrba cu vredniciă amintirea lor și a *urma* credinţa lor. Căci întru ei s'a adeverit cuvêntul lui Christos, că cel ce va *face*, și va *învĕţa* acela mare se va chiăma întru împĕrăţia ceriurilor! Aşa sfinţilor mari dascali ai lumei și ierarchi, *trei* la numĕr și *unul* în cugete și în simţiri, și întru voi s'a împlinit cuvêntul, care 'l dicea órecând neobositul Pavel, apostolul neamurilor despre sine însuşi: „Luptă bună am luptat, cursul am plinit, credinţa am păzit, și acum mi s'a ales cununa dreptăţii, carea mi-o dă mie Domnul în diua aceea, și nu numai mie, ci și tuturor celor-ce iubesc arĕtarea Lui. (2. Timoteiu 4, 7). Între aceştia, o fiiul lui Dumnedeu, căruia Tatăl i-a dat a judeca viii și morţii, învrednicesce-ne a fi și noi, cari purtăm numele Tĕu și venerăm memoria tuturor sfinţilor și drepţilor, pre cari i-ai chiămat, ca pre trei păstori, cu toiagul archipăstoresc cu o gură și cu o inimă a păstorí sfântă biserica Ta. Amin!

XXVIII. La Prasnicul Întimpinărei Domnului.

(2 Februariu).

„Şi când s'au plinit ḑilele curăţirei ei, după legea lui Moise, l'au suit pre El în Ierusalim, ca sĕ'l pună înaintea Domnului“.

Luca 2, 22.

Cu bucuriă am sĕrbat, creştini evlavioşi, înainte cu patruḑeci de ḑile şi noi împreună cu ângerii şi cu păstorii, cu maghii dela rĕsărit şi cu tótă creştinătatea, prasnicul nascerei după trup a Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Christos. Şi tot asemenea am sĕrbat a opta ḑi dela nascere tăierea împregiur a Domnului şi punerea numelui Iisus, care în limba evreéscă însémnă Mântuitoriu, — acel nume preamărit, care'l pronunţase archangelul Gavriil, când pre fecióra Maria din Nazaret o numì plină de dar, o încredinţà că a aflat har la Dumneḑeu, şi 'i binevestì că pruncul, ce se va nasce dintr'ênsa, va şedé pe scaunul lui David tatălui seu, şi împĕrăţiei lui nu va fi sfĕrşit. Ear astăḑi ne-am adunat întru acéstă sfântă casă, ca érăşi cu toţii dimpreună sĕ ne bucurăm, vĕḑênd pre Iisus, adus ca prunc de patruḑeci de ḑile de Preacurata sa Maică la biserica din Ierusalim, spre a fi pus înaintea Domnului. Căci credinciósă din inimă legei lui Moise, Maria nu lipsia a împlini tóte câte prescriá legea vechiă, cu tóte că purta deja în braţele sale pre cel-ce era plinirea legei şi a prorocilor, ba prin care din provedinţa dumneḑeéscă avea sĕ disparǎ umbra legei şi sĕ se arete sórele darului.

Aşa-dar', conform legei lui Moise (Levit. c. 13), Maria şi Iosif aduc pre pruncul Iisus, ântâiu născut de partea bărbătéscă, la patruḑeci de ḑile la biserică,

ca sĕ 'l pună înaintea Domnului, adecă sĕ'l consfinţéscă lui Dumneḑeu; şi tot după preceptul legei duc jertfă, ca cei sĕraci şi fără „dare de mână“, o păreche de turturele séu doi pui de porumb. Preotul priimesce jertfa lor şi cetesce rugăciunile îndatinate asupra mamei şi asupra pruncului. Şi cu acésta se pare terminat ceremonialul religios.

Dar cine e bĕtrânul acela venerabil, carele a întrat în biserică şi urmăresce toţi paşii Mariei cu pruncul Iisus în braţe? Este *Simeon*, pre care biserica spre deosebire de alţii cu acelaşi nume 'l numesce „dreptul Simeon“, om în adevĕr drept şi temĕtoriu de Dumneḑeu, carele încă era asceptând mântuirea lui Israil, şi duchul sfânt era întru dênsul. Şi era promis lui dela duchul sfânt, că nu va gusta mórte, până nu va vedé pre Christosul Domnului. Acesta dar a venit cu duchul în biserică, când era adus Iisus ca sĕ se facă pentru dênsul ce demândá legea; şi luând pruncul în braţele sale, a binecuvêntat pre Dumneḑeu şi a ḑis: „Acum slobodesci pre robul Tĕu Stăpâne, după cuvêntul Tĕu cu pace: că vĕḑură ochii mei mântuirea Ta, carea o-ai gătit înaintea feţei tuturor popórelor, lumină spre descoperirea neamurilor şi mărire poporului Tĕu Israil“. Şi Iosif şi Maria erau mirându-se de cele-ce grăia acest bĕtrân pentru Iisus. Eară Simeon i-a binecuvêntat pre ei şi a ḑis către Maria: „Eată acesta este pus spre căderea şi scularea multora întru Israil, şi spre semnul căruia i se va ḑice împrotivă; şi prin însuşi sufletul tĕu va trece sabiă, ca sĕ se descopere dela multe inimi cugetele!“ Acestea sunt cuvintele prorocesci, ce le-a pronunţat dreptul Simeon, stând în biserică, dar apróре de patul morţii; căci eată i bătuse acum şi lui ceasul, întocmai după cum dorise, ca sĕ fiă slobodit din cele pămêntesci, căci s'a învrednicit a vedé ceea-ce de mult do-

rise sĕ vadă, fericirea, ce o visase în momentele cele mai sfinte pămêntesci: ca sĕ nu móră pănă nu va vedé cu ochii sĕi pre Mesia. Şi o bĕtrân venerabil, cum s'a împlinit prorocia Ta despre Mesia! Căci acela în adevĕr e pus spre căderea şi scularea multora întru Israil: spre căderea celor necredincioşi şi spre scularea celor credincioşi. Şi încă una: prin sufletul tĕu, maică preacurată, va avé sĕ trécă sabiă; şi aceea o cu ce foc a şi trecut, când ai vĕdut pe dumnedeescul tĕu fiiu rĕstignit pe cruce! Dar aşa era scris în svatul celui preaînalt, ca sĕ se preamăréscă Tatăl întru Fiiul şi Fiiul întru Tatăl.

Într'aceea întimpinarea Domnului era scris sĕ aibă împreună cu dreptul Simeon şi o mărturiă de partea femeéscă. Acésta era *Anna* prorociţa, fiica lui Fanuil din neamul lui Asir, carea trăise şepte ani în căsătoriă şi acum era vĕduvă şi ca de optdeci şi patru de ani, şi nu se depărta dela biserică, cu posturi şi cu rugăciuni slujind diua şi nóptea. Şi aceea venind întru acel ceas în biserică, se mărturisia Domnului, adecă preamăria pre Dumnedeu, şi vestia pentru pruncul Iisus tuturor celor-ce asceptau, mântuirea în Ierusalim.

Astfel sevêrşind tóte ale legei, s'au întors Maria şi Iosif cu pruncul la Galileea în cetatea lor Nazaret. Ear pruncul, aşa încheiă apostolescul Luca evangelia dilei, pruncul crescea şi se întăria cu duchul, umplêndu-se de înţelepciune, şi darul lui Dumnedeu era preste dênsul.

Pictor ai fost cu adevĕrat, după tradiţiunea bisericei, Luca cel întocmai cu apostolii, şi chiămat a desemna cu penelul tĕu pictoresc, precum înainte nascerea lui Iisus în peştera din Vifleem, aşa acum întimpinarea Lui în biserica din Ierusalim. Căci aceste modeste şi simple sĕrbări familiare aveau sĕ fiă pre-

vestiri ale dilelor celor luminate şi preamărite, cari órecând avea sĕ le sĕrbeze tot neamul omenesc.

Ear nóuĕ, creştini iubiţi, nu ne rĕmâne, decât a admira iéră şi iéră bunătatea şi înţelepciunea şi părintésca purtare de grijă a lui Dumnedeu cea pentru noi: cum Tatăl a trămis pre Fiiul Sĕu unul născut în lume, şi cum acela întru tóte a fost supus legei lui Moise, ascultătoriu fiind până la mórtea, şi încă mórtea pe cruce. Şi cum acéstă purtare de grijă ni-se înfăţişéză şi la drăgălaşul prasnic de astădi, când cei doi bĕtrâni evlavioşi: dreptul Simeon şi prorociţa Anna sunt trămişi dela Dumnedeu soli înainte vestitori, a pregătí inimile celor credincioşi pentru întimpinarea şi priimirea Mesiei, precum l'au întimpinat şi priimit ca prunc de patrudeci de dile Simeon în braţele sale, şi cum prorociţa Anna s'a bucurat de El întru inima sa şi l'a vestit tuturor celor din Ierusalim. Căci mulţi, fórte mulţi, ba milióne şi chiar sute de milióne sunt încă şi astădi, la cari încă n'a străbătut numele şi spiritul evangeliei lui Christos; mulţi, cari încă şi astădi se 'nchină la idoli şi cinstesc chipurile cele cioplite, lucruri de mâni omenesci; ba mulţi chiar dintre noi creştinii, cari purtăm, adevĕrat, numele Lui, dar prin faptele nóstre, viéţa nóstră încă nu adeverim pe deplin mărimea numelui nostru. Sĕ ne aducem aminte însĕ, iubiţilor, şi la diua prasnicului acestuia, şi în tóte dilele vieţei nóstre de cuvêntul lui Christos „că nu tot cel-ce 'mi *dice* mie Dómne, Dómne, va întra întru împĕrăţia ceriului, ci cel-ce *face voia Tatălui meu*, carele este în ceriuri“. Sĕ mulţămim Tatălui ceresc, carele ne-a învrednicit la prasnicele trecute a vedé pre Iisus pruncul nou născut culcat în iesle, şi la opt dile tăiat împregiur şi dăruit cu numele Iisus, astădi sĕ'l vedem ca prunc de patrudeci de dile adus în biserică, închinat lui Dumnedeu şi purtat în braţele dreptului

Simeon, carele acum doresce a eșí din viéță, căci i-au vědut ochii, ce dorind a dorit cu inima: a vedé pre Mesia, Mântuitoriul lumei.

Și așa sě încheiăm rugăciunea cea umilită, ce o am adus astădi în casa Domnului, cu cântarea cea veselă, la carea ne chiamă maica nóstră biserică dicênd: „Bucurăte cea plină de dar, Născětóre de Dumnedeu fecióră; că din tine a rěsărit sórele dreptății, Christos Dumnedeul nostru, luminând pe cei dintru întunerec. Veselesce-te și tu, bětrânule drepte, purtând în brațe pe slobođitoriul sufletelor nóstre, cel-ce ni-a dăruit nóuě și învierea!“

Dar, prunc dumnedeesc, dormi liniștit în brațele cele omenesci ale preacuratei Tale maice; cresce și Te întăresce cu duchul, că darul lui Dumnedeu este cu Tine, precum cu altul cu nimeni! Amin!

—x—

XXIX. La Prasnicul Bunei-vestiri.

(25 Martiu).

„Și rěspundêndângerul a dis: Duchul sfânt se va pogorí preste tine, și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru acésta și sfântul cel-ce va nasce dintru tine, se va chiămá fiiul lui Dumnedeu“.

Luca, 1, 35.

Prasnicul bunei vestiri, ce ni l'a adus acéstă di, biserica 'l numesce „începětura mântuirei nóstre și arětarea tainei ceii din veac“. Și precum 'l numesce, așa 'l și sěrbéză; căci nu cu dile, ci cu sěptěmâni înainte și cu sěptěmâni la urmă biserica întimpină și petrece acest prasnic cu cântări veselitóre, ér' însași diua prasnicului ca un început al primăverei de mântuirea neamului omenesc, o serbéză cu priveghiări, cântări și laude înalte, cu ușurarea postului și cu multe alte semne de bucuriă și din afară. Ba sinaxarul dilei pune Bunavestire, ca o descoperire a eternelor taine dumnedeesci, în rênd cu luminata di a înviiărei Domnului.

Urmând dar' s. evangelii, ce ne-am învrednicit a o audí astădi, sě mergem și noi la Nazaret, orașul Galileii, și sě cercăm, ca órecând maghii dela rěsărit, după minunea, ce ca taină se sěvěrșesce astădi întru dênsul. Acolo aflăm pre Maria fecióra din casa lui David, dar ajunsă la stare de jos, seracă și umilită, stând la rugăciune. Deodată se presentéză înaintea ei archangelul Gavriil și o salută: „Bucură-te ceea-ce ești plină de dar, Domnul este cu tine; binecuvêntată ești tu între muieri!“ Ear tu cea preacurată, spăimêntată de acéstă salutare străină și cu totul neîndatinată, steteai uimită și cugetai întru tine, ce va

fi închinăciunea acésta? și care va fi însemnătatea ei? la tine se refere? este realitate ori este numai un vis, o nelucire? Ângerul însă în curênd rădică frica ta ḑicênd: „Nu te teme Mariă, că ai aflat har la Dumneḑeu, și eată vei lua în pântece și vei nasce fiiu, și vei chiămá numele lui Iisus. Acesta va fi mare și fiiul celui de sus se va chiăma, și'i va da lui Domnul Dumneḑeu scaunul lui David tătâne-sěu, și va împěrățí în casa lui Iacob în veci, și împěrăției lui nu va fi sfêrșit". Și mai îndoindu-te tu încă și acum de aceste prevestiri minunate, și reflectând, că tu nu ești căsătorită, archanghelul îți deslégă și acéstă taină ḑicêndu-ți: Duchul sfânt se va pogorí preste tine, și puterea Celui Preaînalt te va umbrí; pentru acésta și Sfântul, ce se va nasce dintru tine, se va chiămá fiiul lui Dumneḑeu!" Și spre adeverire îi pune înainte pre Elisaveta rudenia ei, carea încă va nasce fiiu acum la betrânețele ei; „că la Dumneḑeu, ḑice — nici un cuvênt nu este cu neputință". Atunci tu plecându-te cu totul înaintea lui Dumneḑeu, ai ḑis cu smereniă: „Eată róba Domnului; fiă mie după cuvêntul těu!" Și cu acestea ângerul s'a dus dela tine.

Acesta este, iubiților, prasnicul Bunei-vestiri, ce'l serbéză astăḑi biserica creștină, — acel prasnic, când Tatăl a aflat sosit timpul, a realisa svatul sěu cel neurmat, după cântarea bisericéscă „taina cea din veac ascunsă și de ângeri nesciută", ca prin trămiterea în lume a însuși fiiului sěu și prin învěțătura, patima și mórtea cea de bunăvoiă a aceluia sě chiame pre omul cel căḑut și înstrăinat dela dênsul iéră la fericirea cea d'ântâi și sě'l facă iarăși ce a fost la început: cetățén raiului.

Înainte de tóte dar ne descopere ḑiua de astăḑi nemărginita îndurare și purtare de grijă a lui Dumneḑeu pentru neamul omenesc, pre care l'a pus sě

créscă, sě se înmulțéscă și sě stăpânéscă pe pământ. Dar călcând Adam, la instigarea Evei, și Eva la instigarea șerpelui, unicul ordin al Creatoriului, ei au tras asupra lor și a tot neamul lor pedépsa pěcatului neascultărei; și o singură speranță le lăsase Cel Preaîndurat, că semênța muierei va călca capul șerpelui, că adecă se va trămite lor Mântuitoriu. Acéstă promisiune dumneḑeéscă astăḑi se apropiă de realisare: Fiiul lui Dumneḑeu Fiiu FecióREI se face, și Gavriil darul bine'l vestesce. Se întrupéză din fecióră cel-ce este mai nainte de veci din Tată fără de mamă și se nasce pe pământ din mamă fără de tată; căci Duchul sfânt se pogóră preste fecióra Maria, și puterea Celui Preaînalt o umbresce; și astfel se arată în lume cel-ce, după cuvêntul evangelistului Ioan, „nu din poftă trupéscă, nici din poftă bărbătéscă, ci dela Dumneḑeu s'a născut, și am věḑut mărirea Lui, plin de dar și de adevěr".

Ear ție fecióră preacurată, carea ai fost alésă din tóte neamurile de pe pământ, a fi maica Mântuitoriului lumei, ție 'ți strigăm și noi cu glasul archangelului: „Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine; binecuvêntată ești tu între muieri!" Curăția ta este neasěmĕnată, smerenia ta de model la tótă partea femeéscă de sub cer, salutarea archangelului te surprinde, te confundă, trecênd preste mintea omenéscă; dar după-ce solul ceresc 'și dă solia, tu cu tótă smerenia și umilința te pleci sub mâna Tatălui ceresc. „Eată róba Domnului, fiă mie după cuvêntul těu!" Ba când Elisaveta, rudenia ta, e cercetată de tine și te salută cu cuvêntul cel prorocesc: „De unde mie acésta, ca sě vină *Maica Domnului meu* la mine?" atunci prorocia descéptă iér prorociă, și fecióra destinată a fi maică lui Iisus, începe, ca órecând Mariam, sora lui Moise, după trecerea poporului prin marea roșiă, a lăuda cu glas înalt pre Dumneḑeu și a în-

dreptá spre cer psalmul cel minunat, carele este şi astăḑi şi va fi pentru toţi timpii un decor al bisericei creştine. Căci al ei este cântul psalmodic, de care rĕsună bisericile totdeuna, când se pregătesc a aduce lui Dumneḑeu jertfa cea fără de sânge: „Măresce suflete al meu pre Domnul, şi s'a bucurat duchul meu de Dumneḑeu Mântuitoriul meu. Că a căutat spre smerenia róbei sale, că eată de acum mĕ vor ferici tóte neamurile!" Astfel împreună cu cele următóre a căntat Maria măririle lui Dumneḑeu, şi venitoriul cel apropiat a adeverit înălţimea prorociei ei; căci în mod minunat s'a întrupat şi s'a născut dintr'ênsa Fiiul lui Dumneḑeu, Dumneḑeu-omul Iisus Christos.

De aceea, fraţilor, încheiă maica biserică astăḑi ḑilele cele seriôse şi anevoióse ale postului, ne gătesce ospĕţ sufletesc şi ne chiamă la masa cea de bucuriă; căci ca aurora cu faţa trandafiriă, ce se arată la rĕsărit vestind venirea sórelui, aşa prasnicul Bunei-vestiri ne vestesce venirea mirelui Christos, care are se chiame la lumină şi viéţă nóuă pre tot neamul omenesc. Veniţi sĕ gustăm dar cu toţii din acest ospĕţ al sufletelor nóstre, preamărind pre Tatăl ceresc, care întru nemărginita sa bunătate şi îndurare nu şi-a uitat de noi şi de tot neamul omenesc, făptura mânilor sale, precum după ḑisa lui Isaia nu uită maica pre pruncul sĕu, ci totdeuna 'şi aduce aminte de fruptul sinului sĕu.

Eară pre tine, Preacurată, pre carea Tatăl te-a ales din tóte neamurile pămêntului şi te-a destinat a deveni maică celui născut din Tatăl mai nainte de toţi vecii, pre tine te fericim şi te mărim şi noi cei adunaţi astăḑi aici în casa Domnului, împreună cu archangelul Gavriil şi cu tóte cetele ângeresci: „Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine!" Atunci, şi acum, şi în veci. Amin.

XXX. La Sfânta Vinerea-mare.

„Părinte, în mânile Tale dau Duchul meu! **Luca 23, 46.**

De unde, o Dómne, vom începe şi unde vom sfêrşi cuvêntul acestei ḑile, al sfintei şi marei Vineri, carea pentru noi şi pentru tot neamul creştinesc din lume este ḑi de negrăită jale şi de nenumĕrate lacrimi? Cu ce ochi vom priví spre crucea Ta, preadulce Iisuse, Fiiul lui Dumneḑeu, la a cărui rĕstignire sórele s'a întunecat şi pămêntul s'a cutremurat? Cu ce mâni vom lua de pe cruce şi vom pune în mormênt trupul Tĕu cel preacurat, de carele pĕcatul nu s'a putut atinge? Ce cântări vom sci cânta îngropărei Tale, Nemuritoriule, din a cărui cóstă şi după mórte a eşit sânge şi apă? Cu ce buze vom săruta crucea Ta, Preacurate, Preabunule, Preaîndurate, carele Ţi-ai dat viéţa pentru noi şi pentru tot neamul omenesc? Şi cum Te vom lăuda şi Te vom preamărí pre Tine, chipul mărirei Tatălui, de carele sutaşul străin dela rĕstignirea Ta, vĕḑênd minunile, cu cari făptura a sĕrbat mórtea Ta, a strigat: Cu adevĕrat Fiiul lui Dumneḑeu a fost acesta!

O minte omenéscă întunecată ce ai născocit? O inimă omenéscă copleşită de patimi, ce ai făcut? Precum órecând şerpele în Edem a aţîţat pre Adam şi Eva, ca sĕ se înalţe a se face asemenea lui Dumneḑeu Făcĕtoriului şi Părintelui lor, aşa şi acum acela aţîţă ambiţia şi sumeţia, invidia şi ura fariseilor şi cărturarilor asupra lui Iisus, ca sĕ'l cumpere dela Iuda cu treiḑeci de arginţi, ca sĕ'l prindă nóptea în grădină, unde se ruga, sĕ'l ducă dela Anna la Caiafa, dela Caiafa la Pilat, dela Pilat la Irod, ca sĕ'l védă, sĕ'l pârêscă, sĕ'l asculte, ba nici sĕ'l mai asculte, ci sĕ'l declare

vinovat morței și sě'l rěstignéscă. De trei ori se încércă Pilat diregătoriul împěrătesc sě'l elibere, căci nu află nici o vină într'ênsul; archiereii însě și bětrânii poporului totdeuna din nou irită poporul, că a hulit și necinstit pre Dumnedeu, — că s'a numit pre sine Fiiul lui Dumnedeu, că a dis, că 'n trei dile zidesce biserica, la care Solomon a lucrat tótă viéța sa. Și când Pilat li-l'a propus spre eliberare și agrațiare, cum era datina la Pasci, alăturea cu tělchariul Varava, ei cer a se elibera tělchariul Varava, eară Iisus sě se rěstignéscă. Când Pilat îi provócă sě aducă martori asupra lui Iisus, ei strigă, că nu le trebue martori, ci numai sě se rěstignéscă. Și când Pilat continuă a afirma, că nu află vină într'ênsul și întrébă: pre împěratul vostru sě'l rěstignesc? — poporul înfuriat 'l bănuesce pre el părtinitoriu; căci acesta — dice — s'a proclamat pre sine împěrat, eară noi n'avem împěrat fără numai pre Cesarul; și cine părtinesce pre Iisus, nu e pretin Cesarului. Audind Pilat acestea, se 'mmóiă, și — o nemernicíă omenéscă! — ca sě nu cadă în disgrația împěratului, mai bine jertfesce pre Iisus. „Și luând apă, și-a spelat mânile înaintea lor, dicênd: „Nevinovat sum de sângele dreptului acestuia, voi veți vedé". Ear poporul, ca eșit din minte, strigă: Sângele lui asupra nóstră și asupra fiilor nostri! — acel popor, care cu cinci dile 'nainte, la întrarea în Ierusalim 'l aclamase cu ramuri și cu vlâstări: „Osana fiiul lui David! Bine este cuvêntat cel-ce vine întru numele Domnului!" Și dându-l acum Pilat ostașilor, cari aveau sě esecute sentința de mórte asupra Lui, aceia 'l întimpinară în modul cel mai josnic și mai brutal, 'l lovíră cu palme preste față, și ca la unul, ce s'ar fi numit pre sine împěrat, în batjocură 'i pun corónă pe cap, adecă cunună de spini, 'i dau trestiă în mâni în chip de sceptru împěrătesc, 'l îmbracă ca

pre un împěrat în trențe de chlamidă roșiă, 'și plécă genunchii înaintea Lui ca înaintea unui împěrat pămêntesc, apoi 'l desbracă de hainele numite împěrătesci și'l îmbracă iar în hainele Lui; și astfel Pilat, probabil, ca sě descepte milă, compătimire și domolirea iritațiunei de mainainte, 'l scóte încă odată la popor și-i dice: Eată omul! Adecă: Voi învinuiți pre omul acesta, că e rěsvrětitoriu, vrea sě revolteze poporul, vrea sě se facă împěrat: eu am cercetat și n'am aflat într'ênsul nici o vină; eată vedeți-l și voi, și vě veți convinge, că pêra vóstră este nedréptă! — Dar îndeșert! Ai căror părinți au omorît pre prorocii și au ucis cu petri pre cei trămiși la dênșii, întru cele rele rěmân neclintiți, ba precum li-ai spus Tu, dumnedeescule Iisuse, înainte de patimă, *plinesc měsura părinților lor.*

Și așa luându-l ostașii ca pre un judecat la mórte, l'au scos după obiceiu din cetate, purtând însuși crucea, pe carea avea sě fiă rěstignit; dar vědênd că 'i e prea grea, ostașii au silit pre unul Simon Chirineanul, ce trecea pe acolo, sě-i ducă crucea.

Astfel sosind la locul Golgota, care va se dică locul căpățînei, ostașii l'au desbrăcat, au împărțit hainele între dênșii, ear pentru căméșa ce era țesută într'una și nu se putea împărți, au aruncat sorți. Astfel apoi au rěstignit pre Iisus, rěstignind acolo și doi făcětori de rele: unul de-a drépta Lui și altul de-a stânga, ca după disa Evangelistului sě se plinéscă și întru acésta cuvêntul prorocului, că *între cei fărădelege a fost socotit.*

Dar cine va spune, o iubitoriule de ómeni, bunătatea și îndelungă răbdarea și îndurarea Ta, până 'n sfêrșit? Pironit pe cruce, în durerile cele mai crâncene, batjocorit și defăimat de glótele poporului, ce Te privia, Tu mielul lui Dumnedeu și aici 'Ți aduci aminte de mielușóua cea procurată, carea Te-a născut. Și precum la începutul mântuitórelor Tale patimi ai

demis pre învěţăceii Těi, ca sě nu pătiméscă şi ei împreună cu Tine, carele ai pătimit de bună voiă pentru toţi, aşa şi acum, ca sě nu rěmână maica Ta de tot nemângăiată şi neîngrijită, o dai sub ocrotirea învěţăcelului, pre care-l iubiai, ḑicênd ei: *Muiere, eată fiiul tĕu,* eară lui: *Eată mama ta!* Şi ei amêndoi te-au înţeles, căci dintru acel ceas învěţăcelul a luat pre jalnica Ta maică întru ale sale şi o a ţinut la casa sa până la mórte.

Într'aceea suferinţele Tale, o Iisuse al meu, cresc din ce în ce: sórele se 'nalţă pe cer şi raḑele lui ard ca cu săgeţi de foc asupra capului Těu celui dumneḑeesc, şi Tu cauţi o mică alinare a chinurilor Tale, de cari noi şi numai auḑindu-le ne înfiorăm, şi ḑici: *'Mi e sete!* Atunci unul din ostaşi Ţi-a întins un burete îmmuiat în oţet, — îndatinata rěcorire a celor rěstigniţi; eară Tu gustându-l nu voiai sě bei, pe semne ca şi prin acéstă sě areţi superioritatea firei dumneḑeesci preste cea inferióră omenéscă.

Şi acéstă superioritate îndată iéră se şi arată. Căci continuând poporul a Te hulí, căci Tu Te-ai fi numit — ḑic ei — Fiiul lui Dumneḑeu şi acum nu Te poţi pogorî de pe cruce, Tu, Fiiul cel iubit al Tatălui, Te rogi Lui pentru iertarea pěcatelor lor, ḑicênd: *„Părinte, iartă-le lor pěcatul acesta, căci nu sciu ce au făcut!“* Şi când şi unul din tělchari Te batjocuresce, sě Te eliberezi pre Tine şi sě'i eliberezi şi pre ei, Tu nu 'l mustri pentru defăimarea cea órbă, ci ca mielul lui Dumneḑeu, care pórtă pěcatele lumei, taci şi rabḑi; ear când celalalt tělchariu mustră pre soţul sěu pentru fărădelegea lui, eară pre Tine Te rógă sě'l pomenesci întru împěrăţia Ta: Tu, Preabunule Iisuse, îndată-i dai rěspunsul mângăitoriu: *„Astăḑi împreună cu mine vei fi în raiu!“*

Astfel tělcharul cel credincios în momentele din urmă ale pěcătósei sale vieţi alérgă la Tine, 'Ţi cere

iertare şi Te rógă sě'l pomenesci întru împěrăţia Ta. O mărimea credinţei: pre cel împreună cu dênsul rěstignit tělchariul cel credincios 'l numesce Domn, care are împěrăţie, şi încă împěrăţie, căreia şi el crede, speră, ba este convins, că se póte face părtaş. Şi Tu fiiul Tatălui, carele ai iertat pre toţi pěcătoşii, cari au alergat la Tine, — căci n'ai venit în lume sě chiămi pe cei drepţi, ci pre cei pěcătoşi la pocăinţă, — Tu asculţi şi glasul tělcharului de pe cruce, priimesci pocăinţa lui şi'l încredinţezi, *că astăḑi împreună cu Tine va fi în raiu.* Eată, iubiţi creştini, cari v'aţi adunat astăḑi sub crucea lui Iisus, eată într'o óră şi încă într'una din cele de pe urmă ale vieţei, pocăinţa, mărturisirea, iertarea şi mântuirea pěcătosului, aceluia spre mântuire, ear' nóuě spre luminare şi întărire pentru tótă viéţa!

Acum însě durerile au devenit nesuportabile, puterile omenesci sunt consumate, suferinţele au ajuns culmea; şi Tu preabunule, carele pre toţi 'i ai căutat şi 'i-ai mângăiat, acum de toţi Te veḑi părăsit! Unde eşti Iudo, care ai vêndut acest sânge nevinovat? Unde eşti Petre, care ca eri te lăudai, că şi viéţa ta o dai pentru Christos? Unde e céta Apostolilor, cari aţi fost martori învěţăturilor şi minunilor Lui? Toţi v'aţi risipit şi l'aţi lăsat singur? Dar nu este singur, căci precum însuşi ḑise, Tatăl este împreună cu Dênsul, şi în curênd suferinţele au sě iee sfêrşit. Sórele îşi ascunde lumina, lumea se învělesce în întunerec, şi întunecimea ţine dela al şeselea până la al nouělea ceas; pământul se cutremură, catapetésma bisericei se rumpe în douě de sus până jos, şi morţii es din mormênturi. Eară la al nouělea ceas a strigat Iisus cu glas mare: *„Dumneḑeul meu, Dumneḑeul meu, căci m'ai lăsat?“* Dar Tatăl nu l'a lăsat. *Jertfa cea mare*, mai mare din tóte câte a věḑut lumea, *eată este adusă*, şi Iisus, jertfa cea viuă, care s'a jertfit pre sine după svatul

cel vecĭnic al Tatălui pentru tot neamul omenesc, strigă cu glas mare: *„Sĕvêrşitu-sa!“* şi iărăşi: *„Părinte, în mânile Tale dau duchul meu!“* Şi ḑicênd acestea a adormit.

Sĕ'l lăsăm, jalnici creştini, sĕ'l lăsăm sĕ dórmă cu pace şi sĕ nu'i stricăm odichna cea sfântă cu plânsurile şi tânguirile nóstre! Sutaşul cu ostaşii dela cruce, vĕḑênd sórele întunecându-se şi pămêntul cutremurându-se, a ḑis: Cu adevĕrat fiiul lui Dumneḑeu a fost acesta! Însuşi poporul, carele încă cu dóuĕ trei óre mai nainte, 'şi bătuse joc de dênsul, acum vĕḑênd minunea 'şi vine în fire 'şi bat pepturile, se căiau de ce au făcut şi se întorceau.

Şi noi, creştini iubiţi, sĕ rĕmânem, sĕ putem rĕmânea nesimţitori, vĕḑênd şi auḑind lucrurile cele minunate, ce de şese ḑile biserica nu încetéză a ni le cânta şi arĕtá? Nu, nu se póte! Impreună cu maica Ta cea preacurată, cu muierile mironosiţe şi cu fiicele Ierusalimului, cari Te însoţiau la Golgota şi plângeau şi se tânguiau pentru Tine, eată plângem şi noi, preadulce Iisuse, carele pentru noi te-ai pogorît din cer, ai luat firea nóstră şi pentru noi ai răbdat îndelung, ai pătimit şi ai murit. O învrednicesce-ne Dómne şi pre noi, a ne închina sfintelor Tale patimi şi a săruta preacuratele Tale mâni şi picióre străpunse cu piróne. Invrednicesce-ne, împreună cu Iosif şi cu Nicodim, a Te lua de pe lemn şi a Te pune în mormênt ca pre un mort. Invrednicesce-ne şi pre noi cu mironosiţele şi cu apostolii, a vedé şi luminata Ta înviiere şi a ne închina Ţie, chipul mărirei Tatălui, şi în viéţă şi la mórte a Te mărturisí pe Tine fiiul Tatălui şi Mântuitoriul lumei. Măresc, prédulce Iisuse, maresc pătimile Tale, cu cântări laud îngroparea ta, împreună şi înviierea, ḑicênd: Dómne mărire Ţie. Amin! Amin!

Cuvêntări bisericesci casuale.

XXXI. La sfinţirea bisericei.

„Sĕ fiă Dómne ochii Tei şi urechile Tale deschise spre rugăciunea robului Tĕu, şi spre rugăciunea poporului lui Israil, ca sĕ'i asculţi pre ei întru tóte, pentru cari se vor rugá Ţie“. II. Imp. 8, 52.

Aşa se ruga óre-când în adûncă vechime, acuşi vor fi trei mii de ani, împĕratul Solomon Înţeleptul, cu genunchii pe pămênt, şi ochii şi mânile rădicate spre cer, când închinà lui Dumneḑeu biserica cea minunată din Ierusalim, la carea lucrase ḑi de ḑi preste patruḑeci de ani: el împreună cu poporul seu. Aşa şi noi robii lui Dumneḑeu, poporul credincios din comuna (...), cei puţini la numĕr şi gingaşi la putere. Aşa şi noi, ḑic, cari stăm sĕ nu ne credem ochilor, când vedem acéstă sfântă casă dumneḑeéscă, carea atotputernicia şi îndurarea lui Dumneḑeu o a rădicat aici prin mânile nóstre. Când bisericuţa nóstră cea vechiă, mică, întunecósă şi jumĕtate în ruine, o mână fără de lege o dete pradă focului, atunci nu credeam sĕ ajungem noi cei bĕtrâni ḑiua cea fericită, ca sĕ vedem rădicându-se din cenuşă aici în comuna nóstră altă biserică, întreit mai mare, mai luminósă şi mai frumósă decât cea d'antâiu. Însĕ: „Eu sum cu voi, şi nimeni în contra vóstră!“ ne ḑise glasul lui Dumneḑeu. Inimile nóstre se umplură de credinţă, minţile nóstre se luminară, mânile nóstre se întăriră, piciórele nu se clătinau, şi armonia şi bunaînţelegere

frățéscă făcură casă întru noi; și eată-ne astădi secerând cu bucuriă rodurile ostenelelor nóstre de dece ani. Dumnedeu a binecuvêntat ostenelele nóstre: róua cerului și rodirea pământului nu ni-au lipsit. Inimile nóstre însetau de dulcéța casei lui Dumnedeu, unde pruncii nostri prin S. Botez sě între în staulul lui Christos, unde tinerii nostri în S. Taină a cununiei sě priiméscă pe capetele lor din mâna preotului „cununa de pétrăscumpă“ a căsătoriei creștinesci, unde bětrânii nostri din cuvêntul lui Dumnedeu, din cântările bisericesci și din ss. taine sě se îndulcéscă de pânea vieței, carea chrănesce sufletele; unde rugăciunile nóstre pe urma rugei preotului dela s. altar sě sbóre spre cer și sě împlóre dela Dumnedeu tóte cele bune și de folos sufletelor și trupurilor nóstre. Și eată Dumnedeu ni-a ajutat, și unde nu mai ajungeau puterile nóstre, acolo ne trămitea câte un creștin bun, care cu mână deschisă pliniá cele lipsite ale nóstre. Și așa s'a terminat lucrarea nóstră, și astădi ne am întrunit cu toții: bětrâni și tineri, mari și mici, bărbați și femei, și prin mai-marii nostri bisericesci s'a sěvêrșit sfințirea acestei case a lui Dumnedeu și ni s'a dat spre folosire dilnică, spre mărirea lui Dumnedeu și spre zidirea nóstră în cele sufletesci.

Eată dar, iubiți creștini, adeverindu-se și întru noi cuvêntul lui Christos către popor, că mulți drepți și sfinți din veac au dorit sě vadă ce vedeau ei cei de atunci, — adecă pre Mesia venit în lume, și n'au vědut, și sě audă ceea-ce aud ei, și n'au audit. Așa și noi. Mulți dintre noi au dorit sě védă și mica nóstră comună înzestrată cu o casă dumnedeéscă, unde sě se adune și ei în dilele cele sfinte o óră dóuě, sě se odichnéscă de grijile cele lumesci și prin rugăciune și cântare sě se pótă înălța cu mintea și cu inima la Dumnedeu. Și mulți dintre noi, ca sfinții

și drepții din veac, cu dorul acesta au eșit din lume, și au lăsat dorul lor moștenire nouě următorilor lor.

Cel d'ăntâiu simțěmênt dar, care se nasce astădi în inimile nóstre la vederea acestei sfinte bisericei, trebue sě fiă, și este *simțěmêntul de mulțemită cătră Dumnedeu,* carele ni-a ajutat minunat și ne-a învrednicit a vedé cu ochii nostri ceea-ce am dorit cu inimile nóstre. De mulțemită, că a îndreptat inimile nóstre și a întărit brațele nóstre, ca sě putem aduna și așeza pétră pe pétră, pănăcând am vědut gata acéstă sfântă zidire. Bărbați și femei, bětrâni și tineri, toți au ajutat la rădicarea acestor scumpe ziduri; ba cu bucuriă sufletéscă o mărturisesc astădi eu păstorul vostru sufletesc, că am vedut copii de școlă cărând pe întrecute cărămidă la zidari, și moșnegi cu plete albe mutând de ici colea câte o pétră séu lemn, ce nu era la locul seu. Astădi dar cu toții sě mulțemim lui Dumnedeu, că ni-a ajutat, sě vedem gata lucrul mânilor nóstre, crucea din vêrful-turnului aretând spre cer, se audim glasul clopotelor chiămându-ne la rugăciune, și sě putem spune cu bucuriă fiă-care copiilor și nepoților nostri, că la zidirea acestei sfinte bisericі și eu, și eu, și eu am ajutat! În fine sě mulțemim din inimă și tuturor acelor creștini îndurați și cu tragere de inimă cătră cele sfinte și bune, cari din apropiare și depărtare ni-au dat mână de ajutoriu la lucrul acesta sfânt, și sě rugăm pre Dumnedeu, ca plata lor multă sě fiă în ceruri.

Totdeodată însě veniți sě ne rugăm lui Dumnedeu, ca sě *păzéscă acéstă sfântă casă de tot rěul;* căci după cuvêntul Psalmistului, de nu va păzí Domnul cetatea, îndeșert ar priveghia cel-ce o păzesce (Ps. 126, 2), și sě ne ajute, ca precum o am înfrumsețat ca pe o mirésă a lui Christos, așa sě ne dee și putere, a o cinstí, a o iubí și a purta grijă de dênsa și în viitoriu.

Căci, iubiţilor, sĕ ne aducem aminte cu deosebire întru acéstă frumósă şi sfântă ḑi, că cea mai frumósă podóbă a bisericei este *plinirea ei* din partea credincioşilor, fiilor ei, ca rugăciunile, cetirile, cântările şi celelalte lucrări sfinte, ce se fac într'ênsa, sĕ nu fiă ca glasul celui-ce strigă în pustiă, şi nu este nimeni sĕ'l audă, sĕ'l înţelégă, sĕ-l pună la inima sa. Aşa, iubiţii mei fraţi şi fii, ascultaţi glasul păstoriului vostru, care e chiămat dela Dumneḑeu, a Vĕ arĕta calea cea drépță a poruncilor lui Dumneḑeu şi a Vĕ ferí şi abate dela cea strâmbă a pĕcatului şi perirei. Iubiţi casa lui Dumneḑeu, carea este pórta raiului; căutaţi-o bărbătesce în tóte ḑilele, şi cu deosebire în ḑilele cele sfinte ale duminecilor, prasnicelor şi sĕrbătorilor, cari ni le-a dat Dumneḑeu, ca odichnindu-ne de ostenelele trupesci, sĕ putem purta grijă de cele sufletesci. Căci însuşi Domnul şi Mântuitoriul nostru Iisus Christos ne învaţă: Ce va folosí omului, de ar dobândí tótă lumea, şi sufletul sĕu şi 'l va perde? séu ce va dá omul schimb pentru sufletul sĕu?" (Mateiu 17, 26). Dar nu e destul încă nici cu aceea, ca sĕ căutăm casa lui Dumneḑeu şi sĕ ascultăm sfintele cântări şi cetiri, rugăciuni şi învĕţături, ce le auḑim acolo; ci trebue ca *cele auḑite sĕ le şi urmăm.* Odată fiind Christos în casa lui Lazar şi a sororilor lui Marta şi Maria, învĕţa poporul, şi o muiere credinciósă nu se putù răbda a nu'l ferici pre El şi încă şi pre maică-sa, care l'a născut şi l'a lăptat. Şi la acésta Christos rĕspunse: „Fericiţi cei-ce *aud* cuvêntul lui Dumneḑeu şi'l *păzesc* pre dênsul". (Luca 11, 28). Adecă: Nu e destul, a auḑí cele bune, ci datorinţa ta, o creştine, este, acelea a le şi pliní, a le şi urma.

Dar este timpul, a curma ostenéla cuvêntului şi a ne odichní sufletele întru Domnul. Şi aşa, ca credinciosul Tĕu David ḑicem şi noi astăḑi: „Câtu's de

iubite locaşurile Tale Dómne al puterilor; doresce şi se sfêrşesce sufletul meu spre curţile Domnului! Inima mea şi trupul meu s'a bucurat de Dumneḑeul cel viu!" (Ps. 83, 1—3). Şi ca Solomon înţeleptul Te rugăm pre Tine Dómne, pre carele nu te încap cerurile, necum sĕ Te încapă casa acésta făcută de noi ómenii întru mărirea Ta: (II. Paralip. 6, 20—21): „Sĕ fiă ochii Tĕi deschişi spre casa acésta ḑiua şi nóptea, deschişi spre locul acesta, care ai ḑis sĕ se chiame numele Tĕu într'ênsul, ca sĕ asculţi rugăciunea, cu carea se rógă sluga Ta în locul acesta, şi sĕ asculţi rugăciunile slugei Tale şi a poporului Tĕu Israil, care se va rugá în locul acesta, şi Tu se asculţi din locul locaşului Tĕu din ceruri, şi sĕ auḑi şi milostiv sĕ fii!" Amin!

———o———

XXXII. La sfinţirea şcólei.

„Începerea înţelepciunei este frica Domnului, şi cunoscinţă bună este tuturor, celor-ce o fac pre ea“.
Pild. Sol. I., 7.

Cu adûncă mulţămită cătră Dumneḑeu am sĕvêrşit astăḑi, iubită comună bisericéscă, sfinţirea acestei scumpe şcóle a nóstre, de care mult am dorit şi acum o vedem înfiinţată. Eată acum lângă sfânta casă a lui Dumneḑeu, unde înălţăm la cer rugăciunile nóstre, încă şi o casă drăgălaşă, unde pruncii nostri de timpuriu sĕ înveţe a rădica mânile şi inimile şi glasurile lor la Părintele ceresc, întrunind rugăciunile lor cu ale nóstre şi aşa cu toţii împreună îndreptând rugăciunile nóstre ca tămâia înaintea Ta, Dómne, spre a-Ţi fi rădicarea mânilor nóstre o jertfă bine priimită. Eată lângă *sfânta maică biserică şi iubita ei fiică, carea este şcóla: dóuĕ* zidiri, dar *un* scop, *una* ţintă.

Căci în adevĕr o fiică a bisericei creştinesci este şcóla, precum o avem noi astăḑi. La început părinţii bisericesci învĕţau într'ênsa pre copii mai cu sémă numai *rugăciunile şi cântările bisericesci,* tóte de rost. Dar fiind acestea multe, în curênd s'a arĕtat necesitatea, a-i învĕţa şi a *cetí* şi a *scrie,* ca sĕ se pótă ruga şi a-şi însemna cele cetite, ca sĕ le aibă şi când învĕţătoriul nu va fi cu ei. Lângă rugăciune şi cetit şi scris se mai adause cu timpul *numĕratul* şi *socotitul*, ba *limba mamei* dupăcum se scrie, ba şi *limbi străine,* ba şi *cunoscinţa ţerei* proprii, ba şi a ţerilor învecinate, ba şi a tuturor ţerilor de pe pământ. Şi aşa încet cu încetul, din veac în veac, am ajuns a se putea învĕţa în şcólele nóstre tóte câte credem că sunt de lipsă omului în viéţă.

Iubiţi creştini! Prin bună-înţelegere frăţéscă am luat asupră-ne de bună-voiă sarcina, a edifica acéstă şcólă, a cărei lipsă adûnc o simţiam, şi care acum împreună cu biserica stau ca dóuĕ făclii aprinse, puse pe mésă şi luminând comunei nóstre, ca toţi sĕ ne vedem calea, şi nimeni sĕ nu umble orbecând în întunerecul nesciinţei.

Dar ca sĕ putem umbla astfel, se cuvine sĕ ne îngrijim, ca aceste dóuĕ lumini sĕ nu se stingă din causa lipsei de unt-de-lemn, precum se stinseră candelele celor cinci fete nebune din evangeliă, cari eşind întru întimpinarea mirelui, n'au luat şi unt-de-lemn cu dênsele în vasele lor. Din contră sĕ grijim, ca pruncii nostri şi pruncele nóstre fără deosebire sĕ se pótă împărtăşí cât mai mult şi cât mai bine de lumina acésta. Adecă nici biserica nici şcóla sĕ nu stea góle la timpul sĕu, ci toţi sĕ le cercetăm şi sĕ ascultăm cu drag cele-ce ni-se vestesc într'ênsele, căci acelea tóte sunt spre binele nostru. Este de ajuns a ne închipuí stând unul lângă altul un om cu ochi şi unul orb, ca sĕ cunóscem îndată deosebirea cea mare dintre ei. Şi mai departe. Veţi vedé un popor *cu şcólă* şi altul *fără şcólă,* şi uşor veţi cunósce deosebirea între ele. Cu durere de inimă ḑic, că unul din aceste popóre fără şcólă am fost în veacurile trecute şi noi. De aceea şi sórtea nóstră a fost una din cele mai triste; şi de aceea trebue sĕ punem acum îndoită silinţă, ca sĕ putem ajunge pre popórele, cari sunt departe înaintea nóstră, şi ajungêndu-le, sĕ ţinem bărbătesce pas cu ele.

Dar nu voiu sĕ Vĕ obosesc astăḑi cu multă învĕţătură, avênd a împliní încă şi alte lucrări, la cari ne chiamă maica biserică; nici vĕ voiu aduce aminte şi de alte datorinţe, ce avem faţă cu biserica şi cu şcóla; una însă vĕ pun la inimă, sĕ nu uitaţi de sluji-

torii acelora, ca ei cu inima liniştită şi veselă sĕ-şi pótă împliní chiămarea lor, ear nu suspinând. Ci întorcêndu-ne la cele-ce ne dictéză ḑiua cea veselă de astăḑi, vĕ poftesc, ca Dumneḑeu din nemĕsurata sa iubire şi îndurare sĕ vĕ rĕsplătéscă tuturor ostenelele, jertfele şi darurile, ce fiăcare de bună-voiă şi fără împrotivire aţi adus pentru acest lucru bun şi folositoriu. Aşa avem datorinţă sfântă, a ne aduce aminte şi de ajutătorii şi binefăcătorii nostri afară de comuna nóstră (pre cari 'i numesce cu numele) şi a ne rugá lui Dumneḑeu, ca celor vii sĕ le rĕsplătéscă binele, ce ni-au făcut, ear pre cei reposaţi sĕ'i odichnéscă în sînul fericirei ceresci. Şi aşa, creştini iubiţi, rădicând ochii inimilor nóstre spre cer, cu toţii dimpreună sĕ intonăm cântarea de mulţemită şi preamărire cătră Dumneḑeu, precum ne-o învaţă s. maica nóstră biserică; şi apoi sĕ mergem cu toţii dimpreună a sfinţí iubita casă, unde tinerimea nóstră sĕ 'nveţe frica lui Dumneḑeu şi faptele cele bune creştinesci, şi sĕ ne împărtăşim de s. botez: în numele Tatălui şi al Fiiului şi al Sfântului Duch. Amin.

(Docsologia. Rugăciune cu îngenunchiare, litiă păn' la şcólă, cu tinerimea şcolară în frunte, sfinţirea apei cea mică şi încheerea cu stropirea şcólei şi a poporului).

XXXIII. La alegerea de preot.

„Aşa sĕ ne socotéscă pre noi ómenii ca pre nisce slugi ai lui Christos şi întocmitori ai tainelor lui Dumneḑeu“. I. Cor. 4, 1.

Mĕ bucur, iubiţilor creştini, vĕḑêndu-vĕ astăḑi adunaţi aici în casa lui Dumneḑeu într'un numĕr atât de mare şi de frumos. Căci mare este în adevĕr şi frumos numĕrul credincioşilor nostri adunaţi astăḑi aici, şi puţini din fiii acestei s. biserici vor lipsí întru acéstă ḑi dintre fraţii lor. Frumos, ḑic, este numĕrul celor de faţă; dar frumósă este şi chiămarea, ce cu inima sa de maică ni-o face astăḑi sfânta nóstră biserică. Căci după rênduiéla lui Dumneḑeu bunul vostru păstor şi părinte sufletesc înainte cu un an s'a adaus la părinţii sei, şi noi binecuvêntându'i ţerâna şi pestrându'i bună suvenire în inimile nóstre, ne-am întrunit astăḑi aici, ca prin votul nostru sĕ-i alegem următoriu. Sĕ rugăm pre Dumneḑeu, dela carele paşii omului se îndreptéză, ca El însuşi, cunoscătoriul inimilor, sĕ ne arete pre bărbatul, pre care l'a chiămat, a ocupá locul cel gol de svătuitoriu şi învĕţătoriu, păstor şi părinte al acestei orfane turme a lui Christos.

Onorifică, iubită comunitate creştinéscă, mult onorifică este chiămarea preotului creştinesc, dar nu o uşóră nici sarcina, ce priimesce el asupra sa, când se promite şi se légă înaintea lui Dumneḑeu, a pasce, a poveţuí şi a aperá turma lui Christos astfel, ca din vina lui sĕ nu péră nici una din oile turmei; căci „sângele ei, ḑice Domnul prin rostul prorocului seu, din mânile tale, o păstorule, 'l voiu cere!“

Preotul, iubiţi creştini, după cuvêntul s. Apostol Pavel este a se socoti ca serv séu *slugă al lui Christos şi întocmitoriu al tainelor lui Dumnedeu.*

Slugă al lui Christos, dice Apostolul. Ce datorinţe mari se impun preotului deja prin aceste puţine cuvinte! Slugă al lui Christos, — aşadar înainte de tóte dară sĕ fiă *învĕţătoriu*: învĕţătoriu cu cuvêntul, învĕţătoriu cu fapta, ba mai vĕrtos cu fapta şi cu cuvêntul. „Şi a început" — dice Luca la Fapt. Apost. 1, 1—2. — „a început Iisus *a face* şi a *învĕţa;* ear Christos Domnul însuşi totdeuna fapta o pune înainte, şi apoi învĕţarea: „Cel-ce *va face* şi va *învĕţa,* acela mare se va chiămă întru împĕrăţia cerurilor". (Mateiu 5, 19). Ear pre cărturarii şi fariseii 'i mustră, că faptele lor nu consună cu învĕţăturile lor: „dic, şi nu fac"; de aceea se îndréptă poporul, a ascultá de învĕţătura lor, dar după faptele lor a nu se lua. Cu totul altmintrea dar, ca cărturarii şi fariseii, se cuvine sĕ urmeze preotul creştinesc, la care învĕţătura cea sănătósă, ce o dă, şi fapta bună, ce o sevêrşesce, se cuvine sĕ fiă *una.* — Biserica nóstră ortodoxă rĕsăriteană, stând neclătită pe temelia prorocilor şi a apostolilor, fiind pétra cea din capul unghiului însuşi Christos, a dat voiă adunărei creştinilor — sinodului, a alege el însuşi pre păstorii şi învĕţătorii sei. De acest frumos drept, iubiţilor, folosiţi-vĕ cu inimă curată astădi şi voi. Alegeţi-vĕ preot şi păstor sufletesc, care sĕ vĕ povĕţuiéscă cu fapta şi cu cuvêntul; căci pentru acésta v'am spus pe scurt datorinţele preotului, ca sĕ sciţi, *ce* aveţi sĕ alegeţi, şi sĕ sciţi, *cum* sĕ alegeţi. Sĕ alegeţi un bărbat, care prin viéţa sa cea curată, prin blândeţele, trezvia, modestia, dreptatea, îndelungă-răbdarea şi iubirea sa sĕ stea în fruntea vóstră ca un esemplu viu, căruia cu tótă încrederea sĕ'i puteţi urmá. Care şi el sĕ vĕ pótă dice

vóue fiilor sei sufletesci, precum dicea órecând minunatul Pavel iubiţilor sei Corinteni: „Următori fiţi mie fraţilor, precum şi eu lui Christos!" (I. Corinteni 11, 1). Care precum cu fapta, aşa şi cu cuvêntul seu luat din cuvêntul lui Dumnedeu, sĕ 'nveţe pre popor legea lui Dumnedeu: sĕ lumineze şi îndrepteze pre cei nesciutori, sĕ descepte pre cei-ce dorm şi trândăvesc, sĕ mângăie pre cei întristaţi, sĕ rădice şi sĕ îmbărbăteze pre cei căduţi, dar şi sĕ îndemne, dojenéscă şi mustre pre cei rei, neascultători şi înderetnici. Ajută-ne Dómne, sĕ aflăm pre bărbatul acela, care sĕ ne înveţe pre noi poporul Teu îndreptările Tale.

Mai departe, dice Apostolul, slujitorii bisericei sunt *întocmitori ai tainelor lui Dumnedeu.* Aşadar preotul este cel-ce se rógă lui Dumnedeu: pentru sine, şi pentru noi şi pentru tótă lumea, şi împreună cu sfintele rugăciuni sevêrşesce şi administréză şi sfintele taine ale legei nóue. Acestea, precum sciţi din învĕţătura creştinéscă, sunt următórele *şepte,* şi anume: botezul, mirul, s. cuminecătură, pocăinţa, preoţia, nunta şi maslul, şi multe alte rugăciuni, slujiri şi lucrări, cari se ţin de oficiul preoţesc şi se sevêrşesc în biserică şi afară de biserică, în cimiteriu, prin casele creştinilor, la rîuri, la semenături şi alte locuri, cari evlavia creştinéscă le-a ales spre acésta. Acum, iubite creştine, sciind tu, că tótă darea cea bună şi tot darul desevêrşit pogóră de sus dela Dumnedeu, părintele luminilor, apoi uşor vei înţelege, de ce mare drept te învrednicesce pre tine astădi sfânta maică biserica, când te chiamă, ca în conţelegere cu fraţii tei sĕ alegeţi pre bărbatul, care póte pentru mulţi ani, ba póte pentru tótă viéţa sĕ ve fiă rugătoriu către Dumnedeu, întocmitoriu al sfintelor taine, păstoriu, învĕţătoriu şi părinte sufletesc, vóue şi fiilor vostri. Acela sĕ te chiăme, şi tu, cunoscênd glasul lui, sĕ'i

urmezi; sĕ te svătuiéscă, şi tu sĕ asculţi; sĕ'ţi tindă mâna, şi tu sĕ o prindi şi sĕ te rădici din cădere. Şi aşa iérăşi dic şi aici: Ajută-ne Dómne, sĕ aflăm pre păstorul, care sĕ ne păstoréscă cu toiagul crucei şi prin ss. rugăciuni şi ss. taine sĕ ne ţină adunaţi în turma lui Christos.

Şi acum, iubiţilor creştini, ve poftesc, ca cu bună înţelegere frăţéscă sĕ 'ncepem lucrarea, pentru carea ne-am întrunit astădi aici întru acéstă sfântă casă dumnedeéscă! Şi ne dăruiesce Dómne, ca lucrarea acésta, ce o începem întru preasfânt numele Teu, sĕ o putem sevêrşi spre mărirea Ta şi spre binele nostru al credinciosului Tĕu popor. Amin!

(Rugăciunea din genunchi şi cântarea: Împĕrate ceresc).

XXXIV. La întrarea (instalarea) în parochiă.*)

Chiămat la oficiul de preot al acestei sfinte biserici şi de paroch al credincioşilor ei, păşesc astădi ântâia dată ca preot în mijlocul vostru, iubiţi parochieni, şi vĕ salut cu salutarea cea sfântă a lui Christos: „Pace vóuĕ!". Deodată cu pasul acesta simt tótă greutatea şi responsabilitatea oficiului, ce l'am luat asupra'mi în óra aceea, când sórtea de ascultător o-am schimbat cu sórtea de predicator, sórtea de óiă a turmei cu sórtea de păstor, sórtea de ostaş de rênd cu sórtea de conducĕtor. Înţeleg eu óre pe deplin însemnătatea acestei misiuni? Am în adevĕr chiămarea la o tréptă atât de înaltă şi de alésă, precum e preoţia? Ajunge-vor puterile mele la împlinirea datorinţelor de „serv al lui Christos şi de întocmitoriu al tainelor lui Dumnedeu?" (I. Cor. 4, 1.) Mărturisesc, că consideraţiunile acestea mi-au insuflat atâta îngrijire şi îndoélă, încât de mine însumi mult timp încă n'aş fi cutezat a 'ntinde mâna după acest dar. Pe când însă cumpĕna cugetărilor şi îndoielelor mele se clătina astfel, pe atunci voi, onoraţi parochieni, aţi pus în ceealaltă cumpĕnă iubirea, bunăvoinţa şi încrederea vóstră, şi acestea precumpăniră neîndrăsnéla şi îndoielele mele. Astfeliu am priimit pe umeri acéstă sarcină, am luat în grumazi acest jug, — sarcină însă şi jug, decât cari mai frumóse, mai onorifice, mai înalte şi mai sfinte nu sunt pe lume, căci sunt sarcina şi jugul lui Christos. Fericit voiu fi, décă voiu purta cu credinţă acest jug, şi décă asemenea servului din Evangelie, talanţii, ce mi-i dă

*) A se vedé nota 7 dela urmă.

astădi Stăpânul, 'i voiu îmmulţí cu cinci, cu doi, cu unul, — după mĕsura puterilor mele; şi iarăşi nefericit, îndoit şi întreit nefericit, décă cu talantul încredinţat mie nu voiu scí face alt ceva, decât a 'l îngropa în pământ!

Décă voiu imita pre cesta ori pre cela din cele dóuĕ séu slugi din evangeliă, — viitoriul va descoperí; una însă mărturisesc înaintea lui Dumnedeu şi înaintea vóstră, că nu întru a mea pricepere m'am încredut, nu întru ale mele puteri, — séu mai bine dicênd: neputinţe m'am răzimat, când am primit oficiul acesta, ci mi-am căutat şi mi-am ales alte base, alte temelii adûnci şi tari, pe cari sĕ zidesc activitatea mea preoţéscă. Şi aceste temelii am datorinţa a vi le espune şi vóuĕ, iubiţi fraţi şi fii sufletesci, ca cu toţii împreună sĕ zidim pe dênsele şi astel sĕ continuăm şi noi a rădica biserica cea viuă a lui Christos.

Acéstă temeliă e *darul şi ajutoriul lui Dumnedeu.* Acest dar de sus, de care m'am rugat totdeuna de când am ales acéstă chiemare, şi de care mĕ rog cu deosebire astădi, e pétra fundamentală a zidirei celei spirituale, la care şi eu voiu avé a conlucra. Unde este darul acesta, acolo fundamentul e tare şi nerestusrnabil, aşa încât nici porţile iadului nu pot sĕ 'l clătéscă; unde e darul acesta, acolo tóte lucrurile merg bine şi spre sfĕrşit bun; acolo inimile se légă prin legătura cea nevĕdută a bunei-voinţe, a iubirei, a încrederei; acolo pentru purtarea greutăţilor se alătură umĕr la umĕr; acolo lucrul sporesce din mână în mână; acolo pedecile se înlătură şi calea se oblesce de sine însaşi preste asceptare. Din contră unde lipsesce darul acesta, acolo e icóna cea tristă a neîncrederei, neînvoirei, nerăbdărei, pismei şi urei şi a tuturor relelor, cu un cuvênt, e trista icónă a risipirei şi pustiirei. De acest dar de sus dela Dumnedeu mĕ

rog în acéstă óră sĕrbătoréscă, şi câştigând darul acesta, sum sigur, că zidirea nóstră va sporí şi tot mai mult şi mai mult se va apropia de perfecţiune. Şi eu în darul acesta cred, şi trebue sĕ cred, décă voiu priví de o parte sórtea mea, de altă parte sórtea acestei sfinte biserici, de carea de astădi încolo e legată şi sórtea mea. Căci atunci mĕ conving, că mâna lui Dumnedeu a condus acéstă sfântă casă ca o corăbióră prin mijlocul valurilor, şi după atâtea timpuri grele de suferinţă şi de patimi o-a scos la liman. Pe timpul când s'a rădicat acéstă sfântă casă, pe atunci credinţa nóstră ortodocsă rĕsăriténă era numai suferită în patriă, şi a se ţiné de acéstă biserică se socotea ca o dejosire. Din acéstă nópte Dumnedeu ne-a scos, şi astădi, sub blândul sceptru al unui domnitoriu luminat, sub părintésca conducere a unui Archipăstor neobosit, sub scutul legilor patriei nóstre, biserica acésta începe o viéţă nóuă. Fiii ei aici în acest oraş sunt puţini, adevĕrat, dar sunt buni şi credincioşi, şi tari prin legătura întrunirei şi solidarităţii.

A dóua pétră fundamentală, pe carea voiu cerca a zidí, este *încrederea împrumutată între preot şi popor.* Încrederea este fiica iubirei, ear iubirea Evangelia însaşi o numesce cea mai mare poruncă şi cea mai de frunte virtute. Şi 'n adevĕr, eu despre încrederea vóstră nu mĕ pot îndoí, căci altmintrea alegerea vóstră nu ar fi cădut asupra mea; şi voi despre încrederea mea iarăşi nu puteţi a vĕ îndoí, căci altmintrea alegerea vóstră nu afla atâta simpatiă din partea mea. Ceea-ce ne-a întâlnit dar, cea-ce ne-a legat într'una, este încrederea împrumutată; şi ca sĕ fiă şi pe venitoriu şi pentru totdóuna ca sĕ fiă firul, ce ne légă. Încrederea, onoraţi fii ai acestei s. biserici, şi iubirea sunt cele mai tari legături din lume. Ele au creat

întreprinderile şi resultatele cele mari ale spiritului omenesc, ele apropiă pre ómeni de ómeni, ele îndulcesc amarul vieţei pământesci. Cu deosebire însĕ ele pĕtrund, împodobesc şi sfinţesc referinţele între fii şi părinţi, prin urmare şi referinţele acelea, ce au sĕ esiste de astădi înainte între noi. Cu încredere alérgă copilul în braţele tatălui, ale mamei: cu încredere povăţuiesc şi cresc părinţii pre fiii lor: ce fericit aş fi eu, când aş puté susţiné şi între noi asemenea legătură sfântă! Ce fericiţi aţi fi voi, când pre preotul vostru totdéuna l'aţi aflá demn de încrederea vóstră! Eu, iubiţilor în Christos! vin la voi cu încrederea, că nu veţi defăima tinereţele şi neesperiinţa mea, precum nici eu n'am desconsiderat puţinĕtatea numĕrului vostru; nu păşesc între voi cu pretensiuni de volnicià şi supremaţiă, nu ca şi când aş avea stăpâniă asupra credinţei vóstre, ci ca împreună lucrătoriu al bucuriei vóstre. (II. Corint. 2, 24). Nu eu am sĕmĕnat grăunţul credinţei întru inimile vóstre, ci alţii au sĕmĕnat şi eu intru în ostenéla lor; şi acésta mĕ va păzí, ca sĕ nu mĕ fălesc eu cu ostenelele altora. Nu stăpân al credinţei vóstre, ci împreună-lucrătoriu al bucuriei vóstre doresc eu a fi în oficiul acesta parochial. Al cărei bucurii? Fără îndoélă al celei sufletesci. Voiu sĕ am parte la întărirea vóstră în credinţă, la sporirea în iubirea lui Dumnedeu şi a deaprópelui, la sĕvêrşirea ori-cărei fapte onorabile şi de laudă; voiu sĕ ostenesc împreună cu voi la crescerea împĕrăţiei lui Dumnedeu în acéstă comună bisericéscă. Dar dorind a fi împreună-lucrătoriu al bucuriei vóstre, doresc a fi şi împreună-purtătoriu al întristărei vóstre, căci bucuria şi întristarea sunt surori gemene ale vieţei omenesci şi se schimbă una cu alta, cum se schimbă diua cu nóptea, serinul şi nuorul, dulcele şi amarul. Nimic din ceea-ce atinge viéţa vóstră religiósă, nu

doresc se'mi fiă străin; doresc a lua parte credinciósă la nefericirile şi suferinţele şi lacrimile vóstre; mĕ voiu silí sĕ mângăiu pre cel întristat, sĕ întăresc pre cel neputincios, sĕ rădic pre cel cădut, sĕ caut pre cel rătăcit, sĕ descept pre cel adormit, dar şi sĕ mustru pre cel înderetnic şi învêrtoşat la inimă, ca sĕ nu grămădesc asupra'mi responsabilitatea, de carea dice Apostolul Pavel: că de vestesc, nu'mi este mie laudă, că datoria mea mĕ silesce, şi amar mie de nu voiu binevestí. (I. Cor. 9. 16).

Dar mai este încă o împregiurare, carea sum datoriu a o luá drept basă la edificarea vóstră, a bisericei celei vii, şi acésta e: *bunăvoinţa mai-marilor noştri bisericesci.* Acéstă bunăvoinţă, sum convins, şi mai departe va priveghiá părintesce asupra nóstră, ne va povăţuí, ne va întărí şi ne va ţiné sub scutul cel blând al bisericei. Şi acest scut ne va şi fi cu atât mai de lipsă, cu cât, precum am amintit, parochia nóstră începe de astădi încolo o viéţă nóuă bisericéscă. Dar nu numai pe viitoriu ne va însoţí acéstă bunăvoinţă, ci ea ne-a însoţit în mĕsură deosebită şi în trecut. Ea s'a manifestat de ajuns prin priimirea acestei biserici, mai aşi dice orfane în sinul diecesei nóstre transilvane, precum şi acum de nou prin libertatea cea neţĕrmurită la alegerea preotului, prin chirotonirea neamânată a alesului vostru, prin înzestrarea lui cu gramata archieréscă, prin recomandarea lui în parochiă. Împlinesc dar o datorinţă sfântă fiiéscă, aducênd cea mai profundă mulţemită veneratului nostru Archipăstoriu Andreiu pentru părintésca bunăvoinţă, ce a arĕtat spre mine şi rogându'l cu modestiă, a 'mi fi acelaşi părinte bun şi pe viitoriu. Asemenea aduc intimă mulţemită şi Preaonoratului Părinte Protopresbiter local Ioan, pe care 'l preastimez în dupla calitate de fostul meu profesor şi actualul meu superior ne-

mijlocit, pentru ostenelele puse la actul alegerei şi al presentaţiunei, şi'l rog totdeodată, ca sĕ binevoiéscă a mĕ povĕţuí, a mĕ îndrepta şi a fi indulgent cu scăderile şi neajunsurile, ce sunt împreunate, ba nedespărţibile de începutul unui oficiu. Mulţemind însă mai-marilor nostri şi rogându-i pentru bunăvoinţă şi pe viitor, datorinţa recunoscinţei 'mi impune a aduce publica mea şi a bisericei mulţemită şi Părintelui Ieromonach *German*, care cu bărbăţie neobosită şi cu credinţă adevĕrat păstoréscă a administrat biserica şi parochia acésta vĕduvită în rĕstimp de 10 luni şi pre noul Paroch l'a întrodus cu iubire în tóte ale cultului dumnedeesc. Dar daţi-mi voiă, vĕ rog, ca sĕ vĕ transport în fine şi la locuinţele rĕposaţilor şi sĕ pun o modestă cunună de amintire piă şi de mulţĕmită şi pe mormĕntul onoratului meu antecesor, al P. Archimandrit *Meletie*, care a păstorit acest popor aprópe 31 ani şi care la adormirea sa tot puţinul seu l'a închinat altarului, din care a trăit. În veci pomenirea lui!

În şfĕrşit repeţesc mulţemita mea către voi, iubiţilor în Christos, precum şi către mai-marii nostri bisericesci, ear încheierea o fac cu aceea, cu ce am făcut începutul: cu rugăciuni de cerere, de mulţămită şi de preamărire către Tine cel Preaînalt, carele înţelepţesci pre cei nepricepuţi, carele priimesci pre cei străini, carele întăresci pre cei neputincioşi şi carele mĕ vei înţelepţí, mĕ vei priimí şi mĕ vei întărí şi pre mine. Binecuvêntă Dómne óra acésta a întrărei mele în sfânta casa Ta cu darul Tĕu cel sfânt, ca oficiul, la care m'ai chiămat, sĕ'l pot purta spre mărirea Ta şi spre binele credinciosului Tĕu popor. Amin.

XXXV. La eşirea din parochiă.*)

„Nu este dat vóuĕ, a sci anii séu timpurile, cari Tatăl le-a aşezat întru a sa stăpânire“.

Faptele Apostolilor I., 7, 7.

Timpurile vin şi trec, ómenii se nasc şi mor, lucrurile se fac, se desfac şi se prefac, tóte sub sóre se schimbă, — numai Tu Unul, care le-ai făcut tóte, numai Tu eşti acelaşi în mijlocul tuturor schimbărilor, acelaşi eri şi adi şi mâne şi în veac, şi anii Tĕi nu se împuţinéză. Acésta este, creştini iubiţi, prima impresiune, ce ne face diua de astădi, *diua de anul-nou*. Câţi dintre aceia, cari începură dimpreună cu noi anul-nou, acum deja trecut, n'au ajuns a-i vedé şi sfĕrşitul; Dumnedeu scie, câţi din cei-ce vieţuim şi ne bucurăm şi ne fericităm astădi unii pre alţii, vom ajunge, a vedé şi sfĕrşitul anului acestuia! Da, Dumnedeu scie. Căci cu înţelepciune negrăită El, făcĕtoriul şi cârmuitoriul tuturor, spre binele nostru a voit a ascunde ca după o perdea nestrăvediă, viitoriul dinaintea ochilor nostri celor neputincioşi, ca nu cumva prevedênd fericire, sĕ ne sumeţim, séu nefericire, sĕ desperăm, şi în ambe casurile sĕ ne depărtăm dela Dênsul, isvorul adevĕratei nóstre ferciri. Ci acéstă taină a binevoit Preaînţeleptul a o reserva atotputernicíei şi atotsciinţei sale. „Nu este dat vóuĕ, — ne dice Mântuitoriul — a scí anii séu timpurile, cari Tatăl le-a aşezat întru a sa stăpânire“.

Aşa se schimbă astădi anii, séu mai vêrtos: 'i schimbăm noi prin închipuirea nóstră, căci timpul în sine 'şi urméză liniştit şi fără întrerupere cursul sĕu, şi precum

*) A se vedé nota 8 dela urmă.

anul vechiu a adus în viéţa fiăcăruia din noi schimbări, mai mari séu mai mici, astfel de sigur va urma şi în anul acesta. Décă însĕ viitoriul ne este acoperit şi ascuns, apoi ne este descoperit şi cunoscut trecutul; — căci el e calea, ce am percurs deja, şi care călĕtoriu nu va cunósce drumul, ce l'a făcut!? De aceea ḑiua de anul-nou este cea mai aptă, a ne face sĕ aruncăm o privire asupra trecutului nostru. Ba e chiar de lipsă acéstă reprivire, căci ea ne va arĕta cele bune şi cele rele ale vieţei nóstre, — celea pentru de a le urma şi în viitoriu, cestea pentru de a le încungiura şi evita, şi astfel a înainta cătră ţînta pusă de Creatorul omului pe pămênt.

O astfel de reprivire, iubiţilor, vin a face şi eu astăḑi, şi încă nu numai asupra unui singur an, ci chiar asupra unui şir de ani, şi nu numai inimei mele, ci chiar aici în casa lui Dumneḑeu, înaintea vóstră a tuturor. Căci în desvoltarea vieţei nóstre bisericesci au adus cu sine împregiurările, ca ḑiua de astăḑi a schimbărei anilor sĕ fiă şi momentul schimbărei *legăturei mele cu voi*, iubiţi fii şi fiice ai acestei sfinte biserici. Da, ḑiua de astăḑi a despărţirei anului nou de cel vechiu a binevoit Dumneḑeu sĕ fiă şi ḑiua *despărţirei mele de către voi*, pe cari, în urma onorificei vóstre alegeri dela 1 Aprilie 1864, după modestele mele puteri, v'am păstorit aprópe douĕḑeci şi unul de ani; şi astăḑi, Dumneḑeu scie, póte pentru ultima dată, vĕ vorbesc dela acest loc, consacrat vestirei cuvêntului lui Dumneḑeu. „Ferice — vĕ ḑiceam la 3 Maiu 1864, când prima dată ca Paroch nou ales păşii pe acest venerabil amvon — „ferice, décă asemenea servului credincios din Evangeliă voiu puté îmmulţí talantul, ce mi-a dat Stăpânul, cu cinci, cu doi, cu unul, după putinţă; şi iarăşi neferice, îndoit şi întreit neferice, décă cu talantul încredinţat mie nu voiu scí face alta,

decât a'l îngropá în pămênt". Aşa vĕ ḑiceam, iubiţilor, înainte cu 20 ani, vouĕ séu mai vêrtos acelor iubiţi contimporani de atunci, cari vai! parte mare astăḑi nu mai sunt între noi, ci au trecut la altă viéţă; şi astăḑi, când es din acest serviciu, eată vin a da sémă Stăpânului, cum am împlinit datorinţele, ce El mi-a impus.

Ce voiu ḑice dar în nisce momente ca acestea? Mĕ voiu lăuda, că am făcut cest séu cel lucru mare? Ori mĕ voiu acusa, că n'am făcut nimic? De mĕ voiu lăuda, mĕ tem, că iubirea de sine mĕ va seduce a vătĕma adevĕrul, şi astfel a perde plata, ce asceptăm toţi dimpreună dela Stăpânul tuturor. „Adevĕr ḑic vouĕ, că-şi iau plata lor". Ear de mĕ voiu acusa, mĕ tem, că mi-se va tălmăcí a modestiă falsă, spre a provocá laude din partea altora. De aceea nici una, nici alta. Ci décă am făcut ceva bun şi folositoriu; décă după cuvêntul apostolesc am câştigat ceva rod întru voi, voiu mulţemí lui Dumneḑeu, carele m'a povĕţuit, m'a luminat şi m'a întărit, ca sĕ o pot face; ear décă n'am satisfăcut datoriei mele, cu inima înfrântă îl voiu ruga tot pe El, Preabunul, ca cu îndurarea sa cea nemărginită sĕ ia aminte la neputinţele mele, şi prin darul seu, care cele neputincióse le vindecă şi cele lipsite le plinesce, sĕ vindece şi sĕ deplinéscă cele lipsite ale mele. Ear mai multe despre acésta nu voiu ḑice; căci nu *cuvintele* ci mai vêrtos *faptele* nóstre vor fi martorii vieţii nóstre înaintea lui Dumneḑeu şi a lumei. Deci de am făcut ceva pentru acéstă sântă biserică, pentru şcólă, pentru parochiă, pentru popor, Dumneḑeu scie, cunoscĕtorul inimilor; dar sciţi şi voi, căci aţi fost martori şi împreună-lucrători şi împreună-pătimitori cu mine, şi veţi sci şi mai bine în viitoriu, când eu nu voiu mai fi cu voi. Un învĕţătoriu, devotat cu totul chiămărei

sale, călĕtorí odată cale îndepărtată pe jos până la împĕratul, ca sĕ-i céră óre-cari îmbunătăţiri pentru şcólă. Şi când împĕratul dete espresiune mirărei sale, cum a venit sĕrmanul om atâta cale pe jos, şi încă într'o causă la părere neînsemnată, ba chiar neprivindu-l aceea anume pre dênsul, învĕţătoriul rĕspunse modest: „Împĕrate! Décă în urma stăruinţelor mele barem numai un singur copil din împĕrăţia ta va priimí o crescere mai bună, ostenéla mea e rĕsplătită!“ Aşa voiu ḑice şi eu despre ostenelele mele de 20 ani: Décă în decursul acestui timp voiu fi făcut cât de puţin sporiu în parochia acésta, décă barem numai *un* suflet rătăcit voiu fi adus la calea cea bună — căci a conserva pre cei buni şi a întórce pre cei rătăciţi este prima datorinţă a Preotului, — ostenéla mea o voiu priví a nu fi fost de tot zadarnică. Căci aceea una o voiu ḑice, fără frică de desminţire, că deapururea v'am iubit şi am dorit binele şi fericirea vóstră. Pre mari şi mici, pre avuţi şi sĕraci, pe bĕtrâni şi tineri m'am nevoit a vĕ întimpina cu iubire părintéscă şi frăţéscă. Cu iubire am adus pruncii vostri la Christos prin sfântul botez, deschiḑêndu-le calea fericirei temporale şi eterne. Cu iubire am întrunit prin rugăciune şi binecuvêntare mânile fiilor vostri şi fiicelor vóstre în taina căsătoriei pentru o convieţuire curată, creştinéscă şi plăcută lui Dumneḑeu. Cu iubire am însoţit la mormênt pre iubiţii vostri părinţi şi soţi, fii şi fraţini, rudenii şi prietini, şi plângênd împreună cu voi cei ce plângeaţi, şi împrumutând durere din durerea vóstră, li-am cerut iertare dela Dumneḑeu şi dela ómeni şi odichnă lină în sinul fericirei nesfêrşite. Cu iubire am înălţat inima şi mânile şi glasul la cer, stând înaintea acelui preasfânt altar, şi cerênd dela părintele îndurărilor pacea de sus şi mântuirea sufletelor nóstre, întărire bisericei, pace

lumei, timpuri liniştite, rodire pămêntului, însănĕtoşare bolnavilor, bună-sporire călĕtorilor, viéţă bună şi sfêrşit creştinesc tuturor celor vii, odichnă rĕposaţilor şi cu un cuvênt tot darul bun şi de folos sufletului şi trupului, vremelniciei şi vecĭniciei. Cu iubire v'am împărtăşit, la sănătoşi, la bolnavi, la cei gata a eşí din acéstă viéţă, sfintele taine ale lui Christos, şi cu iubire v'am împărtăşit pe cât mi-au servit puterile, cuvêntul lui Dumneḑeu, pânea cea ceréscă, ce chrănesce sufletele nóstre. Şi de aceea, întimpinându-Vĕ cu iubire, cu iubire mi-s'a rĕspuns şi din partea vóstră, şi sper, că tot asemenea mi-se va rĕspunde şi aḑi la despărţire şi totdéuna în viitoriu: iubire pentru iubire! Odinióră şedea Mântuitoriul în casa unui fariseu învĕţând poporul. Atunci o femee doritóre de mântuire, răpită de farmecul cuvêntului lui, prorumpe în lacrimi, vérsă un vas de mir pe capul lui, udă piciórele lui cu lacrimi şi le şterge cu pĕrul capului seu. Mulţimea stă uimită de acéstă vedere străină, eară Tu, bunătatea lui Dumneḑeu, deslegi taina ḑicênd: Eartă-se ei *pĕcatele ei cele multe, căci a iubit mult!* Astfel iubindu-vĕ pre voi, sper şi din partea vóstră iertare a tuturor neputinţelor şi scăderilor şi neajunselor mele: sper multă iertare, multă bunăvoinţă, căci v'am iubit mult!

Insĕ timpul înaintéză, şi momentul despărţirei se apropiă. De aceea numai în puţine cuvinte voiu sĕ vĕ mai mărturisesc, că afară de durerea despărţirei duc încă o durere cu mine eşind dintre voi. Şi acésta este, că deşi încă de 16 ani am început adunarea mijlócelor de lipsă, încă nici astăḑi n'am ajuns a vĕ putea lăsa acéstă drăgălaşă biserică împodobită *cu turn şi clopote,* precum dela 'nceput până-'n momentul de faţă deapururea am dorit, ci sum silit a o lăsa tot precum o am aflat: ca pre o miréssă fără cunună pe

capul seu. De asemenea, că nu mi-a fost dat a vedé dotată parochia acésta a cetăţii *cu o şcólă mai corĕspundetóre*, démnă de dênsa, — douĕ datorinţe, cari le priviam şi le privesc de cele mai urgente, ba de o problemă a vieţii mele ca Paroch aici. Dumneḑeu scie, şi viitoriul va arĕta, încât eu nu am satisfăcut datoriei mele, ori dór alte împregiurări, de cari nu este timpul a vorbi aici, au împedecat împlinirea acestei dorinţe necontenite. Décă însĕ mĕ póte mângăia ceva întru acéstă durere, una e, că am fost fericit, a putea da barem impulsul, ba chiar a aduna, ca órecând David, barem o parte din materialul, — ca sĕ ḑic aşa, din pétra şi lemnul —, din carele apoi următoriul meu, ca Solomon mai fericit, sĕ pótă rădica lui Dumneḑeu biserica cea mult dorită. Şi alta, că am firma speranţă, cumcă onorabilul meu următoriu în acest oficiu va scí continua lucrarea începută şi o va duce la desĕvêrşire, spre mărirea lui Dumneḑeu şi spre onórea şi fericirea acestui iubit popor.

Şi acum, iubit popor al acestei sfinte biserici, rĕmas bun din partea mea! Căci deşí cu spaţiul nu mĕ depărtez mult dela sinul vostru, şi cu inima sum şi voiu fi deapururea cu voi, totuşi cele de pănă ací încetéză, şi atât pentru mine cât şi pentru voi se începe în cele bisericesci o viéţă nóuă. Deci precum înainte cu 20 ani am rugat pre Dumneḑeu pentru ajutoriul seu la întrarea în parochia acésta, aşa şi acum la eşire 'I mulţemesc Lui, Preabunului, pentru tot darul Seu, de carele m'a învrednicit în decursul acestui timp. Şi mulţemindu-i din adêncul sufletului meu îl rog totdeodată cu cuvintele credinciosului seu *Vasiliu*, a cărui pomenire o sĕrbăm astăḑi, ca sĕ reverse asupra nóstră a tuturor bogăţia darului seu; ca pre cei buni întru bunătatea sa sĕ-i păzéscă, ear pre cei rei buni sĕ-i facă prin bunătatea sa; căci deşí nu scim

anii nici timpurile, cari Tatăl le-a aşezat întru a sa stăpânire, totuşi aceea una o scim cu siguritate, că — după cuvêntul apostolesc — celor-ce iubesc pre Dumneḑeu, tóte le servesc spre bine.

Îl rog, ḑic, tot din rostul acestui fericit părinte şi mare dascal al bisericei, ca sĕ umple cămerile vóstre de tot binele, — sĕ păzéscă căsătoriile vóstre în pace şi întru împreunare, pre pruncii vostri sĕ-i créscă, tinereţele sĕ le 'ndrepteze, bĕtrâneţele sĕ le întăréscă, pre cei puţini la suflet sĕ-i mângăie, pre cei risipiţi sĕ-i adune, pre cei rătăciţi sĕ-i întórcă şi sĕ-i împreune cu sfânta sa biserică, bolnavilor sĕ le dea uşurare, cu cei călĕtori sĕ călĕtoréscă împreună, vĕduvelor sĕ le ajute, pre orfani sĕ-i apere, şi ca cel-ce scie pre fiecarele din noi şi cererea şi casa şi trebuinţa lui, sĕ fiă însuşi tuturor tóte. Da, Dómne Dumneḑeule, mântuesce poporul Tĕu acesta şi binecuvêntă acéstă moştenire a Ta! Amin!

—×—

XXXVI. La alegerea de protopresbiter.*)

„Şi a ḑis Duchul sfânt: „Osebiţi mie pre Varnava şi pre Saul la lucrul, la care 'i am chiămat pre ei“. Fapt. Apost. 13, 2.

Când la 'nceputul creştinătăţei fraţii din Antiochia se simţiră de ajuns luminaţi în lumina evangeliei lui Christos, atunci la inspirarea Duchului Sfânt hotărîră sĕ trămită apostoli din sinul lor, cari sĕ transpórte acéstă sfântă lumină şi în alte ţinuturi mai îndepărtate. „Osebiţi mie“ — le ḑise Duchul lui Dumneḑeu — „osebiţi mie pre Varnava şi pre Saul la lucrul, la care 'i am chiămat pre ei!“ Şi înţelegênd ei însemnătatea cea înaltă a acestui glas ceresc, ce resună în pepturile lor, se umiliră înaintea lui Dumneḑeu, postiră şi făcură rugăciuni ferbinţi, apoi punênd mânile preste Varnava şi Saul 'i binecuvêntară şi astfel 'i slobodiră, ca sĕ mérgă în lume şi tuturor celor-ce şedeau în întunerec şi în umbră, sĕ le vestéscă mântuirea cea mare, ce rĕsărise din Ierusalim. Apostolii Domnului, purtaţi de Duchul lui Dumneḑeu, se pogorîră fără zebavă la Seleucia lângă mare, de acolo trecură la insula Cipru, apoi la Iconia şi aşa 'şi urmară călĕtoria din cetate în cetate, din ţéră 'n ţéră, pretutindeni vestind „pre Christos cel rĕstignit, puterea lui Dumneḑeu şi înţelepciunea lui Dumneḑeu“. — Nu este, iubiţilor în Christos, nu este fără asemĕnare cu acéstă trămitere a Apostolilor din Antiochia trămiterea acésta, ce cu ajutoriul Celui Preaînalt ne pregătim a o face noi astăḑi. Căci tractul acesta protopresbiteral, scutit de Dumneḑeu, o flóre scumpă în cununa bisericei nóstre române ortodoxe, după vacanţă de mai mulţi ani a demnităţei protopresbiterale, se află astăḑi adunat aici prin representanţii sĕi legali, spre a căuta pro bărbatul acela, pre care prin alegere liberă, după dictatul minţei serine şi al inimei curate, îndreptate spre cele de sus, sĕ'l pună în fruntea afacerilor sale bisericesci. „Osebiţi mie“ — vĕ ḑice astăḑi şi vóuĕ, fraţilor, glasul lui Dumneḑeu — *„osebiţi mie pre bărbatul doririlor mele la lucrul, la care l'am chiămat pre el“.* Aşa în adevĕr; căci un apostol — deşi pentru un cerc mai restrins, — un apostol, un învĕţătoriu, un părinte veţi sĕ alegeţi voi astăḑi, pre carele sĕ'l puneţi la lucrul, la carele 'l chiamă Dumneḑeu. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele cu bărbăţiă şi înţelepciune sĕ susţină, sĕ desvólte şi sĕ apere în protopresbiteratul acesta scumpele instituţiuni ale bisericei nóstre strămoşesci. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele cercetând neobosit Scripturile, în cari locuiesce viéţa de veci, sĕ vestéscă, cel d'ântâiu, după cuvêntul grecesc „πρῶτος“ între fraţii sĕi, cuvêntul lui Dumneḑeu de pe amvónele bisericilor vóstre. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele sĕ verse în minţile tinerimei vóstre lumina învĕţăturei, carele sĕ semene în inimile ei seminţele moralităţei, ale civilisaţiunei, ale culturei creştinesci, cari cu deosebire astăḑi sunt supuse la grele probe în patria nóstră. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele în judecăţile, ce compet tribunalului sĕu, sĕ ţină neclătită cumpĕna dreptăţei, ferită de influinţele cele amăritóre ale plăcerilor séu neplăcerilor omenesci, şi servind numai Aceluia, carele însuşi este adevĕrul şi dreptatea. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele prin faptă şi prin cuvênt sĕ vĕ fiă tuturor: preoţi şi mireni, bĕtrâni şi tineri, bărbaţi şi femei, un povĕţuitoriu luminat şi credincios în calea fericirei pămêntesci şi eterne.

*) A se vedé nota 9. dela urmă.

Dar sě ne întórcem la Antiochia; căci este o plăcere dulce pentru noi, cari trăim astăḑi, a ne scí în legătură spirituală cu aceia, cari au trecut preste pămênt cu multe sute de ani înaintea nóstră. Creștinii din Antiochia trămit pre Varnava și pre Saul la lucrul, la care i-a chiămat Dumneḑeu. Dar *cine sunt Varnava și Saul?* Și *care este lucrul lor?* Varnava, care va se ḑică „fiiul mângăiărei", a fost un învěţăcel al Apostolilor și împreună-călětoriu cu dênșii; el mai nainte se chiămá Josia și a fost unul dintre cei d'ăntâiu, cari vênḑênd ţérinele lor depuseră preţul acelora la piciórele Apostolilor, spre a se împărtășí de acolo fraţii cei mai lipsiţi. (Fapt. Apost. 4, 36 și 37). Ear Saul, carele mai târḑiu s'a numit Pavel, scie tótă creștinătatea că este acel Apostol încununat cu gloriă, carele după cântarea nóstră bisericéscă a ostenit mai mult decât toţi pentru lăţirea evangeliei; care s'a luptat luptă bună până în sfêrșit: cu fómea și cu setea, cu ferbinţéla și cu gerul, cu ómenii și cu elementele, cu dușmanii cei înverșunaţi și cu prietinii cei mincinoși; carele cu un cuvênt tótă viéţa sa a petrecut-o în slujba cuvêntului lui Dumneḑeu. Și ce frumósă este, iubiţilor, însemnătatea acestor dóuě nume apostolesci! Pavel representă însufleţirea, puterea, energia aceea sfântă — 'mi vine a ḑice: supra-omenéscă, — carea mărturisesce în auḑul lumei: „Tóte le pot întru Christos, carele mě întăresce!" (Fil. 4, 13). Ear Varnava, fiiul mângăiărei, este acela, carele picură în ranele inimilor balsamul cel lin al vindecărilor, carele și-a luat îndreptariu al vieţei sale cuvêntul Domnului cătră Isaia: „Mângăiaţi, mângăiaţi pre poporul meu; Preoţi, grăiţi la inima Ierusalimului, mângăiaţi-l pre dênsul, că s'a plinit smerenia lui!" (Isaia 40, 1, 2). O de ar binecuvênta Dumneḑeu și ostenelele nóstre, ca sě aflăm și noi astăḑi un Varnava și

Saul! Ca sě putem și noi pune în fruntea acestui protopresbiterat un fiiu al mângăiărei și al puterei! Al mângăiărei, căci vai! multe sunt ranele, ce le a înfipt în inimile fiilor bisericei nóstre un trecut plin de suferinţe, și mare este trebuinţa alinărei lor! Ear al puterei, ca fără frică de îngrozirile ómenilor séu de greutăţile timpurilor alesul nostru sě stea și sě lucre neobosit și neclintit la înălţimea oficiului sěu! De ar binecuvênta Dumneḑeu și ostenelele nóstre, ca sě aflăm și noi un Varnava și Saul, carele în agrul acestui protopresbiterat sě pótă arěta *frupte* asemenea fruptelor acelora! Căci aceia purtând Evangelia, ori dóră mai bine voiu ḑice: purtaţi de dênsa, — au străbătut pămêntul dela rěsărituri până la apusuri. Aceia cu plugul cuvêntului lui Dumneḑeu au spart ţelina cea pustiă a păgânătăţei, au lucrat pămêntul spre bună rodire și au sěměnat brezdele lui cu seminţele cele dumneḑeesci ale dragostei, bucuriei, păcei, îndelungei răbdări, bunătăţei, facerei de bine, credinţei, blândeţelor și a tótă fapta bună și de laudă. (Galat. 5, 22). Aceia putură arětá la timpul sěu și mănunchii cei grei ai secerișului, căci pretutindeni, unde puseră pasul, rěsăríră comunităţi creștinesci, și astfel puteau sperá la capětul vieţei lor, a lua din mâna lui Dumneḑeu cununa dreptăţei. De ar binecuvênta Dumneḑeu și ostenelele nóstre, ca bărbatul, pre carele 'l vom alege astăḑi, sě fiă pentru tractul acesta aceea, ce au fost pentru tótă creștinătatea Varnava și Saul! Ca sě vedem prin darul lui Dumneḑeu sub conducerea lui bisericile acestui protopresbiterat înflorind, șcólele înaintând, moralitatea prosperând, viéţa familiară și socială nobilându-se, dragostea frăţéscă crescênd și prin tóte acestea preamărindu-se întru noi numele Celui Preaînalt! Ca sě'l auḑim chiămând cu puterea lui Pavel și cu blândeţa lui Varnava pre clerul și

poporul acestui protopresbiterat: „Următori fiţi mie fraţilor, precum şi eu lui Christos!“ (Rom. 4, 16; I. Cor. 11, 1). Dumnedeul îndurărilor, ascultă oftările inimilor nóstre!

Creştinii din Antiochia — cei d'ăntâiu, cari s'au numit cu numele lui Christos, căci până aci creştinii se chiămau Galileeni — creştinii din Antiochia, dic, *au sĕvêrşit trămiterea lui Varnava şi Saul cu trei lucruri memorabile: cu postul, cu rugăciunea şi cu binecuvêntarea.* Cu *postul,* arĕtând seriositatea cea mare a întreprinderei lor. Cu *rugăciunea,* sfinţind lucrarea lor şi recomandându-o dela primele ei începuturi lui Dumnedeu. Cu *binecuvêntarea,* dovedind puterea cea făcătóre de minuni a dragostei frăţesci. Şi eată Dumnedeu a binecuvêntat lucrarea lor, şi tot asemenea va binecuvênta şi lucrarea nóstră, décă simţĕmintele nóstre vor fi asemenea simţĕmintelor lor. Aceia începură lucrarea lor cu postul. Aşa sĕ postim şi noi, aşa sĕ ne înfrênăm şi noi, iubiţilor, în aceste momente sĕrbătoresci. Vom sĕ alegem un „proestos“ al bisericei, un propagatoriu al împĕrăţiei lui Dumnedeu, care împĕrăţiă după înaltul cuvênt apostolesc „nu este mâncare şi beutură, ci dreptate şi pace şi bucuriă întru Duchul Sfânt“. (Rom. 14, 17). Aşa sĕ 'ncepem şi noi; căci „Adevĕr, adevĕr dic vóuĕ, ori-ce veţi cere dela Tatăl întru numele meu, veţi lua“. (Ioan 14, 13). Aceia au început lucrarea lor cu binecuvêntarea. Aşa sĕ facem şi noi; căci prin binecuvêntare, adecă prin cuvêntare de bine şi dorire de bine vom dovedí, că pe lângă tótă disparitatea cea schimbătóre a părerilor una suntem prin dragostea cea întru Christos, şi una voim: adevĕratul bine al bisericei nóstre. „Întru acésta“ — ne dice Domnul şi Mântuitoriul — „întru acésta vor cunósce toţi, că sunteţi învĕţăceii mei, de veţi avé dragoste între voi! (Ioan 13, 35). Şi în fine încă o împregiurare. Creştinii din Antiochia nu s'au împrotivit voinţei lui Dumnedeu, ce li s'a manifestat, nici au dis: Nu Dómne, nu pre Varnava şi pre Saul, ci pre Niger séu pre Luciu, séu pre Manail, séu pre alţii din învĕţătorii nostri, ci îndată ce cuvêntul lui Dumnedeu li-a dis: „Osebiţi mie pre Varnava şi pre Saul!“ ei au şi urmat. Astfel se cuvine, sĕ urmăm şi noi: adecă sĕ alegem pre bărbatul acela, pre care glasul lui Dumnedeu, glasul consciinţei nóstre, ni 'l va mărturisí, că este cel chiămat. Sĕ nu dicem întru inimile nóstre: Acesta sĕ fiă, pentru-că mi este prietin, — séu acela sĕ *nu* fiă, pentru-că nu 'mi-e prietin, şi sĕ ne ferim, ca sĕ nu se pótă aplicá la noi cuvêntul cel aspru al Apostolului despre unii din învĕţăceii sĕi: „Că toţi ale sale caută, eară nu ale lui Christos Iisus“. (Filip. 2, 21). Nu, iubiţilor, nu aşa; ci unicul nostru cuget sĕ fiă, a asculta de glasul lui Dumnedeu, ce va vorbí întru inimile nóstre, şi a numí pre acela, de care ne va dice El: „Osebiţi mie pre bărbatul *acesta* la lucrul, la care l'am chiămat!“

Eară Tu Dómne, carele scii inimile tuturor, arată-ne pre care l'ai ales Tu la slujba acésta! Osebesce Tu însuţi, o cunoscĕtoriul inimilor, osebesce Tu însuţi pre bărbatul, pre care l'ai chiămat la lucrul acesta, pentru care noi, robii Tĕi, ne am adunat astădi în acéstă sfântă casă! Alege-l Tu Dómne; şi alegerei Tale ne vom supune, cuvêntului Tĕu vom urma; căci cuvêntul Tĕu e adevĕrul şi dreptatea în veac. Da, întărirea celor-ce nădăjduesc spre Tine, întăresce Dómne biserica Ta, carea o ai câştigat cu scump sângele unuianăscut Fiiului Tĕu şi o ai luminat şi o ai sfinţit cu sfântul Tĕu Duch. Amin!

XXXVII. La altă alegere de protopresbiter.

„Luaţi aminte de Voi şi de tótă turma, întru carea Duchul sfânt V'a pus pre Voi Episcopi, ca sĕ pasceţi biserica lui Dumneḑeu, carea o a câştigat cu sângele seu!“

Fapt. Apost. 20, 28.

O ḑi mare, o ḑi însemnată, o ḑi, — vrênd Dumneḑeu, de o epocă nóuă fericitóre pentru tractul protopresbiteral român ortodox al *Reghinului* serbăm noi astăḑi, fraţilor iubiţi! O ḑi, în carea vedem iéră şi iéră aplicată scumpa nóstră constituţiune bisericéscă, carea ne dă dreptul cel mare, de a ne alege prin încredere liberă pre păstorii bisericei nóstre! O ḑi, carea ne întrunesce ca pre nisce fraţi şi credincioşi sinceri conveniţi aici din mari depărtări, spre consultare şi conlucrare comună pentru înflorirea iubitei nóstre biserici strămoşesci, pentru binele iubitului nostru popor. O ḑi, carea ca o dulce lucire de sóre încălḑesce şi îmbucură inimile nóstre, veḑêndu-ne ca fii ai unei biserici libere autonome, carea ca nici una alta din patria nóstră şi-a rescumpĕrat libertatea şi autonomia sea cu sudórea şi sângele strămoşilor noştri!

Da, fraţi iubiţi, mari, frumóse, nepreţuibile sunt drepturile, ce ni le dă constituţiunea nóstră bisericéscă, şi eternă fiă memoria *marelui Archipăstoriu*, carele a fost plăsmuitoriul ei, carele ca un Atlante puternic a portat pe umerii sei preste un pătrariu de secol edificiul bisericei nóstre provinciale, pănăcând s'a regulat, s'a întărit, s'a consolidat şi a ajuns la starea lui de astăḑi.

Dar pe cât sunt de frumóse şi de scumpe drepturile nóstre bisericesci, pe atâta de împunătóre şi de sfântă este şi datorinţa nóstră, a le preţuí, a le practisá în viéţă cu tótă seriositatea şi scumpătatea, şi a le apĕrá contra ori-căror atacuri din afară ori dinlăuntru, de sus ori de jos, pe faţă ori pe sub ascuns. Căci şi drepturile acestea, ca ori-cari altele, cu greu, cu ostenélă, cu anevoinţă se câştigă, dar fórte uşor se periclitéză şi se perd. De aceea precum poporul cel ales al lui Dumneḑeu din legea vechiă, după re'ntórcerea din robia Vavilonului cu o mână lucra la zidurile Ierusalimului seu celui iubit, ear cu ceealaltă se apĕrá de atacurile inimicilor sei, aşa este şi datorinţa nóstră, a celor eşiţi din nópte la lumină şi din sclaviă la libertate, ca desvoltând viéţa nóstră spirituală în lumina Evangeliei, totdeodată sĕ susţinem şi sĕ apĕrăm preţiósa nóstră constituţiune bisericéscă, zidul cel puternic, ce ingrădesce acéstă viéţă împreună cu bunurile ei cele mai înalte.

Unul din aceste frumóse drepturi voim, cu ajutoriul Celui Preaînalt, sĕ esercităm noi astăḑi, fraţi iubiţi şi onoraţi! Ne preparăm adecă, a chiămá în fruntea acestui vechiu şi venerabil protopresbiterat pre bărbatul acela, *căruia prin alegere liberă, purcésă din convingere morală, sĕ-i dăm cârma şi conducerea lui pe viéţă.* Binele séu rĕul, fericirea séu nefericirea, progresarea séu stagnarea séu chiar regresarea unei societăţi, fiă de ori-ce natură, se atribue cu deosebire — şi de cele mai multe ori cu tot dreptul — celor-ce stau în fruntea ei, capilor, conducătorilor ei. Dar nu mai puţin, decât asupra capului insuşi, cade responsabilitatea acésta asupra celor-ce sunt învestiţi cu dreptul alegerei acestui cap.

De aceea, fiindcă noi credem şi mărturisim cu Psalmistul, că „făclia piciórelor nóstre şi lumina că-

rărilor nóstre este legea lui Dumnedeu" (Psalm 118, v. 105), unde airea sĕ căutăm luminarea sufletelor nóstre pentru acest act momentos, decât în cuvêntul lui Dumnedeu cel deapururea adevĕrat, deapururea sfânt! Şi acela eată ne spune şi cu privire la diua de astădi prin votul marelui Apostol Pavel, că pre maimarii bisericei 'i pune Duchul Sânt, că aceia sunt păstori ai bisericei lui Christos, că li se cuvine a luá aminte de sine şi de tótă turma, preste carea sunt puşi ca sĕ pască biserica lui Dumnedeu. Da, fraţilor, *păstori* ni se cade nóuĕ preoţilor sĕ fim, păstori în cel mai frumos, în cel mai nobil înţeles al cuvêntului. Căci mare este rĕspunderea nóstră înaintea lui Dumnedeu pentru purtarea oficiului nostru, şi grele sunt datorinţele, ce ni le impune chiămarea nóstră; ba cu atâta mai mari şi mai grele, cu cât este mai înaltă trépta ierarchică, la carea suntem chiămaţi prin darul lui Dumnedeu, şi cu cât este mai mare turma cuvêntătóre, ce se încredinţéză păstoririi nóstre.

Daţi-mi voiă dar, ca cu acéstă solemnă ocasiune, când cu nespusă bucuriă sufletéscă mĕ vĕd încungiurat de onorabila preoţime şi de iubitul popor credincios al acestui ţinut, sĕ amintesc în câte-va cuvinte de datorinţele presbiterale în general, ear în special de cele protopresbiterale, sĕ amintesc de însuşirile, ce se recer dela un păstoriu al bisericei creştinesci.

Ceea-ce face adevĕrata valóre a omului în lume, ceea-ce imprimă pe fruntea lui semnul asemenării lui cu Dumnedeu, este *convingerea şi viéţa lui religiósă-morală*, — căci eu aceste dóue nici când nu le despart! — „Eu sum sfânt, şi Voi sĕ fiţi sânţi"; dicea Domnul încă în legea vechiă poporului seu; şi tot acésta ne învaţă şi acel Unul, carele s'a pogorît din cer, când dice: „Fiţi desĕvêrşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desĕvêrşit este!" Acéstă convingere dar, şi acéstă

viéţă o cere sfânta nóstră religiune dela toţi creştinii, dar cu deosebire dela cei-ce stau în fruntea bisericei ca păstori şi învĕţători. Intrégă viéţa acelora, décă e sĕ se apropie barem de idealul evangelic, trebuie sĕ fiă o icónă viuă, adevĕrată a convingerei lor interne, sĕ fiă un resunet credincios al simţemintelor lor, un tip genuin al prototipului, ce-l pórtă în inimile lor. Convingerea şi cuvêntul, cuvêntul şi fapta sĕ fiă în consonanţa cea mai perfectă, sĕ fiă cele trei tonuri, cari diferite după natura lor totuşi dau numai *un* acord al armoniei dumnedeesci, ce locuiesce în om şi strigă cătră tatăl ceresc: Avva Părinte! Adevĕrul sĕ fiă sfânt şi neviolabil, căci el este lumina sufletului. Dreptatea sĕ o aibă de norma tuturor faptelor sale, căci prin dreptate se susţine ordinea morală a lumei, şi unde decade dreptatea, acolo se surpă familiele, ţerile, imperiile. Trezvia şi cumpĕtul lui trebuie sĕ dovedéscă, că el este domn preste patimile şi poftele sale, că nu învinge într'ênsul partea cea mai rea pre cea mai bună. Nelăcomia lui la avori deşerte şi trecătóre, necorupţiunea şi necoruptibilitatea lui sĕ convingă pre fiăcare creştin, că póte alergá la dênsul în tóte nĕcazurile sale ca la un tată, carele pre toţi fiii sei 'i iubesce, 'i învaţă, 'i mângăiă, 'i îndréptă, 'i îmbărbătéză, dupăcum cere starea şi impregiurările fiăcăruia. Dar mai pre sus de tóte sĕ fiă iubirea lui, carea de 70 de ori câte 7 iértă celor greşiţi; carea nu se mâniă, nu pismuiesce, nu se trufesce, nu caută ale sale, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevĕr, — carea după cuvêntul Apostolului este plinirea legei, şi după învĕţătura Domnului fundamentul, ba începutul şi sfêrşitul a tótă legea, a tuturor Prorocilor. Ear ca el sĕ pótă fi capabil de tóte acestea, se recere neapĕrat, ca sĕ iubéscă rugăciunea, vorbirea cu Dumnedeu, delectarea

sufletului, — rugăciunea, arma cea mai puternică a Preotului contra tuturor ispitelor dinlăuntru şi din afară, — rugăciunea, luminarea sufletului şi cheia împěrăţiei lui Dumnedeu.

Insě deşí instituţiune cu totul dumnedeéscă, totuşi biserica, ca însuşi omul, ce o compune, — are şi o parte luméscă, o parte esterióră; ea pentru de a ajunge la scopurile cele mai pre sus de lume, are lipsă şi de mijlóce şi forţe esterióre şi materiale. Nu că dór prin aceste forţe aşi înţelege sabia şi focul pentru lăţirea Evangeliei — departe sě fiă dela noi asemenea suposiţiuni! ci biserica are lipsă de mijlócele cele drepte şi oneste materiale şi înţelesuale ale tuturor fiilor, şi cu deosebire ale păstorilor şi învěţătorilor sei. Căci numai prin aceste mijlóce şi forţe se póte cunósce şi domina natura, numai prin acestea se póte conduce spre cele bune şi folositóre inima omenéscă. Cu alte cuvinte, dela păstorii şi învěţătorii bisericei se cere *sciinţă*, se cere *cultură superióră*. „Voi sunteţi sarea pămêntului!" — dice Christos învěţăceilor sei; dar totdeodată 'i învéţă: „Voi sunteţi lumina lumei!" Da, lumina lumei! Prin sarea pămêntului înţelege credinţa lor, viéţa lor întru Dumnedeu, prin carea ei sě păzéscă lumea de stricăciunea şi putrejunea morală; ear prin lumina lumei înţelege învěţătura, sciinţa. Şi tot în înţelesul acesta provócă pre cărturarii evreesci: Ispitiţi scripturile! — adecă cercetaţi, învěţaţi! Pentrucă décă credinţa o am numit valórea internă, ca sě dic aşa, tăcută a omului, apoi sciinţa este lumina, şi prin lumină puterea lui! Da, fraţi iubiţi, pe cât e de mare sciinţa omului, pe atâta e de mare şi puterea lui. Pentru aceea se cuvine, ca păstorii şi învěţătorii bisericei sě aibă cunoscinţe şi sciinţe cât mai multe, cât mai adûnci, şi încă nu numai asupra s. scripturi, a scrierilor ss. Părinţi şi a învěţăturilor

teologice, ci şi asupra lucrurilor din afară. A cunósce istoria timpurilor trecute, este a fi aflat isvorul cel mai sigur al cunóscerei presintelui, şi acésta iéră calea cea mai bună pentru prevederea şi preîngrijirea venitoriului. Asemenea este o datorinţă nedispensabilă a Presbiterilor, şi cu atât mai mult a Protopresbiterilor ca cetăţeni ai statului, de a cunósce legile şi instituţiunile acestuia, precum şi limbile acelea, de cari este condiţionată înţelegerea reciprocă şi conlucrarea comună în staturi poliglote, cu multe limbi, precum e al nostru. Despre sciinţele naturei, despre cunoscinţa pămêntului şi a locuitorilor lui, despre adûncimile filosofiei şi altele nu voiu vorbí, căci aşi trece preste limitele acestui cuvênt; dar cuprindênd totul în puţine cuvinte voiu dice, că Presbiterul şi şi mai mult *Protopresbiterul se cade sě fiă bărbat nu numai al credinţei, ci şi al sciinţei.*

În fine, ca credinţa şi sciinţa Presbiterului sě nu remână un talant îngropat în pămênt, ci sě lucre şi sě rodéscă, ele trebuie sě fiă însoţite şi întraripate de *voinţă*. Credinţa fără sciinţă remâne o comóră fórte scumpă, adevěrat, însě ascunsă şi nelucrătóre; sciinţa fără credinţă degenerézâ în materialism şi egoism; şi érăşi ambele fără voinţă, fără energiă remân lipsite de influinţa aceea înălţătóre şi nobilătóre, carea condiţionézâ progresul omenimei. De aceea pelângă credinţă şi sciinţă cerem încă dela păstorii şi mai marii bisericei *voinţă şi energiă*. Devotat chiămărei sale — 'i dicem preotului pe temeiul temei nóstre tu presbitere ai sě conduci turma cea preţiósă, ce ţi s'a încredinţat, cu tótă luarea-aminte şi sě priveghezi, ca nu cum-va în absenţa ta séu din causa somnuroşiei tale sě ţi-o atace, risipéscă şi nimicéscă lupii, ce o urmăresc la tot pasul. Ai sě îngrijesci, ca sě o mâni la locuri cu păşune sănătósă şi cu apă curată,

adecă sĕ o nutresci cu cuvêntul lui Dumnedeu cel adevĕrat şi limpede şi cu ss. Taine cele făcătóre de viéţă. Ai sĕ o păzesci de vênturi contrare, de ostenélă prea mare, dar şi de odichnă preste mĕsură, de bóle consumătóre şi de tóte influinţele cele stricăcióse. Ai sĕ fii cu luare-aminte, ca turma sĕ crèscă, sĕ sporéscă, sĕ dea folosul sĕu, dar sĕ o exploatezi şi spre folosul ei şi al altora, nu numai spre al tĕu, — sĕ o pasci şi pre dênsa, nu numai pre tine. Ai sĕ păşesci în fruntea ei, sĕ nu fugi, nici sĕ te ascundi când vedi periclul; ci sĕ întêmpini ori-ce atacuri, ce vin asupra ei, şi asemenea păstoriului celui bun din Evangeliă, sĕ fii gata a da viéţa ta pentru dênsa! Dar mai pre sus de tóte sĕ nu uiţi, că turma acésta nu este o turmă vilă (eftină) pămêntéscă, ci este turma cea scumpă a credincioşilor, ce o a adunat păstoriul păstorilor prin sângele seu cel nepreţuit şi dumnedeesc; şi fiindcă tóte silinţele tale întru buna păstorire a turmei vor fi deşerte, décă nu te vei îngrijí şi de tinĕra ei sucrescenţă, pentru aceea ai sĕ fii cu tótă luarea aminte şi la *mieluşeii* cei fragedi ai primăverei; căci ori-ce recélă, ori-ce vênt contrariu, ori-ce lipsă de nutrimênt pre ei 'i ajunge şi-i strică mai curênd; ear décă vor perí mieii tĕi, unde-ţi va fí o păstoriule turma? De aceea şi Christos nu dice lui Petru numai simplu: *Pasce oile mele!* ci arĕtând însemnătatea cea mare a îngrijirei pentru venitoriul turmei, adauge anumit: *Pasce mieluşeii mei!* Astfel nici noi păstorii bisericilor sĕ nu uităm nici pe un minut de mieluşeii turmelor nóstre. Turma nóstră este *biserica*, ear mieluşeii *şcóla*. Da, fraţi iubiţi, şcóla! şi de aşi puté dá cuvêntului meu tăria unei trimbiţe de aramă, cu aceea aşi strigá de pe tóte măgurile locuite de poporul nostru credincios: Şcólă, şcólă! Ce a fost causa, de poporul nostru a putut cădé dela o mărire strămoşéscă

atât de înaltă la o adâncime atât de mare? şi ce-i trebuesce, ca el sĕ reocupe loc de onóre în alianţa popórelor vii şi cu viitoriu? *Şcóla, lumina!* De aceea se cuvine, ca în îngrijirea pentru binele poporului nostru — pentru buna păstorire a turmei — sĕ nu perdem din vedere şcóla, — ba ca păstorirea *bisericei sĕ o începem dela păstorirea şcólei!* Şi fiindcă acéstă nobilă semĕnătură nu dă secerişul seu la moment, ci mai târdiu, ba une-ori fórte târdiu, şi fiindcă multe împregiurări contrare împedecă crescerea şi cócerea fruptelor ei, tocmai pentru aceea cerem dela păstorii bisericei nóstre pe terenul strîns bisericesc-administrativ, judicial, fundaţional, dar cu deosebire pe terenul şcolastic voinţă tare şi resolută, energiă neegoistică, curată ca aurul, firmă ca diamantul. Cerem ca începênd dela prima etate a copilăriei până la etatea celor mai adûnci bĕtrâneţe ale credincioşilor lor sĕ păstoréscă bine biserica lui Dumnedeu.

Ear după tóte acestea, în cari ca unor alegători serioşi şi conscienţioşi am cercat a vĕ da o directivă credinciósă faţă cu actul cel mare, la care păşim, ce ne mai remâne, fraţi iubiţi? Ne remâne sĕ rădicăm mânile şi inimile nóstre la cer, şi sĕ ne rugăm asemenea protopărinţilor nostri în Christos, primilor creştini dela Ierusalim (Fapt. Apost. cap 1, v. 24 şi 25): „Tu Dómne, cela-ce scii inimile tuturor, arată-ne pre bărbatul, pre carele l'ai ales, spre a lua sórtea acestui oficiu, a acestei apostolii în sfântă biserica Ta“. Amin!

XXXVIII. Tot la o alegere de protopresbiter.

„*Şi sunt osebiri darurilor, dar acelaşi duch; şi osebiri slujbelor, dar acelaşi domn; şi osebiri lucrurilor, dar acelaşi Dumnedeu, carele lucréză tóte întru toţi*".

1. Corint. 12, 4—16.

Cu bucuriă am alergat, fraţilor, a ne întruní astădi în acéstă sfântă casă dumnedeéscă, pentru-ca sub scutul Celui Preaînalt, în bună înţelegere şi frăţéscă armoniă sĕ îndeplinim un act de mare însemnătate pentru acest onorabil opid, pentru acest remarcabil ţinut, ba pentru întrégă biserica archidiecesei nóstre transilvane, carea cu tótă încrederea privesce astădi asupra lucrărilor nóstre. Da, o misiune de însemnată valóre ne a întrunit astădi aici, misiunea, de a căuta pre bărbatul, pre carele între limitele legilor nóstre bisericesci sĕ'l chiămăm în fruntea acestui tract protopresbiteral, numit acum cu numirea cea nóuă: al *Câmpenilor*. Pre bărbatul, carele după sunetul legei sĕ fiă apt şi binemeritat pe terenul bisericesc şi şcolar, a puté purta cu demnitate acest oficiu atât de onorabil, dar şi atât de greu şi plin de responsabilitate. Pre bărbatul, carele ca cel d'ântâiu — protos — între fraţii sei, preoţii tractuali, sĕ aibă şi voinţa şi putinţa a conduce pre acestia prin faptă şi prin cuvênt pe căile cele bune şi mântuitóre. Pre bărbatul, carele pentru întreg poporul tractual sĕ fiă un adevĕrat păstoriu şi părinte sufletesc, păstorind clerul şi poporul aceluia cu toiagul cel puternic al credinţei, cel blând al iubirei, cel însufleţitoriu al speranţei. Pre bărbatul, carele purtat de iubirea şi încrederea tractului, sĕ me-

rite şi încrederea superiorităţei bisericesci ca un luminat, sincer, drept şi binevoitoriu mijlocitoriu între autorităţile superióre şi poporul credincios. Pre bărbatul, carele sĕ înavuţéscă bisericile vóstre cu cuvêntul evangeliei lui Christos, sĕ lumineze şcólele vóstre, speranţa şi garanţa venitoriului nostru, cu fáclia înţelepciunei şi a sciinţei, sĕ administreze agonisitele cele sfinte ale bisericilor, şcólelor şi fondurilor vóstre în frica lui Dumnedeu, cu dreptate şi bună sporire, sĕ păzéscă curăţia moravurilor în viéţa familiară, fundamentul societăţei omenesci, sĕ susţină în scaunul sĕu judecătoresc dreptatea şi adevĕrul nefrânte, nemaculate, carele cu un cuvênt sĕ pórte acest jug al lui Christos ca un bun ispravnic al lui Dumnedeu. Pentru acésta ne am adunat astădi aici, la acésta ne cugetăm, spre acésta nesuim. Şi fiindcă tótă darea cea bună şi tot darul desĕvêrşit este de sus, dela părintele luminilor, Îl rugăm mainainte de tóte pre El îndreptătoriul inimilor, ca sĕ binecuvinte lucrarea nóstră cu darul Sĕu, — ca deşí suntem de deosebite daruri, totuşi unul sĕ fiă duchul, ce ne conduce; — deşí suntem de deosebite slujbe, totuşi sĕ nu uităm, că unul este Domnul, căruia servim; — deşí suntem la deosebite lucrări, totuşi sĕ cunóscem, că unul este Dumnedeu, carele lucréză tóte întru noi toţi.

Sunt osebiri darurilor, — dice Apostolul — *dar acelaşi duch*. Biserica fiind societate visibilă pe pământ, se compune din ómeni; ear ómenii, după rênduiéla lui Dumnedeu, au felurite talente, felurite aplecări, felurite daruri, — ceea-ce însĕ de loc nu împedecă promovarea binelui bisericei, décă aceste felurite daruri sunt conduse de acelaşi *un* duch al lui Dumnedeu. Căci atunci lucrând ele tóte în una direcţiune, nu se împedecă, ci se sprijinesc şi întregesc unul pre altul.

Acésta însemnéză Apostolul în epistolia sa I. cătră Corinteni, când dice, „că Dumnedeu a pus în biserică mai ântâiu pre Apostoli, a dóua pre Proroci, a treia pre dascali, după aceea pre puteri, apoi darurile tămăduirilor, ajutorințele, isprăvniciile, felurile limbilor, — însě, adauge, întru tóte acelaşi duch. (I. Cor. 12, 28). Şi noi, frați iubiți, suntem din diferite locuri, de diferite condițiuni şi chiămări, póte chiar şi cu privire la lucrul, ce ne stă înainte, de diferite vederi şi păreri; acésta însě nici decât nu ne opresce, ca sě nu fim inspirați toți de acelaşi simțĕmênt viu, a conlucrá şi prin votul nostru de astădi la prosperarea şi fericirea acestui tract. Ba este şi acesta, ca tóte câte vedem în lume, un act al înțelepciunei lui Dumnedeu, ca nu toți ómenii sě fiă întru tóte de aceleşi păreri şi vederi şi daruri; căci tocmai prin varietatea acésta a darurilor mai bine şi mai perfect se pot cunósce şi lucrurile şi se pot promová scopurile cele sublime ale omenimei; numai spiritul conducĕtoriu sě fie *unul*, — *multe daruri, dar acelaşi duch!* Mĕdulările corpului, ne arată Apostolul tot la acest loc, cât sunt de multe, cât de diferite în numiri, în formă, în destinațiunea şi funcțiunea lor, şi cu tóte acestea unul este corpul, îngrijind el unul pentru tóte mĕdulările sale şi iérăşi acestea unul câte unul pentru totalitatea, crescerea, sănĕtatea şi bună aflarea corpului, — *multe daruri, dar acelaşi duch!*

Sunt osebiri slujbelor — dice Apostolul mai departe, — *dar acelaşi domn.* Precum într'o casă mare, la un stăpân puternic, se află mulțime de servitori şi îngrijitori, avênd sě îngrijéscă unul de césta, altul de ceea, dar aceia nu se împedecă, nici se strică unul pre altul, căci toți servesc scopului comun al susținerei casei, şi toți sunt ascultători voinței şi comandei domnului lor: astfel şi în biserică multe servicii, mulți servitori, mai mari şi mai mici, superiori şi inferiori, — însĕ *unul* este domnul: Christos. Şi noi fraților, toți dimpreună servim bisericei, fiă-care cu puterea şi sciința sa: preoți şi mireni, mari şi mici, bărbați şi femei. Şi tocmai acésta este una din calitățile cele mai frumóse şi mai prețióse ale constituțiunei nóstre bisericesci, că la unele ce pre *toți* ne intereséză, *toți* suntem chiămați a şi participá. Nu se deosebesce aici preotul de cătră mirean, nici îl depărtéză acela pre acesta dela sine, nici se depărtéză séu înstrăinéză el de cătră dênsul, pretindênd pentru sine numai drepturi şi impunênd aceluia numai sarcini; căci nu domnia şi stăpânia, nu terórea şi frica, nu ambițiunea vană şi volnicia, ci libertatea, convingerea curată şi iubirea frățéscă sunt spiritul conducĕtoriu al bisericei nóstre: *ca este o mare comuniune de frați.* Grele cu adevĕrat au fost luptele, şi îndelungate — seculi întregi — suferințele scumpei nóstre biserici strămoşesci, chiar şi prin aceste ținuturi muntene, pentru aceste scumpe daruri, pentru esistența, libertatea şi autonomia sa; dar mulțemită cerului, statornicia în credință a părinților şi moşilor nostri, iubirea şi încrederea reciprocă între preoți şi mireni, între păstori şi turmă, a învins tóte obstaculele; şi eată-ne astădi, pe lângă tótă greutatea timpurilor, bucurându-ne de dreptul, de a puté conlucra cu toții pentru prosperarea şi înflorirea bisericei nóstre, — osebite servicii, dar *un* domn, Iisus Christos, carele a întemeiat biserica pe pămênt, o a câştigat cu scump sângele sĕu, şi *o susține, o cârmuesce şi o apĕră întru toți vecii.*

În fine sunt osebiri lucrurilor, dar acelaşi Dumnedeu, carele lucréză tóte întru toți. Multe sunt lucrurile nóstre pe pămênt, dar durabile şi folositóre sunt numai acelea, cari se fac întru Dumnedeu. Noi, fraților, suntem astădi asemenea semĕnătoriului din Evangeliă, carele

a eşit sĕ semene sĕmênţa sa, aruncând în pământ sĕmênţa votului nostru, ca sĕ germine, sĕ créscă şi sĕ rodéscă pentru venitoriu; fiă, ca după cuvêntul apostolesc sĕ semĕnăm cu binecuvêntare, pentru-ca la timpul seu cu binecuvêntare sĕ şi secerăm. Şi acésta va fi, iubiţilor, décă la lucrarea nóstră nu vom fi conduşi de plăceri séu neplăceri personale, strimte şi ânguste, ci numai şi numai de vocea datorinţei nóstre, ca servind lui Dumneḑeu. „Sus sĕ avem inimile!“ am auḑit şi astăḑi în cuvêntul s. Liturghii, *şi aşa sĕ fiă!* Sĕ nu ḑicem întru inimile nóstre, cum ḑiceau óre-când Corintenii: Eu sum al lui Pavel, eu al lui Petru, eu al lui Apolos! pre cari apoi cu drept cuvênt Pavel 'i mustrà ḑicêndu-le: Au dóră s'a împărţit Christos? Au dóră Pavel s'a restignit pentru voi? Au dóră întru numele lui Pavel v'aţi botezat?! Nu fraţilor, nu ale nóstre ci ale lui Dumneḑeu vom sĕ alegem; sĕ căutăm dar, ca alesul nostru sĕ fiă spre plăcere Domnului seu şi Domnului nostru, carele a binevoit a ne încredinţa nóue sórtea alegerei acesteia. Căci alesul nostru între noi şi cu noi dimpreună este chiămat a lucrá cele bineplăcute lui Dumneḑeu, şi acelea sunt şi cele adevĕrat folositóre nóue; căci *sunt osebiri lucrurilor, dar acelaşi Dumneḑeu, carele lucréză tóte întru toţi.*

Eară Tu Dómne, cela-ce la Prasnicul trecut de curênd ne ai învrednicit a serbá trămiterea Preasântului Tĕu Duch asupra Apostolilor, şi a vedé, cum printr'ênsul i-ai luminat pre ei, şi printr'ênşii tótă lumea, ca sĕ Te cunóscă pre Tine unul adevĕrat Dumneḑeu, şi pre care l'ai trămis, pre Iisus Christos, vină întru ajutoriu, Bunule, şi neputinţei nóstre a mai micilor Tĕi, cari ne-am adunat astăḑi aici. Trămite-ne şi nóue, celora-ce ne rugăm Ţie, pre Duchul Tĕu cel sfânt, ca sĕ ne lumineze a afla pre bărbatul

doririlor nóstre, şi mai vêrtos pre cel bineplăcut Ţie, carele sĕ ia apostolia acésta în sântă biserica Ta, şi sĕ o pórte spre mărirea Ta şi spre binele sufletesc al poporului Tĕu din acest ţinut. Da Dumneḑeul părinţilor nostri, carele în timpuri grele ai ascultat oftările lor îndreptate spre Tine, şi ai aşezat aici între stânci şi sghiaburi, între ghiăţari şi câmpi de nea, ca o viiă bineroditóre biserica Ta, ascultă şi oftările şi rugăciunile nóstre şi cererile, ce se aduc Ţie în ceasul acesta în sfântă biserica Ta, acéstă inchipuire tainică pe pământ a bisericei Tale ceii de sus şi nefăcute de mâni omenesci. Binecuvêntă Dómne şi cugetările şi simţirile şi lucrările nóstre; căci „sunt osebiri darurilor, dar acelaşi duch; şi osebiri slujbelor, dar acelaşi domn; şi osebiri lucrurilor, dar acelaşi Dumneḑeu, Tu, Unule Preabunule, *carele lucrezi tóte întru noi toţi*“. Amin!

XXXIX. La taina sfântului botez.*)

1.

Ne-am întrunit astădi, fraților, în casa lui Dumnedeu, ca sĕ aducem în staulul lui Christos un mieluşel cuvêntătoriu, pre care părinții lui credincioşi doresc a-l creştiná cât mai curênd. Ear uşa, pe carea întră cineva în staulul lui Christos, *e sfântul botez*, cea d'ăntâiu din cele şepte taine ale bisericei creştine. Născut cu timbrul pĕcatului strămoşesc, omul prin apa cea sfințită a botezului se lapĕdă de omul cel vechiu al pĕcatului, se spélă de întinăciune, se îmbracă în omul cel nou al darului şi se împreună cu Christos.

Acésta o cere Christos dela toți credincioşii sei, ba ca sĕ ne arete şi mai lămurit sfințenia botezului, El însuşi, cel fără de pĕcat, carele rădică pĕcatele lumei, *se botéză* în Iordan dela Ioan; şi când Ioan se sfiiesce a boteza el robul pre Stăpânul, Iisus stăruesce a se boteza dela dênsul; căci aşa — dice — se cuvine, a se pliní tótă dreptatea.

Şi precum însuşi a priimit a se boteza, aşa şi înainte de înălțarea sa la cer, chiămând pre învĕțăceii sei, li-a demandat dicênd: „Mergênd învĕțați tóte neamurile, botezându-i pre ei în numele Tatălui şi al Fiiului şi al Sfântului Duch, învĕțându-i pre ei sĕ păzéscă tóte câte am poruncit vouĕ. Şi eată eu cu voi sum în tóte dilele pănă la sfêrşitul veacului!" Acestea sunt ultimele cuvinte ale lui Christos, cari sunt scrise în sfânta evangeliă a lui Mateiu, şi cu ele se şi termină acéstă sfântă evangeliă, şi terminarea se însémnă cu cuvêntul Amin, care însemnéză: Aşa sĕ fiă!

Şi aşa încheiăm şi noi acest scurt cuvênt, scos din comóra cea nesecată a cuvêntului lui Dumnedeu.

*) A se vedé nota 10 dela urmă.

Şi vĕ rog pre toți, cari binevoiți a asista la acest act sfânt: părinți trupesci şi sufletesci, frați şi sorori şi toți şi tóte, cari vĕ aflați aici, ca cu pietate sĕ sĕvêrşim sfânta taină a botezului asupra acestui prunc nounăscut, care vine la Christos, implorând darul şi ajutoriul şi binecuvêntarea lui Dumnedeu asupra lui şi asupra nóstră, cari cu bucuriă purtăm numele lui Christos, care nume, după cuvêntul sfântului Apostol Pavel, este preste tot numele. Amin.

2.

Prin taina s. botez întră omul în céta credincioşilor lui Christos şi prin acésta se face părtaş de tóte darurile, ce le dă Domnul credincioşilor sĕi: cunoscința lui Dumnedeu, iubirea lui Dumnedeu şi a deaprópelui, credința în Dumnedeu, speranța în Dumnedeu, care nu lasă niciodată a cădé omul cu inima de cătră Dumnedeu şi a se cufunda în noroiul pĕcatului, al cărui sfêrşit e perirea. Pentru aceea biserica numesce s. botez şi a *dóua nascere;* căci prin nascerea cea d'ăntâiu vine omul în lume; ear prin nascerea a dóua, duchovnicéscă, se desbracă de omul cel vechiu, de Adam cel cădut în pĕcat şi osândă, şi se îmbracă în omul cel nou, în Christos cel sfânt şi fără de pĕcat. Eară Christos prin crucea şi mórtea sa cea de bună voiă şi făcĕtóre de viéță a rupt zapisul pĕcatului şi al blăstĕmului lui Adam, cel-ce era asupra neamului omenesc.

De aceea, iubiți părinți, pre cari Dumnedeu v'a învrednicit de acest prunc, precum doriți şi voiți şi rugați pre Dumnedeu, sĕ vi-l țină în viéță, aşa sĕ vĕ rugați şi pentru aceea, ca sĕ vĕ dee bucuriă pe urma lui; căci fericirea copiilor bucuria părinților. Ear ca sĕ şi aveți bucuria, ce o doriți, siliți-vĕ din tóte puterile, *a cresce pre acest prunc întru frica lui Dumnedeu*, carea este începutul a tótă înțelepciunea şi fericirea omului

pe pământ. Au dóră în avuţiă stă fericirea omului? Nu, iubiţilor, căci atunci toţi cei avuţi ar fi fericiţi, ear cei seraci nefericiţi! Ori dóră în neam mare şi strălucit? Nu, căci atunci numai principii şi boierii şi cei de neam mare ar fi fericiţi, ear cei de neam mic şi de jos nefericiţi! Au dóră în frumseţea séu tăría trupéscă séu viéţa cea multă până la adânci bĕtrâneţe? Nimic din tóte acestea: ele de ele singure nu fac pre om fericit; ci cuvêntul lui Dumnedeu, istoria neamului omenesc şi esperiinţa nóstră propriă ne spun, că fericit este numai cel mulţemit cu sórtea sa, séu mai vêrtos cu cele rênduite lui dela Dumnedeu. Căci atunci, mult ori puţin, bune şi rele el le priimesce cu mulţemită dela Dumnedeu, care rênduesce fiecăruia partea lui.

Deci décă voiţi, ceea-ce tot omul voiesce şi doresce, ca sĕ aibă bucuriă de pruncii, cari 'i i-a dat Dumnedeu, apoi siliţi-vĕ, iubiţilor, a cresce pre pruncul acesta, pre care biserica vi-l dă încreştinat, a 'l cresce, dic, *întru frica lui Dumnedeu,* căci întru acésta, ca într'o comóră, se cuprind tóte cele bune şi de dorit. Amin!

3.

Un obiceiu vechiu, continuându-se timp îndelungat, devine lege.

Aşa şi *punerea mânilor Apostolilor* asupra celorce se botezau séu se preoţiau. Cu timpul însĕ îmmulţindu-se fórte numĕrul creştinilor, şi introducêndu-se mai mult botezul *pruncilor,* apostolii şi următorii lor, numiţi bărbaţi apostolesci, nu mai puteau botezá ei înşişi, ci puneau episcopi şi preoţi prin oraşe şi sate, cari sĕ servéscă poporului în cele sufletesci, între altele şi la botez. După botez urma punerea mânilor archieresci pe capul celui botezat. Insĕ cu timpul nu se mai putea nici acésta; pentrucă neputênd nici archiereul a ajunge pe la tóte oraşele şi satele districtului sĕu, mulţi copii, murind mai de timpuriu, nu mai ajungeau a se împărtăşì de punerea mânilor archieresci. Astfel archiereul pregătia dintr'o mulţime de plante şi aromate un *oleu sfinţit, numit s. mir,* şi 'l împărţia preoţilor, spre a unge cu acela pre cei noubotezaţi. Şi se priimì mirul acesta între *cele şepte taine ale bisericei creştine* şi a rĕmas până 'n diua de astădi. Acéstă taină dar se privesce ca o *întărire séu confirmare a darurilor, cari cel botezat le-a priimit în s. botez.* Pentru aceea după botez îndată se unge cel botezat în chipul s. cruci pe frunte, pe bărbíă, urechi, pept, mâni şi picióre, şi la fiăcare ungere dice preotul: „*Pecetea darului s. Duch. Amin!*" Acésta dar este *a dóua taină,* de carea se împărtăşesce cel botezat: după s. botez adecă urméză s. mir.

Tot asemenea — fiind sănĕtos — se împărtăşesce pruncul noubotezat şi de *a treia taină* ce-i ofere biserica, şi aceea este *s. cuminecătură,* adecă împărtăşirea cu trupul şi sângele lui Christos. Acesteia la omul mare are sĕ-i premérgă ca pregătire mărturisirea şi pocăinţa; dar la pruncul, care prin s. botez a venit la Christos, acéstă împreunare tainică cu Dênsul se face îndată după botez, ear la cas de bólă séu neputinţă se amână pe mai târdíu.

La taina s. botez se dau dar pruncului încă douĕ s. taine, adecă s. mir şi s. cuminecătură. Luaţi aminte dar, iubiţi părinţi, trupesci şi sufletesci, ca la timp, când vine pruncul la pricepere, acestea şi lui sĕ i-le aduceţi la cunoscinţă şi sĕ i-le plantaţi adânc în inimă, ca sĕ-şi aducă aminte de ele în viéţa sa. Şi atunci cu linişte veţi puté priví spre viitoriul pruncilor voştri; căci aţi contribuit şi voi, după puterile vóstre, a-i face, cum dice învĕţătura credinţei creştinesci, *creştini buni şi ómeni de omeniă.* Ceea-ce darul lui Dumnedeu sĕ plinéscă şi aici! Amin!

4.

La 'nceputul creştinătăţii botezul se sěvêrşia mai cu sémă asupra ómenilor în vêrstă, cari mai ântâiu priimiau învěţătură despre credinţa creştinéscă, apoi mărturisiau înaintea bisericei *simvolul credinţei* şi numai atunci priimiau s. botez. Ei dar înşişi umblau în afacerea botezului lor, şi alţii, de regulă mai bětrâni, funcţionau numai ca nisce martori la creştinarea lor.

Neputêndu-se însě permite, ca acesti ómeni, parte căsătoriţi şi cu prunci, ei înşişi sě se boteze, ear soţiile şi pruncii sě rěmână în legea evreéscă séu dóră chiar păgânéscă, de timpuriu biserica a trebuit sě se cugete şi la *botezarea pruncilor*. Acésta o putea face biserica cu atât mai uşor, căci avea esemple date chiar de ss. Apostoli, cari aveau uneori sě boteze câte un cap de familiă, dar atunci împreună cu capul familiei botezau tótă familia, cum a botezat d. e. Petru pre sutaşul séu căpitanul Corneliu „cu tótă casa lui", va se ḍică împreună cu soţia şi pruncii lui. Dar pre pruncii abia de câteva ḍile, pre cari creştinii nu voiau sě-'i lase mult timp nebotezaţi, ca nu cumva sě móră în starea acésta, nu-i putea întreba preotul botezătoriu despre credinţa lor, dar nici a-i amâná până vor fi mari, şi atunci a-'i mai boteza odată, căci atunci cădeau preoţii în eresul anabaptiştilor, adecă a boteza pre cineva de dóuě-ori. Şi aşa biserica aflà espedientul, ca pentru pruncul, care se aduce la s. botez, sě se pună *părinţi sufletesci* séu *garanţi (chizeşi)*, numiţi *naşi de botez*, cari sě stea buni bisericei, că finul lor va rěmâné credincios bisericei până la capetul vieţei sale.

Acésta este *instituţiunea naşilor*, şi voi, iubiţilor, cari aţi luat pruncul acesta în braţele vóstre şi 'l aţi adus la s. botez, aţi luat asupră-vě şi îndatorirea de părinţi sufletesci ai lui, şi ca atari a da mână de ajutoriu întru bună creştinésca lui crescere. Ba mai mult.

Pentru casul, de care Dumneḍeu pre toţi sě ne păzéscă, când părinţii ar fi chiămaţi din viéţă înainte de crescerea şi aşezarea pruncului, voi aţi luat asupră-vě, a priimí pre pruncul întru ale vóstre, şi în rênd cu pruncii vostri cei trupesci, a purta grijă pentru crescerea şi buna norocire şi a fiului vostru sufletesc.

Acésta este, iubiţilor, crucea lui Christos, carea voi de bună voiă o aţi luat pe umerii vostri. Eară El, carele a luat de bună voiă crucea pentru tot neamul omenesc, sě vě întăréscă a o puté purta spre mărirea lui Dumneḍeu şi spre mântuirea vóstră şi a fiilor vostri, trupesci şi sufletesci. Amin!

5.

Este sciut tuturor creştinilor, că ss. taine sunt ucrări aşezate de Dumneḍeu, întru cari credinciosul prin *semne vĕḍute* priimesce darul lui Dumneḍeu cel *nevĕḍut*. Semnul séu materia acésta vĕḍută este la botez *apa*, la s. cuminecătură *pânea* şi *vinul*, la preoţiă *punerea mânilor archieresci*, şi aşa mai departe. Dar afară de acestea mai sunt de observat şi nisce lucruri şi forme anumite, cari biserica ni-le arată ca nisce *simvóle séu semne dinafară ale unui lucru dinlăuntru*. Despre aceste semne din afară voiesc, iubiţi creştini, a vě da astăḍi puţină învěţătură, ca toţi sě le cunósceţi şi sě sciţi înţelesul lor, precum le-aţi învěţat ca copii în învěţătura creştinéscă.

Aci dăm mai ântâiu de *întórcerea pruncului cu faţa spre apus, suflarea în chipul crucei şi scuipirea asupra pruncului din partea preotului*, împreună cu cuvintele întrebătóre: „Lapeḍi-te de satana"? şi celelalte, la cari naşa rěspunde în numele şi în locul pruncului: „Lapĕdu-mĕ de satana", şi celelalte, ear nu, precum se 'ndatinéză pe alocurea: „Lapĕd pre finu-meu"; căci nu naşa lapĕdă pre finul, ci acesta

însuşi trebue sě se lapede de Satana, adecă de duchul cel rěu, căci naşa vorbesce în numele finului seu; şi décă cel-ce se botéză, ar fi om în vêrstă, atunci el însuşi ar trebuí sě ḑică: *Lapedu-me* şi celelalte. Acésta însemnéză, că celce vine la Christos, trebue sě abḑică *(sě se lapede)* mainainte de pěcat şi de urḑitoriul pěcatului, care este diavolul. După aceea se întórce pruncul spre rěsărit, adecă vine dela întunerec la lumină, şi iar i se pune de trei ori întrebarea: „Impreunezi-te cu Christos?" la care întrebare naşa, tot în numele finului seu, rěspunde tot de trei-ori: „*Împreunezu-mě* cu Christos", (*nu*: împreunez pre finu-meu). Apoi ḑice tot naşa cu glas simvolul credinţei: Cred întru unul Dumneḑeu — şi celelalte pănă 'n fine. De aceea e şi de lipsă, ca naşa, pe cât numai se póte, sě fiă de religia nóstră.

Cu acestea intră apoi naşa cu pruncul în biserică, avênd în *drépta făclia aprinsă*, închipuindu-se prin acésta venirea omului dela întunerecul necunoscinţei la lumina cunoscinţei de Dumneḑeu.

Îmbrăcarea în alb a pruncului după botez însemnéză îmbrăcarea lui în Christos cel fără de pěcat, după cuvêntul Apost. Pavel: „Câţi în Christos v'aţi botezat, în Christos v'aţi şi îmbrăcat".

Tăierea pěrului însemnéză jertfa de sine, ce o aduce botezatul lui Dumneḑeu.

Cufundarea de trei ori în apă la s. botez însemnéză, că pruncul a murit pěcatului (cufundarea), şi acum viéză lui Dumneḑeu (rădicarea).

Şi aşa, precum pe scurt v'am arětat, tóte *semnele din afară,* ce se fac atât la s. botez, cât şi la celelalte ss. taine, *tóte au un înţeles,* şi e de lipsă, ca sě pětrundem la acest înţeles; căci altmintrea am puté aluneca a crede, că aceste forme sunt numai nisce lucruri volnice şi fără valóre.

Deací urméză, sě nu judecăm cu uşurinţă asupra lucrurilor religióse şi bisericesci, deşi ni s'ar păré la 'nceput străine; ci sě întrebăm de însemnarea şi înţelesul lor. Şi atunci ne vom convinge, că sunt lucruri seriόse, menite a trage pre om dela cele de jos la cele de sus, dela cele omenesci la cele dumneḑeesci.

Cinstesce dar şi tu, iubite creştine, lucrurile şi formele din afară ale funcţiunilor bisericesci, căci prin cinstirea lor cinstesci pre însuşi Dumneḑeu. Căruia cinste şi mărire şi închinăciune în veci! Amin.

6.

După vechia tradiţiune bisericéscă, ca o continuare din legea vechiă — sciţi că lui Iisus la opt ḑile i s'a pus numele Iisus, — la botez *se dă celui-ce se botéză şi numele.* Acésta o hotăresc mai ântâiu părinţii şi naşii, décă acela este prunc, ear décă este om mare, care vine d. e. dela credinţa mosaică sau mohamedană séu păgânéscă la religia creştină şi la biserica nóstră dreptcredinciósă rěsăriténă, atunci 'şi alege el însuşi numele. Dar totdeuna se face acéstă alegere a numelui şi 'n conţelegere cu Preotul: aşa era în legea vechiă, aşa a rěmas şi în cea nóuă. In legea vechiă nu era botezul, ci tăierea-împregiur a pruncilor de parte bărbătéscă, apoi spělările, jertfele şi rugăciunile din partea preotului, prin care se priimia pruncul în legea lui Moise; dar punerea numelui se făcea în ḑiua a opta dela nascere, şi anume înainte de tăierea-împregiur. Ear ca esemplu, că acest nume 'l hotăriau părinţii pruncului, Vě aduc aminte de casul s. Ioan Botezătoriul, la a cărui tăiere-împregiur se escară diferinţe de păreri pentru numele pruncului între maică-sa şi între rudenii. Acestea ḑiceau sě-l chiăme Zacharia, căci aşa chiamă pre tată-seu; ear mama pruncului stăruia pentru numele Ioan. Rě-

mase dar, ca tata sĕ hotăréscă; şi acesta, care rĕmăsese mut, căci nu credụse ângerului, că li-se va nasce fiiu acum fiind amêndoi bĕtrâni, cerù tăbliţă şi scrise: Ioan sĕ fiă numele lui! Şi Ioan a fost. Eară limba lui se deslegà îndată, şi bĕtrânul preot începù a mărí pre Dumnedẹu şi a prorocí pentru acest prunc minunat, cari apoi tóte s'au plinit la timpul lor.

Aşa e şi în biserica creştină, unde tot părinţii trupesci şi cei sufletesci séu naşii în conţelegere cu preotul botezătoriu au sĕ hotăréscă numele pruncului.

Numele acestea sunt felurite. Multe din ele sunt luate din legea vechiă, multe din limba grecéscă şi romană, căci acestea erau pe timpul lui Christos limbile cele mai lăţite şi mai culte; dar tóte au o însemnătate hotărită şi nu sunt numai sonuri góle fără înţeles. Aşa Ioan însemnéză darul lui Dumnedẹu, Nicolae învingĕtoriu, Stefan cununá; apoi Maria dăruită, Ana dar, Sofia înţelepciune, Elena luna ş. a.

Şi fiindcă ne este vorba de nume, şi numele se dă la s. botez, Vĕ rog fraţilor, sĕ rĕmânem pe lângă numele nóstre strămoşesci, cari ni le-a dat biserica, şi cari sunt îndatinate la naţia nóstră. Mult se schimbă timpurile, şi multe schimbări şi înnoiri aduc dị de dị; noi însă sĕ nu lăsăm, ca alţii, póte de altă limbă, de altă credinţă, de alte obiceiuri, sĕ hotăréscă ei numele copiilor nostri séu sĕ le schimbe, sucéscă şi schimonoséscă după placul lor; ci după cuvêntul s. Scripturi: Nu da altuia mărirea ta! sĕ pĕstrăm cu tăriă dreptul, care ni-l'a dat Dumnedẹu: ca noi părinţii înşine sĕ hotărîm după voia nóstră liberă numele fiilor nostri şi fiicelor nóstre.

La acésta ajută-ne Dómne preabunule; căci Tu ni-ai dat prunci şi prunce, şi prin s. botez iar la Tine-i aducem. Amin!

XL. La s. taină a cununíei.

1.

Aţi venit astădị, iubiţilor tineri, întru acéstă s. casă, ca împreună cu noi sĕ imploraţi darul lui Dumnedẹu şi binecuvêntarea bisericei asupra însoţirei vóstre conjugale.

Este sfântă, iubiţilor, legătura acésta, şi aşezată chiar dela începutul neamului omenesc de însuşi Dumnedẹu, carele a dis: „Nu este bine sĕ fiă omul singur pe pămênt; sĕ facem lui ajutoriu după dênsul". Şi aşa a făcut Creatoriul pre Eva, o a dat soţiă lui Adam şi i-a pus pre amêndoi în raiu, şi binecuvêntându-i li-a dis: „Cresceţi şi vĕ îmmulţiţi şi umpleţi pămêntul şi-l stăpâniţi pre el".

De aceea biserica creştină a declarat căsătoria *taină*, o a numĕrat între cele şepte taine ale sale şi o va numĕra până la sfêrşitul veacului.

Şi taină sfântă este, iubiţilor, cu adevĕrat: ia căsătoriei fundamentul religios, şi ea e degradată la un contract de tóte dilele pentru o marfă, pentru o casă, pentru o vită, — contract, care adị se légă, mâne se deslégă. Şi prin clătinarea fundamentului se clatină şi cade şi ceeace a fost zidit pe dênsul: familia şi viéţa familiară. Şi prin clătinarea vieţei familiare omul cade dela înălţimea cea aprópe de ângeri, la carea l'a pus Creatoriul, şi ajunge la josimea animalelor de pe pămênt.

Dar taină e căsătoria şi pentru aceea, căci ea purcede din voia liberă, cu carea a înzestrat Dumnedẹu pre om: bărbatul alege liber pre femeea, pre carea Dumnedẹu a destinat'o a-'i fi soţiă, şi femeea urméză liber bărbatului, pre care Dumnedẹu i l'a rênduit soţ.

Nu este aici silă, nu este interes de cele josnice pămêntesci: simpatia reciprocă séu împrumutată este, carea légă soţ şi soţiă unul de altul.

Acéstă inclinare şi simpatiă liberă sě fiă dar şi temeiul însoţirei vóstre conjugale, iubiţi tineri: voinţa vóstră, dorinţele şi aspiraţiunile vóstre, ţînta vieţei vóstre sě fiă una: mergerea treptat dela cele de jos spre cele de sus.

Urmând aşa, viéţa vóstră conjugală de pe pămênt va fi fericită, ear fericirea de pe pămênt va fi prevestirea fericirei celei mai înalte, carea tot creştinul o doresce şi carea şi vouě sě vi-o dăruiască Dumneḑeu. Amin! —

Şi acum, iubiţi tineri, vě poftesc sě faceţi aici, înaintea lui D-ḑeu şi a bisericei mărturisirea credinţei vóstre creştinesci în privinţa s. taine a căsăteriei, şi sě rěspundeţi liber după consciinţa vóstră, la întrebările următóre.

(Urméză întrebările prescrise, şi apoi se încep ritualele bisericesci).

2.

Stăm, iubiţilor, înaintea unui act sfânt, a unei *cununii bisericesci*, prin care cerem dela Dumneḑeu binecuvêntarea unei căsătorii puse la cale între doi tineri.

Biserica creştină privesce căsătoria ca un act de bucuriă în viéţa omenéscă. Şi cu drept cuvênt pune pe capetele tinerilor, cari păşesc la taina căsătoriei, cununi de flori, ca pe capetele unor eroi şi învingětori. Căci din tóte fasele séu treptele şi stările vieţei omenesci nici una nu este de aşa mare însemnătate ca căsătoria, prin carea un period al vieţei, adecă periodul copilăriei şi al juneţei, se încheiă, şi alt period, periodul bărbăţiei şi maturităţii, se 'ncepe şi are sě dureze pănă la 'ncheerea vieţei înseşi. De aceea un act de aşa mare însemnătate, adesecori deciḑětoriu

pentru tótă viéţa, îl sěrbăm ca un act de bucuriă, la care se întrunesc membrii familiilor acum înrudite, aducênd tinerilor felicitările şi darurile lor.

Biserica însě bucurându-se şi ea de bucuria fiilor sei, impune celor căsătoriţi totdeodată şi datorinţa, de a priví şi a pěstra acéstă legătură ca o legătură sfântă. Şi acéstă parte o are în vedere s. Apostol Pavel, când în epistolía sa către Galateni, carea ni-se va vestí preste puţin, aséměnă legătura dintre bărbat şi femee cu legătura dintre Christos şi biserică, fiind Christos capul bisericei, ear biserica trupul lui Christos. Auḑiţi dar, iubiţilor, ce legătură este aceea, carea o încheiaţi voi astăḑi: iubire şi credinţă, îngrijire şi apěrare şi chiar jertfire a unuia pentru altul! Iubind tu femee pre soţul těu şi tu bărbate pre soţia ta, şi îngrijind creştinesce unul pentru altul, v'aţi iubit şi v'aţi grijit pre voi înşivě; căci fiăcare din voi aţi lăsat tată şi mamă şi v'aţi lipit unul de altul şi v'aţi făcut *un* corp!

Aduceţi-vě dar aminte, fii mei, d'apururea de învěţătura, ce prin rostul nostru al slujitorilor sei, vě dă astăḑi maica biserica; şi întocmind astfel viéţa vóstră conjugală, darul lui Dumneḑeu va fi cu voi. Amin!

3.

Precum la botez, aşa şi la cununiă biserica creştinéscă s'a îngrijit, a se da precum acolo pruncilor, aşa aici tinerilor *părinţi sufletesci*, numiţi *naşi séu nuni.*

Chiămarea naşilor de cununiă se arétă deja prin semnele din afară, cari disting pre naşi de alţi creştini asistenţi la acéstă cununiă. Căci ce sunt *făcliile aprinse*, cu cari naşii însoţesc pre finii lor la cununiă? Acolea sunt nisce semne din afară şi věḑute ale nevěḑutei priveghiări şi purtări de grijă a naşilor pentru binele fiilor lor sufletesci. Cei mai deaprópe îngrijitori

pentru mulțemirea și fericirea tinerilor sunt și aici, ca în tótă viéța omenéscă, părinții trupesci; dar biserica s'a îngrijit, ca unde părinții trupesci nu mai sunt în viéță séu din alte cause nu mai pot împliní datorințele lor acestea, sě pășéscă la mijloc ca substituți ai lor părinții sufletesci, și tinerii totuși sě nu rěmână de tot lipsiți de ajutoriul părințesc. Ba și unde părinții trăiesc și împlinesc cu scumpětate datorințele lor către fiii și fiicele lor și după căsătoriă, biserica dă tinerilor părinți sufletesci, cari cu cuvêntul și cu fapta sě fiă de ajutoriu părinților trupesci. Și acestia, după praxa cea vechiă a bisericei, sunt nașii de cununiă ai tinerilor căsătoriți. De aceea, iubiți tineri, lângă iubirea, supunerea și ascultarea, ce datoriți părinților vostri, iubiți și pre nașii, pre cari vi i-a dat biserica ca pre al doilea rênd de părinți, și vě siliți, ca prin purtările vóstre cele bune sě vě arětați vrednici de încrederea și iubirea, cu carea ei de bună voiă v'au dăruit.

„Binecuvêntarea părinților întăresce casele fiilor“, dice s. Scriptură, carea este cuvêntul lui Dumnedeu. Fiă, ca de acéstă binecuvêntare a părinților vostri, și a celor trupesci și a celor sufletesci, sě vě împărtășiți, iubiților tineri, și voi, și acum și în tótă viéța vóstră! Amin!

4.

Precum la tóte ss. taine, așa și la cununiă, carea este binecuvêntarea nuntei, biserica nóstră a întrodus unele *forme și semne din afară,* prin cari în formă simbolică și tainică se esprimă o cugetare, o idee. Deci avênd și voi, iubiți tineri, a împliní din darul lui Dumnedeu astădi aceste forme, viu cu acéstă plăcută ocasiune a vi-le esplica acelea prin câteva cuvinte, ca sě cunósceți înțelesul lor, sě sciți ce faceți și pentru ce faceți, și cunoscêndu-le sě le sciți aprecia ca nisce lucrări sfinte.

Inainte de tóte ce însemnéză *inelele,* cari sunteți chiămați a le schimba acum la logodna bisericéscă? Schimbarea inelelor între doi ómeni este un ce îndatinat de mii de ani, și este semnul celei mai mari iubiri, încrederi și credințe dintre ei; ear perderea séu rěpunerea unui astfel de inel se socotia încă din vechime de mii de ani ca călcarea credinței promise, și se pedepsia cu perderea capului. De aceea, iubiți tineri, sě sciți și sě nu uitați nicicând, că inelele, ce schimbați astădi, sunt semnele vědute ale iubirei și credinței, ce v'ați promis unul altuia cu jurămênt înaintea lui Dumnedeu întru acéstă sfântă casă dumnedeéscă pentru tótă viéța. Și ce ați promis sě și țineți, și ce ați jurat sě nu călcați, fiindu-vě Dumnedeu atotsciutoriul cercetătoriu și judecătoriu!

Mai departe ce însemnéză *cununile,* ce le pune astădi preotul pe capetele vóstre? Cununa este semnul de învingere și triumf al unui erou asupra inimicilor sei, ai cetății séu țerei; la ómeni învěțați séu artiști: istorici, poeți, cântăreți și alții cununa e semnul distincțiunei, al ântâietății, ce se recunósce unuia, carele a întrecut pre concurenții sei. „Mulți alérgă, unul ia cununa“ — dice Pavel Apostolul. Ear la împěrați cununa numită corónă se face de argint și aur și petri scumpe și rěmâne moștenire din neam în neam; și purtarea pe cap a corónei este semnul puterei, mărirei și domniei preste țeri și popóre. Ear cununile pe capetele însurățeilor însemnéză, că ei au ajuns culmea vieței pămêntesci și astădi vor sě distingă înaintea lumei pre cel ales de dênșii: mirele pre mirésa și mirésa pre mirele. De aceea, iubiților, stimați-vě iubiți-vě, apěrați-vě cu credință unul pre altul, și veți fi iubiți de Dumnedeu și de ómeni!

Ce însemnéză *gustarea dintr'o pâne* — prescură — *și dintr'un păchar?* Însemnéză, că vě logați înaintea lui

Dumnedeu, a nu face deosebire între al meu și al tĕu, ci a fi *un* corp și *un* suflet și a vĕ aduce aminte, că fiind fii ai bisericei, sunteți și ai lui Christos, care este capul bisericei. Păziți-o acésta și veți fi fericiți!

În fine ce însemnéză *încungiurarea analogiului* cu mânile întrunite ale vóstre și ale nașilor? Însemnéză bucuriă, săltare, un joc sfânt, o horă religiósă, precum a făcut David împĕratul, când a mutat sicriul legei din Jarim la Ierusalim. Și a făcut prasnic nemai pomenit și a pus cete de preoți și de cântăreți înaintea sfântului sicriu, ear el mergea în frunte săltând și jucând și mărind pre Dumnedeu, căci l'a învrednicit a aflá un loc, unde sĕ așeze și sĕ pĕstreze cu statorniciă neclătită sfinţenia, ce până acum se mutá din loc în loc, după împregiurări. Așa și voi, iubiţilor, prin acéstă săltare închipuiți bucuria, căci ați ajuns din darul lui Dumnedeu diua cea dorită a întrunirei vóstre.

Stimaţi dar, iubiţi tineri, și aceste semne din afară cu înţeles tainic dinlăuntru. Aduceți-vĕ totdeuna aminte de înţelesul lor, și urmați tăcuta învĕţătură, ce vi-o dau acelea, ca pe treptele semnelor vĕdute sĕ vĕ înălţaţi la treptele cele nevĕdute și dumnedeesci, spre fericirea vóstră timpurală și mântuirea vóstră eternă. Amin!

5.

Stând astădi în casa lui Dumnedeu, spre a cere dela Dênsul dar și binecuvântare asupra căsătoriei vóstre, iubiţi tineri, am părintésca datorinţă, a vĕ amintí încă odată ceea-ce v'a învĕţat biserica deja în anii prunciei și ai școlei vóstre, că adecă căsătoria séu nunta este una din cele șepte taine ale bisericei creștinesci și este a se onora și ţiné din parte-ne ca un lucru sfânt și venerabil.

Și óre prin *căsătoria civilă*, carea acum este introdusă pe lângă cea bisericéscă, ba se demandă a se

face chiar înainte de cea bisericéscă, se combate séu dóră chiar se opresce și se scóte din us căsătoria bisericéscă? Sĕ nu fiă, iubiţilor, sĕ nu fiă! „Cerul și pământul, — dice Christos — vor trece, ear cuvintele mele nu vor trece!“ Așa este și așa trebue sĕ fiă până 'n veac.

Căsătoria civilă o a hotărît și pus în lucrare guvernul și dieta ţerei, și ca atare ea este obligătóre pentru toţi locuitorii ţerei; dar maimarii bisericei totdeuna s'au luptat și se luptă pe calea legei contra acestei *vătĕmări și înjosiri* a căsătoriei. Noi încă suntem datori, a sprigini biserica în nobilele ei nĕsuinţe, se 'nţelege pe lângă respectul și supunerea, ce datorim legilor ţerei, până când acelea sunt în valóre; dar totdeuna sĕ ne aducem aminte, că legile omenesci sunt trecĕtóre, de adi păn' mâne, ear cele dumnedeesci sunt eterne, pănăcând va fi neamul omenesc pe pământ. De aceea, după cuvêntul Domnului și Mântuitoriului nostru Iisus Christos, sĕ dăm cele-ce sunt ale împĕratului împĕratului, și cele-ce sunt ale lui Dumnedeu lui Dumnedeu: sĕ împlinim, pănăcând va sta ea, și formele căsătoriei civile, carea e prescrisă; dar cunoscênd mărimea și sfinţenia căsătoriei bisericesci, sĕ o 'mplinim acésta cu tótă scumpĕtatea. Căci acolo împlinim formele cele prescrise de legea statului: ne arĕtăm numele, ne spunem etatea, numele nóstre și ale părinţilor, subscriem un protocol și celelalte, ce ni-se cer; aici însĕ, întru acéstă sfântă casă, unde locuesce Dumnedeu cu darul sĕu, aici priimim prin gura bisericei binecuvêntarea lui Dumnedeu; și *acésta* este căsătoria cea adevĕrată, carea se hotăresce în cer și se sĕvêrșesce pe pământ.

De acéstă sfântă legătură a căsătoriei sĕ vĕ învrednicéscă și pre voi, iubiţilor, Domnul nostru Iisus Christos, care prin presenţa sa a binecuvêntat și sfin-

ţit nunta cea din Cana Galileii şi sfinţesce prin darul Seu şi căsătoria, carea biserica nóstră creştină o binecuvêntă în numele Lui. Amin!

6.

Tipicul séu rênduiala bisericéscă prescrie, ca preotul cununătoriu la încheerea ceremonialului religios al cununiei sĕ aducă tinerilor cununaţi *gratulările şi felicitările sale.* Este frumósă şi bună rênduiala acésta; căci ce părinte nu se va bucura de fericirea copiilor sei, care fericire în ḑiua cununiei bisericesci se deschide dinaintea ochilor lor ca o câmpiă înflorită?

Dar pentru-ca acéstă fericire sĕ vină asupra tinerilor cununaţi, ei sĕ se siléscă din tóte puterile lor a o şi merita. Şi acésta va fi, décă ei vor avé credinţă bună, curată şi neclătită în Dumneḑeu, şi décă acéstă credinţă purtată în inimă, o vor mărturisí şi cu cuvêntul şi o vor dovedí şi cu fapta, îndreptând viéţa lor întru tóte după voia lui Dumneḑeu. Căci nu frumseţea şi tăria trupéscă, nu avuţiile, rangurile şi desmerdările lumesci fac fericirea omului, *ci întocmirea voii lui după voia lui Dumneḑeu.* Căci celce face aşa, la bine nu se sumeţesce, la rĕu nu desperéză, la greutăţi şi îndoieli nu rĕtăcesce, la suferinţe şi dureri nu cârtesce asupra lui Dumneḑeu, ci are credinţă şi încredere neclătită în Cel Atotputernic şi Atotbun, dela carele paşii omului se îndreptéză.

In viéţa conjugală, ce o începeţi cu ḑiua de astăḑi, şi pre voi iubiţilor, ca pre toţi muritorii, vĕ vor întimpina bune şi rele, dulci şi amare, plăcute şi neplăcute; căci aşa a binevoit Creatoriul sĕ fiă partea şi sórtea omului pe pămênt. Purtaţi însĕ şi voi, ca óre-când dreptul Iov, cele bune cu mulţemită şi cele rele cu răbdare şi cu neîmpuţinată încredere în Dumneḑeu. Şi atunci, ori-cum ar fi sórtea vóstră,

o veţi sci în mâna lui Dumneḑeu, care după cuvêntul sfintei Scripturi veghéză asupra întrărilor vóstre şi a eşirilor vóstre.

Aceste puţine cuvinte părintesci vi-le dau, iubiţilor, şi eu vouĕ astăḑi ca un călăuz sigur în calea vieţei. Fiă, ca acelea sĕ prindă rădĕcină în inimile vóstre şi sĕ créscă şi sĕ rodéscă într'ênsele, spre mărirea lui Dumneḑeu şi pre fericirea vóstră! Binecuvêntarea Domnului preste voi, acum şi pururea şi în vecii vecilor! Amin.

NOTIȚE.

1. Ținênd cultul dumnedeesc dela Prasnicul Înălțărei Domnului mult timp, mai cu sémă pe unde întru acéstă ḑi se face litiă la câmp, se presentă dóue cuvêntări; deci după buna aflare.

2. Tot din considerările de sub 1. se presentă la Prasnicul Pogorîrei Duchului Sfânt o cuvêntare și pentru a dóua ḑi.

3. Părintele bisericesc provocat aici este *Bernard de Claravalle* (Clairvaux) pe la anul 1150, pre care biserica apuseană 'l numĕră între „marii dascăli ai bisericei“. Enunciatul acestuia e: Tantum Deus cognoscitur, quantum diligitur. (Atâta cunóscem pre Dumneḑeu pe cât 'L iubim).

4. Chramul bisericei din Sibiiu-cetate, unde pe acel timp autorul erá paroch. Cuvêntul cuprinde și o scurtă privire asupra istoricului acestei biserici.

5. Fericitul *Metropolit Andreiu* mĕ chiămà odată la sine și'mi încredințà, a pune în poesiă nisce notițe, ce avea în mână; acelea erau o cântare sêrbéscă, ce se cântá la Întrarea în biserică. — 'I dusei poesia, dênsul o priimì, p. *Cunțan*, profesor de cant, 'i făcù melodia și o puse pe note. La proximul prasnic, când fericitul serbá aniversara întrărei sale în tagma monachală, (la 1 Novembre 1833), chorul seminarial cântà primadată acest vers, care emoționà pre bĕtrânul Archiereu până la lacrimi; și așa modestul vers începù a se cântá din acea ḑi prin bisericile archidiecesei nóstre transilvane. Eată'l!

La întrarea în biserică a Maicei Preacurate.

1. *Astădi un sicriu preasfânt:*
Maica 'Naltului Cuvênt,
În biseric' a intrat,
Jertfă Domnului s'a dat.
Saltă Sfânta Sfintelor,
Căci lauda feciórelor
Se aduce în altar
Domnului pre sine dar!

2. *O proroc prealăudat,*
Care 'n psalmi te-ai mângăiat,
În organe adi şi'n strune
Cânt' a Domnului minune!
Saltă Sfânta Sfintelor etc.

3. *O părinţi prea fericiţi*
Şi de Dumnedeu iubiţi,
A căror odraslă sfântă
Îngeri şi ómeni o cântă: —
Saltă Sfânta Sfintelor etc.

4. *Bucuraţi-vĕ, săltaţi,*
Pre Maria o 'nchinaţi
Domnului din cer Preasfânt
Maică bună pe pământ!
Saltă Sfânta Sfintelor etc.

---

6. Cuvêntul acesta este aşa scurt cu privire la lungimea cultului d-deesc dintru acéstă di: litiă la „Iordan“ etc.

7. La instalarea autorului în biserica şi parochia Sibiiu-cetate. Archiereul amintit este fericitul *Andreiu*, P. Protopresbiter Ioan *Hannia*, Administratorul parochial Păr. Ieromonach *German*, în fine antecesorul meu P. Archimandrit *Meletiu*, fiind acesta cel din urmă preot „grecesc“ dela „capela grecéscă“, cum se numiá pe atunci, eară eu cel d'ântâiu „paroch“ al „bisericei greco-orientale din Sibiiu-cetate“, cum o a întrodus Comitetul parochial în cartea funduară.

8. Învĕţătoriul amintit, care merse pe jos la Împĕratul, se cérĕ îmbunătăţirea scólelor, a fost renumitul pedagog *Pestalozzi*.

9. Din multele cuvêntări bisericesci, ce am ţinut la alegeri de protopresbiter, reproduc aici numai aceste trei, ca privitóre din diferite puncte de vedere la datorinţele protopresbiterului.

10. Aceste cuvinte casuale nu sunt propriamente cuvêntări bisericesci, ci numai nisce scurte *învĕţături* privitóre la ss. taine ale botezului şi nuntei. La celelalte taine, precum: mărturisire, maslu etc., nu mi s'au părut de lipsă aceste învĕţături, avênd la acelea preotul a se adresá anume cătră câte o singură persónă.

REGISTRU.

Cuvêntări bisericesci casuale.

